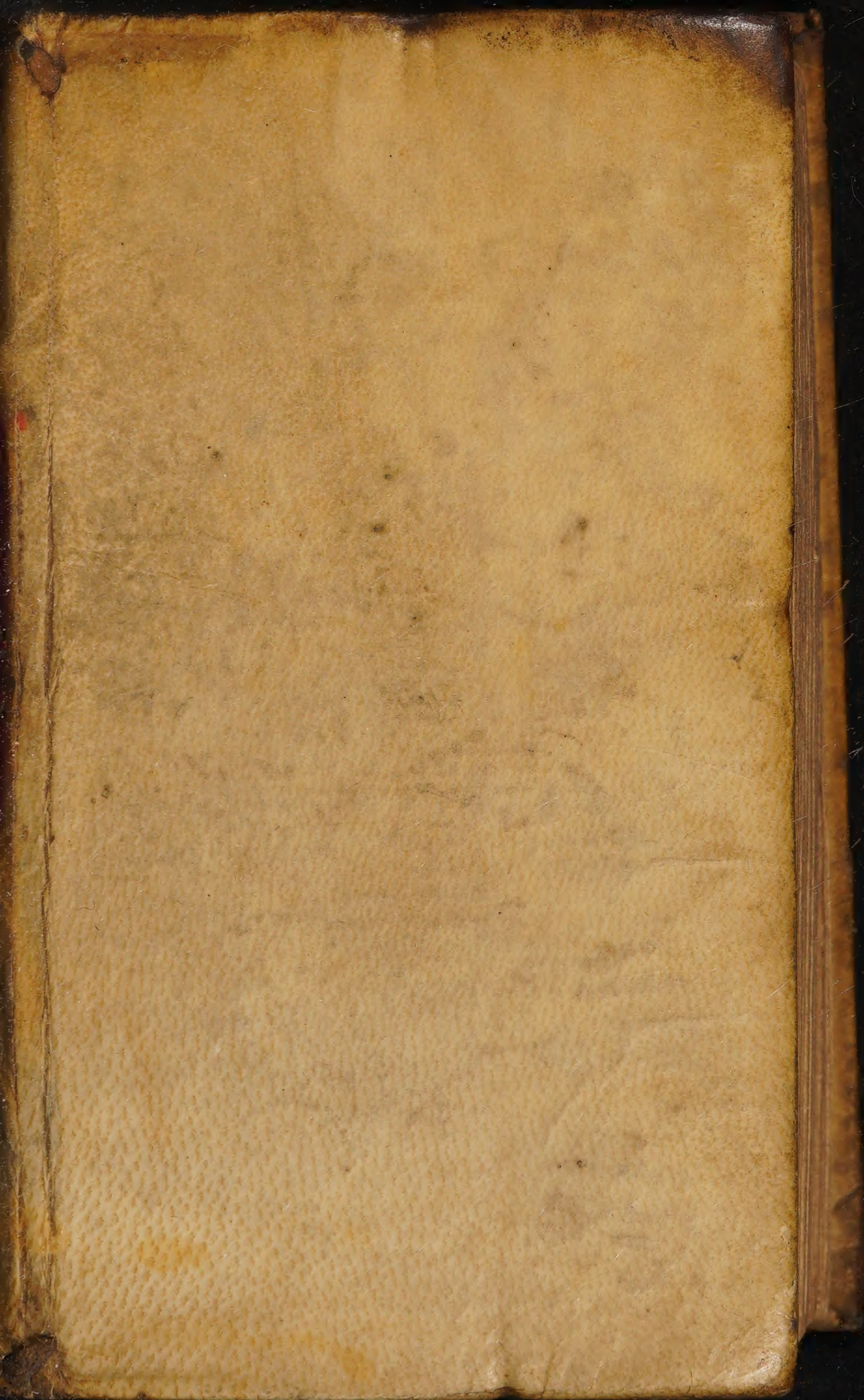

PANDOLPINUS

DE

VENTOSITATIS

SPINÆ MORBO

1674

Jn.o Lewis Petit M.D.

Coll. Regal. Med. Lon. Soc. S.R.S & S.S.A.

JOSEPHI PANDOLPHINI
à Monte Martiano,
Medici & Philosophi
TRACTATUS,
De
VENTOSITATIS SPINÆ,
Sævissimo Morbo;
De quo nihil ferè Græci, & paucissima Arabes, Latiniq; conscripsere;
Revisus, correctus, & Annotationibus, novisque cùm propriis cùm alienis Observationibus, è variorum Authorum monumentis erutis, illustratus,
& ad hodierna Medicinæ principia accommodatus
à
D. GEORGIO ABRAHAMO MERCLINO, JUN.
Med. Noribergens.

NORIBERGÆ,
Apud Johannis Andreæ & Wolffgangi Endteri Junioris Hæredes.
ANNO M. DC. LXXIV.

ILLUSTRIS REIPUBLICÆ NORIBERGENSIS

PHYSICIS ORDINARIIS,

Ejusdemq; Collegii Medici

Decano & cæteris Collegis,

Viris Nobilissimis, & Excellentissimis,

MEDICINÆ DOCTORIBUS

Experientissimis,

Dominis, Fautoribus, Collegis, respectivè Affinibus, Parenti, & Amicis suis

Omni honoris, officiorum, & amoris genere prosequendis.

DNN.

JOHANNI GEORGIO VOLCAMERO, hodie Decano,

PAULO FREHERO, Seniori,

GRE-

GREGORIO HILLINGIO,
nunc Officin. Pharmaceutic. Visitatori Seniori,
JOHANNI RÖDERO,
JOHANNI SCULTETO,
CHRISTIANO HALBACH,
GEORGIO ABRAHAMO MERCLINO,
JACOBO BÜRLINO,
CHRISTOPHORO THEOPHILO SCHEURELIO,
hoc anno Officin. Pharmaceut. Visitat. Jun.
SEPTIMO ANDREÆ FABRICIO,
IMMANUELI WILHELMO AYRERO,

Felicitatem!

Eliberanti mihi, cuinam potiſſimùm, inter illos, quibus aliquo ſtudio obſtrictum me ſenſi, hunc meum qualemcunque laborem ſacrum facerem, nemo in memoriam venit, cui potiori jure eum deberem, quàm VOS,

VOS, *Domini, Fautores, & Collegæ mei Honoratissimi!* VOBIS igitur, quicquid hujus meæ eſt opellæ, nuncupare volui; non quidem ut à frivolorum hominum inſultationibus, quas tantùm non prævideo, me tueamini, quippe quod ne quidem petere à *VOBIS* auſim, veritus, ne nimis tædioſum onus humeris *Veſtris* imponerem; ſed potius partim, ut cultus atque amoris erga *Vos* mei, qualem

ingenuos *Collegas* inter ſe servare decet, publicum exſtaret documentum, partim ut favorem ſimul ac reciprocum *Veſtrum* amorem ulterius in me derivarem. Ad hæc vix ullus *Veſtrûm* eſt, qui non intra paucos hos annos, ex quo *Collega Veſter* audio, ſingulare aliquod benivolentiæ, humanitatis, aut amoris ſpecimen mihi exhibuerit. Unde fas, æquumque, quin etiam neceſſarium duxi, hoſtimentii

ergo

ergo levidenſi hoc munusculo, cùm aliud non ſuppetat, apud *VOS* aliquantillum me liberare.

Quòd autem *VOS* omnes, *Nobilisſimi Dnn. Doctores!* unà copulaverim, ideo factum, ut ne, quos unum *Collegium*, una profeſſio, unus inter omnes amor, unaque fides, concordi animorum nexu conjugavit, temerè dirimere ac ſeparare viderer.

Accipite ergo *Medicorum ſelectisſimi!* eâ fronte, eoque animo, quo, id eſt, candido & ſincero, offero hunc meum, non niſi, quod fateor, alienis plumis ornatum fœtum, ulteriorique favore ac perenni amore, ut cœpiſtis, me proſequi pergite; atque ut opem *Veſtram* implorantibus, ad Dei gloriam, ægrotantium emolumentum, Veſtrumque honorem, ſanis *Veſtris* conſiliis ſubinde præſto eſſe posſitis,

ſitis, diu felices vivite, & benè Valete.

Veſtrûm Omnium, Virorum Præſtantiſſimi!

Noribergæ VII.
Calend. Aprilis
M.DC.LXXIV.

addictiſſimus Collega

D. GEORG. ABRAHAM
MERCLINUS, Jun.

PRÆFATIO.

Benevolo Lectori

S. P.

Liquot numerari possunt morbi, quos vulgò Veteribus prorsus ignotos, & paucis demum retro seculis prognatos contendunt. Tales sunt: Variolæ, Morbilli, Febris petechialis, miliaris, Lues Venerea, Scorbutus,

tus, Sudor Anglicus, Rachitis &c. Hi, inquam, omnes, & fortassis adhuc alii, dirissimi affectus ab aliis quidem pro novis habentur, ab aliis verò contrà, & ut nobis videtur, rectiùs, Veteribus non solùm utique innotuisse, sed jam ante Hippocratis quoque tempora mortale hominum genus afflixisse creduntur simul ac demonstrantur; licèt aliis atque diversis nominibus indigi-

tati. Unde hanc ambiguitatem, an memorati, hisq; similes affectus novi sint, nec ne, ex solâ nominum varietate atque mutatione propullulasse censendum. Cui accedit quorundam symptomatum diversitas atque exacerbatio, quorum ratione fit, ut morbi, qui paulo aliis & nonnunquam sævioribus symptomatibus, ac à Veteribus descripti sunt, induti hodie incedunt, pro novis & nostrâ demum tem-

tempeſtate ortis perperam venditentur: Cùm nova hæc morbo ſubinde accedentia ſymptomata non ſtatim ipſum quoque morbum novum arguant, quippe quæ nullâ aliâ ex cauſa hodie ingraveſcunt, magis cumulantur, ac tam mirâ ſæpe varietate hominem laceſſunt, quàm quia homo victûs imprimis varietate ac pravitate, nec non effræna libidine licentiùs hodie, quàm olim, cum ingen-

ti naturalis ſui temperamenti deſtructione, exorbitat atque peccat: quæ potiſſima eſt ratio, propter quam Joh. Langius Epiſtol. Med. 15. *exoletos Veterum morbos denuo incrudeſcere & innovari credit; novos verò, quorum veſtigia ſaltem antè non apparuerint, oriri, pernegat, ratus, quòd, quemadmodum nil modo dictum, quod non ſit dictum prius; ita nil in morbis accidat, quod non acciderit olim.* At-

Atque ſub hunc ipſum cenſum ipſam noſtram Spinæ Ventoſitatem *commodè reduci poſſe exiſtimamus. Hæc enim quamvis ſimiliter nova quadantenus, & Veteribus Græcis non usque adeò nota fuiſſe videri poßit, quia eadem affectus nomenclatio apud ipſos nuſpiam reperitur; re tamen vera non novus morbus eſt: quin ipſi etiam Hippocrati, Medicorum Coryphæo non minùs, quàm Galeno,*

leno, aliisq; Græcis Medicinæ Scriptoribus plusquàm notus fuit; licèt sub teredinis sive cariei ossium internæ larvâ suam tum luserit fabulam.

Hanc autem sive Arabum Spinæ Ventositatem, *sive Græcorum* Teredinem *enucleatiùs, & prolixiori sermone, hac datâ largissimâ ansâ, ut scias* Lector! *pertractandam nobis sumpsimus.*

Annus penè est, quòd ex:

ex Italia, curante Clarissimo Viro, Carolo Offredo, per Nobilissimum D. Lucam Schröckium, Jun. Medicum Augustanum, Amicum in paucis mihi Colendum, hunc de Ventositate Spinæ *Josephi Pandolphini, hoc ipso argumento nobilis Authoris, Tractatum manuscriptum primitus accepi, de Typographo ut ei prospicerem. Prospectum est haud mora. Promittit Typographus, se typis eum qui-*

quidem exscripturum; sed eâ additâ lege atque conditione, ut, quòd Tractatus brevis admodum, solumq́; excudere vix operæ sit pretium, aliquid adjiciam, hac cum materia quod quadantenus congruat. Cogitatum est diversum. Jamq́; deliberatum fermè erat, ex diversis Authoribus, quum eorum pauci sint, quicquid de Spinæ habeant Ventositate, eruere, illudq́; sub finem appendicis loco annectere. Ne-

Negante autem Typographo, ſibi licere, integrum Severini Librum de Pædarthrocace (quæ ipſum Malum noſtrum eſt) tranſcribere, iterum mutare conſilium neceſſe fuit, ne Opus, quod de Ventoſitate Spinæ *abſolutum, id eſt, omnia aut ſaltem pleraque de eodem themate apud diverſos Authores obvia continens, meditati ſumus, mutilum atque mancum evaderet. Unde tandem conſultiſſi-*

mum visum fuit, Annotationibus post singula Capita inserendis totam rem peragere; quod & factum; cœpiq́ trimestri circiter abhinc spatio (tantum temporis deliberaudo interea abiit) calcaribus quasi ad has curas incitatus, ex variis hinc inde conquisitis Authoribus, quæcunq ad hanc nostram Tractationem pertinere videbantur, succisivis horis extrahere, in convenientia loca illa digerere, indeq́ has,

quas

quas vides, qualescunque, ſtudiosè tamen, quoad poſſibile fuit, ipſis Authorum verbis ſervatis, Annotationes non ſine labore effinxi; quæ cùm Pandolphini *textu conjunctæ inſtar completi, & quicquid ullibi ſparſim de* Ventoſitate Spinæ *ſedulò nobis inquirentibus reperire licuit, unà in ſe comprehendentis Operis eſſe poterunt.*

Quoad Pandolphini *Tractatum, ſciri de eo velim, me eum manu ſcriptum (typis*

pis enim expressus etiam in Italia rarissimus, mihiq; nunquam visus est) pluribus in locis corruptum, minùs sæpè cohærentem, & sive Amanuensis, sive cujuscunque alterius culpâ, mendis plenum emendasse quidem ac in paragraphos necessarios distinxisse, hac tamen solerti cautione, ut ejus sensus ne quicquam immutaretur aut mutilaretur. Verba Authoris, in quæ potissimùm commentatus sum, in ipso

ipso contextu obliquis, sive, ut vocant, cursivis literis expressa reperies, cum præcedente numero, cui idem numerus in qualibet Annotatione respondet. Indicem quoque locupletiorem addidi, quò præcipuæ res nonnunquam, velut in Notis plerunque fit, diffusæ facilius inveniri possent.

Hæc ergo boni consule Benevole Lector! *& hoc nostro in Tuum commodum exantlato labore feliciter*

&

& cum fructu utere, facq́ue, ut ſentiam, ſi non aliud, ſaltem conatum noſtrum, Medicaq́ue ſtudia promovendi ſtudium Tibi non nihil probari, cæterùm memor, quòd nemo ex omni parte beatus; & in magnis etiam voluiſſe ſat ſit. Vale.

CATALOGUS AUTHORUM,

quorum in toto Tractatu hoc mentio fit.

A.

Ægineta *Paulus.*
Ammannus *Paulus.*
Antidotarium *Bononiense.*
ab Aquapendente *Hieronymus Fabricius.*
Archigenes.
Argenterius *Johannes.*
de Argillata *Petrus.*
Aristoteles.
Asclepiades.
Auda *Dominicus.*
Avenzoar.
Averroes.

Augustinus.
Avicennas.

B.

Ballonius *Guilhelmus.*
Barbette *Paulus.*
Bartholinus *Thomas.*
Binningerus *Johann. Nicolaus.*
Bontius *Jacobus.*
Botallus *Leonhardus.*
à Brunn *Johann. Jacobus.*
Bruno *Jacob. Pancratius.*

C.

Camerarius *Joachimus.*
Camerarius *Johann. Rudolphus.*
Capivaccius *Hieronymus.*
Cardanus *Hieronymus.*
Celsus *Cornelius Aurelius.*
Charleton *Gualterus.*
de la Courvee *Claudius.*
Cummenus *Alardus Hermannus.*

D. D.

D.

Democritus.
Deuſingius *Antonius.*
Dioſcorides *Pedacius.*
Diſpenſatorium *Auguſtanum.*
Diſpenſatorium *Noribergenſe.*
Duretus *Ludovicus.*

E.

Entius *Georgius.*
Epicurus.

F.

Fallopius *Gabriel.*
Fauſius *Johann. Caſpar.*
Ferdinandus *Epiphanius.*
Fernelius *Johannes.*
Fienus *Thomas.*
Florentinus *Nicolaus.*

G.

Galenus *Claudius.*
Gliſſonius *Franciſcus.*

Götsius *Zacharias Nicolaus.*
Gourmelenus *Stephanus.*
Grube *Hermannus.*

H

Hartmannus *Johannes.*
Harvæus *Guilhelmus.*
van Helmont. *Johann. Baptista.*
Heurnius *Johannes.*
Hildanus *Guilhelmus Fabricius.*
Hippocrates.
Hoffmannus *Caspar.*
Hoffmannus *Mauricius.*
Horatius.
van Horne *Johannes.*
Hornungus *Johannes.*
Horstius *Gregorius.*

I.

Jessenius à Jessen *Johannes.*
Ingrassias *Johann. Philippus.*
Job.
Joubertus *Laurentius.*

L. Lau

L.

M.

O.

Olitschius *Theodorus.*
Ovidius.

P.

Paræus *Ambrosius.*
Pecquetus *Johannes.*
de Pedemontano *Franciscus.*
Pharmacopœa *Bergomensis.*
Plato.
Plautus.

Q.

Quercetanus *Josephus.*

R.

à Reier *Caspar.*
Rhases.
Rolfinckius *Guernerus.*
Rondeletius *Guilhelmus.*
Rulandus *Martinus.*

S.

Sala *Angelus.*
Salmuth *Philippus.*

Sau-

Sanctus *Marianus.*
Scaliger *Julius Cæsar.*
Schefferus *Sebastianus.*
Schenckius *Johann. Theodorus.*
Schneiderus *Conradus Victor.*
Schnizer *Sigismundus.*
Schröckius *Lucas.*
Schröderus *Johannes.*
Scultetus *Johannes Noribergensis.*
Scultetus *Johannes Ulmensis.*
Seidelius *Bruno.*
Sennertus *Daniel.*
Serapio *Johannes.*
Severinus *Marcus Aurelius.*
Siracides.
Slegelius *Paul. Marquardus.*
de Sorbait *Paulus.*
Spigelius *Adrianus.*

T.

Tagaultius *Johannes.*
Tiraquellus *Andreas.*

CATALOGUS

Specialis eorum Authorum, qui Ventositatis Spinæ, Spina Ventosæ, vel Padarthrocaces qualemcunque etiam in Scriptis suis mentionem expresse faciunt, quorumq́; verba de eâ in hoc Tractatu allegavimus.

{Ammannus *Paulus* Præs.
Olitschius *Theodor.* Respond.}
de Argillata *Petrus.*
Auda *Dominicus.*
Avicennas.
Barbette *Paulus.*
Binningerus *Johann. Nicol.*
{Fausius *Johann. Casp.* Præs.
Schefferus *Sebastian.* Respond.}
Florentinus *Nicol.*
van Horne *Johann.*
Ingrassias *Johann. Philipp.*
Langius *Johann.*
Lavaterus *Joh. Henricus.*

Manar-

Manardus *Johann.*
de Marchettis *Domin.*
de Marchettis *Petrus.*
Maſſa *Nicol.*
{ Mœbius *Gothofr.* Præſ. }
{ Götſius *Zach. Nic.* Reſp. }
Molinettus *Anton.*
Rhaſes.
Rolfinckius *Guerner.*
Sanctus *Marianus.*
Scultetus *Joh. Ulmenſ.*
Severinus *Marc. Aur.*
Velſchius *Georg. Hier.*
à Vigo *Johann.*

INDEX

INDEX CAPITUM,

quæ in præsenti Volumine continentur.

Am-

Amplissimæ Firmanæ Civitati

JOSEPHUS PANDOLPHINUS

felicitatem.

Ivitas Amplissima, totiusque Piceni Splendor!(ut enim in priscis voluminibus conscriptum habetur, Tui gratia regio hæc universa fidelitatis laudem apud Romanos reportare meruit) Meam in tuum obsequium exhibere operam diu quidem concupivi: quod tandem tunc consecutus sum, cùm quinto ferè abhinc anno Tuæ me huc ad-

vocantes literæ ſummâ animi me
lætitiâ redditæ fuere. Non nimii-
um laborem, qui medendo, legen-
do, aliaque multa præſtando ſuſ-
cipitur ; ſed Tua quàm plurima
tantummodò merita pendens,
ſperansque, pro Tuorum civium
humanitate, meos labores Tibi fo-
re non ingratos, conſtitui, Urb
nobiliſſima! eousque in Te com-
morari, quo læto animo (Te per-
mittente) propriam domum mih
migrare liceat. At loco lætitiæ
mœror, luctusque contingit. Nam
(ſic Divino annuente conſilio) di-
lectiſſimo, eoque unico filio, ac u
xore cariſſimâ orbatum me video
& quàm acerbo animi ſenſu ob ja-
cturam utriusque ſolliciter, explo-
ratum jam Tibi facilè puto. Lice
autem tot ſim mœroribus preſſus
moleſtiisque circundatus, nullum
tamen laborem, cui in Tuum ob

ſequi

ſequium, ac animi ſignificationem me ſubjicere poſſem, intactum hucusq́ue reliqui: eſtq́ue horum teſtis præſens Opuſculum de Ventoſitatis Spinæ Morbo, quod ſub Tuo felici, firmo, ſtrenuoq́ue nomine typis dare auſus ſum, quanquam humillimum atq; minimè concinnum. Aſſiduis enim Amicorum precibus impulſus idem in præſentia (ut in primo Chirographo) in lucem edere cogor. Idcirco eò lubentiùs id recipere, tuerique, Civitas Præſtantiſſima! debes, quò celeriùs, nullo auxilio, niſi humanitatis Tuæ confiſus, typis mandare decrevi. Et licèt magnitudo, fortunaq́ue Tua majora expoſtulent; nihilominùs animus in Te meus Opuſculi humilitatem, imbecillitatemq́ue virium plenè eriget; dummodò ex voluntate, non autem ex ingenio mu-

nusculum conjicere volueris; velluti Artaxerxes, qui aquam, rusticis manibus sibi oblatam, tanquam pretiosissimi officii genus excipiendam judicavit; quo ipso finem quidem dicendi, minimè verò Te colendi, facio.

De Spina,

hujus Operis Argumento, *Octavii Falconii, Firmani,* Epigramma.

Quò fera Spina volas per cæcos corporis artus,
Teq; sub immisso vulnere clausa tegis?
Istius ingenio infelix morieris inulta,
Dumq; aliena cupis funera, funus eris.
Ecce licèt pereas, remanet tibi vita superstes,
Gloria nam summa est, hac cecidisse manu.

De eodem Libello ad Naturam, *Ejusdem Epigramma.*

EXcipe grata parens Juvenis placidissima foetus,
Excipe nascentis primum Opus ingenii.

Pauca hæc, ſunt meliora tamen. Nam
grata libello
Ducere ter lecto ſecula quisque po
teſt.
Pauperis at ſint ingenii munuscula
vitæ
dum reprimunt hoſtes, non niſi ma
gna putes.

In Gratiam ejusdem Libelli
Auctoris.
Humanum genus loquitur.
Epigramma
Ejusdem Falconii.

VIx mea vitalem ducebant lu
mina curſum,
Saucia morborum cùm tenet oſſa co
hors,
Mercuriiq́; novo pellens medicami
ne morbos
Corpus inexſtinctam repperit effi
giem.

A

Ast iterum languent arcano membra
dolore;
Quodlibet ad plagas deficit inge-
nium.
Pandolphinus *adhuc violatam vul-*
nere vitam
Integrat,& pupugit,quæ pupugisse
cupit.
Vive mihi felix; quòd si natura salu-
brem
Una dedit vitam,hæc Te vigilante
viget.

PRÆFATIO

Ominem (1) contrariis qualitatibus *conflatũ, variis identidẽ vexari morbis, & ad interitum currere, apud Philoſophos non mirum eſt. At nos* (2) naturalia tranſcendentes, *non tam ad ejuſmodi qualitates, quàm ad ipſius hominis crimen, tantæ infelicitatis cauſam revocabimus. Primum etenim humani generis Parentem, perfectisſimâ viri ætate, præſtantiſſimis viribus, ac integerrimâ valetudine procreatum à Deo, poſtquam culpæ lues invaſit; in mortis laqueum omnes miſerrimè incidunt,* (3) innumerabilibusque ferè morbis *ſuccumbere*

cogun-

coguntur: Inter quos ille, qui Spinæ Ventositas nuncupatur, (de quo Deo favente tractaturi sumus) (4) sævitiæ laude *non paucos antecellit. Sed Clementissimus Conditor omnium, minimè passus est, nobis* (5) remedia deesse, *quibus morborum copia non deerat : ideoq; ingenti sanè beneficio, præstantem , & operatricem Medicinæ* (6) scientiam (7) è cœlo *donavit: de qua elegantissimè Celsus* Libro primo *inquit.* Ut alimenta sanis corporibus agricultura ; sic sanitatem ægris Medicina promittit : *quæ tamen Medicina ad eos morbos depellendos idonea esse nec potest, nec debet,* (8) qui omnem spem curationis expellunt. *Hinc Hippocrates* Libello de Arte 4. *dicebat :* Medicinam esse, morbos ab ægris in totum tollere, & morborum vehementes impetus obtundere, eorumque, qui à morbis victi

ſunt, curationem non aggredi; quum id in confeſſo ſit, quòd Medicina tales ſanare non poſſit: *&* text. *13.* *ejusdem* Libelli *pariter ait*: Quum igitur homo morbo afficitur, qui vehementior, quàm Medicinæ (9) inſtrumenta; ne ſperare quidem oportet, ut à Medicina exſuperetur: *deinde Galen.* 2. Aphoriſm. Comment. *29.* Recordamur, *inquit*, quòd deploratos non oporteat attingere, ſed relinquere, & morbi finem tantummodò prænunciare: *Quare minimè mirum, in eandem ſententiam hæc verba protuliſſe Celſum* lib. *5.* Prudentis hominis eſt primùm eum, qui ſervari non poteſt, non attingere. *At quia* (10) nemini dies innoteſcit extrema, *&* *quisq; hanc quàm devotiſſimè agere vitam cupiditate ſummâ tenetur*; *propterea* (11) morbis laborantes etiam deplora-

ploratis, Medicinæ consiliis, præceptisque sese subjiciunt; *quibus postea ex hac vita migrantibus, eorū parentes, cæteriq́ non inquiunt, hanc Altissimi mentem fuisse, sicq́ ab æterno præordinatum, sed* (12) totā in Medicinæ Professores culpam conferre non dubitant, *morbum ab eis minimè perspectum fuisse, vel opportuna remedia non præscripta, dicentes. Unde Hippocr.* Libello *superius citato 14. talem scriptam nobis tradidit sententiam*: Idem sentio & de aliis Instrumētis, quæcunq; Medicinę opus adjuvāt, quorum omnium singulatim successum si non assequitur Medicus, (13) *vim affectionis accusare* oportet, meâ quidē sententia, non ipsam Artem. *Verùm hæc non eo consilio dicta velim, quòd Ventositatem Spinæ (ut ei Arabum familia nomen fecit) morbum semper* (14) incurabilem

lem *esse credam. Licèt enim quos ille afficit, plerumq; perimat; non tamen semper, non tamen omnes, pereunt. Quæ quidem animadvertens, multisq; ductus* (15) exemplis, *hujusce morbi Tractatum pro viribus (cùm pleriq; pueri* (16) hac in Urbe *ab ipso sint miserrimè correpti) conscribere, meū esse putavi; ut, si minimè releventur eo; pravâ ipsius naturâ, non autem Medentis incuriâ, inscitiáve id evenire non ignorēt. Nam* (17) qui morbum, ejus causas, præsidiaque dignoscit, is illum etiam curare non ignorat, *nisi curationem renuat, & ægrotans, assidentesq; proprio fungantur munere, ut inquit Hippocr.* 1. Aphorism. 1. *At per ea, quæ in præsenti Volumine erunt conscripta, cùm prædictum morbum, tùm cuncta ei necessaria, medentibus nobis, perspicua fieri, neminem Medicinam profitentem latebit. Ergò quo-*

quotiescunq; curabilis non redditur, non adversus nos, sed in ipsum mali moris morbum omnis culpa referenda, ubi divinum, non humanũ præsidium requirendum. De hoc equidem morbo hac in Urbe (18) de laborantium copiâ *admiratione summâ affici cogor. Romæ etenim, Neapoli, ac in Pannonia (quibus in locis pluribus annis degi) prædictum morbum ferè* (19) minimè novisse confiteor. *Quare unius Anni spatio hîc ea observandi data est mihi occasio, quæ per lustra observare non licuit. Exactam igitur ejus naturam, generationem, præsidia, cateraq; eum concomitantia* (20) (à nemine ferè antea excogitata) *benignè suscipere, favereq; obsecro.*

D. B.

ANNOTATIONES in Præfationem Pandolphini.

(1) Contrarias qualitates ipsimet in nobis non obscurè deprehendimus; quæ, dum continuè in se agunt, reagunt, ac patiuntur, fit, ut hâc luctâ semetipsas ita atterant, ut hâc succumbente illa excedat, & symmetriæ limites transiliat, hincque morbus, mortis prodromus, alius, aliúsve inde cōtingat, prout nimirum vel hæc, vel illa qualitas superat; non quidem calida, frigida, humida, sicca, quippe quæ elementares qualitates tantas in corpore perturbationes excitare nequeunt, ut prolixé ostendi posset, & fusiùs Sennertus de *Chymicor. cum Aristotel.* & *Galenicis Consens.* ac *Dissens.*

Disſenſ. c. 11. demonſtravit; ſed potiſſimùm & amarum, & ſalſum, & dulce, & acidum, & acerbum, & inſipidum, aliaq; ſexcenta, quæ præ copia & viribus varias habent qualitates: Horum ſi quid ſecretum fuerit, & per ſe exſtiterit, hominem moleſtiâ afficit, Hippocratis *Libr. de Priſc. Medicin.* teſtimonio, omniumq́ue naturalium corporum, quæ ex his miſtis ſimiliter conſtant, clarisſimo exemplo; adeo ut, quemadmodum homo, omniaq́ue naturalia corpora ex his miſtis, contrariisq́ qualitatibus conſtituuntur, & ubi hæ benè invicem contemperatæ ſunt, non ſolùm nō lædunt, nullâq́ue moleſtiâ corpus, cui inſunt, afficiunt, ſed potiùs conſervant idem, amicisſimoq́ue conſpirationis moderamine integrum, ſalvumq́ue præſtant; ita mixtione, & mutuâ earundem inter ſe contemperatione ſolutâ, corpus, quod inhabitant, non ſolùm lædant moleſtiaq́ue afficiant, ſed & deſtruant, ac inteſtinâ internecione evertant; quod Philoſophis non minus, quàm Medicis plus quàm notum eſt.

(2) Mi-

(2) Mirum, Authorem naturalia transcendere, & non potiùs naturales, vel, si mavis, præternaturales morborum, mortisque causas, quàm primorum nostrorum Parentum in Paradiso commissum inobedientiæ peccatum, quod moriendi necessitatem durissimâ lege in universum hominum genus devolvit, attendere; cùm hoc Theologicæ potiùs, illæ verò Medicæ magis sint considerationis.

(3) Innumerabilibus revera obnoxius homo est morbis. Nec enim satis, cum Democrito ad Hippocratem, sexcétas numerasse ærumnas, solo ex utero, ceu Pandoræ pyxide, prodeuntes, præter illa singulis viris ad mille morborum timenda mala: nec cum Johanne Philippo Ingrassiâ *Tract.* 1. *cap.* 1. *de Tumoribus*, numero ducentas viginti sex tumorum saltem statuisse species. Nondum, inquam, satis. Totus quippe homo, juxta Hipp. effatum, ab ipso ortu morbus est, & nulla pars labis expers. Videturque, ipsam naturam novos subinde morbos, æquè ac mon-

stra,

ſtra parere. Nec dubium eſt, quin innumerum hunc morborum numerum gulæ intemperantia, enormioresque in ſex Non-naturalibus ſic dictis Rebus exceſſus, novos progignendo, & veteres innovando plurimùm hodiè augeant. Taceo aliarum cauſarum, morbos procreantium, hominumque, eos patientium infinitam diverſitatem, quam infinita viciſſim morborum, ſymptomatumq; multitudo ac diverſitas non poteſt non ſequi.

(4) Si, quò morbus magis hominem lædit, & excruciat, eò & celebrior, laudeque dignior eſt, non vulgaris certè laus inter morbos Spinæ Ventoſitatem utique manebit, cùm quia raro ſine malignitate incedit, & jam facta, id eſt, perfecta, vel admodum difficulter, vel planè non eſt curabilis, diutiſſimeque durat, tum quòd, ſi vel maximè curatur, vix ac ne vix quidē ſine articuli affecti exciſione perſanatur, ut *cap.* IX. de *Signis Prognoſticis* pluribus dicetur.

(5) Ad eundem penè illius Jobi ſenſum, *cap. 4. verſ. 18.* Deus vulnerat & mede-

medetur : percutit,& manus ejus ſanabunt ; non quidem hodiè omni ſine medio,ſed Medico quaſi executore per naturalia,ceu Dei manus,remedia,quæ non gratis,ſed,ut omnia, eum utique in finem condita ſunt, in hominis ut cederét uſum, hoc eſt, præſentem ejus ſanitatem ut tueantur,amisſam verò redintegrent , morbosque eum infeſtantes propulſent, certisſimâ probatione, quòd , quemadmodum Ter - Optimus Deus medicamenta,*Geneſ. 1.* ita multò magis Medicum creaverit, *Syracid. 38.* hincque propter necesſitatem honorandum eum præceperit. Patetque hinc , noluisſe ſummum Numen ita morbis hominem punire,ut non posſet iis iterum mederi. Quin videtur, ipſam in conſervatione ſui non minus ſtudioſisſimam,quàm prudentisſimam naturam præſidiorum uſum monſtrasſe. Quis enim ante Medicinæ inventioné generoſum Equum, Hippopotamum, Capram, Venæ ſectionis ; quis Ibidem Clyſterum ; quis Columbam, & Turturem purgantis parietariæ ; quis Ca-

nem

nem vomitoriorum graminum; quis Muſtelam alexipharmacæ rutæ; quis Hirundinem ophthalmici chelidonii,& Serpentem fœniculi; quis Cervum ſpicula extrahentis dictamni; quis denique alia animantia plura aliorum præſidiorum uſum docuit,niſi ipſa natura? Natura ergo bruta,bruta verò homines remediorũ uſum docuere, ut nihil homini deſit, quo tot morborum myriades,Deo auxiliante,averruncare queat.

(6) Ad imitationem Avicennæ *Fen. 1.Doctr.1.*Patavinorumque,& fortasſis plerorumque in Italia Medicinæ Profesſorum more,non ſtrictâ,ſed eâ ſcientiæ vocabuli acceptione,quâ Ariſt.*3.de Cœlis text.6.* ſumpſit, ubi effectivè ſcientiæ finem non ſcire, ſed opus,esſe dicitur. Aliàs enim cum Hippocrate, & Galeno, quos plerique Noſtratium ſequuntur, per artem convenientiùs definiri videtur Medicina, cùm quia rectiùs ei competit Ariſtotelica Artis definitio *6. Ethic. 4.* quâ habitus eſt cum recta ratione effectivus, tùm etiam quia Medicina non acquieſcit in nudâ cogni-

cognitione, sed ulteriùs progreditur ad effectionem, nec certis, iisque propriis nititur demonstrationibus, quæ universalium sunt, non auté singularium, aut individuorum, quæ Medicina tractat. Vid. Fernel. *Præfat. in Univers. Med.*

(7) Medicinam è cœlo donasse, ejusque Authorem esse Deum, Artis dignitatem multùm illustrat; prolixisque verbis probari posset, si hujus esset loci, sacris simul ac profanis id testantibus Scriptoribus. Illos inter Moysen *Exod. 15. vers. 26.* ubi, Ego, inquit, Jehova Medicus tuus, itemq; Syracidem *c. 38. vers. 2.* qui Medicinam à Domino venire, conceptis verbis asserit, allegasse hîc sufficiat. Inter hos vero inprimis nominandus Hippocrat. quando Libr. *de Prisca Medicina* Primi, ait, inventores judicarunt Artem dignam, quæ Deo adscriberetur, quemadmodum etiam est receptum: cui si adjunxerimus Tiraquellum *Tom. 1. de Nobilitate cap. 31. §. 79.* ubi Medicinam Dei munus esse ipsissimis verbis pronunci-

at,

at, nescio quid in rem nostram dici possit meliùs; adeo, ut quam olim Ethnica gens Apollini suo Medicinæ inventæ adscripsit laudem, nos Christi nomen ferentes potiori jure Trin-uni Deo nostro attribuamus, sic illum, ex Ovidii *Libr. 1. Metamorph. Fab. 13. vers. 70.* loquentem inducentes:

Inventum Medicina meum est, opiferq́ per orbem
Dicor, & herbarum subjecta potentia Nobis.

(8) Id est, quos curare impossibile *est.* Quo procul dubio ad incurabiles morbos collimat Author; quorum alii vel sunt per se tales, vel per accidens. Morbi incurabiles per se sunt, quorum natura, & species simpliciter talis est, ut nullâ arte, vel ope humanâ sanari queant, in quocunque sint ægro, & subjecto corpore, & quorum curatorum nullum unquam, nec fando, nec auditu compertum est exemplum: ad quem censum pertinent plurimi hæreditarii & congeniti morbi, ut cœcitas, sermonis privatio in iis, qui muti nascun-

ſcuntur,&ſurditas congenita ac nativa itemque cordis vulnera &c. Incurabiles autem per accidens ſunt,qui ſanabiles quidem arte exiſtunt,quique ſæpius etiam in plurimis ægris, certorum remediorum ope curantur, ſed quorum tamen curatio accidentariarum quarundam cauſarum interventu in hoc vel illo individuo impeditur, vel impoſſibilis interdum efficitur; fiuntque demum tales vel ratione (1) Dei, qui vel morbo inſanabili, vel morte punit ægrum, nec vult, eum convaleſcere; plectitque ablatione vitæ, velut impium, vel liberat ipſum á peccatis, & malis impendentibus,ut pium,(2) ratione incantationis & maleficii, quorum inde ortorum morborum cauſa cùm ſit Diabolus,non mirum,quòd Artem Medicam, naturaliaque remedia eludant, ac naturæ limites transcendant, ſive veri illi ſint, ſive apparentes morbi, (3) ratione fati Phyſici, prout nemini mortalium præfixum vitæ terminum tranſilire licet, multique morbi aliàs quidem non incurabiles,in ſenili autẽ cor-

pore

pore curationē non admittunt. (4) rationeMedici, vel quando is rectè etiam & præclarè Artē tenens, eruditusque, naturali tamen quâdam imbecillitate nonnunquam à fine ſperato aberrat, præcipuè ſi in curandis morbis infelicior fuerit, aut ſolo ingenio ſuo confiſus debitam diligentiam non adhibuerit; vel quando inſcitiâ, imperitiâ, malitiâ, aut temeritate ad mortem ægroto parat transitum. (5) ratione Pharmacopœorū, de quibus nullum dubium, quin præpoſtero & malo ſtudio ſuo ita morbos exacerbare valeant, ut inſanabiles illi evadant, veluti ſi medicamenta non debito tempore collecta, non rectè ac integrè asſervata, nimis inveterata, exoleta, inutilia, & ſiniſtrè præparata, vel etiam alia addita & exhibita fuerint, quàm Medicus præſcripſerit (6) Morbi ratione, quâ fit, ut ſuâ naturâ maximè curabiles morbi haud rarò tamen in incurabiles degenerent, vel propter ejus magnitudinem & mores, vel propter novitatem, nondumque cognitam esſentiam ejus, vel propter alia quædam

acci-

accidentia, ad morbi ipſius naturam pertinentia, eamque maximè in deterius immutantia. (7) Ipſius Ægrotantis ratione, qui ob inobedientiam, præſcripta aſsumendi medicamenta faſtidium, contumaciam, intemperantiam, moræ impatientiam, erga Medicos diffidentiam, conſiliorũ varietatem, mollitiem ſuam, pluraque alia peccata morbum non ſolùm protrahit, ſed & deteriorem, tandemque incurabilem reddit. (8) Adſtantium, ſive ægro miniſtrantium culpâ multos ſæpe ægros perire, qui ſervari aliàs potuisſent, certo certius eſt, dum illi necesſaria ad morbi curationem negligunt, præcepta à Medico non exequuntur, nec præſcripta eo tempore, eô ordine, eâ quantitate, eâque præparatione, quâ conveniebat, exhibent, vel alia ſuo conſilio, proprioque auſu clam offerunt, ne dum datâ operâ interitum decumbentis accelerant. (9) Caſus fortuiti ac improviſi infortunii ratione, quâ ægrotus ſubitâ ſæpe morte nullâ manifeſtâ vel prȩviſâ causâ extinguitur. Qui-
bu

bus addere liceat (10) atque ultimò necesſariorum ad ſalutem ægro reſtituendam defectum & inopiam; de quibus omnibus incurabilium Morborum cauſis conſule ſis Brunonem Seidelium *Libello* hujus tituli proprio, lectu ſanè dignisſimo juxta ac doctisſimo.

(9) Per inſtrumenta Medicinæ intellige omnis generis præſidia è Pharmaceutico, Chirurgico, & Diætetico Fonte hauſta, utpote quorum ope ſanitas reſtituitur, morbique ſanabiles profligantur.

(10) Juxta notisſimum illud Catonianum: Moriendum eſſe, certum eſt, ſed id incertum, an eo ipſo die. Posſetque huc trahi celebris illa diſputatio de termino vitæ humanæ, an nimirum à Deo homini præfixus humanâ ope extendi, & vicisſim abbreviari queat? ubi nonnulli non verentur eâdem conſtantiâ illud negare, potisſimùm quia *Job. 14. verſ. 5.* Deus hominibus terminos conſtituit, qui præteriri non posſunt; quâ facilitate hoc affirmare, & vel intemperante diætæ ratione, vel

neglectu,aut imperitiâ curationis mor-
borum,vel violentæ manûs injectione,
vel variis aliis,fortuitisque casibus fieri
posse,longo sermone probare liceret,si
liberet. Vid. interea Casp.à Reies *Elys*
Quæstion. Illustr. Camp. Quæst. 18. &
Joh. Langius *Epistol. Medicin. Libr. II*
Epist. 79.

(11) Fieri hoc inde videtur, primò
quia ægroto dum anima est, spes esse
dicitur, atque adeò Augustini testimo-
nio mortis diem omnes homines, eti-
am ii, differre conantur, qui post mor-
tem se credunt esse beatius victuros; &
miserrima quoque vita morti præponi-
tur. Deinde quia quandoque,utCelsu
loquitur, monstra in Medicina fiunt, &
prognostica haud rarò fallunt,sæpeque
morbis eluctantur,qui soli prognostic
relicti, & pro desperatis à Medicis hab-
ti sunt; unde horum exemplo sufful-
alii deploratis licet morbis afflicti
succumbentes, Medici tamen curæ
dedunt, sanitatisque redintegratio-
nem sperant, eoque magis, quò minu
convenit, Medicum ipsi ægrotanti fu-
nestu

nestum morbi eventum in os prædicere.

(12) Iniquissimâ innocentissimis sæpè Medicis maledicendi consuetudine, quę adeo hodie imprimis increbuit, ut nil audias frequentius, quàm in Medicum transferri culpam, ejusque aut imperitiam, aut negligentiam accusari, si qua ægrotum mortis presserit necessitas, etiamsi nil quicquam ab ipso intermissum, quod ad ejus recuperandam sanitatẽ facere potuisset, & nec vel ipsa salus salvare eum potuisset; quasi verò ipse æger, & adstantes, de quibus paulo antè, omni semper culpâ vacarent, & Medicus à mortis faucibus eripere posset, necessarioque deberet; quam in rem nescio quid verius, quidq; ad hæc nostra tempora accommodatius dici possit, quàm quod jam multis retrò seculis ab ipso nostro Medicorũ Principe Hippocrate *Lib. de Arte* dictũ legimus, cujus propterea ipsa verba huc transcribere non puduit: Se eos mirari inquit, qui, quòd multi moriantur, ideo artem esse negent Medicinam, & quâ-

nam memorabili causa commoti, im-
temperantiam mortis causam non sta-
tuant, scientiam verò Medicorum ac-
cusent: tanquam sanè Medici quidem
ea, quæ non conveniant, imperare pos-
sint, ægri verò, quæ imperata rectè sunt
transgredi non possint. Et addit ibi-
dem: Longè magis rationi consentta-
neum esse, ut ægri interitûs sui sint cau-
sa, quàm Medici. Hi enim sanâ mente
sanoque corpore curam aggrediuntur,
præsentia considerant, & de præteritis
juxta præsentia ratiocinantur, adeo ut
ægri quidem palàm gloriari soleant, se
illorum operâ sanitati restitutos esse.
At ægri neque qua parte laborent, ne-
que ob quam causam laborent, neque
quid ex præsentibus futurum sit, neque
quid ex horum similibus fiet, sciunt;
dolent ob præsentia, timent futura, &
pleni quidem morbo, inanes autem ci-
borum, ea quæ morbo grata sunt, assu-
mere malunt, quàm quæ ad sanitatem
faciunt. Utrum igitur veri similius est,
hosne ita affectos alia facere, quæ Me-
dici non jusserunt, aut Medicos præ-
stantes

ſtantes non convenientia imperare? Nonne multò magis hos quidem, quæ conveniant, jubere; illos autem temerè,& impudenter nolle obedire? atque ſic inobedientes in mortem incidere? quæ ſane qui non rectè conſiderant, cauſas (mortis) ad hos (Medicos,) qui inculpabiles ſunt, referunt; eos verò, qui maximè accuſandi ſunt, à culpa liberant & defendunt. Ita Hippocrates.

(13) Dantur enim morbi etiamſi non prorſus incurabiles,tantæ tamen contumaciæ, tantæque malitiæ, ac tot dirisſimis ſtipati ſymptomatibus, in debile præcipuè,iisque ferendis impar corpus ſi inciderint, ut nullis omninò, quantumvis canonicis, ſæpeque aliàs expertis remediis cedant, omnemque Artem,ac circumſpectam diligentiam reſpuant, hocque ſuô exemplo confirment, verisſimum, proh! illud esſe Ovidii *libr. 1. de Pont. Eleg. 3.*

Non eſt in Medico ſemper, relevetur ut æger:
Interdum doctâ plus valet arte malum.

ut imprudentis ſit, ſi in hujuscemo[d]i morbis curandis fine ſuo fruſtratur Me[-] dicus, hunc potius, aut Artem Medi[-] cam, quàm vim morbi accuſare; cùm, u[t] ipſius Hippocratis verba de *Arte* me[a] faciam, fieri non posſit, ut omnes, qui æ[-] grotant, ſanitatem conſequantur.

(14) Quænam *Spinæ Ventoſitas* ſ[it] curabilis, quæque incurabilis, & quæ e[-] jus ſpecies magis, minusve talis, ex ſe[-] quentibus patebit, ſed & præcipuè e[x] *cap. IX.* Nunc tribus ſaltem verbis i[n] antecesſum innuisſe hîc ſufficiat, o[-] mnem curatu difficilem, longum chronicum, & mali moris esſe affe[-] ctum.

(15) Per exempla intellige caſus ſingulares obſervationes, quæ de præ[-] ſenti morbo Authori contigere, & qu[i-] dem

(16) Non ignobili in Italia Urbe, [&] percelebri Univerſitate, Fermum d[i-] ctâ, ubi tum in plerosque pueros imm[a-] nis hic deſævit affectus, non adeo fa[l-] laci indicio, eum, cùm typis primùm Anno Chriſti circiter ſupra mille[ſi-]

mum

mum ſexcenteſimo & decimo quarto Liber hic evulgaretur, ibi locorum endemii nomen tulisſe, Civitatisque Firmanæ, ejusdemque regionis incolis ob communem & domeſticam cauſam admodum familiarem fuisſe, non ſecus ac Scorbutus Borealiū, & maritimarum regionum accolis, & Rachitis Anglis esſe conſuevit.

(17) Idem eſt, quod Hippocrates *Libr. de Arte* his verbis expresſit: Medicus, inquit, ſiquidem ſuffecerit ad cognoſcendum, ſufficit quoque ad ſanandum; ſi verò is, in quo morbus cognoſcitur, ſuperetur, ob id ſanè, quod ſerius Medicum accesſit, aut ob morbi celeritatem, addo & ejusdem vim ac vehementiam, peribit. Quæ quidem verba non eò intelligenda, ac ſi cujus cunque præternaturalis affectus cauſæ in aprico ſunt, & à Medico cognoſcuntur, iidem etiam tolli posſint: exempli loco ſit phthiſis, cujus quidem genuinæ cauſæ neminem prudentem latent Medicum; nihilominus ejus curatio ſi non prorſus imposſibilis, admodum tamen

difficilis eſt; quanquam rurſus hoc certum ſit, quòd, cujuscunque morbi cauſæ, atque præſidia innoteſcunt, non poſſit quoque ignorari, quomodo ejusdem morbi curatio inſtituenda ſit; nec tamen exinde ſequitur, eundem etiam morbum perſanari poſſe; quod ſupra dato exemplo illuſtro. Nonne phthiſeos cauſa, quæ ulcus pulmonum eſt, omnibus patet? nonne remedia eidem accommodata nota ſunt? nec tamen curatio ſequitur; cur? in promptu ratio eſt; morbi vis præſidia ſuperat, curationemq́ue renuit. Non tamen negabo, morbi curationem methodicam cum ſuccedanea ſanitatis recuperatione absque prævia ejusdem dignotione rectè inſtitui non poſſe; curationisq́ue dimidium habere, cui morbi cauſa perſpecta eſt, quippe quâ ſublatâ effectus quoque tollitur. At quî auferre poſſit is, qui quandoque eam non novit? Auferunt quidem fortasſis & Empirici, quam non cognoverunt, morbi cauſam; ſed hæc curatio fortuita tantùm

eſt

eſt, incerta atque fallax, quam imitari periculo plena res eſt. Itaque etiamſi qualis *Ventoſitas Spinæ* affectus ſit, unde generetur, & quæ ad ejus curationem conveniant præſidia, non ignoretur, curatio tamen non ſemper ſuccedit ob rationes ſuprà, & præcipuè ad *num. 8.* traditas.

(18) Quia crebrius, quàm fortasſis ulli alii Medico, quem ſub manibus habemus, dirisſimum affectum intra ſolius anni ſpatium obſervare, & procul dubio etiam curare contigit *Pandolphino* noſtro, facilè inde conjicere licet, eundem quoque ejus naturam, rectamque curandi rationem omnium optimè perſcrutari, nobisque tradere potuisſe.

(19) Ita, nullus dubito, ſæpè fit, ut ille morbus, qui non ita pridem noſtram terræ plagam ingresſus, & rarior adhuc apud nos eſt, minus quoque dignoſcatur, vel ſaltē non pro eo, qui revera eſt, habeatur; quemadmodum verbi cauſa Scorbutus, aliquot retro luſtris, quando nondum noſtris in oris adeo increbuit,

buit,

buit, atque adeò minus notus fuit, mi-
nus quoque tum cognitus, vel saltem
nõ animadversus est, qui tamen hodie
modò quia interea magis innotuit, fre-
quentius, ut mihi quidem videtur,
quàm par est, accusari solet, quiq́ue sæ-
pè prætexitur, quando, quid aliud
arguatur, nescitur. Sic confitetur *Pan-
dolphinus*, se Romæ, Neapoli, ac in Pan-
nonia *Ventositatem Spinæ* vix novisse;
non quidem ac si ibi locorum nemo ea
fuisset correptus, sed potius quòd ipse
eam tum non observaverit, hâc ipsa ea
ratione, quia nondum cognovit, nec
fortassis quicquam de ea scivit, atque
adeò observare non potuit; quam ta-
men postea, cùm magis magisq́ue ejus
natura ipsi innotesceret, creberrimè
notavit. Nec dubito, quin sæpius apud
nos quoque sub alio quodam tumore
aut ossis carie ignota lateat, nec obser-
vetur, aut pro *Ventositate Spinæ* depu-
tetur, quia apud nos infrequentior, mi-
nusq́ue nota est.

(20) Primus siquidem *Pandolphi-
nu*

nus est, qui Affectus dignotionem ſimul ac curationem, ſolo Avicennâ prædeceſſore, paucis lineis doctrinâ hanc complexo, hoc ipſo Libro iteratis typis dignisſimo, enucleatiùs tradidit, hacque opera non levem gratiam ab omnibus Æſculapii filiis iniit, famæque celebritatem ſibi comparavit.

JOSEPHI PANDOLPHINI,
à Monte Martiano,
Medici, ac Philosophi.

CAPUT I.
De Nomine.

Ujus *Ventositatis* *Spinæ* tractatum aggrediens, Arist. 1. *posteriorum* præceptum sequar; nimirum antequam ad ejus definitionem accedam (prout definiri potest) quid mihi de nomine videatur, meam in medium afferam sententiam, sallvo semper saniori, & meliori judicio;

cio; nec à Galen. dissentiam *4. de Differentiis pulsuum 9.* dicente: *Omnis disciplinæ initium à notionali finitione in essentialem descensum esse*: Et *cap. 2.* ejusdem libri, ab eo redarguuntur illi, qui solam essentialem proponunt notionali ipsâ neglectâ.

(1) Cùm igitur *Ventositatis Spinæ nomen* apud Auctores cùm antiquos, tùm Recentiores non admodum fuerit in usu, factum est, ut, quid ipsum significet, adhuc ignotum persistat. *Vocabulorum* enim, *nominumq; significationes à longo usu deprehenduntur*; Gal. 2. *de locis affectis* 2. Inter antiquos (2) *Rhases*, ac (3) *Avicennas* de hoc morbo tantummodo loquuntur, sed pauca, obscuraque verba proferunt. Inter (4) *Recentiores* (5) *Nicolaum Florentinum*, (6) *Johannem de Vigo*, nec non (7) *Ma-*

nardum reperio, (8) *qui* (ut in eo
rum monumentis videri potest
de prædicta ægritudine (9) *plur*
non dicunt, quàm à supradicti
antiquis dicta sunt. Et commu
ni consensu Doctores isti celeberr
rimi (10) *ossis corruptionem* ab hu
more acuto procreatam *Ventositat*
tem Spinæ nuncupant. Cæteri for
tasse Doctores, ut (11) *Græci*, &
Latini, sub nomine (12) *ulceris*
cum osse corrupto, (quod cariosum
ab eis appellatur) prædictam Ven
tositatem Spinæ comprehender
voluerunt. At si rectè observant
à præsentis morbi cognitione re
cedere ostendunt, dum eam ab
ipso ulcere non parum discrepar
manifestabo. Ulcus enim cario
sum non tantùm à causa provenit
interna, ut sunt pravi succi, verùm
etiam ab externa; veluti omnia
quæ partes propè ossa incidere

con-

contundere, perforare, erodere, atque exurere possunt ; quibus de causis ossa ipsa, aut immediatè læduntur, aut ob dolorem ab eis excitatum, & præsertim in articulis, ob tendines in eis desinentes, dum dolore sanguinem, atq; multa excrementa ad articulos ipsos natura transmittit, unde fit, ut isti expulsi succi putrescant, & sensim ad os penetrando illud corrumpant. Præterquàm quod dictum ulcus cariosum non succedat ossis corruptioni, sed è contra corruptio ipsa ulceri succedit. Primò enim ab humore erodente cutis, caroque depopulatur, & temporis intervallo sanies os attingendo illud corrumpit : Ventositatis verò Spinæ (13) *causa perpetuò interna* est. Pravi etenim succi, aut manifestis qualitatibus, aut (14) *occultâ quâdam Antipathiâ* Græcè dicta potius

tiùs dictum os, quàm cæteras cor-
poris partes ſubeunt. Imò ple-
runque corruptionis cauſa non a-
liunde provenit, quàm (15) *ab i-
pſomet oſſe nutrimentum ſibi pro-
prium ob aliquam intemperiem con-
tractam corrumpente*, vel excremẽ-
tum à ſe minimè propellere valen-
te. (16) *Oſſa* enim cùm, ut cæte-
ra membra, *nutriantur*, (17) *excre-
mentum* fieri neceſſe eſt. Ad hæc
antequam cutis caroque exulcera-
tæ, depopulatæque apparent, os
jam corruptionem contraxit. Præ-
terea prædictum ulcus carioſum in
parte permanet, quam primò in-
vaſit, quo tandem optimè curato
neque pars illa, neque aliæ ab eo
moleſtantur amplius. Spinæ au-
tem Ventoſitas non ſic ſe habet.
Nam ſi una particula ab ea curabi-
tur, alias ſæpe numero petit partes,
& aliquãdo ad jam curatam redit.

Dici-

Dicitur (18) *Ventositas*, (cùm nomen istud duplex sit, duplicem etiam significatum habere meretur) quia, ut in sequenti dicetur, à Ventositate ortum ducere potest; aut quia sicuti flatus, & ventus in aliqua nostri corporis cavitate genitus loco stare nescit, sed hûc illucque vagans, parti, quam attingit, doloris sensum infert: ita & hic affectus modo huc, modo illuc patientem excruciat.

Vocatur autem (18) *Spina*, quòd in præsenti morbo ultra dolores tensivos, & frangitivos, pungitivus etiam persentitur, veluti si Spinâ pars affecta compuncta esset, & hoc non ob ossis corruptionem, atque erosionem, (*ossa* enim (19) *sensu carere* docet Arist. *1. de Anima*, & Galen. *1. de Elementis* 2. quod & rationi consentaneum est. Nam si ossa sentirent, ob continuam

am fricationem, motum, com-
pressionem, & laborem, continu-
um paterentur dolorem) Verùm
ob alicujus membranæ, & præse-
tim tendines cooperientis, perio-
steique ossa circumtegentis com-
punctionem, mordicationemque
oriri nulli dubium esse puto. (20)
Membranæ etenim *proprium pun-
ctorium* esse *dolorem*, Auctor est
Galen. 2. *de locis affectis* 5. & 7. Et
quanquàm periosteum dolori
frangitivi subjectum sit præcipu-
um; (quem dolorem quàmplurri-
mos (21) *ostocopum*, id est, ossis la-
borem, nominare edidit Galen. 2
de locis affectis 7. ut supra, & 3.
temque *de tuenda valetudine* 5.)
tamen si cum quantitate hujusce-
modi dolorem excitante, qualitas
& admodum activa, ut propriè est
acutus, fuerit conjuncta, tunc uti-
que punctionem, mordicatio-
nem

nemq; in ipso periosteo persenti-
ri, veluti in partibus hujuscemodi
præsertim dolores pati assuetis
necessum est. At doloris denomi-
natio à prædominante facienda:
& propterea si materia extensio-
nem, solutionemque ejusdem pe-
riostei faciens, magis in quãtitate,
quàm in qualitate peccaverit, eo
tempore dolor frangitivus nun-
cupabitur. Et hoc ratione subje-
cti. At si è contra qualitas, veluti
acuties supradicta eandem quanti-
tatem superaverit, dolor aut mor-
dicativus, aut punctorius erit nun-
cupandus: quæ doctrina ex eodem
Galen. *lib.* superius citato 5. exhau-
ritur: ubi loquens de (22) *colico
dolore à phlegmate vitreo orto*, ma-
nifestat nobis ratione subjecti (ni-
mirum intestini colon) perforati-
vum fuisse. Cùm enim humor es-
set frigidus, non habebat vim ta-
lem

lem perforativam. Poteſt autem ejusmodi dolor etiam à (23) *Ventoſitate* cauſari, quæ tendendo tantùm,& non per qualitatem in- ſimul cauſat dolorem, quia Galenus ſic inquit: *Hujusmodi ſanè dolores perinde ac ſi terebro partes perforentur, moleſtare ſolent, narrantibus iis infirmis: alii verò veluti palo infixo fieri videntur, qui & ipſi corpus affectum craſſum eſſe ſignificant.* Et quod ratione efficientis ſpecificetur dolor, licèt ſit in eodem ſubjecto, paulò poſt in eodem capite inquit: *Sed qui mordaces ſunt* (dolores) *à mordaci humore inteſtinum erodente fieri ſolent: & 2. de compoſ. med. ſecundum loca* ſic ſcribit: *Quod ſi etiam mordacem qualitatem humorum multitudo complectatur, etiam juxta hanc dolorem augebit:* id eſt, multitudo replendo, & tendendo; mordax vero

ualitas erodendo, mordicando, c pungendo dictos dolores ex-itat. Et si semper dolores per af-ectæ partis essentiam fierent (ut nquit ipse) utique essent insepara-iles; at sæpè fiunt, ut diximus, per ccidens.

Deinde appellatur Spina hic af-ectus, quoniam in Spina, quam Græci ἄκανθαν nominant (Galen. 2. *e Articulis Com. 29.*) quàm sæpis-mè nascatur. Nam (24) *Spi-am ipsam pluribus ossibus* natura edit, quæ (25) *catarrho* immedia-è à capite descendente corrumpi e facili possunt, & sic Ventositas pinæ causari; quemadmodum pluries, & (26) *præsertim in pueris* perspexi.

ANNO-

ANNOTATIONES
ad
CAPUT I.

(1) QUid nominis ſit *Ventoſitas Spi*[...] *næ*, per ejus *Etymologiam*, *Ho*[...] *monymiam*, atq; *Synonymiam* hîc loci curatius explicabimus. Eo ver[...] magis de binorum horum inuſitatiù[...] conjunctorum vocabulorum ration[...] ac origine hodie inter ſe Authores diſ[...] crepant, quo plures ab Avicennæ, [...] qui hunc ſecutus eſt, *Pandolphini* tem[...] poribus, usque ad hæc noſtra, eorum[...] dem derivationis rationem interea ve[...] vero ſimiliorem reddere, vel affectu[...] ab antecesſoribus datam primam no[...] menclaturam prorſus abjicere, aliam[...] que convenientiorem ſubſtituere co[...] nati ſunt, quo factum, ut in diverſas o[...] piniones variasque, ut fit, itum ſit con[...] jecturas. Unâ itaque, quod dici ſole[...] fideliâ duos parietes dealbaturi *etymo*[...] *logiam* cũ *homonymia* conjungemus. Sciendumq; quod Mali genus Princep[...] Ebn Sina *Lib.4. Fen. 4. Tract. 4. cap.* [...]

teſti[...]

ſte Georg. Hieronym. Velſchio *Syl.*
g. Curation. & Obſervat. Medicin.
ıſagmat. 81. ריח אלשוקה vocavit;
ejus Interpretes primò omnium La-
no idiomate *Ventoſitatem Spinæ* di-
ſſe; rectè ne autem hoc, an minus, A-
bicæ linguæ peritioribus arbitran-
m relinquo: unum hoc hîc adver-
ns, quòd barbaros ſcriptores (incer-
m qua ratione,) ita nuncupaſſe cre-
t Severinus, falſæque nominis trans-
ionis, vel vulgaris appellationis, quæ
ſt receptum jam uſum in commen-
rios ſcribentium perperam irrepſerit,
ſpicionem eſſe ſcribat, de *Recondita*
bſceſſuum Natura Libr. 5. Præfat. &
p. 1. p. m. 288. 289. fatendumque, re-
s cōvenire minus nomina ſæpe ſuis,
uribusque præternaturalibus affe-
bus talia nomina impoſita reperiri,
orum impoſitionis vel nulla prorſus,
l non niſi abſona, & haud rarò ridi-
la dari poſſit ratio, nec tamen, etiamſi
llemus, temerè immutandæ, eò quòd
ngus uſus innovationem prohibeat.
templi loco ſint, illa à vulgo, & Joh.
Philip-

Philippo Ingrasſia, Siculo, de *Tumori-bus Tom. I.* Roſeolæ ſaltantes voca tubercula, quale nomen, utut de ejj ratione non liquidò conſtet, tamen h dienum uſurpare, ac retinere cog mur, ſolùm quia ab Antiquis tam faci recedere non licet, nec aliud uſus ii novare permittit. Ad hæc naſcuntu refert Idem Severinus ibidem ex Ca dano, in populoſis commerciis omn bus, ferente ſic eloquendi occaſione,, ne certo authore nomina, quæ qua quam minus apta, aut usquequaq probata, duraque ſint, ſubinde tam uſu molleſcunt. Quid? quòd adeo tato Severino hæc ſordeat interpre tio, ut etiam ineptiam vocare non er buerit, quam hoc nomen contineat, quòd ex disparibus, & omninò diver ſubſtantivis conſletur, nec unum alt coordinetur. Ut hinc nemo fortass vitio nobis verteret, ſi illo labore, que alii in excogitāda probabiliori denom nationis ratione impenderunt, penit ſuper ſederemus, ac ſaltu ſuperararem verboque ſaltem ex Pet. de Argill

C.

Chirurg. Libr. 5. Tract. 22. c. 2 admoneremus, extraneum esse nomen, & non importare illud, quod sonat. Quod si ita esset, operam revera perderemus, si in corrupto ejusmodi, aut vulgari vocabulo morosiùs, ac subtilius philosopharemur. Ne tamen quid omisisse videamur, aut oscitantiæ cujusdam insimulari possimus, aliorum conjecturas paucis perstringere & nobis placuit. *Ventositas* ergo Barbaris, & Barbaro-Latinis à vento & ventoso derivata vel idem sonat, quod inflatio, sive flatus, (vid. Joh. Vigo *Pract. L. 2. cap. 12. 13.*) vel denotat tumorem flatulentum sive *Ventosum*, id est, à flatibus ortum, quales passim practici, imprimis verò Paul. de Sorbait *Practic. Medic. Tract. 5. c. 5.* describit, qui adhæc appositè flatuosi tumoris sedem plerunq; periosteum esse statuit; vel notat apostema *ventosum*, de quibus consule J. Vigon. *l. c. c. 12.* Nic. Florentin. *Sermon. 7. de Chirurg. Tract. 5. Summar. 2. cap. 42.* vel est, loco œdematis, quo sensu tumorem œdematosum *Ventositatem* al-

bam, ſeu, ut ipſius verba habent, albeſa-cientem tumorem in aliquo loco ap-pellat Argillata *loc. cit. L. 1. Tractat. 2. cap. 8.* vel dicitur ita, quia veluti ventus particulas osſis inflando diſtendit, quemadmodum, ſi vulnera aëri aut vento exponuntur, ipſa non ſolùm, ſed & inde denudata osſa in tumorem attolluntur, juxta commune Italorum proverbium: La ferita cacciata all' aria piglia di vento; id eſt, vulnus aërem concipiens intumeſcit, quod & ipſa experientia confirmat, cujusque ſimile quid in noſtro quoque contingere abſcesſu Philipp. Ingrasſias credidit, quando *Com. de Osſib. c. 1.* ſub fin. affectum noſtrum ab halituoſa leviqúe materia procreari, hincque *Ventoſitatem* dici non adeo vili ratione deinceps fortasſis trutinandâ ductus ſibi perſuaſit. Nunc ad *Spinam*. Intelligimus autem per eam non aculeum quendam cujuscunque ſentis aut vepris, nec talem qualis plerisque piſcibus ineſt, multo minus illum vertebrarum contextum à collo ad os usque ſacrum protenſum

ed significat hîc imprimis acutum,ac
ungitivum quendam dolorem,uti in
oc omnes consentiunt, confirmatur-
que Arabum, &maximè ipsius Avicen-
æ authoritate , qui pluribus in locis
mnem rem tensivam atque dolorifi-
am, vel punctionem, juxta interpre-
um versionem *Spinam* vocavit, sed &
ræcipuè *Lib. 4. Fen. 3. Tract. 1. cap. 1.*
bi referente Marc. Aurel. Severino *loc.*
it. cap. 1. p. m. 289. tumorem ex acu-
o sanguine sine pulsatione constan-
em *Spinam* appellavit. Id quod Rha-
es quoque apertè declaravit,quando
n Opere Omnia continente dicit, *Ven-*
ositatem hanc *Spinæ* dictam propter-
a, quòd ipsâ os perforetur,quod cer-
è sine ingenti dolore fieri non potest;
uod ipse sæpe nominandus Severinus
aulo post *cap.* nimirum *11. pag. 302.*
is verbis expressit , quando *Spinam*
ici scribit , quod veluti *Spina* in cen-
rum membri, quod os est, defigatur;
uibus nec Petrus de Marchettis *Ob-*
servation. Chirurg. Syllog. suum dene-
at calculum , qui clarioribus quàm

quisquam alius verbis *Spinæ Ventosæ* signum pungitivum, acutum, ac lancinantem dolorem esse asserit, ita ut patiens referat, se veluti *Spinâ* pungi, unde *Spinæ* nomen morbo huic inductum. Atque hunc ob dolorem Joh. Mesue quoque, seu potius ejusdem Suppletor Franc. de Ped. Mont. *Sect. 2. de Medic. morb. partic. part. 2. c. 5.* phlegmonicum apostema, furunculum Latinis dictum, *Spinam* indigitat, ideo nimirum, quòd cum dolore acuto pungitivo, ad modum punctionis *Spinæ* sit conjunctum. Liquet itaque *Spinam* dici affectum nostrum propter acerbi illius, ex proprie dictâ *Spinâ* orti, atque hujus nostri doloris similitudinem, & quidē potiori, ut videtur, comparationis convenientiâ, quàm quæ inter *Ventositatem*, & ejus comparata intercedit; quæ una est *Spinæ* nominis ratio: altera ex ipsius Authoris nostri §. ultimo hujus *cap. 1.* petatur, quam, quantum scio, præter eum nemo aliàs advertit; ut ita juxta nudum utriusque nominis etymon *Ventositas* tumorem quidem non nihil

nihil *Ventosum*, sed iterum sedatum; *Spina* verò crebriter terebrantem ac perpungentem connotare videatur.

Sequantur nunc *Synonyma*. Spinæ nostræ *Ventositatẽ* ita vocatam ab Avicennæ Interpretibus, Petro ab Argillata, Mariano Sancto, Nic. Florentino, J. Manardo, Joh. Vigone, *Pandolphino* nostro, & Joh. Langio, primùm vel Nic. Massa *Epistol. 19.* vel Joh. Philipp. Ingrassias de *Tumoribus* voces invertendo *SpinamVentosam* dixerunt, quos cæteri plerīq; ut, Petrus de Marchettis, Guerner. Roifinckius, Gothof. Mœbius cum Götsio, Joh. Scultetus, Joh van Horne, Paul. de Barbette, Paul. Ammann cum Olitschio, Joh. Nic. Binninger quos novi sequuntur; quorum tamen nullus vocum harum inversionis aut mutationis rationem ne verbo quidem attingit, nisi forte ut barbarismum magis evitarent. Quare & nos, cur hi ab illorum prima appellatione recesserint, vel utra pars convenientiori, ipsiusque rei, juxta ac Arabicæ linguæ magis respŏdenti titulo affectum donaverit,

judicare, aut prolixiùs disquirere nolu[illegible]mus, ſuam potiùs ſententiam cuilibe[illegible] defendendam relinquentes. Marc. Au[illegible]rel. Severinus verò Vir de Republic[illegible] Medica ſummè meritus, cùm ipſi fo[illegible]taſsis *Ventoſitatis Spina* etymon no[illegible] ſatis arriſisſet, jamque longè antè A[illegible]gillatam perbellè admonuiſſe, vocul[illegible] has non arguere id, quod ſonant, a[illegible]madvertiſſet, non duxit ſibi amplius r[illegible]ligioni, penitus abrogatâ veteri n[illegible]menclaturâ, novam prorſus excogita[illegible] vocavitque doctisſimo ſuo de *Recond[illegible]ta Abſcesſuum Natura Tractatu*: *Pedarthrocacen*, Græco verboru[illegible] complexu, ἀπὸ τῦ παιδὸς, ἄρθρυ, & κά[illegible] originem ſortitam, & quaſi pueroru[illegible] ad articulos malum ſignificantem; v[illegible] ſi mavis, ut ipſe inſcribit, *Osſis circa a[illegible]ticulum inflammationem*, & *Abſc[illegible]ſum puerorum proprium* denotante[illegible] Quam Græcam vocis acception[illegible] non usque quaque improbaſſe Lite[illegible]tos inde conſtat, quòd etiam imit[illegible] eam ſunt, eâdemque civitate, quo[illegible] impræſentiarum agimus, donaver[illegible]

Malu[illegible]

Malum, quos inter præcipuè D. Sebastian. Schefferum, Doctissimum apud Francofurtenses Medicum nominare juvat, cui *Inauguralem* suam Præside D. Joh. Casp. Fausio, Heidelbergæ, An. 1657. habitam *Disputationem*, nō alio quàm Pædarthrocaces titulo insignire placuit; evidenti argumento, & hos hanc recentiorem nominis impositionem, ceu aptiorem, morbique essentiæ magis conformem illi antiquorum barbaro-latinæ præposuisse; quando alii interea antiquitatis fortassis studiosiori cultu Veterum versioné retinere maluerunt, rati, nihil aut parū inter esse, quo quid nomine vocetur, modo de re conveniatur; & verò neque hi, neque illi propterea damnandi. Quo ipso illius quidem quæstionis, an Pędarthrocace idem cum *Ventositate Spinæ* sit affectus, quam Severinus *cit. loc. cap. 15.* agitat, probè recordans, nolo tamen eam hîc loci facere meam, in alium commodiorem locum reservaturus. Silentio quoque hic prætereo & illam litem, qua disputari posset, an *Cancer*

ossis qualem Nic. Tulpius ex Celso *Observat. Med. Libr. 4. Observat. 12.* describit, itemque *teredo* sive *caries*, *syderatio* vel *Sphacelus ossis*, *gummata* quoque, atq; *nodi in Gallicis*, nec non illi *tumores ossium putrescentiũ in pueris à morbo Gallico orti*, quorum Guil. Rondeletius de *Dignotione Morborum cap. 10.* meminit, *Spinæ* nostræ *Ventositatis* synonyma hæc sint, eundemq; cum illa affectum, denotent? eò quòd, ut hæc controversia minus huc pertinere videtur, ita alibi, imprimis autem tum commodior eam ventilandi occasio dabitur, quando *cap. VII.* de Signis agendum erit, ubi nimirum *Spinæ* nostræ *Ventositatis* Signa distinctiva perpendendo, an & quomodo hic quoque affectus invicem discrepent, vel conveniant, insimul dispicere licebit. Hoc interim indubitatum est, illud Malum, quod omnis politioris Literaturæ, Linguarumque imprimis Orientalium peritissimus D. Georg. Hieronym. Velschius, Fautor noster Colendissimus, *Syllog. Observat. & Curat. Medicin. E*

pisa

pisagmat. 81. Ventum seu *Flatum Spineum* appellat; nec non istud, quod teste Paulo Barbette *Opere Chirurg. Anatomico Part. 3. cap. 3. p. 19.* Belgis *Een Beenvreeter* dicitur; ut & illud, quod Petr. de Marchettis *Syllog. Observat. Medic. Chirurg.* Interpres juxta simplicem vocabulorum sonum vernaculâ linguâ den Wind Dorn; item hoc, quod Amadeus Megerlin versione Germanicâ Joh. Sculteti Armamentarii Chirurgici *Part. 2. Observat. 90.* den Frantzosen-Zustand vocat, unum eundemq; indigitare affectum. Quo ipso adhuc aliud huic postremo non absimile, commodùm incidit synonymum, quando notissimi nominis doctissimus quidam vir Patavii Italorum sciscitanti mihi aliquando ex ipso, quid nam *Spina Ventositas* propriè sibi velit, affirmare non dubitavit, nihil eam esse aliud, quàm ipsam *puerorum luem Gallicam*; quod tamen unà cum aliis hujus commatis sub incudis demũ examen suo loco revocabimus. Atque

de his, ad Onomatologiam quæ spe-
ctant, satis.

(2) Et quidem Rhases (mirum !
Authorem non addidisse locum) *Con-
tin. Part. 5. Libr. 15. cap. 2. & 5.* ubi
scribit, quòd *Ventositas Spina* fiat ex
humoribus calidis corrodentibus, &
perforantibus os, & derivetur hoc no-
men á perforatione; quibus ibidem in
summis causarum subjungit: absterfio-
nem fieri in osse ex superfluitatibus
prohibentibus cum absterfione ipsa
rum, ne super illud oriatur caro, sed
debere fricari, ut bona fiat conditio
ad generandam carnem super illud;
additque, possibile esse, ut caro non ge-
neretur super ossa corrupta, non ex
parte eorum viscositatis, sed eò quò
patiuntur complicationem malam, &
erit ad modum ovi in generatione sani
ei, quoniam videmus os perforatum in
crassitudine aspera, & super illud non
generatur caro radicitus. Hæc ille:
prout sonant juxta interpretis sui ver-
sionem; *Pandolphino* nostro, ut Seve-
rinus *d. l. cap. 14. p. 306.* suspicatur, non
com-

comperta, quod & nobis vel inde probari posse videtur, quia, si dictus Rhasis locus perspectus ipsi fuisset, similiter ut Avicennæ ad finem Tractat. appendisset.

(3) Avicennas vero *Libr. 4. Fen. 4. Tractat. 4. cap. 9.* cujus ipsa verba vide sis *cap. 17.* quæ ideo verbotenus recitavit Author noster, ut iis ostenderet, quàm sterile hoc sit thema, quantique laboris fuerit, nullo, Avicennam si exceperis, manuductore, rite id pertractare.

(4) Recentiores fuerint tres hi Authores *Pandolphini* tempore, aliàs hodie inter Veteres potius numerandi; quibus & illi associari debent, quos allegatos à nobis deinceps reperies.

(5) Sermone VII. *de Chirurgia & Decoratione Tractat. 4. cap. 40. pag. m. 108.*

(6) Aliàs Johannem à Vigo dictum, Genuensem, olim Julii II. Pontif. Max. Chirurgum Clarissimum, *Pract. lib. 9. de Additionibus cap. 34. p. mihi 781. in 8.*

 (7) In-

(7) Intellige Johann. Manardum, Medicum Ferrarienſem *Epiſtolar. Medicin. lib.* 7. *Epiſtol.* 2. *pag. mihi* 113. *in fol.* ubi pauciſſima ſaltem verba de præſenti hoc noſtro affectu habentur; quæ infra adducemus.

(8) Miror Authorem noſtrum his non annumeraſſe Petrum de Argillata quoque, cujus in Chirurgia *lib.* 5. *Tract.* 22. *cap.* 2. Venetiis Anno 1480. in fol. impreſsâ clariora, & affectus noſtri naturâ luculentiùs exprimentia verba, quàm ferè apud ullum alium antiquiorem Scriptorem leguntur, deinceps non parum nobis inſervitura: taceo Marianum Sanctum Barolitanum, *Compendio in Chirurgia cap.* 19. quod agit de Emendatione oſſis corrupti, Nicol. Maſſam, *Epiſt. Med.* 19. & Joh. Philipp. Ingraſſiam *in Oper. de Tumoribus p. n.* quorum verba, de *Spina Ventoſa* quæ loquuntur, inferius ſuo loco recitabimus.

(9) Imò allegatorum horum trium Authorum citata ſcripta qui evolverit, apud Nicol. Florentinum, & Johann. de

Vigo

Vigo *Spina* noſtræ *Ventoſitatis* methodicam curationem exhibitam reperiet, quam tamen nec Rhaſes, nec Avicennas tradidit.

(10) Malum noſtrum in oſſis potiùs corruptione, quàm in exulceratione carnis conſiſtere, hæ ferè evincunt rationes (1) quia oſſa, & quidem interiùs primò, ac primariò corrumpuntur, oſſisque corruptio ſemper præcedit corruptionem carnis, atque hinc ſi & oſſis & carnis vitium ſimul apparet, illud ſemper hôc prius extitit, (2) quia oſſis, quàm carnis longè major ibi eſt moles, ubi Vitium conſpicitur, atque adeò os quàm caro corruptioni huic magis eſt obnoxium, (3) quia loco etiam alias ex carni, tamen tumor non adeo exilis attollitur, ut ita os intumuiſſe & primariò læſum eſſe, in aprico ſit, (4) quia curatio ad os præcipuè dirigi debet, & niſi perſanato oſſe curatio nulla eſt; quibus accedit teſtimonium Avicennæ, Nicol. Florentini, Johann. Vigonis, aliorumque, qui omnes locis jam ante allegatis non obſcuris verbis

confitentur Malum hoc etiamsi carni non penitus parcat, ossa tamen potissimùm afficere; quod & Joh. Langius edecumatæ eruditionis Vir *Epistol. Medicin. libr. 1. Epistol. 42. p. m. 206.* eleganter comprobat, dum illum morbum, quem Avicennas *Ventositatem Spinæ* appellat, ulcerosam ossium affectionem, à purulentis, & acribus ichoribus *in ossium* poris coacervatis, eaq; acredine suâ, velut teredo vermis lignũ solet, *corrodentibus* provenientem vocat. Cui jungatur & Petrus ab Argillata Præstantissimus suâ ætate Medicus, quô nemo melius sententiam nostram confirmat, affectus nostri causam Chirurg. *libr. 5. Tract. 22. cap. 2.* inde deducens, quando aliqua materia (ejusdem verba sunt) in substantia ossis congregatur ex debilitate virtutis assimilativæ, vel ex debilitate membri, unde congregatâ materiâ causatur apostema: illic autem consequenter factâ incisione, reperitur *corruptio in substantia ossis* tota, vel in parte ejus usque ad medullam.

(11) Num

(11) Num affectus hic Græcis antiquis notus fuerit toto *14. cap.* disquirit Severinus, quem semel hîc allegasse sufficiat. Videtur autem cum Nostro eandem affirmare, Hippocratis non solùm, & Galeni fretus authoritate, sed & rationibus non adeò futilibus nixus. Licèt enim apud eos, aut potiùs eorum interpretes idem affectûs nomen juxta eundem literarum sonum non reperiatur, reperitur tamen cum nostro quoad rem vel idem prorsus, vel certè non absimilis, parùmque differens, alio quamvis charactere notatus. Ita sub ulceribus phagædænicis, esthiomenis, & ossium corruptione generaliter eum comprehendisse Hippocratem in Epidemiis autumat D. Paul. Ammann. Professor Lipsiens. *in Disputat. Inauguralis* D. Theodor. Olitsch. Hamburgens. ibidem habitæ Anno 1672. de Spina Ventosa *cap. 1. sub fin.* ubi & ejusdem nostri affectus realis definitio ex ipso Hippocrate sic satis commoda *cap. 2.* traditur. Et quid Idem de *Fracturis text. 20.* per sphacelon, id est, con-

consummatam ossis corruptionem intellexerit aliud, quàm quod nos per *Ventositatem Spinæ* effamur? Galeni aliorumque Græcorum teredinem eundem cum nostro esse affectum, sola nominis diversitate intercedente, Author nobis est Severinus & Joh. Langius, quorum hic teredinem per perforationem ossium à corruptione putrida ortam ex ipso Galeno *Libell. de Definitionibus* describit, subditque paucis interjectis verbis hanc ulcerosam ossium affectionem, sive mavis dicere, putrilaginem, Avicennam *Ventositatem Spinæ* appellasse: ille vero mentem suam super hoc dubio ita exponit, ut dicat, non potuisse ignorari hunc nostrum abscessum à Græcis, eò quòd jam ultra sexcentos annos, nî supputatio fallit, mortale genus invasit; ut hinc Græcorum memoriâ eum non extitisse impossibile sit, non obstante, quòd multorum ejus accidentium non meminerint, nec tam accuratè eum descripserint, quod inde fortassis factum, quia ob exquisitam victus rationem

mitio-

tiora tum temporis omnia erant
mptomata, quemadmodum hoc
ancisc. Vallesius *Comment. in 1. Epi-
m. Sect. 2.* de variis exanthemati-
is, & præcipuè de Variolis pronun-
at, quippe quæ etiamsi à Græcis Scri-
oribus non adeò accuratè cum o-
nibus suis symptomatibus fuerint
elineatæ, dici tamen non debet, eas
anè ignotas iis fuisse. Præterea
uemadmodum plerique asserunt,
iem Gallicam, scorbutum, aliosque
ortassis affectus, quos pro novis vul-
us Medicorum venditat, revera non
ovos esse, Veteribusque ubique co-
nitos fuisse, quia dictorum affectuum
mptomata eos non latuisse ex eorun-
em monumentis probari potest; ita
robabile est, eos quoque Pædarthro-
aces aliquam habuisse cognitionem,
uia ejusdem etiam symptomata hinc
nde apud eos licet sub alio nomine de-
cripta offendimus; maximè, si cum
Severino affectum nostrum ad cariem
ssis universalem internam non ab-
urdè referri dixerimus. Et quid? si
cre-

crederemus, olim in Græcia ob beni-gnam aëris clementiam, moderatio-remque victùs rationem minus affli-xisse, & mitioribus indutum sympto-matibus incessisse, hincque etiam ra-riùs fuisse observatum, interea verò temporis eundo tantas demum vires sumsisse, ut afflictionis stimulis plurimis auctis sub nova morbi specie in-cautioribus tantum non hodiè impe-nat? Cui nostræ opinioni imprimis fa-vere videtur Joh. Langius, Vir doctissi-mus, quando *cit. loc.* tantam, inquit, & toties exploratam esse ortus & occasûs morborum vicissitudinem, ut aliqui vulgares etiam morbi sub certa side-rum & tempestatum constitutione in certis quoque regionibus grassari soli-ti, tandem cùm tempestas illa exoleve-rit, ac morbi seminaria contagionis de-ferbuerint, iidem morbi desinant ac lateant: post aliquot verò annorum intervalla, redeunte simili annorum intemperie, repullulent; aut saltem per hujus contagionis seminaria ad ex-teras nationes propagentur: cujus si-

mill

nile quid in nostro quoque accidisse affectu, non adeò creditu difficile, eundemque Græcis quoque innotuisse ex his nunc palam est. Confer *Annotat. ad Cap. VII. num. 1.*

(12) Malum nostrum in ossis potiùs corruptione consistere, quàm in carnis exulceratione jam supra ad num, (10) probatum dedimus. Nunc id agemus, ut tueamur, non in sola exulceratione cum ossis corruptione consistere, nec ad carnis tantùm vitia referendum esse; id quod partim illis Authoris nostri compendio hîc repetitis, partim aliis illis immixtis rationibus conabimur; quarum (1) est, quia ulcus cum osse corrupto non circumscribit totam affectus latitudinem (2); quia hoc quandoque etiam ab externa causâ provenire potest, *Ventositas Spinæ* verò nunquam, (3) quia in nostro Morbo carnis vitium semper demum sequitur vitium ossis (4) quia ulcus cariosum constans est, inque eadem parte permanet, quam primò invasit, noster verò affectus vagabundus est, & sæpe ab una ad aliam

aliam transſit partem. (5) quia Severinus *cap. 5. p. m. 295.* quotidiano experimento didicit v. g. in vulneribus capitis, (quæ in ulcera tandem degenerant) & corruptelis aliorum oſſium circumjectam carnem amplè computrescere, ſub hac verò vitiatâ ſubjectum os non niſi procedente longo tempore paulisper commarcere; ſecus ac in *Ventoſitate Spinæ* fieri ſolet, ubi quippe os antè labem contrahit ac collututulatur, quàm caro, (6) quia non ſufficit curaſſe ulcus, niſi etiam os imprimis fuerit curatum. (7) confirmatur Authoritate Principis Ebn Sinæ, qui inſtar omnium eſſe poteſt, quando is *Ventoſitatem Spinæ* cum dolore juncturarum comparat, hoc tamen notabili diverſitate, quod hujus materia ſit in carne, illius verò in oſſe.

(13) Subintelligatur cauſa proxima, vel ſaltem antecedens. Aliàs enim externas quoque cauſas ad Affectus noſtri productionem concurrere indubitatum eſt, uti ex ipſius Authoris noſtri *cap. 5.* clariſſimè conſtabit.

(14) An

(14) An præter manifeſtas qualita-
s occulta quoque ſubſit, cujus ratio-
: pravi illi *Spinæ Ventoſitatem* progi-
iere apti nati humores præ cæteris
rporis noſtri partibus oſſa in ſpecie
loriantur, adhuc ſub judice lis eſt? Ne-
t autem id, & pernegat Doctisſimus
verinus integro *12. cap.* quan-
o inquit, nonnullos, dum hujus affe-
us, & oſſis corrupti cauſas exponunt,
on inventâ, quæ ſatis faciat, ratione
eculiariter affecti oſſis, ut à magnâ
fficultate citò ſe extricent, ad antipa-
iiam, & occultas rerum cauſas confu-
ere, more eorum noſtro hoc ſeculo
ceptisſimo, qui rerum indagationis
ertæſi, viâ quàm expeditisſimâ ſunt
ontenti; ſe autem, pergit, etſi perpe-
iò non rejiciendas has eſſe proprieta-
s arbitretur, in hoc noſtro Vitio ta-
ien amplectendas non conſentire
roptereà, quòd ad cauſas ratione con-
emplabiles referri poſſit; quas altiùs
iductas iſthinc petere licebit, à nobis
uoque *Annot. Cap. III. num. 3.* dilu-
idius propoſitas. Nunc hoc ſaltem
impræ-

impræſentiarum advertisſe juvabit quod, ſi per occultas qualitates illæ hîc ut communiter, intelligantur, quarum cauſæ adeo ſunt obſcuræ, & occultæ, ut à nemine ſufficienter percipi, nullaque certâ ratione comprehendi valeant, utique exulare hic illæ debeant, quia rationes, cur peccantes in affectu nostro humores osſa præcipuè infeſtent, non ſolùm Severinus, & Author noſter reddidit, ſed & ipſimet in ſubſequentibus reddere adhuc alias conabimur, vero fortasſis non minus, ut arbitramur, conſentaneas. At ſi occultas qualitates illas fortè tantùm vocaverit Author noſter, quarum effectus ex primis qualitatibus, id eſt, ex calore, frigore, humiditate & ſiccitate deduci nequit, tunc concedimus & nos præter has primas qualitates alias quoque cùm in plerisq;, tum in hoc noſtro affectu maximè concurrere. Vel, ſi illi occultum idem eſſet, quod malignum, quemadmodum Argenterio illi tantum morbi occultarum dicuntur qualitatum, qui maligni ſunt, iterum & nos polli-
cem

m premeremus, ambabus manibus
giti, malignum, atque hâc acceptio-
occultum quid, ſi non ſemper, ut
urimùm tamen in hoc noſtro affe-
a ſubesſe. Tantum autem ſi & mihi
lut anſeri inter olores, ſic ferente
caſione, de hac re ſtrepere liceret, ab-
t, ut occultas qualitates indifferenter
orſus rejiciam, ut potius cum Scali-
ro *Exercit. 218. Sect. 8.* ipſemet de-
atem, ad manifeſtas omnia deducere
lle qualitates, ſummam esſe impu-
entiam, certisſimumque ſit, iis, qui
oc tentant, plerumque evenire id,
uod de Epicuro & Aſclepiade Gale-
as *Libr. 1. de Nat. Fac. 14.* pronun-
avit, ut nimirum rationes vel ineptas
ridiculas afferant, vel ea negent, quæ
iam experientiâ confirmata ſunt;
amvis vicisſim perſuaſisſimum mihi
beam, vel olim qualitates occultas
mium familiares, ſæpeque revera i-
orantiæ, vel ſaltê paulò obſcuriores
rum cauſas indagandi ſocordiæ fuis-
aſylum; vel hodiè ſub his τὸ mali-
um circumferri, & haud rarò præter
neceſſi-

necesſitatem nimium extendi,quod ia
illis præcipuè fit , qui omnium morbo
rum abditisſimas etiam aliàs cauſſ
reddere ſe poſſe videri volunt , arb
trati , multum ſibi de eruditionis fam
decedere,ſi occultas qualitates in ſub
dium vocarent, idem interea,ſi res ip
reputatur,diverſo ſaltem nomine e
primentes,ut hinc ferè idem quod V
teres occultum vocarunt,hodiè rece
tiores malignum in morbis dicere v
deantur ; quod malignum,ut ſupra ii
nuimus,& nos in noſtra *Spinæ Vento*
tate facilè quidem admittimus , prim
autem & communisſimi ſenſus occu
tas qualitates iterum iterumque ab
removentes.

(15) Nimirum nutrimentum p
minimas arteriolas in os delatum , ib
que depoſitum , nec propter ali
quam ejus διάθεσιν , hincque virtut
asſimilativæ debilitatem , decent
concoquitur , nec ritè apponitur , ſe
potiùs corrumpitur,&in inutile excr
mentum faceſſit, quod , quia os ob e
pultricis facultatis ſuæ imbecillitate
amco

moliri è se nequit, fit, ut coacervatâ
xcrementitiâ hac materiâ, primò in-
erna quædam inflammatio, & ex hac
ein apostema, tandemque ille ipse
boriatur affectus, circa quem totum
ostrum præsens versatur negotium.

(16) Unde jam sua sponte citra ul-
triora multæ probationis argumenta
uit, ossa utique, ceu reliqua membra
utriri, cùm quia vivunt, tum etiam
uia crescunt, & augentur, quod nu-
itionem necessariò involvit. Nutri-
ntur autem, ut nobis videtur, non
edullâ, eò quòd non omnia ossa, ut
anium, malleus, incus, stapes, ossa
apulæ, pubis, sesamoidea &c. medul-
m habent; nec leni aliquo liquore
ylosc per nervos influente, (quam
ntentiam Insignis ille Medicinæ Re-
rmator Francisc. Glissonius de *Ana-
mia Hepatis p. 412.* tuetur) quia per
rvos spiritus animales ad partes, sen-
m & motum ut iis largiantur, deferri,
rtum; nutritium autē quendam suc-
m, quæ nova quorundam est senten-
ntia, per eosdem ad partes inde nu-

triendas amandari, incertisſimum ad-huc,& maximè dubium eſt ; ſed certâ & adæquatâ arterioſi ſanguinis fortasſis pinguiori & magis tenaci parte, quæ per minimas,& tantùm non inconſpicuas arteriolas ad oſſa circulationis lege delatus extra earum oſcula excidens in horum poros dispergitur, ibique retinetur,ac ulteriùs coquitur, tandemq; conſumtæ oſſis ſubſtantiæ, vel tenuis & æqualisſimæ mucilaginis, vel cujusdam quaſi auræ formâ apponitur; dum interea quod reliquum eſt ſanguinis venulis ſuſcipitur,& ad Cor regeritur.

(17) Alludit ad illud excrementum tertiæ coctionis, quæ in quibuslibet corporis noſtri partibus fit, ipſamq; earum nutritionem præcedit. Eſt autem illud communi Veterum conſenſu duplex, unum nempe crasſum, alterum tenue: illud ſordes ſunt, ſtrigmentorum ſpecie cuti extrinſecus impactæ, apparentesque in linteis& veſtimentis cutem tangentibus : hoc verò eſt,quod per inſenſibilem transpirationem reſolvitur, rituque vaporis evolat.

(18. In

(18. 18) Utriusque nominis *Vento-ſitatis* puta & *Spinæ* etymologiam jam ſuprà ad num. (1) Annotation. abſol-vimus, unàque complexi ſumus.

(19) Si quæritur, an oſſa ſentiant? ſolerti diſtinctione opus eſt. Non ſenti-unt in ſe, vel ratione ſui, vel, ſi mavis, ra-tione intrinſecæ ipſorum ſubſtantiæ conſiderata; quo ſenſu dubio procul am ſerit D. Paul. Ammann, *Diſputat.* ſupra allegatæ *cap. 2. §. 3.* quando mi-natur, Philoſophos in communi oſſa arum, aut nihil ſentire ſtatuẽtes, hoc-que pertinaciùs negãtes crurifragium ati jubet, ut deſinant contradicere. ac enim acceptione ſive urantur, ſive centur, ſive frangantur, inſenſibilia erique Anatomicorum fatentur oſſa, æter unum fortasſis Nicol. Masſam, ui Deum teſtatur, ſe vidisſe hominem cere in crure cum detectione osſis la-brantem, inque eo ſenſum fuisſe do-roſum, neque ſine dolore tangi potu-ſe, & fuisſe denudatum à perioſteo; ò perforasſe os, adeoque intus latu-e ſenſum doloroſum; niſi quis dicere lit, illam doloris perceptionem ab il-

lic diſſeminatorum nervorum, ſangui-
fluorumq; vaſorum tunicarum offen-
ſione ortum duxiſſe. Sentire autem
oſſa quando dicuntur, plerumque di-
cuntur ratione membranæ, perioſteum
vocatæ, quæ inter eorũ partes numerari
ſolet; ut hinc ubiubi membrana hæc
reperitur, ibi & ſenſus ſit, & contrà ub
eadem deeſt, ibi & ſenſatio nulla ſit.

(20) Quandoquidem membram
adæquatum ſenſationis, ſive tactilium
qualitatum perceptionis organum eſſ
Unde quoq; ſequitur membranas par
tesve membranoſas, quippe quæ ſol
ſenſu tactus præditæ ſunt, non ſolùm
punctorii; ſed & cujuſcunque dolori
ceu triſtis ſenſationis ſubjectum eſſ
variantis tamen pro varietate part
um, & cauſarum. Aliàs doloris uni
ſaltem proxima cauſa, ſolutio nimiru
continui à plerisque ſtatuitur: ſpeci
verò vel quindecim ab Arabibus num
rantur; ſed quæ ad illas à Galeno *l*
all. propoſitas dolorum differenti
facilè referri poſſunt.

(21) Ὀστεόκοπος dolor iis, quos Ve
rea lues, ſcorbutus, quin & quarta
febr

ebris torquet, familiaris, & quasi ossa ndens, seu tundens, vel juxta Gale- um loc. à *Pandolphino* allegato, item- ue *Libr. 3. de Salubribus* ita dictus ob enitiorem in lacertis, tendinibus, & anniculis, qui ossibus adhærent, dolo- s sensum, Eruditè docti Joh. Langii ntentiâ *Epist. Med. Libr. 1. Epist. 42. ag. m. 207.* à subtiliori putrescentium horum parte dependet, dum ea suâ rimoniâ ossa & panniculos, (adde & sa circumdantes membranas, Græcis εἰόςεα dictas) arrodit & distendit, uorum panniculorum (& membra- rum) ratione ossa dolere, & veluti rebrâ perforari videntur. Solet au- m dolor hic nocturno tempore atro- ùs ingravescere, & quidem rationibus eodẽ Langio petendis, cujus ultimã obabiliorẽ mihi visam, non possũ nõ c transferre, quando ibidem fieri hoc bitratur, quod calor naturalis, verum lis heliotropium, lumine ipsius exci- s, mane & interdiù unà cum Spiriti- s, virtutis motivæ vehiculis, ad ex- rna motûs, & diuturni laboris orga- dispersus, ea suo tepore fovet ac do-

 loris

loris materiam, quæ lacertos, nervos, tendines, & ossium membranulas vel-licabat, & flatu vaporoso distendebat, concoquit & in vaporem dissipat: noctu verò ad interna præcordia conco-ctionis operâ retractus, membra calore destituta magis algent; hincque dolo-ris materia minus concoquitur, mi-nusque dissipatur; quod vel inde pro-bat, quia qui hoc dolore noctu affligun-tur, ut is mitescat, deambulare & dolo-ris membra fricare, donec incaluerint solent; non obscuro indicio, dolorem illum extremorum membrorum frigo-re exacerbari, colore verò & motu de-mulceri.

(22) Non in cavitate intestinorum sed intra intestini crassioris, & quidem coli tunicas hærente, tamq; acerbũ do-lorem, dum tunicæ intestini illius ab e distenduntur ac divelluntur, excitant ut intestina quasi perforari videantur. Sennert. *Pract. L.3. P.2. S.2. c.2. p.m. 27*

(23) Ne quis per ventositate hanc nostram forte affectionem inte-ligat. Denotat enim hîc nihil aliu quàm flatus, sive vapores, quoru tam

tanta interdum vis est, ut, in magna aliqua ossium junctura conclusi, os à proprio loco dimovere, teste Joh. Vigone *Practic. L. 2. cap. 12.* ne dum vel colicum, vel alium gravem dolorem creare valeant: cujus casus hinc inde apud Practicos, sed & potissimum Fienum, *Tractat. de Flatib.* quamplurimos referire licet.

(24) Spina hæc ossium à plerisque anatomicis ad eorum apophysin refertur, quæ Latinis processus, productio, & extuberantia dicitur; estque pars ossis non contigua, ut epiphysis, sed continua, protuberans ultra planam superficiem. Vid. Th. Bartholin. *Anatom. Reform. Libell. 4. c. 1.*

(25) Quâ ratione omnes penè corporis nostri partes, adeoque & ossa, catarrhis obnoxia sint, indeque oriundis quàm plurimis tententur morbis, pleque quidem Practici tradunt, nemo autem fortassis meliùs, & nemo prolixiùs, quàm D. Conr. Vict. Schneider. in Operosis suis de *Catarrhis* Operibus quæ adi sis.

(26) Notanter Author noſter dicit, *præſertim in pueris*; indicio, affectum hunc noſtrum teneram ac juvenilem ætatem imprimis quidem divexare, nihilo tamen minus nec eos, qui ephebis exceſſerunt, quique hos ætate ſuperant, prorſus intactos dimittere; ſecus ac Severinus ſenſit *cap. 6. p.m. 296.* qui haud per omnem promiſcuè ætatem homines laceſſere, ſed pueris & familiarem eum eſſe, & proprium ſtatuit; hac tamen viciſſim addita limitatione; ut, ulteriori quidem etiam ætati non nunquam contingere poſſe, concedat, ſed eâ ſaltem ratione, quâ Variolæ quoque, & morbilli inter puerorum numerari ſolent morbos, etiamſi ſicut & ipſa Pædarthrocace ad ſenilem usque ætatem ſervari quandoque conſueſcant. Videturque aſſerti illius ratio hæc eſſe, quòd quemadmodum Variolæ & Morbilli à paterni ſeminis, vel materni menſtrui ſanguinis vitio in fœtum tranſeunte oriuntur, inque pueris dein, ut plurimùm ejus hypotheſi efflorEſcunt, hincque puerilem morbum

um constituunt ; *Spina Ventosa* au-
em vel ab insufficienter proruptis, vel
atro relapsis dictis exanthematibus
venire solet ; ita ipsam quoque *Spi-
ā Ventosam* à variolis prognatam pu-
rorum affectibus annumerari debere
ecessariò sequi pateat. Verùm enim
erò utut nolimus inficiari, à variola-
um relicto miasmate sæpè in pueris
rtum ducere affectum nostrum ; quin
men ex aliis quoque causis, non in
ueris solùm, sed & in adultis, profici-
i queat, nulli prorsus dubitamus ; pa-
bitque ex deinceps dicendis. Quid?
uòd hoc ipsum cum fida rerum magi-
ra experientia testetur, tum etiam
arorum Authorum testimonia com-
obent. Experientiam primò quod
tinet, licet apud Authores plura in
ultis, quàm pueris *Ventositatis Spi-
æ* notata reperire exempla, quæ infra
nnotat. ad Cap. III. num. 1. videnda;
rtissimo, ut mihi persuadeo, argu-
ento, nostram *Spinæ Ventositatem*
on minus teneram ac flexilem, quàm
nsistentem, & robustam, imò fortas-

 sis

ſis ſenilem quoque ætatem affligere quandoque ſolere ; quod & ſecundò Authorum teſtimonia ſimiliter evincunt, quos inter præcipuus eſt Petr. de Marchettis , qui *loc. alleg.* conceptis verbis ad vigeſimum quintum circiter annum ſe, utplurimùm, obſervaſſe cum viros , tum fœminas huic morbo obnoxios eſſe, annotavit ; cui & Rolfinckius adſtipulatur, quando *Diſſertat. Anatomic. lib. 2. cap. 4.* graviſſimum hunc affectum pueris quidem imprimis, nonnunquam tamen adultioribus etiam infeſtum eſſe profitetur : à quo non adeò abludit Clariſſ. D. Paul. Ammann. *Diſputat. cit. cap. 1. §. 6.* ubi quidem concedit , pueros ob oſſa cartilaginoſa , & nondum exactè ferruminata citiùs, & ſæpius *Spina Ventoſæ* ſubjici poſſe ; exinde tamen non probari arguit, quòd eos ſolùm , atque excluſis adultis , & quidem præcisè poſt variolas, afficiat ; imò ipſi Mali definitioni ſuæ hîc notanter inſerit, *adultis pariter atque pueris familiare id eſſe* ſubnectitque *cap. 2. §. 5.* hanc ra-

rionem

onem, cur præter pueros adultos
uoque affligere posse dicat? nimirum
uia ossa secundum omnes sui partes
ffectu nostro corripi possunt, de quo
Innotat. cap. III. ad num. 3. cui addo
go alteram, quia eædem causæ *Spi-
am Ventosam* producere aptæ natæ æ-
uè in adultis ac pueris dari possint,
t in sequentibus ostendetur. Adhæc
solis pueris proprius esset hic affe-
tus, non subticuisset Avicennas, qui-
ue eum sequuntur, Argillata, Maria-
us Sanctus, Nic. Massa, Vigo, Ingras-
as, aliique, quorum tamen nemo ne
ninimam quidem ejus rei facit men-
onem. Ratum ergo sit, *Spinæ Ven-
ositatem* ob partim jam dictas Am-
nanni, aliasque partim deinceps di-
endas causas pueris quidem impri-
nis esse infestum, non tamen propri-
um, nec magis adultis parcere solere.
Confer *Annotat. ad Cap. III.*
num. 1.

CAPUT II.

De Definitione, & primò de Universaliori.

NOtionali Definitione assignatâ, essentialis assignanda, tradendaque est. At quia *Ventositas Spinæ est* (1) *morbus*, & morbus accidens, minimè verò definiri potest, cùm vera definitio per Arist 4. *Met.* 15. solùm substantiæ competat; ob id eam nō definire, sed potiùs describere conabor. Et cùm morbus iste ferè ignotus sit, ut magis notificetur, atque illustretur; duas illius definitiones, seu descriptiones tradere operæ pretium esse mihi videtur; unam quidem, nimirum primam universaliorem, atque genericam; alteram verò magis particularem,

speci-

pecificam, ac magis propriam, quæ veræ definitionis obtinebit locum, quatenus accidens definiri potest. Prima ea erit, quæ ab Avicenn. *lib. 1. Fen. 2. Doct.* 1. *cap.* 5. *apostemati*, (2) *seu tumori* præternaturali tributa fuit, quam nostro morbo particulari convenire posse, argumentis ostendere conabor. In quo quidem loco vult Princeps ste (3) *Apostema esse morbum, ex omni morborum genere compositum.* Idcirco *Ventositas Spinæ est* (4) *morbus ex intemperie, mala compositione, & soluta unitate compositus.* (5) *Morbus* stat loco generis; (6) *compositus*, loco differentiæ, nempe ad differentiam (7) *simplicium.* Cujus descriptionis partes sic probantur.

(8) *Constitutio præter naturam lædens operationes sensibiliter est morbus:* Sed Ventositas Spinæ est

constitutio præter naturam lædens operationes sensibiliter: Ergo Ventositas Spinæ est morbus.

Majorem esse veram, colligitur ex Galen. *1. de Differentiis Morborum cap. 2. & l. 1. Meth. cap. 7.* itemque *Artis Parvæ 8.*

Minor probatur. Intemperies, Mala compositio, Solutaque unitas sunt constitutiones præter naturam, lædentes operationes sensibiliter: At Ventositas Spinæ est composita ex Intemperie, Mala compositione, atque Solutâ unitate: Ergo Ventositas Spinæ est constitutio præter naturam, ut supra.

Minor etiam hujusce secundi Argumenti probanda. Si Ventositas Spinæ non esset morbus compositus ex Intemperie, Mala compositione, ac (9) *Soluta unitate* (quam præcedit *solutio ipsius unitati*

itatis) utique (10) *putredo, corru-tio, tumor, ascendentes partes, sa-iei collectio, abruptio ipsarum par-ium*, atque pravus sensus (*dolor* cilicet) in ea minimè essent : Sed æc omnia adsunt: Ergo Vento-tas Spinæ est morbus composi-us ex Intemperie, Mala composi-one, & Soluta unitate.

Tametsi autem, quod proban-um erat, jam breviter probatum t, & præsertim Ventositatem pinæ esse morbum, nihilominus d clariorem doctrinam, cæteræ articulæ, nimirum (11) *Intempe-em, Malam compositionem, Solu-umq; unitatem, totam naturam sius Ventositatis Spinæ constituere,* junctim sunt probandæ. Et pri-iò de Intemperie.

(12) *Ubi primarum qualitatum mmetria non servatur*, ibi Intem-eries reperitur. ((13) *Temperies*

enim

enim quoad justitiam nil aliud est, quàm earum qualitatum debita proportio, seu sanitas, secundùm Galen. super *Aphorism. 39. Sect. 4.*) Atqui in Ventositate Spinæ primarum qualitatum symmetria non servatur: Ergo in Ventositate Spinæ Intemperies reperitur.

Major ex se clara est. Minor autem probatur; si in Ventositate Spinæ qualitatum earum servaretur symmetria, neque putredo, neque corruptio, neque dolor (ut dicebatur) essent in ea: Sed hæc adsunt: Ergo in Ventositate Spinæ dictarum qualitatum symmetria non servatur.

Probato primo membro de Intemperie; probandum & alterum de Mala compositione.

Ubicunque aut (14) *dimensio* aut figura, aut situs sunt vitiati, ibi (15) *Mala* est *compositio*: At in

Vento-

entositate Spinæ dimensio, & pe numero figura, & situs sunt tiati: Ergo in Ventositate Spinæ ala est compositio.

Major ex Galen. *de Differentiis Morborum*, & ex Avicenn. *2. 1.* ota est. Minor probatur. Ubi r tumor vel retractio, vel exarti- latio, ibi dimensio, figura & situs nt vitiati: Sed in Ventositate inæ semper tumor adest, & sæ- membri retractio, atque exarti- latio: Ergo in Ventositate Spi- e dimensio, figura, & situs sunt tiati.

Major ex se evidens est. Et inor per experientiam patet. unquam enim prædictam Ven- sitatem Spinæ absque tumore rspexi: Et si in aliquo (16) *arti- lo* nascatur, ut est cubitus, etiam 7) *figura vitiatur*, quia incurva- r, quin & (18) *retractio*, nec non

exar-

exarticulatio, quàm sæpissimè fi-
unt.

Et tandem de Soluta unitat
tertium probandum membrum.

In quo est abscessus, vel alicu-
jus partis deperditio, in eo est (19)
soluta unitas : At in Ventositat
Spinæ est abscessus, partisque de-
perditio: Ergo in Ventositate Spi-
næ est Soluta unitas. Major de-
claratur à Galen. *2. ad Glauconem*
7. ubi loquens de abscessu, inquit:
*Sic autem nominant eas dispositio-
nes, in quibus invicem distant, qu
prius se contingebant corpora.* D
partis autem deperditione nul-
lum dubium. Minor probatur
Nam (20) *materia*, quæ tumori
est causa, colligitur, in (21) *spatio*
facitque solutam unitatem; & (22
putrescens, qualitatem erodentem
acquirit; unde partes continente
erodit, atque putrefacit; ac tam
dem

em si non ferro abscessus aperia-
ur, materia ipsa ex se aperit illum;
uæ etiam apertio (cùm fiat erosi-
ne) absque partis deperditione
ninimè fieri potest ; Et insuper
artis deperditio ista fit per corru-
tionem in osse.

Istis ergo stantibus omnibus,
entositas Spinæ est tùm (23) *si-
iliarium*, tùm *dissimiliarium*, &
trarumq; partium morbus; & con-
quenter definitio ista ei rectè
ompetere potest.

Dum autem dicimus Intempe-
em, Malam compositionē, So-
tamque unitatem, semper intel-
gimus de morbosis, & non de il-
s, quæ (24) *operationes* non *læ-
unt*. Et præterea (25) *intempe-
es* nunquam *simplex* (ut declara-
mus, Deo favente, in capite de
ifferentiis) sed (26) *composita*, &
uidem vel calida & sicca; vel fri-
gida

gida & humida ; non (27) *nuda*; sed cum materia. Tumor enim & sanies perpetuo concomitantur eam; soluta verò unitas, non solùm (28) *in osse* per simplicem putredinem, vel per putredinem, & erosionem insimul; verum etiam in sensilibus partibus; ut in periosteo, membranis, ligamentis; (quanquam (29) *ligamenta per accidens tantùm sentiant*, ut Galen. *de Anatomia vivorum*, & Avicenn. *de Simplicibus Membris* docent) nec non in nervis, & tendinibus consistit, (30) quibus mediantibus patiens (31) *dolore* affligitur.

ANNOTATIONES
ad
CAPUT II.

(1) OMnis res p. n. sive affectus p. n. vel est morbus, vel causa morbifica

fica, vel ſymptoma. Noſtra ergo *Spi- Ventoſitas* ad morbum refertur, qui rum triplex eſt. Vel enim morbus nſiſtit in intemperie, vel in malâ mpoſitione in genere ſic dicta, vel in luta unitate. Noſter, quo de agimus, fectus, non ſolùm eſt morbus intem- riei, non ſolùm morbus malæ com- ſitionis, nec ſolùm morbus ſolutæ u- tatis ſeorſim ſumtus; ſed eſt mor- is ex triplici hoc morborum genere mpoſitus, nimirum & intemperiei, & alæ compoſitionis, & unitatis ſolutæ njunctim acceptus, ita quidem, ut in a eademq; parte, quam affectus no- r premit, tria hæc morborum genera nul reperiantur: quod Author mem- atim hoc ipſo capite probat.

(2) Tumor & Apoſtema Arabibus, terque hos Principi Avicennæ unum idem fuit idemque; ſed malè. Ne ique perperam invicem confundan- r, en! differentiam. Differre autem ter ſe videntur ut genus & ſpecies, ita genus ſit tumor, qui à Paul. Barbette *irurg. Part. 2. Libr. 1. cap. 1.* non in

inconcinnè deſcribitur, quòd ſit mo[r]bus præternaturalis, quo partes hu[-]mani corporis præter ſolitum modu[m] ampliantur & extenduntur, ut deſtina[-]tam operationem perficere nequean[t]. Apoſtema verò eam tumoris ſpecie[m] ſignificat, quæ tumor ſuppuratoriu[s] Abſcesſus vel Vomica dicitur.

(3) Apoſtema ergo morbus eſt e[x] omni morborum genere compoſitu[s] quatenus Authore Avicennâ pro tu[-]more accipitur. Competitque hin[c] *Spinæ Ventoſitati* apoſtematis defin[i]tio non aliâ ratione, quàm qua apoſte[-]ma & tumor idem denotant.

(4) Si *Spinæ Ventoſitas* genera[li] conceptu tumor eſt, quod hypotheſi[s] os loco ponitur; tumor autem Avice[n-]næ, quique hunc ſequitur, *Pandolph[i-]no* noſtro nihil aliud, quàm morbus d[i-]citur ex omni morborum genere com[-]poſitus; talem utique noſtram quoqu[e] *SpinæVentoſitatem* esſe, concedi pot[e-]rit.

(5) Hacque ratione morbus *Spin[æ] Ventoſæ* genus quidem conſtituit ſ[e]

rem[...]

motum, non proximum, quod ossis
rruptionem facit Author, sequenti
pite examinandum.

(6) Aliàs compositus morbus is di-
ur, qui cum alio, vel pluribus in ea-
m parte copulatur, sive illi sint ejus-
m generis, sive diversi; quemadmo-
m in hoc nostro affectu omnia tria
orborum genera concurrunt.

(7) Simplex verò morbus est, qui in
a aliqua parte cum nullo alio morbo
njungitur.

(8) Tot circumferuntur morbi defi-
iones, ut nescias, cui dicas: tu mihi
a places. Suam Sennertus perfectam
ormalem vocat, quam vide sis *Instit.
ed. Libr. 2. Part. 1. c. 1.* quæ æquè ac
leni definitio *Spinæ Ventositati* ad-
tari, deque eâ subsumi potest.

(9) Si qua solutam unitatem inter
psam unitatis solutionem intercedit
ferentia, hæc fortassis erit; ut unita-
solutio fiens sit, & ipse solvendi a-
s; soluta verò unitas eam jam fa-
m, vel solutionis effectum denotet.

(10) Quandoquidem uti *putredi-*

nem

nem quæ caloris p. n. non infrequen causa est, aut *corruptionem*, quæ ipbl sive sit partium, sive humorum, nihil liud est, quàm ipsius naturalis temperamenti degeneratio, non potest non *intemperies* sequi; ita *tumor*, aut *ascendentes*, id est, in tumorem elevatæ *partes*, aut *saniei collectio*, magnitudinis auctæ mater, sine mala compositione in genere vix ac ne vix quidem concipi: nec tandem *abruptio* ipsarum *partium*, hoc est, quando ossa, periosteum ipsaque cutis dissiliunt & à se invicem abscedunt, nec *dolor*, à quo continui solutio indissolubili nexu pendet, sine ipsa solutâ unitate dari unquam potest: ut hinc dubium nullum amplius sit quin in *Ventositate Spinæ* & intemperies & mala compositio & soluta unitas simul copulentur; nec opus fuisset, sigillatim hoc ulteriùs probare.

(11) Triplex hoc morbi genus *Ventositatis Spinæ* naturâ generaliter quidem constituere jam dictum; ejus autem totam essentiam formaliter ac specificè non exprimere, nec ejus latitu-

...m penitus exhaurire ex ante cedentibus, & ſubſequentibus conſtabit.

(12) Quæ Syllogiſmi Major probatur, quia Intemperies non aliunde oritur, quàm ſi debita qualitatum primarum proportio, quæ ad actiones edendas neceſſaria eſt, non ſervatur; ſed vel ...a reliquas tres, vel duæ reliquas duas ...ncunt; Vel eſt, (ut Excell. D. Maur. Hoffmann. Fautor noſter plurimùm ...norandus *Method. 2. Prudentiæ Med.* annexa haud malè deſcribit) receſſus temperamenti naturalis alicu... partis ad hanc vel illam qualitatem ...tiones lædentem, dependens à præ...ntia talium humorum in poris ipſius ...batis, vel iſtuc cum ſanguine confluentium, vel ex ſanguine ibidem generatum.

(13) Temperies ad juſtitiam, Geometricæ proportionis aliàs nominata, ...que dicta ad differentiam temperiei ...pondus, ſive Arithmeticæ proportionis appellatæ, quæ in homine non ...ur, hîc deſcribitur ab Authore, ut ... contraria, intemperiem puta &

E tem-

temperiem, juxta ſe poſita magis elu-
ceſcant.

(14) Dimenſio idem hîc eſt, quod
morbus auctæ magnitudinis, qui diſ-
tenſionem in longum, latum & profun-
dum recipit.

(15) Aliàs malæ cõpoſitionis in genere,
ſive organici ab Avicenna dicti morbi
ſunt morbi numeri, magnitudinis, con-
formationis, & compoſitionis in ſpecie,
quorum illi conformationis iterum in
morbos figuræ, cavitatum, & ſuperfi-
ciei; hi verò compoſitionis in morbos
ſitus, & connexionis dividuntur, adeo-
que ſeptem in univerſum organicorum
morborum numerantur genera.

(16) In articulis imprimis ſtabulari
affectum noſtrum, illosque *Ventoſitatis Spinæ* potiſſimum ſubjectum conſti-
tuere, teſtantur Severinus & Petr. de
Marchettis *locc. citt.* quod inferius ſe-
nodatiùs expendemus.

(17) Figura v. g. cubiti in ſæpe no-
minato morbo noſtro vitiatur, dum ea
naturaliter recta in curvam mutatur
atque

que degenerat, hincque actionibus sè exercendis impedimento est.

(18) Retractio verò sive decurtatio membri illius incurvationem necessa- sequitur, cui utique haud rarò ex- de-articulatio supervenit, maximè prope articulationem niduletur lum.

(19) Quòd *Spinæ Ventositatem* per- uò comitetur soluta unitas, per hu- descriptionem compendiosiori via bari posset tali argumento: Ubi- nq; partes, quæ unum, & continuum debent, dividuntur, & continuita- amittunt, ibi soluta unitas præstò Atqui in *Vētositate Spinæ* &c. Ergò.

(20) Non inelegans est, & succincta criptio modi, quo *Spinæ Ventositas* i plerumque solet.

(21) In spatio, seu medio interiori s.

(22) Dum enim alimentares quo- modo vitiati humores in osse coa- vantur, stagnant, & subsistunt, non est aliter fieri, quin labem contra-

 hant.

hant,&putreſcant, non ſecut ac vitium capiunt,ni moveantur,aquæ.

(23) *Ventoſitatem Spinæ* ſimilarium, intemperies ; diſſimilarium,ſive organicarum, mala compoſitio; & utrarumque partium morbum eſſe, ſoluta unitas, quæ illam comitatur, probat.

(24) Operationum, ſive actionum læſio enim de eſſentia morbi eſt, adeò ut, ubi illæ non læduntur, ibi nec morbum eſſe dici poſſit,hincque non quævis leviuscula ſaltem intemperies, mala compoſitio, ſolutave unitas, ſed quæ actionibus officit,intelligi hîc debeat.

(25) Eſt autem intemperies ſimplex, in qua una tantùm primarum qualitatum excedit, ideoque quadruplex habetur, calida nempe, frigida, humida, & ſicca.

(26) Compoſita intemperies dicitur, in qua duæ primæ qualitates excedunt, eſtque iterum quadruplex, nemirum vel calida & humida; vêl calida & ſicca; vel frigida & humida ; vel frigida & ſicca. Cur autem vel calida & ſicca

cca; vel frigida & humida intelligen-
a hîc tantùm ſit, exclusâ calidâ & hu-
iidâ; itemque frigidâ & ſiccâ, ego qui-
em nondum video; niſi quis forte
um Clariſſ. D. Jac. Pancrat. Brunone,
autore noſtro & Collegâ Colendiſſi-
io *Dogmat. Medic. General. Part. 2.*
ap. 3. calidam & ſiccam prorſus neget,
npoſſibile eſſe exiſtimante, ut calor
n. cum humore p. n. poſſit conſiſte-
e; frigidam verò & ſiccam vel omni-
ò non, vel rariùs in affectu noſtro pec-
re ſtatuat.

(27) Nuda intemperies communi-
r aliàs ſine materia, nec non immate-
alis dicta, rarior illâ cum materia, nec
u durabilis, fit à cauſis externis, &
uidem potiſſimùm vel ab æſtu ſolis,
el ab igne, vel à medicamentis impo-
is & ſimilibus; unde deſcribitur à
ælaudato D. M. Hoffmanno *loc. cit.*
Method. 1. quod ſit receſſus tempera-
éti naturalis alicujus partis ad hanc,
el illam qualitatem, actionem læden-
m, productam per cauſam aliquam
ternam, internam diſpoſitionem

 pro-

provocantem : atque hæc impræſen[...]
tiarum non attenditur.

(28) Oſſa quoque in ſpineo noſtr[...] Malo ſolutam unitatem pati, indubita[...]tum eſt, probantque cùm abſceſſus ii[...] iis geniti, tum etiam fruſtula, quæ la[...]minatim haud rarò abſcedere ab ii[...] ſolent.

(29) Ligamentis ſenſus commun[...]ter per ſe denegatur, ex ea ratione, n[...]dum contractione & extenſione fre[...]quentius movétur, perpetuò dolerem[...] At ſi quis ſenſus iis conceditur, id [...] per accidens, & ratione membran[...]rum, non autem propriæ ipſorum ſu[...]ſtantiæ.

(30) Quibus meritò addi deberen[...] caro, cutis, venulæ, & arteriolæ. [...] quidem non ſolum ab Authore en[...]meratarum, ſed & harum nunc c[...]mum additarum partium unitas ſol[...]tur, maximè ſi aliquandiu Malum d[...]raverit, & abſceſſus exteriùs jam h[...]verit.

(31) Solâ autem membranaru[...] membranoſarumque partium, c[...]

com[...]

communis organi tactus læsione, dolore ægrotantem affligi, jam suprà *Annotat. ad Cap. I. num. 19. & 20.* dictum est.

CAPUT III.

De altera magis vera, ac propria Definitione.

LIcèt hujusce morbi definitio tradita satis rationabiliter assignata sit; attamen cùm nimis universalis (veluti dictum fuit) esse videatur; altera magis particularis, atque specifica (sicuti jam promissum est, & hujusmodi tractatus fundamentum requirit) invenienda, atque tradenda est: Quæ talis erit: nempe, (1) *Ventositas Spinæ est ossis corruptio cum partis tumore, ac* (2) *intemperie, ab humore corrumpente procedens.* Forma hujus Definitionis est cor-

ruptio cum partis tumore, ac intemperie: (3) *subjectum, os* existit: Efficiens, (4) *humor corrumpens.*

Ventositatem Spinæ (5) *ossis corruptionem* esse, ex supradictis patet Auctoribus, præsertim verò ex Avicenn. *lib. 4. Fen. 4. Tract. 4. cap. 9.* atque cum partis tumore, ac intemperie eam compositam esse; satis abundè assertum fuit. Per corruptionem non debemus (6) *corruptionem habituatam* intelligere solùm; verùm etiam (7) *in habitudine existentem*: præterea, vel (8) *cum amißione ossis substantiæ* est, (quæ (9) Τερηδὼν Græcè, Latinè *Caries*, seu erosio nuncupatur, & erodendo fit) vel (10) *cum ea erosione non reperitur*; tuncque ipsius ossis substantia solùm corrumpitur: & tandem corruptum, vel arte extrahitur, vel à natura frustulatim emittitur. Humor iste

ſte corrumpens, aut erit acutus,
icut Avicen. as loco ſupra allegato
ult, aut ſalſus, atque nitroſus,
ut tenuis, frigidus, & humidus,
t propriè eſt phlegma aquoſum,
ſeroſitas, aut (11) *virulentus*,
ui vel *talis erat antequam ad pa-
ientem partem influxit*, vel talis
n ea demum redditus eſt. Omnis
nim humor in parte conſtrictus,
12) *immobilisq; putreſcit*. Ita ete-
im Ariſtoteles ſuis *Problemati-
us, Sect. 14. 7. 4. & Meteor. c. 2.
utret*, inquit, *omne, quod quieſcit;
ullo modo, aut minus, quod move-
ur*. Nam (13) *per motum fit re-
rigeratio*, veluti de aëre flabello
gitato quotidie experimur, & ſic
14) *putredinis cauſa* impeditur.
fficiens humor dum putreſcit,
cutiem, ſalſedinem, nitroſitatem-
ue acquirit, prout materia, & ef-
ciens calidiores erunt, quoniam
E 5 quò

quò hæ calidiores extiterint, ec(
acutiorem producent qualitatem
cùm ad hanc magis illæ sint dis-
positæ; unde longè acutus bilio-
susque evadit humor, cum cæte-
ris sit calidior, & propterea ex sui
natura acutus, seu acris, Galen. *1*
de Usu Partium. Per humorem
acutum, acrem intelligere debe-
mus, ex Galen. sententia *de Caussis*
Morborum 7. qui 4. Simpl. 18. in-
ter sapores nullam de acuto, sed
tantùm de acri mentionem facit:
& ita fit ab Aristotele *2. de Anima*
150. imò quæcunque (15) *acria*
sunt, omnium sunt calidissima. Et
quamvis sapor acidus, & amarus
sint acres, tamen per excellentiam
istud nomen solùm calidioribus,
ut est piper, & sinapi, con-
venit.

ANNO-

ANNOTATIONES
ad
CAPUT III.

1) AB hac Authoris nostri definitione non parum differt illa Seerini, quando *loc. cit. cap. 13.* Pædarhrocacen suam definit, quòd sit absesſus corruptorius, seu Sphacelismus ossis circa articulum in pueris, ex primis spermatis, & menstrui sanguinis inuinamentis non repurgatis, per conestionem illapsis, & putrefactis natus. ujus partium rationem hanc dat. Generis locum *abscessum*, à Græcis *apoema* dictum ideo sustinere voluisse cit, quòd in hoc morbo distentam in mnes partes substantiam videamus. ifferentiam, sive, quæ hujus loco sunt, ccidentia propria *corruptoriâ specie*, âque nominatim *ossis* complectitur, & uidem ossis non quoad omnes partes, ed in speciè circa articulum, ad distinctionem aliorum morborum, qui alias ssis partes, ut syphilis, id est, lues Venerea media ossa occupare solent. Et

quoniam ipſi proprius pueritiæ morbus eſt, puerorumque articuli potiſsimùm abſceſsionem hanc incurrere cõſueverunt, ideo hoc maximè pro diorismo retinuiſſe, & (*in pueris*) appoſuiſſe ſcribit. Cauſas autem quod attinet, eas ſpermatis, & menſtrui ſanguinis prima non repurgata inquinamenta eſſe adſtruit, modumque generationis (*per congeſtum*) exprimit. In qua Severini definitione, quam ipſe abſolutam vocat, tria imprimis non levia dubia occurrunt (1) an oſſa tantùm circa articulos, & non etiam circa alias eorundem partes in affectu noſtro afficiantur? de quo paulo poſt. (2) Num ne, quia notanter addit (*in pueris*) in his ſolis contingat, quem definit morbum, hisque proprius ſit, de quo vid. *Annotat. Cap. I. ad num. 26.* (3) in dubium vocatur aſſignata cauſa, an perpetua ſit, maximè illa, quam menſtrui ſanguinis inquinamenta non repurgata dicit. Sunt enim cùm Veterum, inter quos ipſe etiam Hippocrates eſt *Libr. de Natura pueri*, nec non *de Carnibus*, tum

Recen-

Recentiorum quoque non pauci Scriptores, ut Claud. de la Courvee, de *Nutritione Fœtus in utero*: Gualter. Charleton *Oeconom. Animal. Exercitat. 3.* Thom, Bartholin. de *Lacteis Thoracicis* . 19. Georg. Entius *Apol. pro Circulatione Sanguinis*, & imprimis Ant. Deuing. *Dissertat. de Lacte Sect. 4.* aliique, qui fœtum in utero menstruo sanguine nutriri aliquot non contemnendis rationibus, nec infirmis argumentis negant & pernegant. Quid? quod Harvæus *de Generatione* , & cum hoc aliquot Neoterici receptissimam etiam sententiam illam, qua menstruus sanguis , quem fœmina, sicut vir semen contribuere dicitur , inter primi conceptus, seu conceptionis principia refertur, prorsus repudiare aliquot sic satis plausibilibus phœnomenis ducti nō vereantur, potissimùm quòd observarunt Authores, concepisse aliquando puellas impuberes , quibus menses fluere nondum cœperunt; nonnunquam etiam vetulas, quibus fluere per ætatem jam desierunt; quin & haud ra-

rò illas, quibus iidem longũ tempus antè suppressi substiterũt. In his ergo quî menstruus sanguis generationis principium dici, & esse potuit? Menstruus ergò sanguis nec ut generationis principium, nec ut Fœtus in utero alimentum quasi minus purum hîc accusari, adeoque nec variolarum, nec nostræ *Spinæ Ventositatis* causa dici posse videtur; uti hoc ipsum pluribus satis ponderosis rationibus Nobiliss. D. Scheffer. quoque in sua de Pædarthrocace ex Variolis Disputatione deducit, utut aliàs Severinum in plerisque sedulò imitetur. Et si vel maximè de variolis hoc concederetur, tamen nondum sequeretur, *Spinam Ventosam* à menstrui sanguinis impuritate, vel à malè purgatis, vel à summa corporis facie intrò relapsis variolis, ut vult Idem Severinus *cap. 14.* perpetuò, nec unquam aliunde ortum ducere, eò quòd nullum est dubium, quin *Spinæ Ventositas* aliquando prehenderit, & fortassis hodienum prehendere & illos quandoque soleat, quorum corpora à primo

illo

llo nativoq́; menſtrui ſanguinis in ipſi
atitante vitio (ex hypotheſi loquor) per
ufficientisſimam etiam variolarum e-
uptionem longè antè abundè perpur-
ata ſunt; id quod vel inde probari
osſet, quia plura apud Authores pro-
tant exempla, quibus conſtat, *Spinæ*
Ventoſitatem ſæpe ſæpius in adultis et-
am, vel ſaltem pueritiam transgresſis
ontigisſe, quos variolæ ante ipſius *Spi-*
æ Ventoſæ invaſionem ritè exercue-
int; uti vel inde conjicere licet, quo-
iam hujusmodi exanthemata plerun-
ue pueros, rariùs verò adultos adoriri
olent. Talia autem exempla habent
ſe Severinus *cap. 6.* de lectisſima qua-
am fœmina moniali Mariæ Caraccio-
æ nomine; item Joh. Scultetus de no-
ili Studioſo, & Monacho; Joh. Van.
Horne de Illuſtrisſima Domina Baro-
esſa de Merode; G. H. Velſchius de
ive & fœmina, anonymis; D. Lavate-
us apud Schefferum in literis ad D.
auſium de Monaſterii quodam novi-
o, octodecim annorum Juvene D. de
uti dicto; Nobiliſſ. D. Volcamerus
noſter

noſter apud eundem de alio Juvene; cui *Ventoſitatis Spinæ* vitium manus miſerè defœdavit, & contractis undique digitorum articulis ineptas actioni reddidit; tandemq́ue Binningerus de iterum alio ſedecim circiter annorum Juvene &c. Nonne, inquam, credibile, hos variolarum inclementiam longè antè, quàm *Spinæ Ventoſitate* corriperentur, ſuperasſe ? Et quid multis? Si Experientisſimus Petr. de Marchettis trucem noſtrum affectum ut plurimum ad vigeſimum quintum circiter annum obſervavit; & ſi Clariſſimus Paul. Ammann adultos pariter atque pueros affligere ſolere expreſsè ſtatuit; quî quæſo ex primis ſpermatis, & menſtrui ſanguinis inquinamentis non repurgatis perpetuò natales ducere dici poteſt, cùm ſi vel maximè inquinamenta illa concederemus, ſæpè longisſimè ante *Spinæ Ventoſæ* inſultum, & plerunque in pueritia cum variolis & morbillis abſcedere, & ex humano corpusculo ejici poſſent? Unde ſi hæc Severini *Spinæ Ventoſæ* attributa cauſa,

vera, & perpetua eſſet, ſequere-
r; aut *Spinam Ventoſam* ſemper præ-
dere variolas & morbillos, aut eam
perfectam ac inſufficientem exan-
ematum horum, ceu menſtrui ſan-
iinis (ex hypotheſi iterum loquor)
liquiorum eruptionem neceſſitatis
adam lege nunquam non, vel certè
ngè frequentiùs ſequi debere; quod
men utrunque falſum experientiâ
prehendimus, niſi is qui variolas,
ſamque *Spinæ Ventoſitatem* à men-
rui ſanguinis labe derivat, nonnun-
uam adeò purum ac immaculatum
m eſſe contendere voluerit, ut fœ-
i, quem ſive conſtitueret, ſive nutri-
t, nil quicquam vitii affricet, quod
l per qualiacunque exanthemata, vel
r *Spinæ* noſtræ *Ventoſitatem* elimi-
ari deberet; ſed de quo viciſſim, præ-
rquam quod lubrico nitatur fulcro,
paulo ante oſtenſum eſt, vehemen-
r dubitatur. Poſtremò ut omnem
ubitationis eximamus ſcrupulum,
uas recenſebimus hiſtorias, quibus
ſtendemus, *Spinæ Ventoſitate* hoc
ipſo

ipſo die revera laborare, qui variolas longè ante rectiſſimè paſſi ſunt. Puer est quatuordecim circiter annorum, Melchior Mergel nomine, Civis noſtratis filius, Xenodochii ad Spiritum S. alumnus. Is jam continuos tres annos cum dimidio *Spinæ Ventoſitate* brachii, & cubiti dextri oſſa, propè mutuam eorundem articulationem depopulante, miſerabilem in modum excruciatur, cum oſſium illorum manifeſta carie ac exeſione, partis affectæ ſummâ contabeſcentia, & totius corporis cacochymiæ certis ſignis. Hunc variolis & morbillis inprimis ſtatim ætatis ſuæ annis ſufficienter laboraſſe non ſolùm ipſe mihi ſciſcitanti affirmavit; ſed & teſtantur id abundè foveolarum veſtigia. Altera hæc eſt. Obſervavi hiſce demum diebus cum Experientiſſimo D. D. Johann. Georg. Volcamero, Fautore & Collega noſtro ſuſpiciendo raram affectus noſtri ſpeciem, in puero octo circiter annorum, Wolffgang. Eckhart nomine Piſtoris filio, quæ manus, pedes, dorſum

claviſ

claviculas, maxillam duodecim ferè locis lamentabili conſenſu occupat, miſerumq́ue corpusculum jam ultra triennium afflixit, Malo ab una ad alteram ſerpente, parte, & nunc hîc, nunc ibi nidificante. Hunc quoque puerum variolarum, morbillorumq́ue malitiam effictim expertum eſſe, plenam nobis fecere fidem ejus parentes ſani, ut videntur, habitus, & variolarum manifeſta veſtigia. *Spinæ* ergo *Ventoſitatis* cauſa, quam Severinus *loc. cit.* prima ſpermatis, & menſtrui ſanguinis inquinamenta non repurgata dixit, annon immeritò in dubium vocetur?

Progrediamur nunc ad alteram Paul. Ammanni ſæpe allegat. Diſputat. de *Spina Ventoſa cap. 2.* Definitionem, quæ certè cùm Morbi esſentiam, tum ejusdem accidentia propria curatiùs, quàm vel illa Severini, vel hæc *Pandolphini* noſtri exprimere videtur, eoq́ue magis extollenda, quòd ex omnis Medicæ Eruditionis Promo-condo, Hippocrate, non quidem quoad eadem

dem omninò verba, secundùm eundem tamen sensum, & omnia requisita desumta est, & quidem ex ejusdem *Libr. 2. de Morbis Sect. 1. Text. 7.* nec non *Sect. 2. Text. 24.* Habentque se ipsa verba ita: *Spina Ventosa* est abscessus corruptorius, aut Sphacelismus ossium, non tantùm circa articulos, verùm etiam circa omnes alias ossiũ partes, eorundem substantiam prius, quàm periosteum affligens, adultis pariter atque pueris familiaris, ab inflammatione ortum habens, interdũ cum insigni, interdũ obtuso dolore, colore ossis mutato, nunc cum duritie, nunc mollitie ossium, & semper cum sanie tenuiore, ac liquida apparens, Cujus, ut & ipsius jamjam examinatæ Severinianæ Definitionis occasione illud hic loci discutere dubium animus est; num verò possibile sit, ut in ossibus talis abscessus, qualis in *Spina Ventositate* supponitur, oriri queat? id quod ipse quoque Severinus integro *cap. 3.* à quo aliquot veterum dictorum flosculos apum instar, nõ diffitemur, decerpsimus, satis prolixè

venti-

ventilat; quem ſemel proinde hic allegaſſe ſufficiat. Negat autem hoc imprimis, & quantum ſcio, ſolus Serapio Arabs *1. Breviarii cap. 20.* hac nixus falsâ hypotheſi, ac ſi in illis ſolùm partibus, in quibus fit tenſio, ſive diſtenſio, apoſtema accidere poſſit; & è contrario in illis partibus, quæ diſtenſionem in longum, latum & profundum non recipiunt, ſub quem cenſum cerebrum, quia frigidum & currens, nec non os, quia ſimiliter frigidum, ſiccum & valdè durum eſt, refert, apoſtema ſuſcitari impoſſibile ſit. Sed quam Serapionis erroneam opinionem Princeps Avicennas *Fen. 1. Libr. 3. Tract. 3. cap. 1.* hoc ferè ſenſu refutat, quòd cerebrum utique extendatur, ſive diſtenſionem recipiat, adeoque & apoſtemati obnoxium ſit; cujus duo elegantia exempla vide ſis unum apud Greg. Horſtium *Oper. Med. Tom. 2. Libr. 7. cap. 14.* alterum in *Ciſta Medica* Hornungii *Epiſt. Med. Libr. 1. Sect. 17.* Oſſa verò apoſtemari, ratione & experientiâ, quin & Authorum teſtimoniis evinci poteſt

Ratio-

Rationem Idem Avicennas *Fen 7. Libr. 3. cap. 1.* hanc dat, quia omne quod nutritur, etiam extenditur, & nutrimenti appoſitione augmentatur, & quod extenditur augmentaturque cum ſuperfluitate, apoſtema quoque patitur. Atqui oſſa & nutriuntur ut *Annotat. ad Cap. l. num. 16.* probatum dedimus, hincque extenduntur & augmentantur; Ergo etiam ſi nutrimentum ſuperfluum in iis deponitur, ipſaque ritè illi concoquendo imparia ſunt, abſceſſum ea pati neceſſe eſt; cum qua illa Joh. Langii ratio ad amuſſim convenit, *Epiſtol. Med. 42. L. 1.* ita ratiocinantis: Quicquid nutritur, creſcit, augmentatur, aut influxus recipit, id quoque putreſcit aliquando, & apoſtematur. At oſſa per omne ætatis tempus nutriuntur & reficiuntur. Proinde apoſtemate quoque diſtendi poſſunt. Experientiam quod attinet, confirmat Idē Avicennas ibidem oſſa abſceſſibus quandoque tentari, exemplo dentium, quibus Apoſtematum ſpecies nonnunquam accidere, jam dictâ ratione patefacit,

cit, quia nempe iidem ſæpe recipiunt
xtenſionem cum ſuperflui nutrimen-
augmento , adeo ut virides inde fi-
nt, ac denigrentur, quod non con-
ngeret , niſi reciperent materias ſu-
erfluas penetrantes in eos, eosque au-
mentantes. Atque hæc ipſa Princi-
is Ebn Sinæ verba ex ipſo Galeno tra-
ucta videntur, qui *Libr. 5. de Compoſ. Medicam. ſec. loc. cap. 4.* circa medium,
dentes, inquit, lividi per omnem ſu-
n ſubſtantiam facti apparent, nil mi-
um , ipſos inflammationi ſimile quid
ati, additque poſt hæc, redundantiam
umorum conſimilem in dentibus af-
ctionem concitare poſſe , qualis eſt
rca carnoſas partes inflammatio. In-
ammatio autem tumoris ſpecies eſt,
x qua tandem abſceſſus fieri poteſt. In
entibus ergo ſi abſceſſus gigni poteſt,
uid ni poſſit etiam in aliis oſſibus ? Et
oteſt etiam in aliis oſſibus. En obſer-
ationes ! Avenzoar *Libr. 2. Theiſir. Tract. 6. cap. 15.* refert, Patrem ſuum os
aulo tantùm mollius, quàm naturale
ominis cujusdam dorſo inſtar cornu
con-

concretum excusisse catharticis crassos humores expellentibus, & exterius exsiccantibus medicamentis. Narratque idem, se ipsum natum sibimet super dorsum os graviter molestum crassa vacuantibus pharmacis,& emplastris dissolutivis ademisse: qualem ossium tumorem & mihi cum Clariss. D. Volcamero nostro cornu non malè referentem in medio vertebrarum extuberantem duorum ferè pugillorum magnitudine in supra nominato Pistoris illo filio videre contigit. Ita Joh. Philipp. Ingrassias quoque apprime huc facientem *Tractat. de Tumoribus* habet historiam in Neapolitano Incurabilium Nosodochio à se dissecti cadaveris, in quo Syphilide, sive Venerea lue alioqui commortuo pectoris, juguli, lique, & aliquot costarum ossa insignibus tumoribus exaltata reperta sunt, quibus subinde ruptis, apertisq;, puri graviter olentis nonnulla portio manavit, quo demum ex hausto patulus & cavus ossis sinus apparuit. Et ipse divus senex præter plurima huc spectanti-

tia exempla, quæ *Epidem. Libr. 4. 5. 7.*
reliquit, hoc ſingulare habet, quo os ſa-
crum empyemate (quod abſceſſus ple-
runque præcedit) computruiſſe teſta-
tur; viditque ſuis oculis eruditè doctus
Joh. Langius *loc. cit.* ejusdem oſſis ſa-
cri putredine, & incredibili doloris ty-
rannide, duos ſpectatæ probitatis viros,
N. Wurmhauſer in Neoburgo, & al-
terum Joh. Caſtnerum efflictim, & diu
emaceratos tandem contabuiſſe, &
mortuos eſſe. Hæc, abſceſſibus oſſa
quoque obnoxia eſſe, abundè teſtantia
exempla ſi cui nondum ſufficiunt, ille
um his conferat, quæ ad *n. 3.* hujus *cap.*
icta inſuper reperiet, ſententiæ noſtræ
dhuc majorem argumenti lucem, uti
onfido, fœneratura. Nunc, ne longi-
s hîc evagemur, unam ſaltem adhuc
iſtoriam oſſis abſceſſum ſpeciatim in
bina Ventoſa comprobantem, quæ in-
ar plurium eſſe poteſt, non poſſumus
on ex Politiſſimo Joh. van Horne *Mi-*
rotechn. Sect. 2. Part. 1. p. m. 185. in-
gram huc tranſcribere. Ante quin-
ecim (ſunt ejus ipſa verba) præter-

propter menſes accidit hic caſus, (*Spi-nam Ventoſam* intellige) in Illuſtriſſi-ma quadam Domina Baroneſſa de Me-rode,de quo varia fuerunt Medicorum judicia; ego autem, eodem conſpecto, protinus judicavi eundem eſſe, quem aliàs videram Neapoli apud Clariſſi-mum Severinum, & quem ipſe depin-xit *pag. 467*. Operis aliquoties jam re-cenſiti. Quapropter cum juxta con-ſilium Argillatæ non poſſet os morbo-ſum removeri, neceſſe fuit ad ultimam anchoram, amputationem ſcilicet ti-biæ nos procedere. Qualis autem oſ-ſis ipſius conſtitutio nobis poſtea per Anatomen innotuerit, addere non gravabor. Remotâ cute, quæ admo-dum erat propter extenſionem atte-nuata, invenimus tendines muſculo-rum peroneorum,ut & maximum ten-dinem, qui calcaneo affixus eſt, & craſ-ſitiem naturaliter inſignem obtinet, in ſtar chartæ alicujus tenuem: ſolum calcis os erat affectum,atque in magni-tudinem inſignem adauctum, ut libr unius cum dimidia pondus æquaret.

Nec

Non ſolùm autem poroſum redditum erat, ſed pori illi erant repleti materiâ cartilagineâ, qualis quoque cartilago extrinſecus os ambiebat, & cartilagini calloſa materia deſuper erat adnata. Hactenus van Horne. Quid inſignem illam oſſis calcis magnitudinem cum cartilagine extrinſecus id ambiente, & calloſâ materiâ deſuper adnatâ aliud ſignificare credamus, quàm ſuppuratorium oſſis tumorem, quem abſceſſum vulgò nominamus? Cujus ſimile quid, nullus dubito, nunquam non reperiremus, ſi in *Spina Ventoſa* emarcida oſſa ſemper inquirere liceret. Hujusmodi plurima exempla per integrum hunc Tractatulum paſſim occurrent; quibus addantur & illa, quæ habet D. Alardus Hermann. Cummenus *Miſcellan. Curioſor. Medico Phyſic. Academ. Natur. Curioſ. Ann. Tert. Obſ. 112.* inſcripta *de Abſceſſu Oſſium*, itemque oppidò rara illa ingentis illius carioſi oſſis abſceſſus obſervatio apud Paræum *lib. 9. c. 20. p. m. 295.* Advocemus ergo tandem Authorum etiam

teſtimonia, quibus quidem quanquam minus opus eſſe videri poſſit,per rationem quippe & experientiam jamjam ſatis fundatâ de oſſium abſceſſu hypotheſi noſtrâ; ne tamen quicquam argumentorum deſideretur, & illa ex Authorum monumentis eruta ſubnectere placuit. Quos inter Cous ille ſenex primas jure tenet, qui non ſolùm *lib. 4. Epidem.* in hiſtoria ſenis,qui in lapideis veſtibulis habitabat, conceptis verbis oſſis ſuppurationem teſtatus eſt; ſed & pluribus fortaſſis,præcipuè verò ſupra allegatis locis idem docet,quod vel ex his Galeni verbis *Comment. in Aphoriſm. Sect. 7. 54.* conſtat; ſolers,inquientis, natura ſi robuſta fuerit excernendis ſuperfluitatibus, etiamſi craſſæ fuerint, per anguſta foramina meatus parat, quando etiam per oſſa abſceſſus fieri Hippocrates docuerit. Ipſe autem Galenus præter jamjam & paulo ſuperiùs allegata loca idem etiam *libr. 6. de Uſu Partium cap. 3.* loquitur, ubi nulla, ait, ſubſtantia adeò dura eſt, ut ſicut alitur, non poſſit etiam augeri præter-

præter naturam (id eſt tumorem, indeque oriundum abſceſſum admittere) ita ut oſſibus id quoque uſu veniat; nec non *lib. 6. Meth. c. 5.* ubi profitetur τὸ ἀναλογόντι τῇ φλεγμονῇ, hoc eſt, inflammationi quid proportionale perpeti oſſa, quod de abſceſſu corruptorio, ſive eorundem ſphacelismo non malè intelligi poteſt; uti hoc ſignificantiùs exponit Avicennas *lib. 1. Fen. 2. Doctr. 1. cap. 1.* ubi paulò pòſt initium, apoſtemata quidem, ait, membris accidunt mollibus; ſed eſt etiam, cùm oſſibus accidit res, quæ (nota!) *apoſtemati* ſimilatur, per quam ejus incraſſatur magnitudo, & ejus augmentatur humiditas. A quorum Authorum ſententia non adeò diſſentit Paræus, Celebris ille Pariſienſis Chirurgus, *Oper. Chirurg. lib. 18. cap. 26.* qui oſſa iisdem omnino morbis obnoxia pronunciat, quibus caro ſubjecta eſt; prorſus ad Galeni mentem, citante ipſum eodem Paræo ibidem *lib. 11. cap. 12. libr. de Tumor. p. n.* ubi omnia, inquit, quæ in carnem, eadem quoque in oſſa cadunt af-

fectionum genera. Ergo & abſceſſus. Cui ſuccenturietur ſæpè laudatus, nec unquam ſatis laudandus Joh. Langius, qui quidem integrâ *alleg. Epiſtol.* nullibi autem huic noſtro propoſito magis perſpicuè favet, quàm dum plerosque Medicos ignorare ſcribit, oſſa quantumvis ſolida, quaſi *phlegmone*, & *apoſtemate* quoque corripi poſſe. Ultimum, ne longiùs ſermonem hunc protrahamus, non inelegans teſtimonium Ludovicus Duretus nobis ſuggerat. Is dens, inquit, acerrimi ſenſus os, quod tantum atteritur, quantum molendo mandit, ac tamdiu creſcit, quoad qui eſcit, omnium affectionum capax, omnibusque morbificarum cauſarum telis expoſitum, quibus & caro ipſa eſt, nec cum minori perceptione rei mo leſtæ, unde ſucceſſionis doloribus cru ciatur. In eo ſymptomata conſpici untur omnia, intemperiei, *phlegmonea* continuitatis, & contiguitatis emotæ. Hæc, iterum quæro, in dentibus ſi fieri poſſunt, cur non æquè poſſint in aliis quoque oſſibus, illis minus duris? If

poſſi

poſſe ſanè, ſufficienter hactenus oſtenſum puto, eoque fuſiùs, quòd ceu fundamento hoc tota tractatio noſtra ſuffulcitur. Liquet itaque ex his, ut concludamus, non ſolùm generaliter in multis aliis p. n. affectibus, ſed & privatim in *Spinæ Ventoſitate* oſſa utique corrumpi, corrodi, depaſci, intemperie ſuffundi, in tumorem attolli, diſſilire, verbo, abſceſſu, apoſtemate, ſeu ſuppuratorio tumore pari ratione prehendi poſſe, quâ vulgari abſceſſu carnoſæ partes exerceri ſolent.

(2) Intemperies in Authoris noſtri definitione abundanter addita, & jam ſub tumore comprehenſa nobis videtur. Nullus enim p. n. tumor nec fingi quidem, noſtrâ ſententiâ, poteſt, qui non intemperiem qualem qualem etiam ſimul conjunctam habeat.

(3) *Ventoſitatis Spinæ ſubjectum*, ſive primariò affectam partem *os* in genere, & ſine reſtrictione hîc quidem *Pandolphinus* noſter conſtituit: ſed cum quo non omnes conſentiunt. Tantum enim abeſt, ut ſæpè nomina-

tus M. A. Severinus os generaliori ſenſu, & promiſcuè ſumtum accipi heic velit, ut potiùs inter tres illas vulgares oſſis partes, non niſi extremam, & præcipuè epiphyſin, quâ os oſſi adnaſcitur & coarticulatur, nec tamen iterum cujuslibet, ſed ſpecialiſſimè longorum articulorum apprehendere propriè debere, & ferè ſemper revera apprehendere prædictum Vitium *cap. 4.* & *11. p. 302.* ſtatuat; idq́ue, quam addit, ex hac ratione, quia partim illæ extremæ oſſium circa articulos partes, molliſſimæ, maximè ſucculentæ, & ſpongioſæ, adeoq́ue propter raram hanc ſtructuram ab arteriolis advenientibus ſuccis ſuſcipiendis accommodatiores ſunt; partim quia eædem continuo motu laxæ ac imbecilles redditæ humores repellere, & à ſe amoliri minùs valent. Cujus ſententiæ nemo propius accedere videtur, quàm Petrus de Marchettis, qui *loc. cit.* ſimiliter Morbi noſtri affectum locum ſemper articulos, nunquam verò primariò internodia eſſe, hæcq́ue ſi aliquando cor-

rum-

rumpantur, id fieri tantùm ratione ſympathiæ contendit. Cæteri verò, quotquot ſævi hujus Monſtri mentionem faciunt, nullum ſpeciale ejus ſubjectum determinant, ſed generali conceptu *os* pro eo venditant; niſi quòd è Veteribus Joh. de Vigo *Pract. lib. 9. cap. 34.* malam hanc diſpoſitionem in quacunque quidem corporis parte evenire poſſe; plerunque tamen crurium & brachiorum oſſibus contingere ſolere ſcribat; & è Recentioribus Beat. Guerner. Rolfinckius, ille de Republ. Medica Meritiſſimus Vir *Diſſertat. Anatomic. l. 2. cap. 47.* affectum ab Arabum interpretibus *Spinam Ventoſam* dictum, omnibus quidèm oſſibus eſſe communem, præcipuè tamen in oſſibus carpi & tarſi occurrere dicat; ad Dominici, Petri de Marchettis non degeneris Filii, mentem, qui Anatomiæ ſuæ *pag. 239. Spinam Ventoſam* propriam vult eſſe oſſibus carpi. In hac ergo Authorum diſcrepantia, eò incertiores ſumus, cui præcipuè aſſenſum accommodemus, quò diverſæ

hinc inde notatæ obſervationes magis dubios nos tenent atque ſuſpenſos. Qui omnia omnino oſſa non tantùm circa articulos, verùm etiam circa omnes alias eorum partes affectionis noſtræ tyrannidi ſubjecta eſſe, ſuſtinere conantur, illi ad experientiam, & ſingulares caſus provocant, inde patrocinium ſibi ſpondentes, quod imprimis parare videtur Nobiliſſimus D. Paull. Ammann, Lipſienſis Profeſſor, ejusque allegatæ *Diſputationis*, Reſpondens, Theodor. Olitſch, Hamburgo-Sax. *cap*. 2. §. 4. quando non ſolùm egregia illa exempla, de variolis quidem propriè loquentia, huc tamen non malè quadrantia, & Severini atque D. Scheſferi ipſiſſimam Pædarthrocacen conſtituentia, quibus Ambroſ. Paræus *Oper. Chirurg. lib*. 19. *cap*. 1. benè multa oſſa, ut ſternum, humerorum, cubiti, carpi, genu, & pedum dearticulationes; brachii item oſſium epiphyſes, & homoplatæ capitulum abſceſſu in iis nato, ab edaci & virulenta materiâ laniata, arroſa, corrupta; quin etiam ob-

ortâ

ortâ hyperſarcoſi in meatu tum narium, tum aurium, alios olfaciendi, audiendi alios ſenſum inde amiſiſſe obſervavit, pro ſe allegant; Verùm etiam ibidem partim illam C. Hoffmanni *Inſtit. Med. lib. 3. cap. 154. p. m. 533.* obſervationem in ſuas partes rapiunt, qui in Sceleto pueri totam compagem oſſium, pelvim conſtituentium, tam foraminulentam, quàm ullum potuit eſſe lignum carioſum, vel putridum, vidit; partim etiam propriâ experientiâ annotatos caſus ſubnectunt, ut, quòd jam relatæ Hoffmanni quæ Obſervationi ſimile quid, in cranio cujusdam decollati, Lipſiæ Anno 1659. in Theatro Anatomico viſum; itemque in Adoleſcente 18. annorum multos annos in Lipſienſi Noſocomio commorato proceſſus alares externi, & interni, ipſeque fermè naſus carioſâ abſceſſione corrupti notati fuerint: nec non quòd in ſcorbuticis etiam talia *Spinæ Ventoſæ* exempla dentur, talesque carioſos abſceſſus in maxilla inferiore Nobilem quendam G. L. v. L. Anno 1660. per-

peſſum fuiſſe, ex Amici cujusdam communicatione ſibi conſtet; & tandem quòd recordentur, dentium atque ſuperioris maxillæ ſphacelismo Viri cujusdam maximè Reverendi filiolam Lipſiæ correptam eſſe. Privatis his hiſtoriis, quibus probare ſatagunt, corrumpi poſſe quælibet indifferenter oſſa, *Spinæq́ Ventoſitati* obnoxia eſſe, & nos plures alias conſimiles, ſi idem agere animus eſſet, ſubnectere poſſemus. Sufficiat autem exſtantiores ſalutem ex Authorum monumentis eruiſſe, & præter illas jam ſuprà ad *num. 1.* memoratas, cum his conjungendas, alias inſuper breviter hîc exhibuiſſe. Petrus de Argillata *Chirurg. lib. 5. Tract. 22. cap. 2.* multos quidem in ſubſtantia oſſis obviæ corruptionis caſus vidiſſe ſimul & curaſſe, in ſpecie autem totum unum focile (ita Barbari ulnam & radium, & quidem illam focile majus, hunc verò focile minus vocarunt) removiſſe, & factâ aperturâ totum focile putrefactum deprehendiſſe teſtatur. Severinus *c. 6. p. m. 297.*

Mariæ

Mariæ Caracciolæ diuturnam cariem, quam ad *Spinæ Ventositatem* articulatim refert, in malleolo; nec non in osse maxillæ supremo,& circa nodos pectoris, costarumque *cap. 16. p. 309.* in Bibliopolæ cujusdam filia curavit; meminitque *cap. 18. p. 311.* itemque *cap. 21. p. 316* ex Galen. *Libr. 7. de Anatomic. Administrat. cap. 13.* Marylli cujusdam pueri, cui pectoris os corruptum erat; & porro *cap. 19.* in Thoma Andriolo Barolita, & adhuc alio nomine non comperto os mediæ tibiæ tumore tentatum vidit; inque Francisco Cicerone Aversano ossium tumores secundum anteriorem thoracem, hisq; non absimiles in plerisq; corporis partibus in puella notavit; & tandem in D. M. Antonii, Excellentissimi Principis Maydensium filio abscessus in cubitis, labefactatâ horum articulatione, aliumque capitis subcutaneum in puella quadrimâ observavit; ut silentio prætercam, quas Idem Severinus de Ossis jugalis carie in Joh. Dominic. Mammolo, & verticis osse labefactato, cancroso-

que affectu in Aurelia de Ligurio *cap. 32. de Recondit. Absceß. Natur. Libr. 4.* nec non de cornu in frontis angulo suborto in Carolo Sartore ibidem *c. 25.* itemq; de gangrænosis ossium abscessibus *cap. 8.* & de Exostosi *cap. 9.* § 4. & denique de osseo ad bregma tuberculo in vestali fœmina *cap. 13.* inque horrido illo Venereâ lue teterrimè devastato *cit. Libr. cap. 23. §. 8. p. 250.* depicto monstro de nodosa veluti subsaltantis ossis frontis protuberantia, selectissimas & propriâ experientiâ notatas habet observationes; cui postremæ simillima est illa, quâ constat, illud tuberculis undique refertum & quasi totum tuberosum cranium, quod in Illustris hujus Noribergensis Reipubl. publica florentissima Bibliotheca benè multos jam annos memoriæ ergo asservatur, eodem abominando Venereo malo extincti hominis cranium esse; quale à lue Venerea itidem quasi totum tuberosum, & ferè usque ad diploea exesum caput Heurnius quoque *Commentar. in Aph. Hippoc. 2 S. 7.* vidit. Et has omnes hactenus recensitas Observatio-

nes

nes, vel de ipſa *Spina Ventoſa*, vel certè de affectu ad illius naturam quàm proximè accedente rectè intelligeret D. Ammann. Severinus autem non item; quorum quippe hic Pædarthrocacen ſtrictiſſimo; ille verò *Spinam Ventoſam* latiori ſenſu nobiscum accipit. Quæ verò nunc ſequentur obſervationes, itidem quidem varium *Pandolphini* & noſtri affectus ſubjectum teſtentur, ſed quas illi annotarunt, qui eas propriè & unicè ad *Spinæ Ventoſitatem* referunt, ideo à nobis adducendas, quò inde in faciliorem genuini ſubjecti cognitionem provehi queamus. Quanquam autem ipſe Author noſter cùm *cap. 3.* tum etiam *5.* indifferenter, & nullâ additâ exceptione in genere *os Ventoſitatis Spinæ* ſubjectum, ut dictum, conſtituat, tamen *c. 4.* aliqua oſſa in ſpecie nominat, indigitaturus procul dubio, ea præ cæteris ulceroſæ huic oſſium affectioni, ut Joh. Langio appellare placuit, ſubjecta eſſe; ſuntque ipſi minus carne præditæ partes, atque imbecilliores, veluti articuli, pectus,

verte-

vertebræ, cranium &c. non ſecus ac Guern. Rolfincius, qui quantumvis loc. noviſſimè alleg. *Spinæ Ventoſitatem*, ut ſuprà relatum, in oſſibus carpi & tarſi præcipuè occurrere ſtatuat; (cujusmodi egregium protypum in utriusque manus carpis, & amborum pedum tarſis, in decennali circiter puero, ab hinc quaſi ſexennio, Patavii ipſe vidi) tantum tamen abeſt, ut aliis quibuscunque oſſibus eam deneget, ut potius talem ſemet ipſum in ſterno, oſſibus humeri, cubiti prope epiphyſes, & circa dorſi Spinam obſervasſe profiteatur. Imò quot ſingulares hinc inde reperiuntur obſervationes, tot ferè diverſa inde reſultant ſubjecta, ſive partes noſtri affectus affectæ. Præter enim jam indicatas oſſeas corporis humani partes, quas *Spinæ Ventoſitatem* obſedisſe compertum eſt, præterque hactenus adductas obſervationes vidit eam Joh. Scultetus in vola manus ſiniſtræ, metacarpi, nec non ejusdem manus pollicis, osſa depavisſe; vidit Joh. Van. Horne & G. H. Velſchius pedes, calcanei, &

me-

ıetatarſi osſibus corruptis, itemq́ue ìigitum abſumpſisſe: vidit eandem Bi-ingerus metatarſi ſimiliter,&digitorũ edis osſa labefactasſe: vidit D. Lavate-us, eam femur exedisſe: vidit D. Schef-er in infante duorum præterpropter nnorũ, articulos in vola manus, & pe-is, nec non brachii, & tibiæ osſa in-aſisſe locc. citt. Conf. *Annotat.* ad *ap. VI. num.* 5. viderunt tandem for-asſis alii quoque adhuc alia disper-isſe osſa. Atque ex his omnibus lon-â ſerie usque huc in medium produ-tis obſervationibus quamvis nondum erti, & indubitati quid de *Ventoſitatis pina* ſubjecto præ ingenti ejus varie-ate concludere liceat; hoc tamen aud difficulter colligi inde posſe vi-etur, Petrum, & Dominicum de Mar-hettis, & præcipuè Severinum, an-uſtioribus, quàm par eſt, cancellis in-luſisſe Morbum; adeò ut, ſi noſtra tan-em ſententia ſubdenda esſet, cum A-abum interpretibus *ſubjectum Ven-oſitatis Spinæ os in genere*, nullâ ejus ertâ expreſsâ ſpecie, faceremus; non tamen

tamen interim negato, articulos cùm ſtrictè pro oſſibus humeri , cubiti & manus infernæ, itemque femoris, tibiæ, & pedis inferioris; tum latè pro ſcapulæ,& claviculæ,nec non innominatis oſſibus ſumtos, & quidem maximè circa extremitates , & epiphyſes (ubi nempe molliores, ſpongioſiores, recipiendiſque humiditatibus aptiores plerumque eſſe ſolent) frequentius ſimul ac promptiùs *Spinæ Ventoſitate* affici ſolere & poſſe. Quam de generaliori illo conſtituto ſubjecto ſententiam noſtram his obſignamus rationibus (1) quia nec Avicennas,nec Rhaſes,nec Argillata,nec Florentinus , nec Manardus, nec Marianus Sanctus , nec denique Nic. Maſſa, qui primi *Spinæ Ventoſitatis* deſcriptionem tradiderunt, quoſque propterea jure ſequi decet, certam oſſium ſpeciem determinarunt, aut unum alteri prætulerunt. (2) quia ex memoratis ſingularibus hiſtoriis conſtat, eam non perpetuò articulos, ſed quandoque, imò æquè ſtequenter & alias oſ-

ſea

ıs partes affligere solere; quemadmo-
ım ipse Severinus quasi præterito-
ım dictorum suorum immemor, Pæ-
ırthrocacen suam , ut paulo suprà
ıdivimus, in osse malæ supremo, &
rca nodos pectoris , costarumque
bservasse fatetur. Quî ergo solis ar-
culis contingere scribere potuit?
3) quia nullum os tam solidum, tam
ue compactum est, quod per poros
t inconspicuos meatus alimentum
on admitteret, & ex hujus vitio un-
ecunque orto labem contrahere, Ma-
que nostri subjectum fieri non pos-
et. (4) Quia gummata Gallica cum
ssis corruptione, & *Spinæ Ventositas*
este Joh. Vigone *loc. cit.* ipsoque Se-
erino *cap. 9.* vel eosdem prorsus, vel
ertè admodum similes inter se af-
ectus constituunt; illa autem cranium
otissimum, & mediam ossis tibiæ par-
em infestant, non obscuro argumen-
o, eadem hæc membra nostro quo-
que Malo obnoxia esse, contrà quàm
entiunt Marchetti & Severinus. Et
hæc de subjecto.

(4) Pro-

(4) Progredimur ad *Causam*, pe
quam vel proximam, si nempe per hu
mores, quos Author generali nomin
corrumpentes vocat, in affecta part
jam hærentes, actuque morbum effi
cientes, vel remotam intelligere poss
sumus, si per eosdem humores no
nisi potentiâ ad affectum nostrum cau
sandum existentes intelligamus. Pe
corrumpentes autem illos humore
quid intelligat Pandolphinus noste
specialius paulò inferiùs ipse explicat
à quo cæteri Authores nostri parum
aut nihil, & vel solâ aliâ atque ali
nominum impositione dissentiunt. A
vicennas enim, & Nicol. Florentinu
loc. cit. humorem acutum ac mordi
cativum accusant; Pandolphinus et
iam Joh. de Vigo materiam, sive hu
morem corruptum, & venenatum in
fert; Pandolphinus similiter. Joh. Ph
lipp. Ingrassias in *Commentar. de O*
sibus cap. 1. sub. fin. halituosam, le
vemque materiam posuit; Pandolph
nus *cap. 4.* itidem. Severinus *cap. 1.*
putres sanguinis ichores, vel *cap. 1.*
semi

emiputres, & alienos humores, nec
on Joh. Langius purulentos & acres
heumatum, ſive, ut alio vocat no-
nine, putrilaginis ichores in osſium
avernis coacervatos agnoſcit; ſic
uoque Pandolpinus. Quod Petrus
e Marchettis putreſcentem, & acrio-
em redditam pituitam vocat, id Pan-
olphinus aquoſum appellat phlegma.
Quem Guerner. Rolfinckius *Disſertat.*
Anatomic. Libr. 2. cap. 4. humorem
ubtilem & virulentum in poroſita-
es osſium penetrantem adducit, eum
enuem & virulentum dicit Pandol-
hinus. D. Mœbius atque Götſius, nec
on Barbette in acres atque ſalinos
umores culpam rejiciunt; prorſus ut
Pandolphinus. Et tandem (cæteri e-
im nullius ſpecialioris cauſantis hu-
noris mentionem faciunt) D. Paul.
Ammann. *cit. Diſputat. cap. 2. §. 9. &*
o. ſerum corruptum, & quidem acri-
us vel acidius à lymphâ vel aliunde
profectum, tanquam cauſam, *Spinæ Ven-*
oſitatem producere aptam natam in-
ſimulat; non ſecus ac Pandolphinus,
qui

qui idem per serositatem, humoremque salsum, & nitrosum intelligit: quade re infrà fortassis prolixiùs. Nunc hoc solùm addere juvabit, illos propriùs veritatis metam attingere, qui causam hanc in subtiles, tenues, acres salsos & ichorosos, ceu penetrantiores; longiùs verò ab eâ aberrare nobis videri, qui eandem in phlegma aut pituitam, aliosve crassiores humores, ceu ossa ab intra perforare, inflammare minus aptos rejiciunt.

(5) Hoc Pandolphini *Ventositatis Spinæ* genus nihil differt ab illo Severini, aut Ammanni, aut Götsii, (cujus definitionem vid. *Annotat. ad Ca. VI. num. 1.*) nisi quòd latiùs non nihil pateat. Omnis enim corruptorius abscessus, aut sphacelismus ossis, ejusdem corruptionem necessario sub continet, includit, ac præsupponit.

(6) Per corruptionem habituatam intellige perfectam, consummatam totalem, atque jam factam:

(7) Per illam verò in habitudi

existe

xistentem, incipientem, imperfectam
emumque fientem.
(8) Hæc ossis corruptio cum ejus-
em substantiæ amissione habituata est,
iciturque
(9) Τερηδὼν à similitudine. Quem-
dmodum enim teredo, vermis, li-
num exest, arrodit, & perforat; sic
uoque in *teredine*, morbo, purulen-
i, & acres rhevmatum ichores, in os-
ium poris coacervati, suâ acredine os-
a corradunt. Estque, definitore Ga-
eno *Libell. de Definit.* nihil aliud,
quàm à corruptione putrida ossium
perforatio, ab accidente rosionum,
quasi terebra, vel trepanum dicta. Et
hunc ipsum vitiati ossis morbum, ut
supra *Annotat.* ad *Cap. I. num. 11.* di-
ctum, Joh. Langio *Libr. 1. Epistol. Med.*
42. p. 206. nec non ipso etiam Seve-
rino *cap. 14. pag. 306.* testibus, *Spinæ*
Ventositatem appellavit Avicennas, ad-
eo, ut hanc inter & Græcorum tere-
dinem nulla alia, quàm nominis in-
tercedat diversitas.
(10) Ossis hæc corruptio, quæ si-
ne

ne ejus ſubſtantiæ eroſione,aut amiſſ
ſione contingit,in habitudine exiſtens
ſive habitualis & incipiens tantùm
eſt, quæ, ſi aliquandiu duraverit,tem
pore demum habituata, perfecta, &
conſummata fieri plerunque ſolet.

(11) *Virulentus* hic *humor*, vel ta
lis in affecta demum parte fit, dum
ſuccus alibilis quaſi compedibus in ea
vinctus, immobilisque ſtagnans, acce
dente ipſius partis debilitate, non m
tè concoquitur, nec, ut *Annotat. cap.*
I. num. 15. dictum, aſſimilatur, ſe
putreſcit, & putreſcendo acrior icho
roſiorque redditur, atque adeo tan
dem malignam ac virulentam natu
ram induit; (conf. quæ in ipſo text
cap. 4. ſub fin. habentur) vel talis an
te erat, quàm patientem partem ſub
vit, ubi non incongruè quæri hîc lo
poteſt, quæ cauſa ſit, quòd virulent
hicce humor aliis corporis noſtri pa
tibus maximam partem intactis, oſſi
bus ſolùm imprimis ſit infeſtus, tam
que ſubdolè iis inſidietur? Cui cu
rioſæ non minus, quàm nobili quæ

ſtio

ſtioni tali reſponſio obviam it Severinus *cap. 9. p. 300.* dicendo, quòd omnes carnes, & ad hanc naturam accedentes aliæ partes maximè ſe tueantur, ut alienum à ſe vitioſumque ſuccum, quoad ejus fieri licet, vel concoquant, & commoderentur, vel abjiciant; ſecus ac oſſa, quæ, quia inter omnes corporis partes debiliſſimæ ſunt, maximeque exangues, & frigidiſſimæ, ideò id, quod carnes rejecerant, ipſa in ſe recipiant. Cui non poſſumus non ſuffragari, addendo præterea & hoc, quòd, quia virulentus hic humor in ſumma ac ferè indicibili tenuitate, ſimul ac ichoroſitate conſiſtit, ideò carnes, hisque ſimiles molliores, raras, magisque penetrabiles partes præter-vel transire; in oſſibus autem ſeu ſolidioribus, maximeque compactis, & tranſitum minus concedentibus partibus figi demum, & commorari cogi videatur; non adeò abſimili ratione, ac fulmen dura ac ſolida corpora. ut quercus, ſæpeque gladium intactâ vaginâ, lædere ſolet, qui, per hæc

dum fulmen transitum quærit, non
autem invenit, hincque morari in iis
cogitur, ea lædit : secus atque rara &
pervia, quippe quæ quia transitum ful-
mini facilè concedunt, ideò fulmen
protinus ea transit, citiusque penetra
quàm lædere possit. Atque hæ illl
sunt rationes, quas probabiliter da
hîc posse cum Severino *Annotat. ca*
I. num. 14. credidimus, quò minùs
solam occultam quandam antipatl
am, inter humorem *Spinæ Ventositat*
tem producere aptum natum, atq
ossa intercedentem, confugere op
habeamus; quibus ejusdem Sever
cap. 12. quod integrum huc facit,
stremam, ceu validiorem nobis visa
idem problema nostrum non mi
affirmantem, cumque illa, ex *cap*
jamjam à nobis allatâ egregiè com
nientem rationem meritò subne
mus. Nimirum omnes corporis
stri partes, ait ille, quò robusti
sunt, calidiores que, & sanguine inf
ctiores, eò faciliùs promtiusque à se
pellunt advenientes noxas, & c

trà: Atqui oſſa partes omnium debiliſſimæ, & maximè imbecilles, (quia frigidiſſimæ, & admodum exangues) ideoque incurſus alienorum humorum repellere minus potentes ſunt. Non mirum ergo, in oſſibus excrementa à ſingulis œconomiæ noſtræ partibus rejecta, cùm ipſa ampliùs remittere non valeant, congeri, inque iis, quia excrementa illa putrida ſunt, & virulenta, corruptionis & alienationis vitium magis excitari, ipſamque *Spinæ Ventoſitatem* promtius progigni, quàm in ullis aliis corporis noſtri partibus. Cui tandem ex ejusdem Severini *cap. 7.* accedit, quod mala materia ad articulos præcipuè ideo transmittatur, inque iis deponatur, quia ſagax natura malum humorem ſtudet, quo poteſt, commodè transmittere; in nullam autem partem poteſt incolumius, & ſalubrius, ob paulo antè auditas rationes, quàm in articulos. Quibus adjunge quæ ipſe Pandolphinus habet *cap. 5. num. 27.*

(12) Repete quæ dicta ſunt *Annot-
tat. ad Cap. II. num. 21.*

(13) Aliàs motu pleraque incalde-
ſcere potiùs, quàm frigeſcere, quam
plurimis phænomenis acutiores o-
ſtendunt Philoſophi, teſtaturque ipſ
quotidiana experientia, & infinitorum
penè exemplorum inductio.

(14) Cauſas putredinis, quæ ab A-
riſtotele *libr. 4. Meteor. cap. 1.* per pro-
prii & nativi caloris in unoquoque hu-
mido ſuſtentati corruptionem à calo-
re quodam extraneo ortam, definitur
Galenus *1. de Different. Febrium cap.
3.* ut & *libr. de Cauſis Morborum, c.*
quinque numerat, quas inter q
ἀδιαπνευστία, ſeu prohibita tranſpirat
primas jure obtinet; hæc verò à mod
rati motus defectu haud infrequent
accelerari ſolet, ſequitur, ejuſdem qu
que motus decens moderamen putr
dinis cauſam arcere non immeritò di
poſſe.

(15) Ita omninò eſt. Calida ſu
omnia propriè dicta acria, quia ex
nui materia ab igneo calore attenua

cc

constant, adeò, ut ex majore, minoréve cujuscunque rei acrimoniâ, majorem, vel minorem ejusdem calorem colligere; vel, quod idem est, ex acrimoniæ diversitate caloris quoque gradus explorare liceat. Vid. Hermannus Grube *de Modo Simplicium Medicamentorum Facultates cognoscendi Articul. 5. Sect. 4.*

CAPUT IV.

De hujus Morbi Generatione.

1) G*Eneratur Morbus sævissimus* iste in (2) *mollioribus corporibus*, ut puerorum, ac mulierum, in (3) *partibusq; minus carne præditis*, atque *imbecillioribus*, veluti sunt articuli, pectus, vertebræ, cranium, (4) *multæq; aliæ*, ut dicetur infrà. Qui morbus si à (5) *Ventositate* (per exemplum) ori-

ginem contrahat, tanquam à cau-
ſa principali, non autem immedii-
ata, ita meâ equidem ſententiâ ge-
nerari poteſt. Nimirum, cùm (6)
pueri, mulieresq; multâ abundem
pituitâ ob humidam naturam
nec non ingluviem, ac harum vi
tam ſedentariam, & præterea o
aliquod vitium, quo membrum
aliquod ſit correptum, ut ventri
culum frigidiorem, humidiorem
que redditum, nec non cerebrun
ſimili modo affectum, ſanè fri
ut ab illa (7) *pituitâ*, ſed craſſior
in aliqua exiſtente parte, v. g. i
brachio, (8) *ob caloris debilitatem*
materiam agitantis, & non reſ
ventis, flatuoſi eleventur vapore
Galen. 3. *de Symptomat. Cauſis*
qui ad partem ſive ſuâ natu
debiliorē, veluti eſt articulus, (q
(9) *per accidens debiliſſimus* red
tur,) ſive per accidens tantùm in
bec

becilliorem, (ut quælibet pars alia esse potest, aliàs ex se non imbecillis) transmissi, & ab ambiente frigido, aliáve de causa intus detenti, aut in ipsomet articulo geniti, pariterque detenti aliquando inter os, & panniculum id tegentem introire, intercludique possunt; quibus cùm intrantibus, tumque exitum quærentibus, ac maximam vim facientibus, refigendo, atque distendendo continui fit in periosteo solutio; ex (10) *qua solutione ob ingentem ipsius periostei sensibilitatem dolor* ingens oritur, qui ab Avicenn. *1. Fen. 2. cap. 20.* frangitivus appellatur. Vel possunt etiam (11) *flatuosi dicti spiritus ab ossis nutrimento corrupto*, aut excremento congesto, aut in cavernulis, & foraminibus, aut in superficie ipsius ossis existentibus exoriri.

At si horum flatuum materia im
ossis superficie fuerit collecta, ex ea
etiam simpliciter continui solutio
causari potest Sed cùm fiat sensim
dolor fangitivus, minimus erit,
brevissimumq; tempus durabit: &
hoc fit ratione acredinis, vel salse-
dinis per putredinem acquisitam
unde aliæ insurgunt (12) *doloris
species*, veluti jam dictum. Nam
solvitur ibi continuum non solùm
à materia, sed etiam (13) *à quali-
tate*. Proximam, immediatamq;
que doloris causam solutionem
unitatis esse, jam omnibus Medi-
cinæ Professoribus notum est,
quia licèt Galen. 12. *Meth. de In-
æquali Intemperie, de Oculis*, & alli
bi duas afferat doloris causas, mu-
tationem videlicet, atque solutio-
nem unitatis; tamen alteratio-
nem ponit tanquam causam prin-
cipalem, & prout est ex usu artis.
Nam

Nam alterâ alteratione consistente, continui sine dubio fit solutio, sed quâ ablatâ, dicta continui solutio cessat, & insimul dolor. Et quòd prædicta solutio causa realiter sit doloris immediata, ab ipsomet Galeno, tanquam à copiosiori fonte exhauriri potest, qui inquit 12. *Meth.7. qualitatem dolorem facientem repentem esse*; & 4. *de Simplicium Medicamentorum Facultatibus* 2. ait : *Dum mollia contrahuntur , comprimunturq́ue, humidum exprimi contingit , partesq́ue insimul divelli* ; & 2. *de Compositione Medicamentorum secundum locos* scriptum reliquit: *Inventum equidem, & hoc nobis in Commentariis est , in quibus communes, & generales dolorum causas considerabamus, quòd nempe ob dissolutionem continuitatis (14) similarium partium dolor oboriatur.*

Dissolvunt autem ipsam eroden-tia, dissecantia, distendentia, ve-hementer calefacientia, ac refrige-rantia. Ecce! quàm benè aperia-tur nobis, quomodo à qualitati-bus fiat dolor mediante solutione unitatis. Ipsius autem doloris principalis causa quævis qualitas, humidâ exceptâ, Galen. 12. *Meth.* & 2. *de Compositione Medicamen-torum secundum locos*, & quævis materia esse potest: qui dolor cùm naturæ molestissimus sit, ad do-lentem partem (15) *materiam at-trahit*, facultatem expultricem ir-ritando; quæ si primis suis cona-tibus nihil proficit, tunc vehemen-tiùs aggreditur, quod infestat, ex-pellere, sanguinisque & spiritus a-liquid ex superpositis partibus in afflictam simul exprimit; & tunc sanguis in minimis vasis contine-ri non valens, partim per ipsarum
ora

ora, partim per tunicas colatus foras transmittitur, atque ſpatia ipſa vacua, quæ inter prima ſunt corpora, perfluxionẽ eo implentur: & tunc omnia ab humore, omniqúe ex parte incaleſcunt, ac perfunduntur, ut ſunt nervi, ligamenta, membranæ, caro, venæ, & arteteriæ Galen. *13. Meth. 3.* & *de Inæquali Intemperie 3.* ubi, *materia* ait, (16) *extra propria ſi reperitur vaſa, putreſcit;* & ſecundùm Hippocr. ſententiam *Aphoriſm. 20. Section. 6.* quo in loco inquit: *ſi ſanguis effunditur in ventrem præter naturam, neceſſe eſt ſuppurari.* Nam ſicuti locus naturalis quandam habet facultatem rem in eo exiſtentem conſervandi; ita præternaturalis eam corrumpendi facultatem obtinet, Ariſtotel. *4. Phyſ.* quæ materia, (licèt calor nativus eam regere, attenuare & di-

rigere tentet; quia tamen, & rat-
tionibus supradictis, & quòd par-
tes istæ huic morbo subjectæ non
ex carne constant, frigidioresque
sunt, proindeq; in eis, quàm in cæ-
teris partibus calidũ innatum de-
bilius, & præterea ab extraneo ca-
lore superatũ est) corrumpitur po-
tiùs, quàm ut resolvatur, vel cõco-
quatur, maximamque postea ni-
trositatem, acutiem, seu acredi-
nem acquirendo, erodit, corrum-
pit, ac destruit partes subjectas
donec ossis substantiam attingat
illamque corrumpat. Et dum
sensibiles hæ ita corrumpuntu
partes, intemperies, ac dolor au
gentur, unde non solùm sangui
nis fluxio crescit, verùm etiam
multa excrementa confluunt, eo
demque modo corrumpuntu
ac os inficiunt. Imò humores it
corrumpi possunt, ut aliquam
(17) di

(17) *deleteriam acquirant qualitatem*, ſcripſit etiam Galen. *6. de Locis affectis cap. 5.* Quia verò Medici inveſtigare ſolent, an aſſumti veneni propria extent ſigna, eò quòd ſæpè numero videant citra lethalis veneni potionem humores ſimiliter, ut è poto veneno corrumpi; hinc & nos breviter in differentias inquirere operæ pretium duximus.

Si fiat ergo à materia tenui, frigida, & humida, vel putrida, vel minimè putrida, dictum os eâ corrumpi poſſe certum eſt.

Si à virulenta humiditate ortum duxerit; prædicta virulentia, ſeu (18) *deleteria qualitas*, aut *à principio* erat talis, quando natura ad laborantem partem eam expellere inſurrexit; aut (19) *ibi demum*, cùm ob alicujus dictæ par-

tis vitium reddita est talis, tum quia ad acquirendam hujusmodi malignitatem disposita jam erat. Atque idem, ut dicebamus, de cæteris qualitatibus, nempe de acredine, & salsedine asserendum. Nam, ut inquit Galen. 2. *ad Glauc.* 1. *Vel jam putruit id, quod influit, vel in membro constrictum putrescit*: Unde citiùs, vehementioriq́ue dolore, & majori partibus contingit corruptio. Immò materia ista virulenta, vel etiam minimè virulenta etiam immediatè generatur in ipso osse, vitiatâ ac corruptâ ejus complexione; ut (20) *superius* dictum habetur.

ANNOTATIONES
ad
CAPUT IV.

(1) GEnerationis modum è Veteribus Petr. ab Argillata, Nic. Floren-

Florentinus, & Joh. Vigo, ſed non niſi ruditer & ſuccinctè delinearunt. Et quidem Argillata *loc. cit.* paucis his verbis : *Ventoſitas Spinæ*, inquiens, fit, quando aliqua materia in ſubſtantia oſſis congregatur ex debilitate virtutis asſimilativæ, vel ex debilitate membri, unde congregatâ materiâ cauſatur apoſtema. Nicol. Florentius verò *Serm. 7. Tract. 4. cap. 40. pag. m. 108.* hoc penè ſenſu : Accidit (ſic ſonant ejus verba) oſſis corroſio ab humore acuto, mordicativo, vel virulentia acuta, ingrediente per poros ſubſtantiam oſsis, & imbibitur in ea, & corrodit ipſam. Et hæc corroſio (paucis addit interjectis lineis) cum dolore à cauſa non manifeſta orta, propter apoſtema & ulcus, *Spina*, ſive *Ventoſitas Spinæ* vocatur. Joh. Vigonis autem *loc. alleg.* verba hæc ſunt : In *Ventoſitate Spinæ*, ait, à materia interdum corrupta, & venenoſa, defectu virtutis asſimilativę, occaſione debilitatis membri, generatur inter os & almochatim dolor intenſisſimus. Enucleatius verò quâ ratione *Spina* generetur *Ventoſi-*

tas è Modernis exponunt Severinus, Petr. de Marchettis, & Paul. Ammanni. Et Severinus passim quidem suo de Pædarthrocace Tractatu, sed & præcipuè ibidem *cap. 8.* Ubi ita: Procreatur ossis hæc corruptio, dum contrahitur paulatim humor, veluti mucus, in osse, ex alimento superante, qui mucus ob loci imbecillitatem nec concoquitur, nec ad alendum est idoneus, nec expellitur, sed ibi manens tumorem excitat. Cùm autem hic idem humor, vel acris sit, vel retentus putrescat (qualis in lue venerea diuturniori collectus ea tubercula excitat, quæ gummi dicuntur) erodit ac perforat ejusmodi partes integræ cuti subjectas, (id est ossa.) *Cap. 11* porro Idem ibidem hæc habet: Quod si per venas (ignoscamus Viro Circulationis sanguinis tum adhuc ignaro) & arteriolas, licet pusillas, inaspectabiles, alienus & importunus humor, (quem alibi semiputrem, & putres sanguinis ichores nominat) ad ossa defertur, & confertim aliquando cumulatur, tum maxi

maximè ossa illa inalterare, atque in calidam diathesin sic immutare valet, ut aliquando inflammentur, & inflammata subeant abscessum, quem partim *Ventositatem* appellarunt propterea, quòd veluti ventus particulas ossis inflans distendat, partim etiam dixere *Spinam*, quòd veluti Spina in centrum membri, quod os est, defigatur. Hæc Severinus. Petrus de Marchettis *Spinæ Ventosæ* suæ Generationis modum sæpe *alleg. loc.* ita describit: Si pituita inquit, nutritioni articulorum dicata putrescit, aut quodammodo fit acrior, primò ossa corrumpit, & quidem nullo dolore; quibus postea corruptis, periosteum labefactatur, cujus signum dolor pungitivus, acutus, & lancinans, ita ut Patiens referat, se veluti Spinâ pungi, unde *Spinæ* nomen morbo inductum. Dum verò hujusmodi dolore æger divexatur, atque periosteum eroditur, nullus adhuc apparet tumor, corruptis verò, & quidem primariò osse, secundariò verò periosteo, materia pituitosa libera permeans per

loca

loca carnosa attollit articulum affe-
ctum in tumorem, primò mollem, &
laxum, ac doloris expertem, cuti con-
colorem; qui patefactus durior evadit,
confluente eò humorum copiâ, quo-
rum tenuior pars exhalat, superstite
crassiori, ex quo insuper emanat ma-
teria serosa, atque specillo os corru-
ptum se prodit. Tandem D. Paull.
Ammann, aliquoties *cit. Disputat.*
cap. 2. §: 7. ejusdem Mali ideam à Se-
verino potissimùm, ut videtur, mutua-
to penicillo non obscuris coloribus
pulchrè ita depingit: Fit, ait, *Spina*
Ventosa non per affluxum specialem
(generali qui per arterias instituitur,
nemine in dubium vocato) sed potiùs
per congestum, hoc est, contrahitur
humor corrumpens paulatim in ossi
ex alimento superante, in forma ichoris,
qui ob loci, aut partis debilitatem
nec concoquitur, quoniam ad alen-
dum est ineptus; vel, etiamsi benignum
alimentum affluxerit, ab eo, quod jam
corruptum est in articulis, statim vi-
tiatur, nec expellitur, sed ibidem ma-
nen-

nens tumorem excitat. Cùm autem hic idem humor vel jam acris ſit, vel morâ temporis retentus putreſcat, erodit ac perforat primùm oſſa,& poſtea perioſteum, vél membranam, inverſo quodam modo,ſi reliqua apoſtemata reſpicias.

Ex his omnibus hactenus recenſitis modis, quibus Malum noſtrum plerunque generari dictum eſt, liceat nobis rejectis ſuperfluis, adſcitisque illic non expreſſis neceſſariis, unum genuinum extrahere, efformare, inque tale compendium eum cogere: Nimirum vel alibilis, benignus, planeque laudabilis humor à minimis, & penè inconſpicuis arteriolis, circulationis lege, in interiora oſſis, illi nutriendo, delatus, ibiquè depoſitus, ob partis ex prægreſſo p. n. quocunque particulari affectu debilitatem, non, ut decet, concoquitur, nec apponitur, nec excernitur, ſed dum otioſus reſiſtit, immobilisque ſtagnat, tempore labem contrahit, putreſcit, putreſcendo acrior, tenuior, & ichoroſior evadit,

cali-

calidamque intemperiem offi affricat, donec inde quædam quafi inteftina inflammatio exfurgit, hincque in tumorem os attollitur, augetur, & à corrodente, ac perforante interea facto peccante humore non folùm ipfum os, fed & periofteum, cum ingenti doloris cruciatu, & circumfitæ carnis exulceratione, rumpitur, adeoque ipfe ille Morbus, quẽ Avicennæ Interpretes *Spinæ Ventofitatem* appellant oritur: Vel os fubeunt, atq; penetrant per eafdem arteriolas, & ferè infenfiles meatus jam peccantes, vitiofi, maligni, vel virulenti, tenues fcilicet, acres, ichorofi, & femiputres humores, qui vel à cerebro, vel aliunde in ea depluunt, & vel hæreditario, vel contagiofo, vel demum quovis alio adfcititio inquinamento tales facti funt. Hi dum intactis maximam partem carnibus, aliifque mollioribus partibus in offis meditullio paulatim, & per congeftum colliguntur ac coacervantur, propterque offis illius expultricem debiliorem facultatem excerni, vel naturali motu

motu per venulas redire neſciunt, commorando inibi, inque ſe, inteſtino quaſi inter heterogeneas particulas ſuborto bello, agendo ac reagendo, majorem fervorem concipiunt, inflammationem excitant, oſſis ſubſtantiam, dum majus ſpatium captivi quaſi retenti deſiderant, adoriuntur, depaſcuntur, ipſum domicilium ſuum arietant, effringunt, hacque viâ exitum ſibi quærunt, & tum ipſum quoque perioſteum, ac circumjacentem carnem atque cutem in tumorem attollunt, arrodunt, rumpunt, exulcerant, verbo, *Spinæ Ventoſitatem* producunt; uti fuſius ab ipſo *Pandolphino* noſtro hoc 4. & ſequenti 5. *cap.* deducitur. Atque hæc de Generationis modo.

(2) Per molliora corpora non carnes, aut aliæ molliores partes, ſed mulierum & puerorum (non tamen prorſus excluſis virorum, uti *Cap. I. num.* 26. annotavimus) humana corpora intelliguntur, & quidem ea non integra, nec quoad quasvis, ſed in ſpecie oſſe-

as tantùm partes. Uti enim mulierum & puerorum membra communiter omnia habentur molliora, ita cùm primis oſſa quoque molliora ſtatuuntur, eaq́uepropter magis etiam, ut jam ſupra conceſſum, Malo noſtro obnoxia ſunt.

(3) Id eſt, in oſſibus, quæ, quia potentis ſanguinis virtute & inde proficiſcentis caloris robore minus inſtructa, valdeq́ue frigida ſunt; hinc etiam imbecilliora, arcendisq́ue injuriis impotentiora meritò perhibentur.

(4) Vid. *Annotation.* ad *Cap. III* *num. 3.*

(5) *Ventoſitas* hîc loci nihil aliud denotat, quàm halitus, vapores, vel flatus, uti ex paucis lineis interjectis verbis colligere eſt.

(6) Ita plerique docent Inſtitutionistarum, ſed & præcipuè Beat. Sennert. *Inſtitut. Med. L. 1. c. 4.* & Gothofred. Mœbius *Inſtitut. Med. cap. de Temperament. theſ. 51. 52.* ſolemq́ue ab haud paucis mulieres temp

rame:

amenti, naturalisque complexionis ratione cum pueris comparari.

(7) Nititur illâ vulgari hypothesi, ac si ossa pituitâ nutrirentur, quam tamen circulationis sanguinis inventum, quatuor illos vulgatos humores, sanguineam massam, ceu hujus partes unà constituere docens, hîc loci exsulare, & loco pituitæ sanguinem, ceu universale partium nutrimentum subrogare jubet.

(8) Est ipsa descriptio flatuum generationis, ad quam duo requiruntur, causa nimirum efficiens, & materia. Efficiens communiter calor debilis statuitur, & quidem non per se, aut in se consideratus talis, sed respectu materiæ. Aliàs enim fortis quoque, in se, flatus generare, & ratione materiæ, in quam agit, debilis dici potest; quatenus scilicet etiam suâ naturâ fortis à materiæ copia, atque cruditate ita obruitur, ut non satis sit potens, ritè eam vincere, & ob suam respectu materiæ imbecillitatem non nisi diminutè & imperfectè dissolvat, hinc-

hicque in ipsos flatus resolvat. Quapropter Casp. Hoffmann, calorem illum non simpliciter, sed perquam apposité ad substratam materiam improportionatum vocavit, id est, qui nec nimium debilis, unde materiam planè non aggrederetur; nec nimium fortis sit, unde materiam penitus ac perfectè dissolveret, sicque nec hoc nec illo modo flatus fierent; sed quo medio modo,ac respectu materiæ improportionatè se habeat, ita ut subjectam materiam nec ritè concoquat, nec penitus, sed aliquo saltem modo ac imperfectè dissolvat, inque flatus dum variè heterogeneæ portiones inter se pugnant, activæque in eas, quæ passivè se habent,agunt,commu tet. Materia flatuum Veteribus pitu ta crassior, Recentioribus sanguis,v humor crudus,crassus atque incoctu in quavis quidem corporis parte, m ximè verò non nihil excavatâ ex stens est; imo omnis fortassis illa ma ria esse potest, quæ calori in se age ti impar,dissimilis, ac improportion

a eſt. Plura qui hac de re deſiderat, conſulat exaſciatisſimum Sennerti *Paralipom. ad Inſtitut. cap. 4.* de flatuum in corpore humano generatione diſcurſum.

(9) Articulos naturâ cæteris partibus ſanguineis imbecilliores eſſe, aliquoties jam dictum. Adhuc debiliores autem & debiliſſimi fiunt per accidens, id eſt, accedente, vel, ſi magis, iis ſuperveniente ſymptomate, morbo, aut p. n. aliquo affectu.

(10) Dolor ergo in *Spinæ Ventoſitate* tum demum verè ſentitur, periosteum quando læditur.

(11) Perbellè affectus noſter à flatuoſis Spiritibus, ſive vaporibus ex ossis nutrimento prodeuntibus deduci, indeque declarari poſſet, ſi illam ſententiam arripere vellemus, quâ docetur, omne omnium partium, adeoque & oſſium nutrimentum, etiam naturaliter, halitus ſive vaporis formâ, in quem ipſum nutrimentum nunquam non reſolvatur, iis apponi, inque deperditi locum cedere; quam

opinionem Anton. Molinettum, Cele-berrimum in Archi-Gymnasio Pata-vino Medicinæ Professorem, hac im-primis ratione è publica cathedra de-fendisse memini, quòd, nisi dicto hoc modo nutritio contingeret, nutritæ partes omnes inæqualitatem quam-dam conciperent, quæ æqualium ha-lituum appositione, & agglutinatione evitaretur. Hoc itaque si, uti non adeò absonum videtur, naturaliter fieret, quidnî idem multò faciliùs præter naturaliter fieri, & à corrupto halituoso hoc ossium nutrimento ossa si-militer corrumpi, exindeque hinc fon-tassis etiam derivatam, sicque dictam *Ventositatem Spinæ* proficisci posse, cre-dendum esset?

(12) De speciebus ac differenti[...] dolorum aliquid diximus, *Annotat.* [...] *Cap. I. num. 20.*

(13) A qualitatibus tactilib[...] quamvis solutionem continui, & co[n]sequenter dolorem quoque fieri po[...] lubentissimè concedamus, inde [...] men nequaquam sequitur, easd[...]

dolo[...]

doloris cauſam proximam conſtituere, uti nonnulli volunt. Quam probè notandam diſtinctionem ipſe etiam Author noſter obſervare videtur, proximam, immediatamq́ue doloris cauſam unicam unitatis ſolutionem rectiſſimè ſtatuens, utpote inter quam & ipſum dolorem nihil intercedit, quâq́ue poſita ſemper ponitur effectus, nimirum dolor, & contrà. Ad hanc autem unicam doloris cauſam plures aliæ, ſed mediatæ & remotiores reducuntur, quas inter cum primas tum ſecundas qualitates jure numerandas esſe cenſemus.

(14) Hîc quidem loci Galenus continui ſolutionem dolorem immediatè producentem tantùm ſimilaribus partibus attribuere videtur; alibi tamen diſſimilaribus quoque competere poſſe, non obſcurè docet. Agitaturque ſolemnis hæc controverſia hodienum inter Præſtantiſſimos Medicos, dum alii Averroi continui ſolutionem tantùm per ſe ad ſimilares partes redigenti; alii Argenterio ad ſolas disſimi-

lares eam pertinere ſtatuenti; alii deni que iis,qui & ſimilaribus, & disſimilaribus communem eſſe contendunt, adſtipulari malunt. Cui poſtremæ ſententiæ&nos eò ſubſcribimus lubentiùs, quò evidentiùs non ſolùm ſimilarium, ſed & disſimilarium partium unitatis ſolutionem in noſtra *Spinæ Ventoſitate* fieri videmus. Vid. Dan. Sennert. *Inſtitut. Med. L. 2. Part. 1. cap. 10.* & Greg. Horſtius hanc controverſiam ſatis prolixè ex profeſſo tractans *Oper. Med. Tom. I. p. m. 245. Quæſt. 6.*

(15) Quanquam omnem omninò attractionem in rebus, cognitione ſenſuque carentibus, præprimis verò in liquoribus,cum Platone, & haud paucis hunc ſequentibus modernis Philoſophis, nominatim Joh. Pecqueto *Diſſertat. Anatomicar. de Circulat. Sanguinis pag. m. 86.* prorſus negare nondum audeamus; illa tamen humorum attractio, ſive fluxio per ἕλξιν dicta, quæ à dolore corporis noſtri partem aliquam divexante fieri vulgò creditur, Recentioribus quibusdam

nobili

nobisque ipsis contra tritam Medicorum, ipsiusque Pandolphini opinionem, non immeritò, & has quidem ferè ob rationes suspecta videtur. (1) quia humores non spontaneo motu, sed cordis, arteriarumque pulsu propulsi, & quidem solas per arterias ad partes feruntur. (2) quia dolor fluxionem ad partem factam non præcedit, sed sequitur, indeque ortæ humorum collectioni, ac intumescentiæ demum supervenit; quî itaque dolor attrahere dici possit, si non præexistit? (3) quia si ex vulgata Medicorum opinione in imminentibus sibi malis averruncandis studiosissima natura, doloris causam propulsura, sanguinem ac spiritus, velut auxiliares copias, dolenti parti in subsidium mitteret, atque hoc pacto dolor attraheret, ipsa illa prudentissima morborum medicatrix meritò accusanda potiùs esset, quòd malum malo augeret, majorem adhuc dolorem, sanguinis in parte dolente accumulatione, inferendo. Et quamvis Francisc. Valeriola *Animadvers.*

ad Joubert. Paradox. Decad. 2. Paradox. 8. dolore fluxionem excitari experientiam quotidianam, præcipuè in Arte Medicinali, testari asserat, rectè tamen ei respondet Idem Laurent. Joubertus ibidem, licèt sensus testentur, humores confluere ad loca dolentia, sensus tamen nihil aliud testari posse, quàm eò ferri, illabi, fluere, aut irruere humores, sive hi attracti, sive expulsi, sive sponte suâ moti fuerint; cùm sensus non modum ac rationem motus, sed duntaxat moveri, ac affluere dijudicent. Cui postremò accedit, quòd, etiamsi humorum à dolore falsò derivata attractio rejiciatur, aliæ tamen sufficientissimæ, veroque magis consentaneæ rationes reddi possint, cur ad dolentem partem copiosiùs, quod nemo facilè negaverit, humores colligantur? Primò nimirum ob solutam partium continuitatem, quæ in omni dolore perpetuò contingit, viarum vel vasorum ordo turbatur, unde fit, ut sanguinis quoque ordinarius motus, hoc est, ejus-

jusdem ex arteriis per venas recurſus impediatur , ipſeque ſanguis moram in parte dolente nectat, ad quam quia conſueto aliàs itinere novus continuò per arterias appellere ſolet, eò majori copiâ in ea coacervatur, eoq; magis dolor cũ intumeſcentia ingraveſcit, quò difficiliòr, magisque impeditus eſt ſanguinis per venas recurſus. Deinde quia omnis pars, quam ex ſolutione continui ortus dolor exercet , debilitatem concipit, hincque humores affluentes promtiùs ſuſcipit , & ſegniùs iterum à ſe amovet , mirum non eſt, humores illos copioſiùs quoque in ea cumulari , hincque dolorem augeri. Ut adeò humorum ad dolentem partem confluxus certus quidem ſit , modus autem illius confluxus incertus, quem jam dictâ ratione , non autem imaginariâ attractione fieri non ampliùs dubitamus, non immeritò propterea abrogandâ , niſi latè attractionem nihil aliud, quàm illam cum Sennerto *Instit. Med. Libr. 1. Part. 2. cap. 11.* humorum vocaverimus affluxionem, cu-

jus causa est in recipiente parte; ad differentiam illius affluxus, cujus causa est in parte mittente: quæ acceptio tolerabilior adhuc foret.

(16) Unde hac ratione inter alias etiam utuntur, ipseque usus sum in privata mea *Disquisitione, de possibili quidem, sed minus utili, minusq; tuto, Transfusionis sanguinis, de bruto in hominem, Invento,* contra periculosæ illius de bruto in hominem Transfusionis Sanguinis Patronos. Siquidem & bruti sanguis per canales, novæ illius Operationis lege, in hominem derivatus extra propria sua vasa, (quæ nullius alterius animantis, sed solùm illius bruti sunt, à quo sanguis elutriatur) ferretur, metuendumque hinc esset, ne ipse bruti hic sanguis, in hominis, ceu alienis vasis cum hominis sanguine permixtus, similiter vel vitium caperet, vel varias turbas, ortâ inter heterogeneas utriusque sanguinis portiones luctâ, indeque propullulantes putridas febres, aliaque sexcenta mala suscitaret.

(17) Hu-

(17) Humores in corpore humano ita corrumpi poſſe, ut deleteriam acquirant qualitatem , vel venenorum naturam induant,probat Dan. Sennertus prolixè *Inſtit. Med. libr. 2. Part. 2. cap. 12.* ab experientia , & effectu,in cauſarum cognitionem nos deducente, nec non à ſymptomatibus petitis argumentis, quibus nimirum conſtat, humores haud raró adeo corrumpi,ut eosdem planè effectus proximè,& per ſe,edant , eademque ſymptomata inferant, quæ alia venena aſſumta, corrumpendo corpus noſtrum, ac putrefaciendo , inferre ſolent, uti in febribus malignis & peſtilentibus haud infrequenter videre eſt , non fallaci indicio, ipſos humores talem veneni naturam induisſe.

(18) A principio, id eſt, uti *cap. ſuperiori* ferè in medio effatus eſt, antequam ad patientem partem influxit. Quâ occaſione non abs re erit , poſtquam jamjam oſtendimus , quòd humores veneni naturam induere posſint , nunc quoque breviter & hoc e-

nodare, unde, & quomodo humores in affectu noſtro virulentiam concipiant, aut deleteriam qualitatem contrahere posſint? Fieri autem ea videtur non à calore, aut alia ſimplici intemperie; ſed præcipuè, vel à præcedanea inſigni humorum interna corruptione, vel à contagio, vel denique ab hac, aut ſimili hæreditaria à parentibus in liberos propagatâ affectione. Et quidem humorum corruptionem eorundem virulentiam ſequi posſe ex antecedentibus conſtat; quâ verò ratione, quove modo id fiat, tam clarum non eſt. Fateri enim cogimur, multa in corporibus noſtris quotidie fieri, quorum genuinum modum, quo id fiat, revera ignoramus, quorumque ſolus effectus cum admiratione ſpectandus eſt. Humores corruptos aliquando in virulentos ac deleterios degenerare, effectus teſtatur, qui cauſas necesſariò præſupponit. Quomodo humores in parte aliqua conſtricti corrumpantur, tractuque temporis virulentiam induant, facilior ratio eſt expo-

expoſuitq́ue Pandolphinus hoc ipſo §. atque nos *Annotat.* ad *Cap. III. num* *11.* non improbabili hariolatione. At quomodo humor, antequam ad partem affectam pervenit, virulentus fieri, *Spinaq́ Ventoſitatem* producere posſit, paulò abſtruſior res eſt. Nos, ſi conjecturæ locus in hac mentis caligine conceditur, ſuſpicamur, ab inſalubriori aëre, pravoque victu, & in cæteris non-Naturalibus rebus delicto, inprimis verò excernendorum retentione, ſanguinem inquinari, indeq́ue dependentia viſcera magis minusve ita lædi, ut nec decens impuriorum portionum à laudabilibus ſequeſtratio, & excluſio, nec conveniens in colatoriis organis ſeparatio contingat, ſed ſanguis crudior ac impurus relinquatur, excrementa varia cumulentur, in ſanguinem redundent, eumq́ue ita inquinent, ut ſucceſſu temporis humores vitioſi necesſariò procreentur, quorum corruptio, prout in plerisq́ue rebus fieri videmus, eò fit major, quò ipſa diutius durat, quòq́ue minus cor-

rigitur, donec tandem eundo eò pervenerit vehementiæ, ut non ampliùs corruptio, ſed virulentia dici debeat, jamq́ue virulenti hi redditi humores, hactenus veluti ſub cineribus occulti, & diutiùs latere pertæſi, nunc, neſcio cujus occaſione, gliſcere incipiant, ſeſe explicent, & quâ data porta, impetuosè ruant, aptiorem nidum ſibi quæſituri, quem vi ſubtilis, & corrodentis acrimoniæ, ſive aciditatis ſuæ, in qua virulentia maximam partem conſiſtit, carneas ceu molliores partes absque notabili læſione transeundo, in durioribus, velut oſſa ſunt, inveniunt, ſicq́ue ipſam, aliquandiu in iis commorando, *Spinæ Ventoſitatem* parturiunt. Confer. ejusdem *Cap. Annotat.* ad *num. 1.* De contagio, ſive morbis contagioſis, & venenatis, ut v. g. lue venerea, aliisque, uti nullum eſt dubium, quin in alios derivati naturales humores in virulentos ac deleterios mutare, atque hi dein affectui noſtro anſam præbere nonnunquam valeant; ita firmiter credo illam cumprimis *Ventoſitatis*

tatis Spinæ speciem, qua de impræsentiarum agimus, hoc est, quæ ab humore extra affectam partem virulento genito, & ad hanc aliunde transmisso ortum trahit, omni contagione non carere, adeoque ipsam, mediante sui seminio, in aliud corpus transire, similique labe inficere illud posse. Hæreditariam affectionem quòd tertiò attinet, de illa aliquid dicemus *Cap.* sequenti.

(19) Conferatur *Annotatio Cap. III.* ad *num. 11.*

(20) Nempe *Cap.* superiori ferè in medio.

CAPUT V.

De Causis.

Causa hujus Morbi duplex est, materialis una, altera efficiens. (1) *Materialis* est os, quod corruptionem patitur: Efficiens pariter (2) *duplex* existit, proxima

scilicet atque remota. (3) *Proxima*, sunt humores jam dicti actu morbum facientes, à Doctoribus causa conjuncta nuncupata: cum qua causa conjuncta laborantis partis intemperies conjungi potest. Remota est causa antecedens; nimirum succi supradicti ad ejusmodi morbum causandum in potentia existentes; nec non (4) *fluxio*, vel *congestio*, vel *reconcentratio*; atque etiam, sed magis (5) *remota*, indebita (6) *rerum non Naturalium* administratio; & præsertim aër frigidus & humidus, malâque qualitate coinquinatus, veluti annis contingebat elapsis, quô cerebrum frigidius, humidiusque redditum, hincque magna in eo per congestionem excrementorum frigidorum atq; crassorum cumulata est copia; quæ tandem à natura ad

diver

diversas corporis partes transmissa, secundum diversas partes varios quoque procreavit morbos; inque (7) *articulis* cum *cæteris supradictis partibus* Ventositatem Spinæ; in (8) *emunctoriis*, (9) *strumas*, seu scrophulas, in (10) *aliis partibus*, *nodos*, (11) *atheromata*, abscessusque plurimos, & curatu difficiles produxit. Dum enim eorum discussio, aut concoctio tentatur, materia ex qua, una cum parte subjectâ, corrumpitur; hincque pro eorum curatione, morbum, partemque insimul affectam putrefacientibus, & causticis tollere semper sumus coacti. Peccat præterea victus, aut humidus, aut crassus, aut acutarum rerum, ut alliorum, cæparum, piperis, atque similium complexionem alterantium, ac corrumpentium, è quibus quippe humidos,

crassos,

crassos, acres, mordacesque succos natura gignere cogitur: quemadmodum & plurimus (12) *somnus*, præsertim verò in pueris, qui ob humiditatem naturaliter sunt somnolenti, Galen. *3. de Locis affectis*, quo quidem somno copiosa, frigidaque coacervantur excrementa, calidum innatum debilitatur, illaque minimè expelluntur, sed potius magis adhuc corrumpuntur. Tandem inter causas remotas referenda alicujus (13) *evacuationis consuetæ suppressio*; ut sputi per os, muci, sanguinisque per nares; nec non hæmorrhoidum, ac menstruorum, & præterea (14) *lienis*, (15) *vesicæque felleæ obstructio*; unde sanguis à melancholia, ac bile, excrementitiis minimè expurgatur, sed impurus, turbidusque, atque ineptus ad idoneam nutritionem redditur

tur : imò a melancholia nimis incrassatus , & à bile excalefactus naturæ inimicus, noxiusque evadit , quæ propterea illud ad partem aliquam debiliorem transmittit: ex quo tandem una cum pravis ejus sociis Ventositas Spinæ procreatur.

Si fluxio morbi causa extiterit, aut transmissio , vel ratione plenitudinis, vel cacochymiæ causabitur Morbus. Fit autem plerunq; per cacochymiam, & præcipuè per phlegma crassum, ac viscidum : hinc diximus majorem hoc morbo laborantium copiam esse (16) *pueros, mulieresq;*, in quibus prædictus humor superabundat.

Ad (17) *fluxionem* autem virtutis expultricis robur requiritur, ut nempe à multitudine compressa, illam expellat, & à quantitate

tate irritata eam arceat; aliàs non transmitteret, sed potius suscipe-ret. Præterea ad eam viarum amplitudo exigitur. Viarum enim angustia transitum impedit. Insuper & partis suscipientis imbecillitas necessariò concurrere debet, quæ vel ab intemperie, vitióve alio simili, aut à raritate, aut laxitate procedit, vel à situ partis pendet. Estque imbecillitas hæc vel nativa, vel adscititia. (18) *Nativa*, aut ortum duxit à semine in principio generationis, quia ægrotantium parentes hujusmodi morbo laborabant; aut post conceptionem in matris utero pravis cibis utentis contracta est, aut quia ipsi articuli antea aliquo tenebantur morbo, ut est Gallicus, quorum vi partes suscipientes dictæ, & præsertim articuli frigidæ, humidæ, laxæ, & proinde admodum

lum ad suscipiendum totius corporis superfluitates aptæ redditæ sunt. Adscititia verò post nativitatem dicitur, cujus causa, vel interna, vel externa erit. Interna, veluti humores; verbi gratia: si aliquis ob alicujus principalis membri vitium copiosam generet pituitam: Causa externa, erit error in rebus non-Naturalibus commissus, ut superius scriptum fuit.

Si autem (19) *attractione* causabitur Malum, tunc id potius à sanguine, quàm à cacochymiâ fiet, & quidem ratione doloris; cùm dolor sanguinem attrahat, ut jam ex Galen. monstravimus.

Si verò per (20) *congestionem* oriatur, fit ex humoribus in partem alimenti vice distributis, propter ejus partis imbecillitatem, ab aliqua intemperie, aut alio vitio profectam,

fectam, quæ ipsius concoctricem, & expultricem facultatem labefactat. Quum enim pars adeo imbecilla est, ut affluens alimentum in propriam substantiam mutare non possit, vel ita vitiata, ut id ipsum corrumpat, nec genita excrementa à se propellere queat, necessariò præter naturam congestio ista fit, & præsertim materiæ frigidæ.

Si denique à (21) *reconcentratione* ortum duxerit, ipsius reconcentrationis causa, vel humoris pravitas, naturam superans, veluti in pueris variolis laborantibus, nec non morbo Gallico affectis, vel materia ex imperfecta crisi mota extiterit, vel ambiens frigidum, vel medicamentum ejusdem facultatis appositum.

(22) *Subjectum proprium* hujusce morbi *os* esse jam diximus.

(23) *Pars*

23) *Pars* autem *transmittens* eſt *aput* , dummodo transmiſſum on ſit ſanguis , aut bilis : tunc e- im (24) *epar* , (25) *cor* , cæteræ- ue corporis partes transmittens ars eſſe poſſunt. Et patet caput ſſe , quoniam ferè omnes, hoc norbo laborantes , erant primò lio ad ipſum caput attinente norbo correpti , veluti tineâ , a- horibus, atheromate, meliceride, crophulis, & per os, nareſque ex- rementorum copia fluebat. Quo- um excrementorum viâ interclu- â , ac naturâ ab eis minimè deo- eratâ , eorumque causâ non ad- emtâ , facultas expultrix ad partes upradictas ea transmittere cona- a fuit.

Pars generans caput, unà cum ventriculo, eſt , ubi ob eorum fri- gidam , vel humidam intempe- riem , vel ob errorem externum copio-

copiosum generatur phlegma, vel crassum, vel mucilaginosum, vel aqueum. Capitis autem proprii non est dictum phlegma generare, sed ventriculi. Et quod (26) *ventriculus* ipse *Pituitam generet* habetur ex Galen. *6. Epidem. 1.* 66 nec non ex Avicenn. *13.3. Tract.* 1 *cap. 16.* Quin imò & epar calidius acres humores conficere solet.

Quia superius asseruimus, ossis corruptionem contingere posse ab humore aqueo, vel putrido, vel non putrido; objicere nobis aliquis posset sententiam Aristot. jam allatam in medium; nimirum putrescere quæcunque non moventur, & propterea minimè verum esse, (27) *os ab humore aqueo* dicto (veluti à nobis assertum fuit) *sine putredine corrumpi posse*; quia humor tam propriè, quàm impropriè acceptus, quotiescunque

extra suum naturalem locum reperitur, redditur immobilis motus naturalis & proprii, dum non huc, illucque per venas, ut antea, defertur, hincque cùm sit putrescibilis, contrariis nempe qualitatibus constans, ratione loci, ut aliàs dictum, eum putrescere, osquè ex eo putrido corrumpi necesse est.

Ad quod respondetur; licèt Aristotel. sententia jam in medium adducta, quàm verissima, & proinde omnem humorem in cavitate aliqua præternaturali detentum putrescere, certum sit : attamen cùm humorum alius citiùs, ut calidus, alius tardius, ut frigidus putrescat, quemadmodum ex Avicenn. *lib. 4. Fen. 1. Tract. 1. c. 2.* ubi agit de corporibus magis ad febres præparatis, colligitur, potest humor aqueus, ceu frigidus, si propè os contineatur, sua actuali frigi-

frigiditate, ac humiditate contra dicti ossis exiguum calorem, atque siccitatem agens, ipsius ossis temperamentum, totamque ejus substantiam corrumpere, antequam ipse putrescat, cùm diù ratione frigiditatis in ipsius natura immorari possit.

Et si adhuc instaret, dicendo: Si prædictus humor aqueus non ita propè os continetur, ut superiùs supposuisti, sed paulò longiùs ab eo abest, ita ut per multa media ad os transitus ei contingat; tum certè ob multam moram, nempe per hebdomadam, antequam os dictum inficiat, putrescit. Ergo falsum est, os ab ipso humore aqueo sine putredine corrumpi.

Ad istud triplici modo est respondendũ. Primò falsum esse humorem aqueum tàm citò putrescere, cujus ratio superius dicta fuit

uit; nimirum quòd, ratione frigiditatis, putredini admodum resistat, quod & experientiâ comprobatur. Nam quotidie hernias aquosas ferè inveteratas, cæterosque aqueos tumores secare videmus, è quibus aqua satis clara, limpidaque emanat, ubi quia iamdiù sine putredine persistere potuit; consequens est, eandem dictas etiam partes sensim penetrando donec os attingat, ipsum os, veluti diximus, sine putredine corrumpere posse.

Secundò respondetur: Humores omnes Ventositatem Spinæ procreantes agere quod agunt, antipathiâ quadam, quemadmodum in Introductione hujusce Tractatus innuimus, quæ inter humores dictos, atque os reperitur; veluti inter leporem marinum, & pulmonem; ac inter can-

tharides, & vesicam. Et hinc esst quòd, postquam talis humor in corpore est procreatus, ac à facult tate expultrice ad aliquam debiliorem partem expulsus; ferè ilico os inficere, Ventositatemque Spinæ causare valeat.

Tertiò; dato, sed nullo mod concesso, prædictum humorem antequam os attingat, illudque corrumpat, esse semper putridum notanter dico semper, quia al quando potest esse putridus, v antequam influxit, vel post flu xionem, ob aliquod vitium lab rantis partis; tamen cùm sit t nuis & frigidus, minimè per p tredinem acutam, salsam, nitr samque qualitatem acquirit. Ul de primæ qualitates summope secundas dictas superant; & pr pterea corruptio ex illis, non ve ex his procedet, licèt ab his adj ventur.

Pot

Poteſt autem & alia moveri difficultas; nimirum ſi humores ex venis procedunt, & non adeſt virulentia ex oſſe immediatè ſcatens, (28) *priùs carnem, quàm os attingent*; hincque ſemper primò carnem, atque etiam cutim, & deinde demum os inficient: At experientia nobis contrarium demonſtrat. Priùs etenim os, quàm caro, cutiſque ipſa inficitur. Quando enim ulcus apparet, os detectum ſpecillo exploramus, ubi certiſſima corruptio eſt.

Hìc duplicem dabimus reſponſionem. Primò hoc contingere, ut ſuperiùs diximus, propter antipathiam, quæ eſt inter humorem corrumpentem & os: ſecundò hoc evenire, quia caro magis calore nativo, quàm os prædita eſt. Et cùm calor iſte nativus principale ſit animæ inſtrumen-

tum, eoque mediante omnes e-
dantur operationes ad conſervan-
dum ſubjectum, in quo eſt, neceſ-
ſariæ, in alio autem membro in
majori, ut in corde, & in alio in
minori, veluti in epate, carne, at-
que ſimilibus, & tandem in ali
in minima ſit quantitate, ut in
oſſe, agatque, prout vel magis, ve
minus eſt in aliqua parte; hin
fit, ut os minus, quàm caro, au
cutis contrariis qualitatibus ipſi
corruptioni reſiſtat.

Et ſi adhuc quis inſurgeret di
cens: Utique oſſa magis, quàm
carnem, cæteraſque partes corru
ptioni reſiſtere, & hoc tali pact
probaret: quod eſt ultimum i
corruptione, magis reſiſtit ip
corruptioni. Sed os inter cæt
ra membra ultimum eſt in co
ruptione, ut in cœmeteriis vid
mu

nus. Ergò os magis quàm caro orruptioni resistit.

Huic objectioni respondetur: Vel nos loqui de mixto tantùm, rout est mixtum, vel loqui de orpore vivente. Si loquamur le primo, verum est, os magis orruptioni, quàm cæteras partes epugnare, quia est temperameni frigidi, & sicci, terrestrisque naturæ. At si loquamur, ut nos loquimur, de corpore vivente, os nagis, quàm caro corruptibile st, cùm calor nativus, quemadnodum diximus, in eo sit minimus, in carne autem multus.

ANNOTATIONES
ad
CAPUT V.

1) NOs neque in hoc nostro, neque in aliis morbis causam naterialem agnoscimus, sed ejus loco

ſubjectum, cui morbus inhæret, conſi-deramus, de quo fuſè egimus *Annotat. Cap. III.* ad *num. 3.* Morbus enim quia accidens eſt, quid opus habet materia?

(2) Aliàs communiter cauſæ morborum efficientes tres numerantur; proxima nimirum, antecedens, & procatarctica. Quoniam verò alii, inter quos noſter quoque Author esſe videtur, duas has poſtremas ſub una remota complectuntur, ideo eodem res recidit, ſive duæ, proxima ſcilicet & remota; ſive tres enumeratæ morbificæ ſtatuantur cauſæ.

(3) De cauſa proxima lis eſt. Pandolphinus noſter eam ſtatuit eſſe humores corrumpentes actu morbum facientes, de quibus ſupra *Annotat.* ad *Cap. III. num. 4.* ſufficienter actum. A quo quanquam Severinus *Cap. 1.* *p. 305.* non usque adeò disſentire videatur, ubi in Pædarthrocaces ſuæ definitione, quam *Annotat. Cap. III.* ad *num. 1.* membratim examinavimus, proximæ cauſæ loco inquinamenta pe[...]

conge[...]

congestum in affectam partem illapsa, ibique computrefacta posuit; quia tamen ex illapsis his inquinamentis, sive semiputribus, & alienis humoribus ossa demum inflammari, & ab hac denique inflammatione abscessum, & corruptelam, atque adeo ipsam Pædarthrocacen ossa illa pati scribit *cap. 1. pag. 302* eapropter inflammationem potius à dictis humoribus ortam pro proxima causa habere, & non solum, quasi sui immemor, sibi ipsi, sed & nostro, aliisque forte Authoribus contrariari videtur. Et D. Paul. Ammann aliquoties allegat. Disputat. *Cap. 2. §. 6.* inflammationem, potissimùm ab intra, ut interdum in scorbuto, morbo Gallico, lepra, variolis provenientem sine ulla hæsitatitione *Spinæ Ventosæ* causam immediatam, sive proximam esse dicit, additque à nemine etiam in dubium hoc vocari, fretus imprimis, quem adducit, Anton Molinetti authoritate, qui *Dissertat. Anatom. Pathologic. de sensibus p. m. 110.* inter gangrænam, *Spinamq; Ventosam*

talem non inelegantem comparationem instituit, ut dicat, quòd, quemadmodum post insignes inflammationes in partibus mollioribus producitur gangræna; ita in durioribus, hoc est, in ossibus ab eadem inflammatione producatur *Spina Ventosa*. Unius ergò effectus cùm una tantùm proxima causa esse possit, ex duabus recensitis vel una vera, & altera falsa, vel ambæ ita conciliandæ invicem erunt, ut una inde resultet, binæque pro una stare queant. Conciliari autem commodè mea quidem sententiâ hâc poterunt ratione, si dixerimus, quòd inflammatio necessariò præsupponat humores peccantes, in parte aliqua remorantes, à quibus inflammatio illa immediatè procedat; & quòd rursus humores dictos in osse conclusos, propterque impeditum suum per venas recursum quasi sufflaminatos non possit non inflammatio sequi. Iccirco ut nec inflammatio sine humoribus fieri; ita nec humores diù alicubi persistere queunt, quin inflammationem progignant.

gignant. Utraque ergo asſignata cauà pro una ſtat, modo vel ibi *Spinæ Ventoſitatem ab inflammatione corrumpentes dictos in oſſe interceptos humores ſequente*; vel hic *eandem ab iisdem humoribus in oſſe conſtrictis, inflammationem inferentibus ortum proximè ducere*, addatur. Sicque parum referet, ſive hæc ſive illa ponatur, quemadmodum parum refert, ſive v. g. gangrænæ communis cauſa inflammatio ab affluxu humorum orta, ſive affluxus humorum inflammationem excitans dicatur. Vel ſi hoc exemplum minus arridet, quemadmodum parum refert, ſive e. gr. pleuritidis cauſa proxima, inflammatio pleuræ, vel impeditus in pleura ſanguinis refluxus, cum ejusdem inflammatione ſtatuatur; prout nempe aliter atque aliter ipſe affectus concipitur. Atque hanc ipſam oſſis inflammationem unà cum proxima ſua *Ventoſitatis Spinæ* cauſa ipſum quoque *Pandolphinum* ſimul comprehendere voluisse, inde colligi poſſe videtur, quòd

ibidem cum proxima ſive conjuncta cauſa, quam ſæpè dictos humores actu morbum facientes conſtituit, laborantis partis intemperiem conjungi dicit, per quam quin calida potiſſimùm, inflammationem, ſi aliquandiu durat, infallibiliter inducens, ſubintelligenda ſit, nullum prorſus eſt dubium. Quanquam autem quòd oſſa reverà poſſint inflammari ulteriori probatione non indigere videatur, cùm hoc jam ſupra ſatis abundè oſtenderimus, ubi oſſa abſceſſibus tentari demonſtravimus; ſpecialibus tamen argumentis, iisque ex Severini *cap. 11. pag. 302.* potiſſimùm deſumtis, ut nullus prorſus dubitationis relinquatur locus, idem demonſtrare non abs re fore deputavi. Multis pueris *Spinoſis Ventoſitatis* oſſium abſceſſibus correptis eorundem oſſium quà ſemiputres, quà putres, ſanieque, & ſucci lentore maximo confectas particulas extractas vidit Severinus, hincque infert, illam putredinem ſine fervore, atque inflammatione non fuiſſe inductam. Imò

carti-

artilagines in ſenibus, tum auriun, um narium, tum ſterni poſt inflammationem in Venereo morbo pereſas epiſſimè vidit. Puerorum igitur hæc ſſa mollia (addo ego & adultorum uriora, cùm & in hæc ſanguinis per rteriolas influxus, & per venulas imeditus refluxus, ceu inflammationis auſa cadere poſſit) inflammationis apacia non fateamur? Ad hæc in oſſa, ddit, venæ ſubeunt, & arteriæ, licet uſillæ, & inaſpectabiles, per quas, ſi ad la oſſa ſuccus alienus, & importunus efertur, & confertim in iis aliquando umulatur, maximè hic ea valet inalerare, atque in calidam diatheſin imnutare, ſic, ut aliquando inflamment ur, & inflammata ſubeant abſceſſum xc. Poſtremò, inquit idem, perſuadet nflammationem oſſis augmentum in e inductum. Unde enim hoc, præterquam à putredinis fermento? fermenum autem unde? præterquam ab inlammatione? Ab inflammatione ergò devaſtari, corrumpi, ac labefactari oſſe oſſa tam certum ex his eſt, quàm

quod certissimum. Quibus conjunge quæ *Annotat. Cap. III. sub num. 1. pag. 107.* dicta sunt, addeque, quod ibi obliti sumus, ponderosum Paræi ex Galeno traductum testimonium his penè verbis *Chirurg. libr. 11. cap. 12.* itemque *lib. 18. cap. 26. Oper.* contentum: Inflammatio, inquit, sæpè ab ossibus initium habet. Imò non modo phlegmone, & inflammatio, sed & caries & corruptio sæpe ossa primùm invadit, & ab ossibus initium ducit. Sic enim multos elephantiasi, & lue Venerea infectos, cute ac carnibus integros, pulchrosque videas, quorum tamen ossa carie exesa, ac pertusa insigni etiam sæpè cum propriæ substantiæ jactura conspiciuntur. Ita Paræus.

(4) De qualibet paulò post seorsim.

(5) Hæc magis remota causa ab Institutionistis procatarctica communiter vocatur.

(6) Res Non-naturales sic dictas quasi medias inter naturales, & præternaturales; vel quia indifferenter se habent,

habent, & pro ratione uſus nunc juvare, nunc lædere ſanitatem valent, Neoterici quidam non malè in ſimpliciter neceſſarias, & ſecundum quid neceſſarias, ſive contingentes dividere ſolent. Illarum cum Veteribus ſex vulgò numerantur, nimirum aër, cibus & potus, ſomnus & vigiliæ, motus & quies, excreta & retenta, animique pathemata; quarum aliquas ſaltem nominatim perſtringit Author noſter, contrà quàm plerique faciunt potiſſimùm, qui publicas Diſputationes conſcribunt, ubi ſæpè, quomodo dictæ ſex Res Non-naturales ad procreandum morbum concurrere poſſint, fuſiùs, quàm res exigit, ſæpeque ſatis inani verborum circuitu, diductum reperies. De his nemo meliùs, nemo enodatiùs, nemo ad hodierna nov-antiqua Medicorum inventa accommodatiùs ſcripſit, quàm Gualter. Charleton *in Exercitat.* ſuis *Pathologicis*, ubi quomodo quælibet ex his Non-naturalibus Rebus ſanitati incommodare, morbumque quemlibet accelerare

queat, mirâ diligentia accuratiſſimè expenditur, quem propterea adiiſſe, & hac noſtra quoque in cauſa conſuluiſſe non pœnitebit. Res Non-naturales ſecundum quid neceſſarias, ſive contingentes Moderni vocant medicamenta, & operationes Chirurgicas, eò quòd & hæ indifferenter, & medio modo ſe habeāt, atque vel prodeſſe vel obeſſe poſſe deprehendantur. Nec dubium eſt, quin ſiniſtrè modoque ac tempore indebito uſurpatæ noſtro quoque affectui, ut ſeſe exſerat, magnam feneſtram aperire valeant, quod reapſe comperiet, qui curatiùs in eos inquiſiverit. De hac Rerum Non-naturalium diviſione vid. Clariſſimus Altdorphinus Medicinæ Profeſſor, D. Jacob. Pancrat. Bruno, Fautor & Collega noſter plurimùm honorandus, *Dogmat. Medicinæ Generalium Part.* 1. *cap.* 6.

(7) Regredere ad Cap. IV. ſub initium, nec non ad *Annotat. Cap. IIII. num.* 3.

(8) Emunctoria maximam partem glan-

landulosa sunt, qualia in collo, sub xillis, & in inguinibus potissimùm haentur, ad quæ nutritias, vel vitiosas, biq́ue molestas etiam portiones soers natura non sine sui levamine deonere quandoq́ue solet, vel ut nutrimentum apponendas, vel per insensiilem transpirationem foras porrò eminandas. Unde si quando tum ditæ portiones non apponuntur, nec x emunctoriis suis ejiciuntur, sed reinentur, in iisq́ue coacervantur, ac olliguntur; varii generis tumores, sed præcipuè strumæ, scrophulæ, & buones inde oriuntur.

(9) Strumæ enim nihil aliud sunt, uàm scirrhosi glandularum colli tunores, provenientes à melancholico, pituitoso humore, vel rectiùs, à nuritiarum sanguinis lentarum, ac crasorum portionum collectione, & inuratione.

(10) Nodi verò, Ganglia, & similia ubercula, alias partes, & quidem nanus potius, genua ac pedes, prope rticulationes, ubi tendinum, ligamen-

torum,

torum, & nervorum eſt concurſus occupant, à materia cæteris abſceſſibus cum folliculo non abſimili plerunque orta.

(11) Atheromata tandem, pulti, & fortaſſis Steatomata etiam, ſebo, Meliceridesque, melli ſimilem in propria tunica, ſive folliculo concluſam materiam continentia, aliique hujus farinæ abſceſſus ultimi ſunt, quos ab eadem remota cauſa, ab excrementitiis nimirum humoribus in cerebro congeſtis, indeque ad diverſas corporis partes transmiſſis, ibique collectis ortum quandoque ducere poſſe ſcribit Author, cui nolumus refragari, utut non ignari, alios aliud ſentire.

(12) Quòd ſomnus nimius atque immoderatus diverſarum noxarum cauſa eſſe poſſit, confirmat ipſe Hippocrates *libr. 2. Aphoriſm. 3.* & in hunc Commentarius Joh. Heurnii, quem vide ſis; nec non Galenus *lib. 12. Meth. Med. cap. 3.*

(13) Omnem enim ſolemnis & conſuetæ alicujus evacuationis ſuppreſſionem,

nem, indeque utplurimùm oriundum humorum ad interiora recursum, sive Palindromiam periculosam, & plurimorum sæpe malorum causam esse, peculiari Libro, quem de Palindromia meditor, si vitam, vires & otium Deus concesserit, olim ostendere constitui. Interea videatur Guerner. Rolfinckius *Ordin. & Method. Medicin. Special. lib. 2. Sect. 3. cap. 96. 97. 98.* ubi non solùm quàm varia symptomata ex mensium, hœmorrhoidum, muci, & salivæ; sed etiam ex urinæ, sudoris, & insensibilis transpirationis inhibitione, ac suppressione propter recursum, sive palindromiam succrescere soleant, eleganti stylo consignatum reperies. Imò Eundem b. m. Virum suppressis mensibus in puella ipsam vidisse *Spinam Ventosam* notat Götsius Præside Mœbio, *in all. Disp. de Spina Ventos. cap. 3. p. 26.*

(14) Falsâ Author niti videtur hypothesi, ac si, quod Veteres quidam crediderunt, lien per venæ splenicæ ramulum, vas breve dictum, melancholi-

cholicum excrementum in Ventriculum eructaret, & ex illius vasis obstructione, impeditoque melancholici illius excrementi à liene in Ventriculum transitu excrementum hoc in sanguinem redundaret, atque inde varii morbi orirentur. Quæ tamen doctrina falsa deprehenditur, & vel hoc uno refutari potest, quod vas breve non desinat in ipsam Ventriculi cavitatem, nec sanguinem à liene Ventriculum versus, sed potius è contra à Ventriculo versus lienem ferat, certissimo indicio, illam de melancholici excrementi in Ventriculum eructatione nil nisi inane commentum, illamque lienis obstructionem nullam esse, adeoque & nostrum Authorem, si quidem hanc obstructionem intelligit, erronea Veterum vestigia legendo cum illis ipsis hallucinari videri.

(15) Felleæ verò vesicæ obstructio suo etiamnum stat talo; certumque est, non levia inde enasci mala, tametsi tantum absit, ut bilem inter excrementitios humores numerent Mo-

derni

erni, ut potiùs balſamum vitæ appel-
ıre, & neſcio quo alio ſplendido titu-
› nonnulli inſignire non erubeſcant
: cum ſucco pancreatico in inteſtino
uodeno permixtam, chyli ſummè ne-
eſſariam fermentationem optimis
nimalis rebus rectè ſe habentem uni-
oè cauſari ſtatuant.

(16) Vid. *Cap. IV.* ſub initium, item-
ue *Annotat. Cap. I. ad num. 26.*

(17) Breviter, in omni fluxione ſive
υματίσμῳ quatuor imprimis conſide-
anda. (1) terminus à quo, qui eſt
ars mittens. (2) terminus ad quem,
d eſt pars recipiens. (3) terminus per
uem, ſuntque vel arteriæ, vel nervi,
el fortaſſis etiam quandoque, ſed ra-
iùs venæ, nec non carnoſarum par-
ium pori, inaniaque ſpatia. (4) deni-
ue cauſa movens, eaque vel in hu-
nore, quò is ſua naturâ tendit, vel in
artibus, prout alia pars pellens eſt,
k mittens; alia contra recipiens.

(18) Sermo hic de Morbis hære-
litariis eſt, qui utique nihil aliud ſunt,
uàm quorum cauſæ vel mediante ſe-
mine,

mine totam generantis ideam compendio quaſi in ſe continente vel etiam minus laudabili alimento, quo fœtus in utero nutritur, à parentibus in ipſos liberos traducuntur, ſimul ac propagantur, adeo ut unà idem vitium, cui parentes antea fuere obnoxii, in liberos quoque transfundatur, epilepticique epilepticos, podagrici podagricos, calculoſi calculoſos, *Spinæ Ventoſitate*, lue Venerea, aut ſimili affectu affecti, eidem affectui obnoxios liberos &c. plerunque generent. Ut enim ea, quæ ſunt ſecundum naturam plerunque à parentibus in liberos derivantur, liberiq́ue parentibus non ſolùm ſecundum ſpeciem, ſed & ſecundum ſexum vel etiam individuales proprietates ſimiles naſcuntur: Ita etiam ſi quid morboſi eſt in parentibus, & illud in liberos traduci, ipſeq́ue ille morbus, vel morboſa diſpoſitio, quâ parentes laborant, per ſemen ſuccumq́ue, quo fœtus in materno utero fruitur, malè diſpoſitum, in liberos transire, & in iis ſuo tempore exſerere ſe

ſolet.

olet. Ex Sennert. *Instit. Med. Libr.* . *Part. 1. cap. 11.* cui jungatur Greg. Iorst. *Oper. Med. Tom. II. p. m. 369.*

(19) Humorum attractionem à dolore, Veterum nonnullorum sententiâ, ortam jam supra *Cap. IV.* ad *num.* 5. explosimus.

(20) Congestio humorum, sive θροισμὸς, quo fieri soleat modo, ad quatuor imprimis classes referri posse videtur. Vel enim (1) fit congestio, quando nutrimentum laudabile ad partem aliquam defertur, ob partis verò vitium aliquod non ritè concoquitur, nec apponitur, sed corrumpitur, subsistit, & dum continuè novum affluit, ita coacervatur, ut tandem in tumorem partem illam attollat. Vel (2) cùm sanguis sive nutrimentum malè se habens à parte, aliàs quidem sanâ, sed naturaliter frigidiori, & ob caloris defectum imbecilliori, ad quam appulit, subigi, & in sui substantiam converti nequit. Vel (3) si debilis partis expultrix facultas omnia alimenti sui excrementa insidiosè quasi obre-

obreptantia non, ut par eſt, expellit, ſed p. n. retinet, unde iis ſubinde collectis, nutrimentum quoque pòſt ſubſequens ipſum inquinatur, tumorque exinde exſurgit. Vel (4) quando partis alioquin ſatis firma expultrix ob viarum, meatuumque ſeu à frigore ſeu à materia multa, atque craſſa prognatam conſtipationem excrementa ſua excernere, aut aliò transmittere non poteſt. Atque his congeſtus modis *Spinæ Ventoſitatem* frequentiùs quam fluxione fieri his ferè rationibus probat Severinus *cap.* 7. cùm quòd fluxionis modus ſit obſcurus, tum etiam propter alias cauſas defectus, maximè verò, quia viæ defluxionum toto corpore non extant, ad oſſa adeo expeditæ, uti invehendo per congeſtum alimento, quod, dum ad partes nutriendas amandatur, admixtas ſuperfluitates ſecum facilè ducit. Ad hæc congeſtio eò in affectu noſtro evenit facilior, quò magis illa nutritii ſanguinis ad partes nutriendas ablegatio præ fluxione perennis eſt. Quam de con-

geſtio-

estione opinionem non solùm Petr. b Argillata Chirurg. *Libr. 5. Tract. 22. ap. 2.* nec non Joh. à Vigo *Libr. 9. ap. 34.* sed etiam D. Paul. Ammann, Disputat. de *Spina Ventosa cap. 2. §. 7.* laris verbis confirmant. Et quidem le, dum *Spinæ Ventositatem* fieri scriit, quando aliqua materia in substania ossis *congregatur*, ex debilitate virutis assimilativæ , vel ex debilitate membri , unde *congregatâ materiâ* ausatur apostema. Vigo verò, quem pse Severinus *loc. cit.* pro se allegat, ongestionem his verbis testatur, quando præsentem Morbum à mateia interdum corrupta , & venenosâ efectu virtutis assimilativæ occasioe debilitatis membri generari notait. Tandem Ammann. conveniunt, nquit, Authores omnes in hoc, quòd *Spina Ventosa* fiat, non per affluxum pecialem (generalis enim, qui per arerias instituitur à nemine vocatur in lubium,) sed potiùs per *congestum*, hoc est, contrahitur humor corrumpens paulatim in osse , ex alimento supe-

ſuperante in forma ichoris , qui ob loci, aut partis debilitatem nec con coquitur, quoniam ad alendum eſt in eptus ; vel etiam ſi benignum nutri mentum affluxerit, ab eo, quod jam corruptum eſt in articulis, ſtatim vi tiatur, nec expellitur, ſed ibidem ma nens tumorem excitat &c. Ex his qui non videt, plus tribui congeſtion quàm fluxioni, vel, ut Severini verbi utar, majora congeſtus eſſe momenta quàm confluxus in hoc oſſis abſceſſ procreando?

(21) Per reconcentrationem hu morum ad interiora recurſum, ſiv Palindromiam, de qua ad *num. 13.* in telligi, ex ipſis Authoris verbis hari lari facilè licet. Ortum autem ex *Spina Ventoſitas* ducere poteſt, dum i Variolis, Morbillis, aliisque forte e anthematibus, Lue Gallica quoqu & hujus farinæ affectibus materia pe cans, vel ad exteriora demum verger imperfecto autem critico motu i via impedita in ſanguinem iterum r dundat, eamque conſpurcat; vel

exte

xternam cutis ſuperficiem jam pro-
truſa, inque ea efflorеſcens, ab ambi-
ente aëre, aut medicamento exterius
adhibito frigidiori, ac repellente, aliiſ-
que externis injuriis repercutitur, ac
ad interiora, contra naturæ inſtitu-
tum, relegatur, hincque ſanguinem
ea aggravat, premit, ac collutulat, ut
natura, moleſti illius oneris pernicio-
ſique hoſpitis pertæſa, antè intro ſuſ-
ceptum, nunc iterum quò poteſt eli-
minare, & ad abjectiores potiſſimùm,
inermesq; partes, quales oſſa ſunt haud
rarò, protrudere ſtudeat. Quod ſi ita
ſit, *Spinæ* inde enaſcitur *Ventoſitas.*

(22) Revolvatur *Annotat. Cap. III.
num. 3.*

(23) Non contemnenda ratio hæc
mox ſequens eſt, quâ Author confir-
mat, caput transmittentem partem
eſſe plerunque ſolere. Transmittun-
tur autem à capite ſive in eo geniti,
ſive aliunde transmiſſi pravi humores
ad oſſa catarrho, ſive rheumatiſmo
quodam, cui pleræque, ſi non omnes
inferiores partes ſubjectæ ſunt, & qui-

K dem

dem non immediatè, aut soli, sed unà cum sanguine, utplurimum per arterias & inania spatia, sive inconspicuos poros, raro per nervos, & adhuc rariùs per venas, prout nunc in hanc, nunc in illam partem pronior via patet.

(24) Stante sanguinis circulari motu, hepar transmittens pars dici nequit, quippe ad quod omnis sanguis à nutritione partium residuus per venas regeritur, nullus autem ab eo ad partes fertur, infallibili argumento, hepar nec ad ossa, nec ad alias partes quicquam transmittere, quò *Spina Ventositas* generari posset.

(25) Cor verò eatenus transmittens pars audit, quatenus omnis sanguis, cujuscunque etiam conditionis, atque hinc sive bonum, sive malum partium nutrimentum possidens ab ipso per arterias in universum corpus, omnesque ejus partes systole sua ut eas nutriat, propellitur.

(26) Ventriculus hac fortassis ratione pituitam generare commodissimè:

mè dici poterit, quatenus ob frigidam, humidamque aliquam intemperiem, vel etiam fermenti quoddam vitium, chylificatio non rectè perficitur, chylusque minùs perfectè coctus, & crudus relinquitur, ex quo non potest non sanguis similiter crudus, minusque perfecte elaboratus fieri, quem Veteres pituitam, rectiùs autem Sennertus, C. Hoffmann. & omnes Moderni pituitosum sanguinem non uno in loco nominant, quemadmodum & alios duos humores, bilem puta, atque melancholiam, ceu partes massæ sanguineæ, & illam quidem calidiorem & sicciorem, hanc vero frigidiorem & sicciorem, biliosum melancholicumque sanguinem appellare malunt, ne scilicet naturales hi humores, sive sanguinis partes cum p. n. temerè confunderentur: quod obiter adnotare placuit.

(27) Quoniam præsens controversia, an os ab humore aqueo sine putredine corrumpi possit? ab ipso Authore satis pertractata, & cum probationibus,

nibus, tum objectionum ſolutionibus propugnata eſt, nihil addere, & ſaltu quaſi eam ſuperare conſultiùs duximus, maximè cùm ipſa controverſia non videatur tanti momenti.

(28) Confer, quæ dicta ſunt Annotat. ad *Cap. I. num. 14.* itemque ad *Cap. V. num. 11.* & invenies ad quæſitum hoc, quî fiat, quòd humores in *Spina Ventoſitate* oſſa priùs, quàm carnem attingant? quâ quieſcere poteris, reſponſionem, ab oſſium naturali imprimis præ cæteris corporis partibus imbecillitate deductam, quò minus ad frivolam illam inter corrumpentem humorem, atque os antipathiam, quam jam allegg. locc. ex Severino ſemovimus, provocare cogamur.

CAPUT

CAPUT VI.

De Differentiis.

QUoniam (1) *differentiæ à morbi essentia* desumendæ sunt, & in essentia tres continentur causæ, (2) *formalis*, scilicet, materialis, atque efficiens; ab his tribus causis tanquam à triplici fonte omnes Ventositatis Spinæ differentiæ hauriendæ, & per consequens ipsius species constituendæ sunt. A forma igitur, quæ in prædicta Definitione erat corruptio, cum partis tumore, & intemperie, prout ipsa corruptio varia esse potest, sic variæ efficiuntur differentiæ, quemadmodum etiam, prout tumor varius, intemperiesque varia, sic variæ, atque plures differentiarum constituendæ species.

Corruptio quandoque superficialis, & parva; quandoque profunda, & magna est; interdum maligna, interdum minimè maligna, vel saltem non adeo maligna. Aliquando imminet, aliquando est in fieri, & aliquando in facto esse. Alia fit cum ossis erosione, alia absque illa. Efficiens enim (3) *non corrumpit os erodendo*, cùm acredine, nitrositateq; careat: atque ita dicetur, Ventositas Spinæ cum superficiali, vel cum profunda corruptione: & sic de singulis differentiis.

Tumor, vel est ex suâ naturâ calidus, vel frigidus; calidus, calidior per accidens, nempe propter humorem putrescentem evadit; frigidus, eodem modo calidam acquirit naturam. Alius fit (4) *ante ossis corruptionem*, & ob humorum transmissionem; alius

ipsâ

psâ corruptione in fieri, & in facto esse existente; per attractionem alius; alius per congestionem. Alius est durus, alius mollis; alius cum ingenti; alius cum remisso dolore.

Intemperies morbo imminente vel calida, vel frigida, vel humida, vel sicca est, itemque vel simplex, vel composita; vel cum materia, vel sine materia, quæ partes debiles reddit, cùm earum temperamento adversando, (ubi consueta concoctio non fit, sed nutrimentum in excrementum commutatur) tum eas relaxando, ut humida, tum ipsis (ut calida, cæteræque) dolorem inferendo. Notandum autem morbo nostro non nisi in fieri existente tantummodò, vel calidam & siccā; vel frigidam & humidam, nunquam verò intemperiem sine materiâ

peccare. Diximus enim manifestas qualitates in humore præsentem morbum efficiente esse acredinem, salsedinem, ac nitrositatem, quæ sunt calidæ, & siccæ; itemque humorem aqueum. Intemperies ipsa alia magna, alia parva, seu remissa est.

(5) *Alia Ventositas Spinæ*, & quidem ut plurimùm *in articulis* enascitur; *alia in cranio, atq; maxillis; alia in vertebris*; & *alia* tandem *in quavis corporis parte; in osse scilicet quolibet.*

(6) *Alia ab humore*, & suâ naturâ, & accidentaliter calido, ut a sanguine, & bile; alia ab humore per accidens calido tantùm; alia ab humore frigido, & humido; aliaque à virulento gignitur. Et præterea dictus humor, vel est corrumpens à principio, & erodens insimul; vel tantummodo

cor-

corrumpens. Humor primus, vel acris, vel salsus, vel nitrosus erit, qui ob istas qualitates os, velut lima, vermisque, erodit. Unde Galen. *de Causis Morborum 7.* scripsit; *jam dictas qualitates in partibus carnosis afferre corrosionem, & in ossibus cariem inducere.* Humor verò solùm corrumpens, ille est, qui qualitatibus dictis caret; nempe humor aqueus jam nominatus. (7)

ANNOTATIONES
ad
CAPUT VI.

(1) Cujuslibet morbi differentiæ aliàs communiter à ratione formali, materiali, & efficiente; vel rectius à genere, subjecto, atque causis desumi solent.

(2) Medici enim quando de causis morborum agunt, de sola efficiente

ſermo ipſis eſt, poſthabitis formali (quæ nihil aliud eſt, quàm cujuslibet morbi eſſentia, natura atque idea) itemque materiali, de qua Vid. *Annot.* ad *Cap. V. num. 1.*

(3) Vix capere poſſum, quomodo corruptus humor aliquandiu in oſſe ſtabulari poſſit, quin os erodat. Et ſi tumor exterius in carne apparet, corroſum os neceſſariò præſupponendum. Quî enim corruptus in oſſe humor carnem atque cutem oſſi ſuperjacentem in tumorem attollere poſſit ſine oſſis eroſione & per id penetratione, cùm oſſis corruptio ab intra initium ſumat?

(4) An tumor in *Spina Ventoſitatis* ante oſſis corruptionem contingere poſſit, non immeritò dubitatur. Si enim oſſium hic abſceſſus in ipſa oſſis ſubſtantia, ac meditullio, coacervata ibi corrumpente materiâ, ortum ducit, teſtibus Avicenna, Argillatâ, Nic. Florentino, Severino, aliisque, & ab intra exteriùs ſerpit, priusq; ipſum os, quàm perioſteum, carnem, aut cutem

aggre-

aggreditur, profectò non video, quî tumor carnis ossis corruptionem præcedere, aut ante ossis corruptionem fieri possit, etiamsi tum Malum ab humorum fluxione, sive transmissione provenisse dicatur? quia & hac ratione humores aliunde per arterias unà cum sanguine transmissi ipsam ossis internam substantiam priùs, quàm alias circumsitas partes incessere debuerunt. Videturque Author, si hæc verba conferantur cum illis, quæ *cap.* 1. habet, sibi ipsi contradicere.

(5) Hæ differentiæ à subjecto desumtæ sunt, qua ratione alia *Spina Ventositas* fit in cranio; Severinus, *Pandolphin.* alia in dentibus, Avicennas, Galenus, Duretus, Ammann; alia in aurium & narium ossibus, Paræus; alia in osse palati, Sennertus, Mœbius; alia in processibus alaribus externis & internis, Ammann; alia in maxillis, Massa, *Pandolphin.* Severinus, Ammann; alia in osse jugali, Ingrassias, Severinus; alia in pectoris osse sive

ſterno, Galenus, Ingraſſias, Paræus, Severinus, Rolfinck; alia in vertebris, vel circa dorſi *Spinam*, Avenzoar, *Pandolphinus*, Rolfinck; alia in coſtis, Ingrassias, Severinus; alia in homoplatæ capitulo, Paræus; alia in oſſibus humeri, Vigo, Paræus, Rolfinck; alia in oſſibus cubiti, id eſt, in radio & ulna, Arrgillata, Vigo, Severinus, Petr. Marchettis, Rolfinck, Scheffer; alia in oſſibus carpi, Paræus, Petr. de Marchettis, Rolfinck, Dominic. de Marchettis, Scheffer; alia in oſſibus metacarpi, & digitorum manus, Scultetus, Volcamerus, Velſchius; alia in oſſe innominato, C. Hoffmannus; alia in oſſe ſacro, Hippocrat. Joh. Langius; alia in oſſibus femoris & tibiæ, Vigo, Severinus, Petr. de Marchettis, Velſchius; alia in oſſibus tarſi, Rolfinck; alia in ſpecie in oſſe calcanei, Joh. Van Horne, Velſchius; alia in malleolo, Severinus, Petr. de Marchett. alia in oſſibus metatarſi, & digitorum pedis, Velſchius, Binningerus; alia in ſpecie in pedis dextri minimo digito, Mœbius; alia in pleri-

risque

risque osseis corporis partibus simul, Severinus ; alia fortassis fit in adhuc aliis ossibus. Quorum omnium, quos hîc allegavimus Authorum loca, quibus in dictis diversis ossibus *Spinæ Ventositatem* observare contigit, *Annotat.* ad *Cap. III. num. 1. 3.* & alibi expressa invenies.

(6) Et hæ differentiæ à diversitate causarum proficiscuntur, quo nomine *Spina Ventositas* ortum trahere dicitur vel ab humore acuto, id est, acri, vel salso, nitroso subtili, atque tenui; vel è pituitoso, & aqueo; vel à sero corrupto, sive serositate; vel à materia levi, atque halituosa; vel à putribus sanguinis, & acribus rheumatum, sive putrilaginis ichoribus; vel à putrescente, & acriori pituita, & quidem vel ita corruptis, antequam affectam partem subierant; vel in affecta demum parte ita redditis; vel tandem oritur ab humoribus malignis, & virulentis; vel suâ naturâ non virulentis, iisque iterum talibus, vel antequam in affectam partem se dimiserant,

rant, vel talem virulentiam in affectaa demum parte nactis; omnibus certè vel per affluxum vel per congestum im osse, Morbi subjecto, collectus.

(7) Cùm præter Pandolphinum nostrum, atque Severinum nemo hactenus adductorum Authorum *Spinae Ventositatis* differentias sigillatim atque ordine omnes enucleatiùs proposuerit, Severini in compendium redacta verba, quæ *cap. 16.* de Differentiis agente leguntur, transcribere, & sub calcem hujus capitis hîc annectere, non abs re fore duxi. Quæ ita penè habent: Exponemus hic Pædarthrocaces differentias non quidem constitutivas, quæ nullæ sunt, verùm eas solùm, quæ modum immutant, maximèque eas, quæ ad curationem faciunt. Has autem applicabimus potissimùm ad subjectum, ejusque affectiones, quo respectu hominis, qui morbo hoc laborat, crasis, & constitutio, habitus item, ac textura; sed & præcipuè ætas perpendenda venit; cujus quippe ratione vel firmiores, vel imbe-

imbecilliores quidam ſunt, hincque vel levius, vel pejus ad morbum ſe habent. Deinde ex ſubjecti affectionibus hæc reſultat differentia: Prout nimirum morbus vel perfectè inhæſerit, & penitiſſimè illatus vix curabilis, id eſt, fixus, & ſive ab inſito familiæ charactere, ſive Venereâ contagione, ſive malo & cachectico corporis habitu contractus; vel leviuſculè ſaltem, & à mitioribus cauſis inductus fuerit.

Altera differentiarum claſſis formam in ſubjecto concernit. Unde alia *Spinæ Ventoſitas* magna vel parva erit; alia plures, vel pauciores partes occupabit, alia in hac, vel illa parte ſtabulabitur; alia vehementius, vel mitius affliget; alia diu durabit, vel non. Ad magnitudinem ſpatium quoque pertinet: ſic Petr. ab Argiliata *Spinæ Ventoſitatem* diſtinguit in illam, quæ totum oſſis ambitum complectitur, & ad medullam usque progreditur; & in illam, quæ partem tantum ingreditur. Et Nicolaus Florentinus diffe-

differentiam facit inter *Spinæ Ventosi*[tatem] *tatem* in ſummo verſantem, & illam profundiùs delapſam, cui Vidius tertiam ſpeciem addit, nimirum illam quæ ad alteram etiam oſſis partem transgreditur. Verbo, una erit latiùs patens; anguſtis finibus concluſa altera. Ad tempus quod ſpectat, eſt illud vel diſcretum, vel non diſcretum: ſub diſcreto comprehenditur Morbi initium, aut incrementum, aut ſtatus; non diſcretum verò, longitudinem & brevitatem includit. Ad quem ordinem motûs quoque diviſio pertinet, cujus ratione alia *Spinæ Ventoſitas* tardè; alia acutè procedens erit. Loci differentias quod attinet, vel affectus eſt ipſe articulus, vel proximæ oſſis partes, proceſſus nimirum, aut pars citerior, aut reliquæ partes. Poſt hæc vel artuum, vel mediarum partium articuli Pædarthrocace tenentur: cùm ipſe ad os malæ ſupremum, & circa nodos pectoris, coſtarumque, carioſum hoc apoſtematis genus inter alios

Bibliopolæ cujusdam filia curave-
m.

Tertia differentiarum classis causa-
um est, quæ semper internæ sunt, qui-
us antè relatis addere potes vel hu-
orum affluxum, vel congestum, &
uidem vel divisim, vel conjunctim
umtos. Ipsorum autem humorum
espectu alia *Spinæ Ventositas* prove-
iet vel à biliosis, & acribus, ut pla-
uit Arabibus; vel à pituitosis, & pu-
ribus, ut Langio visum est; vel à san-
uineis putribus ichoribus, quæ no-
ra fuit opinio: & præterea vel à cor-
odentibus, vel à corrumpentibus, si-
nul vel seorsim acceptis : denique
el à simplicibus sive sinceris, vel à mi-
tis; vel à crassioribus, vel à tenuiori-
us; vel à magis coctis, vel à crudi-
ribus; vel à dilutis, vel à salsis nitro-
sve; vel à benignis, vel à malignis;
el à multis, vel à paucis; vel ab afflu-
ntibus quotidie, vel sine affluxu col-
ectis humoribus.

Quarta differentiarum classis ex ef-
ectuum fonte hauritur. Unde aliud
ab

ab ossis corruptorio abscessu in carnes derivatum ulcus latum vel angustum, aliud æquale, vel inæquale; aliud purius, vel putrius; aliud simplex, vel multiplex: paucis, vel sic vel aliter affectum erit; prout nimirùm ipsa ulcera communiter aliàs distingui solent. Quandoquidem ossis corruptio diu durare non potest, quin eam superjacentis carnis exulceratio paulò post sequatur. Quapropter & hinc iterum alià differentia pronascitur, quatenus nempe in alia *Spina Ventositate* os corruptum carne adhuc contectum, in altera verò caro jam pertusa est & hiat. Porro aliam *Spinæ Ventositatem* dolor comitatur, aliam non comitatur; alia cum febre, & quidem vel continua, vel intermittente, hectica vel putrida conjuncta, alia contrà febris expers est. Postremò aliam macies, aliam neuter corporis status sequitur.

CAPUT

CAPUT VII.

De Signis in genere.

AVicennas *lib. 4. Fen. 4. Tract. 4. cap. 9. Incessus*, inquit, [...]*ntositatis Spinæ est incessus dolo[...] juncturarum; Veruntamen* (1) [...]*ateria in dolore juncturarum est,* [...] *carne, in Ventositate autem Spi[...] est in osse;* id est, (2) *propè os,* [...]l *inter os*, & *periosteum;* cum [...] ipsum minimè sentiat. At[...]ue si materia propè os est, ali[...]o tamen corpusculo median[...], tunc mordicativi, pungitiviq́ue [...]) *dolores* inde causari possunt. [...] autem inter os, panniculumq́ue [...]sum tegentē contineatur, dolor [...] frangitivus ex Avicenn. *libr. 1. [...]n. 2. cap. 20.* & Galen. 2. *de Lo[...] Affect. 7.* veluti in primo capi-
te

te dicebatur. Nimirum ægro-
tans os sibi frangi existimabat.
Quod cum ejusdem Galen. sen-
tentiâ eodem in loco ex Archige-
ne probè convenit; ubi ait: *Do-
lores à membranis ossa circumdan-
tibus dependentes, perinde affligere
comperiuntur, ac si in ossibus ipsis
existerent.* Est autem materia
contenta, aut humor, aut Vento-
sitas (licèt frangitivus dolor etiam
à frigore, & à nimia exercitatione
causari possit) Si fuerit humor,
necessariò (meo equidem judicio)
tenuissimus erit: ut ichor bilis, mo-
ossis fuerit excrementum ibi pro-
priè collectum. Crassior enim
tum calidus, tum frigidus, cùm
ob moram putrescat, (non enim
tam cito potest introire, periosti-
umque perforare) & proinde fa-
cultatem erodendi acquirat, po-
tius exedendo, quàm periosti-
por-

oros penetrando ad os pertinge-
e poteſt, unde magis mordicati-
um , quàm frangitivum dolo-
em producere aptus natus eſt.
ſte autem bilis ichor licèt ob na-
uram ſuam tenuiſſimam, acredi-
iem & aliquam fortaſſis acquiſi-
am putredinem , aliquantulum
nordicet , atque pungat, tamen
ranſitus ad os , penetrando &
uidem celeriter perioſteum, cæ-
eraſque ſuperpoſitas particulas,
non niſi erodendo ei contingere
poteſt. Cujus ichoris modica fue-
it quantitas, nullam gravitatem,
vel certè ſatis obſcuram in parte
ffecta ægrotantes, ſed non niſi a-
iqualem calorem ſentient. Quo
dolore perſeverante, & calida in-
emperies, & tumor manifeſtè ap-
parebunt. Ne autem ullo pacto
à veritate diſcedam (in quantum
diſcurſus mei navicula ſuſtinere
valet,

valet, ac experientia me magistra docuit) semper ferè vidi hujusmodi dolorem frangitivum (4)) à *flatulenta materia* procreatum fuisse; ubi ægrotantes de ossis fractione valdè conquerebantur; redibatque per intervalla, & horæ quadrantem in affecto membro durabat. At resolutâ materiâ ejusmodi patientes per mediam noctem (5) (*nocturno* enim *tempore* aliàs *magis affliguntur*, quàm diurno) aut etiam per noctem integram; imò per duas noctes absque ullo quiescebant dolore. Materià verò iterum genitâ, iterum invasit dolor, ob quem tandem calor, ac tumor partem afflictam occuparunt. Et ubi nullum acc erat pondus, maxima superveni gravitas. Dolore præterea à spiritu flatuoso genito brevius tempus patiens vexari quidem solet

sic

d intenſiùs,quàm quando dolor
t ab humore , quia ſpiritus fla-
uoſus faciliùs ipſo humore in-
rat, atque egreditur. Sunt autem
olores vel pungitivi, vel mordi-
ativi,vel extenſivi,idq́ue vel ma-
ori, vel minori impetu affligen-
es, prout morbus, aut in princi-
io , aut in alio fuerit tempore,
prout etiam materialis, effici-
nsq́ue extiterit cauſa. Humor
tenim hujusmodi efficiens dolo-
em, aut erit in minima , aut in
naximâ quantitate ; aut propè,
ut longè à perioſteo ſitus,nervos
nimirum,tendines,carnem,mem-
ranasq́ue magis,quàm ipſum pe-
ioſteum afficiens.

Aqueus humor quanquam ſuâ
aturâ tenuis ſit , admodumq́ue
utredini repugnet , quia tamen
nodicæ eſt activitatis , & perio-
teum oſſi valdè affixum,non niſi
ſen-

ſenſim, multoque temporis inte:
vallo dictum perioſteum ab oſſ
refigere, intusque permeare vale:
Quando verò interim dictum pe
rioſteum corrumpitur, atque di
laceratur, præfatus humor intu
minimè contineri, doloremque
frangitivum, ſed gravem cauſam
inque affecta parte, aliquam (ſin
calore humore non putrido ma
nente) gravitatem excitare pote:
At ipſo humore putreſcente, ca
lor paululùm auctus, quædamque
mordicatio inde perſentitur.

(6) *Tumorq;* vel durus, vel mo
lis, vel calidus, vel frigidus app
ret, quanquam à principio fe
ſemper frigidum, durumque eu
perſpexerim, à craſſo lentoque
phlegmate genitum; & poſt
demum cum calore permixtu
deprehenderim: quod fit, aut qu
calidus humor concurrit, aut qu
mate:

materia putreſcit, *quæ absq; extraneo calore minimè putreſcere poteſt*, Ariſtotel. 4. *Meteor.* 2. aut utroque modo. Tractu autem temporis tumor ille mollis, flaccidus, obſcurâque cum inflammatione conjunctus conſpicitur. Et tandem ob acrem, ſalſam, nitroſamque qualitatem planè rumpitur, oriturque (7) *ulcus*. Quibus ſupervenientibus, oſſis corruptionis, Spinæque Ventoſæ, (8) *ſigna vera* nobis patefiunt. Ita etenim Galen. 4. *Meth.* 6. *Oßis*, inquit, *corruptionis metus impendet ulceribus, quæ cum magna phlegmone ſunt.* Qui locus aliqua indiget explanatione. Oſſis corruptionis metum impendere, non ſolum intelligendum de ulcere, verùm etiam de (10) *Apoſtemate*, non in quavis corporis parte (quod nec ipſe Galen. intendit)

ſed in articulis ſaltem, vel cranio, aliiſve partibus ſimilibus orto, ibique diù commorante, è quo videlicet ulcere ut plurimùm humiditas quædam ichoroſa, & deinde ſordida emanare ſolet; dummodo tumor ille à ſanguine non duxerit originē. Inde enim magis ſordidum quid (partis temperamento non penitus deſtructo) neceſſariò ſcaturit. Atque tum (11) *caro in ulcere cum oſſe corrupto livida, corruptaq; apparet*, Hippocr. *7. Aph. 2.* (quia ipſius fundamentum, nimirum os, una cum materia, atque efficiente, cum ſanguine videlicet, & naturali calore eſt corruptum,) & ex ulcere propter corruptionem (12) *fœtor* plurimus exhalat; ſpecilloque intromiſſo os ipſum aliquando carioſum, lubricúmve, perſentitur. Quod quidem ulcus ad cicatricem perdu-

perduci minimè potest ; & si vel maximè vi medicamentorum exiccantium ad cicatricem duceretur, paulò tamen pòst ob acres ichores intus collectos, & à natura expulsos iterum disrumperetur (13) Galen. *in Comment. Aphor.* 5 *Sect.* 6 Paulus 4. 10. Diuque tale ulcus perdurat, nempe per menses aliquot, imò annos, de quo intelligendus videtur Hippocr. *Aphor.* nunc citatus, quando dicit: *ulcera quæcunq; annua sunt, aut diuturniora, os abscedere, cicatricesq; cavas fieri necesse est.* (14) *Febre corripitur æger*, & ex illo sive unico, sive pluribus ulceribus (plura enim plerunque partem occupant) (15) *magna aßiduò fluit materia*, donec miser ægrotans ita (16) *contabescat*, ut tota naturalis humiditas inde consumatur, ægerq; tandem cum morte vitam commutet.

AN-

ANNOTATIONES
ad
CAPUT VII.

(1) **A**Uthor hic ex Avicenna per affectæ partis differentiam signa distinctiva proponit, quibus *Spinæ Ventositas* ab Arthritide dignoscatur. Quanquam enim utriusque affectus invasio, dolorisque ratio eadem fere sit, nec adeo inter se discrepet; inter utrumque tamen notabilis intercedit differentia ratione partis affectæ. Quandoquidem illa materia, sive peccans humor, ex quo *Spinæ Ventositas* ortum ducit, doloremque infert, in osse hæret; ille verò contrà, qui Arthritidem gignit, doloremque similiter excitat, in carne nidulatur. Qui quidem distinctione non contentus est D. P. Ammann, sæpe allegatæ *Disput.* *cap.3.§.4.* nisi Arthritis in principio, sive incipiens tantùm intelligatur. Alii enim, inquit, nodi vel tophi, quales in Arthritide inveteratâ cótingere solent, si non perfectam, tamen imperfectam

Spinam

Spinam Ventosam ratione doloris & incipientis corruptionis in articulis producere possunt, præsertim si materia tophorum tardiùs, quàm par est, disponatur ad exitum; additque, se observasse, materiam illam tophorum tunc in pus aliquando abiisse, atque ipsum os infestasse, & confirmat hoc miseri cujusdam podagrici exemplo, qui dicto modo in Arthritide corruptum olecranum, vel cubiti sui os, ante aliquot annos sibi ipsi demonstraverit. Quare loco hujus, ipsius sententiâ, præter dictas rationes vel ideo insufficientioris habitæ distinctionis, quòd, si scapula, & femur excipitur, parum carnis circa juncturas reperiatur, aliam validiorem sibi visam substituit, ratus, *Spinæ Ventositatem* ab Arthritide ulceris & corruptionis potiùs ratione differre; quam non possumus non approbare, cùm ibi, quàm hîc nunquam non majorem exulcerationem, corruptionemque manifestò deprehendamus; adjicientes huic adhuc aliam, quòd nimirum Arthritis

cum nodis & tophis conjuncta (quæ sola à nostra affectione distinctione opus habet) accessionibus, ac remissionibus gaudeat, id est, nullis doloribus aliquando affligat, etiamsi nodi, qui semel induruerunt, nunquam recedant: *Spinæ Ventositas* autem non item, quippe quæ, quamdiu durat, sine intervallo continuè vexat. Atque hac occasione progrediemur ad alios affectus, qui vel cum nostro Malo iidem revera sunt, vel saltem videntur: quod utrinque per certa sua distinctiva Signa facilè innotescet. Prima itaque disquisitio sit de *Pædarthrocace* Severini, qui ipse velut re nondum confectâ hanc controversiam, an *Spinæ Ventositas* ab Arabibus Authoribus descripta Pædarthrocacæ congruat: *cap. 15.* satis fusè ex professo agitat; cujus argumenta propositum problema maximam partem negantia isthinc petita huc conjicere, & quid roboris habere videantur, paucis explicare licebit. Inter omnes autem Authores, qui de *Spinæ Ventositate* scriptis quic-

quam

quam ediderunt, (quos cum ipſorum verbis jam ſupra hinc inde allegatos reperies) Principem Avicennam imprimis audiendum eſſe ſcribit, quòd hunc omnes alii, ſed & præcipuè Nicol. Florentinus, & Joh. à Vigo ſecuti ſint. Quo ſuppoſito, ſubſumit quaſi: Atqui Avicennæ verbis in dolore præcipuè videtur effectus eſſentia conſtituta, dum ſic ait: Veruntamen materia in dolore juncturarum eſt in carne, & in *Ventoſitate Spinæ* (perdolente) eſt in oſſe. Ergò, concludit, quia in Pædarthrocace nullus *dolor* eſt pungens, aut qualiſcunque alius, præterquam ſub uno ulceris abſceſſu; Pædarthrocace alius, aliusque *Spinæ Ventoſitas* erit affectus; quod unum eſt. Alterum argumentum inde deſumit, quòd Pædarthrocacen non producant *corrodentes* humores per ſe, neque in hac aliqua corroſionis ſit forma, ut in *Spinæ Ventoſitate*; ſed tantùm corruptionis atque ſyderationis. Et hæc duo præcipua ipſius videntur argumenta, ex quibus appareat, non omnia

consentire, quæ in utraque *Spinæ Ventositatis* nempe, & Pædarthrocaces hypothesi statuantur. Quibus subjungit primò, quòd Petrus ab Argillata sphacelismos ossium mediorum à penitissimis abscessibus cum carnium corruptione conjunctis, & penes communes causas, & affectus, *quavis promiscuè ætate profectos* in singularem & eximium *Spinæ Ventosæ* characterem, & censum intulerit, contra Pædarthrocaces morem. Deinde quòd Joh. Vigo vel *teredines* ossium à lue Venerea procreatas ad hunc *Spinæ* morbum, vel hunc *Spinæ* morbum ad teredines, confusis utriusque affectus rationibus, liberiori commento revocaverit, cùm citra cariem malum hoc *Spinæ* definierit Princeps. Ex quibus omnibus non violentam hanc tandem suasionem elicit, ut credat, vel alium esse planè *Spinæ* morbum, quàm sit Pædarthrocace; vel adversus securas, & certas Pandolphinii theses, (contra quem *Spinæ Ventositatem*, & Pædarthrocacen unam eandemque rem facientem cumprimis dispu-

disputat) plurimam omninò esse dubitandi ansam. Ad singula seorsim paucis respondebimus. Avicennæ authoritate standum dicit Severinus, illâq́ue imprimis nixus pugnare, suamq́ue sententiam propugnare conatur: & tamen quasi sui oblitus ipse eam eodem *cap. pag. 308.* semovet; quando decrevisse se ait, si Veterum testimoniis, & authoritate certandum, non magis in Pædarthrocace definienda observaturum se esse, quid Princeps Avicennas, quàm quid Rhases, (quem gravi elogio inter Arabes omnes Medicos experientissimum, atque ævo, & usu medendi consummatissimum vocat) professus sit, eoq́ue maximè audiendum, quòd cum primis & optimis Græcis Magistris mirè consentiat. Quæ verò hæc verborum discrepantia! Ad hæc non video, cur potiùs ad Rhasen, (cujus verba vid. *Annotat. ad Cap. I. num. 2.*) quàm ad Avicennam provocet, maximè cùm ille non magis, quàm hic ipsi patrocinari videatur, nisi fortè quòd Rhases nullius doloris expressè

L 5 men-

mentionem faciat. At verò offis perforationé ab humoribus calidis corrodentibus in *Spina Ventositate* secundum Rhasen factam, anne sine dolore contingere potuisse credas? Ut adeò non solùm Avicennas, sed & Rhases dolorem *Spina Ventositati* assignaverit. Et quid multis? nonne ipse, Severine! dolorem in Pædarthrocace tua concedis? En! sic sonant verba tua *cap. 16. pag. 310.* Videndum præcipis, an morbus, id est, Pædarthrocace dolore vexet, an hujus expers sit? Si nullus dolor in ea affligeret, quid opus fuisset, hanc differentiam, quam facis, inculcasse? Dicis: non inficior omnem in Pædarthrocace dolorem; sed utiq; admitto: verum non, uti *cap. 17. pag. 310.* me explico, in primordio affectus, & ante carnis exulceratum, sed ab exulceratu, id est, post carnis demum exulcerationem, vel sub uno ulceris abscessu affligentem. Respondeo: Ita si sentis, non adversaris Pandolphino nostro, nec aliud sentis, quàm quod ipse sentit Pandolphinus,

quippe

quippe qui ipſe paſſim ferè & ubique per integrum Tractatum hunc ſuum, ſed & præcipuè *cap. I. IV. & VII.* non ſtatim à principio corruptionis oſſis, ſed tum demum perſentiri dolorem vult, quando corruptio exteriùs ſerpit, perioſteum læditur, caroque tandem, & cutis exulceratur. Et quî aliud voluerit, cùm ipſe *cap. 1. pag. 41.* & alibi oſſibus tactus ſenſum denegarit, doloremque ob oſſis corruptionem non contingere expreſsè ſtatuerit? Doloris ergo ratione nullam Pædarthrocacen inter & *Spinæ Ventoſitatem* eſſe differentiam certum eſt. Pergamus ad alterum argumentum, quod eſt, Pædarthrocacen non à corrodentibus per ſe, ſed tantùm corrumpentibus humoribus produci, cùm *Spinæ Ventoſitas* contrà non tantùm à corrumpentibus, ſed etiam à corrodentibus humoribus proveniat. Verùm ſi Pædarthrocace æquè ac *Spinæ Ventoſitas* ab oſſis corruptione interna, à corruptis humoribus, inque oſſis ſubſtantia coacervatis, factâ initium

 habet,

habet, uti revera habet, hique ipsi corrupti humores tempore os perforant, periosteum lacerant, carnemque & cutem inficiunt, atque exulcerant; quæro, quomodo hæc ossis perforatio, quomodo hæc periostei laceratio, quomodo tandem hæc carnis cutisque exulceratio sine partium harum corrosione ab eodem illo corrupto, moráque corrodente reddito humore facta contingere potuerit? Ita autem, & non aliter contingere Pædarthrocacen, testis nobis sit ipse Severinus, sicque contra semetipsum pro nobis testimonium ferat his verbis, quæ *cap. 8. p. 299.* habentur: Pædarthrocacen, inquit ibi, per congestum magis fit, quàm per influxum, id est, contrahitur paulatim humor in osse ex alimento superante. Contrahitur nempe in osse paulatim veluti mucus, qui ob loci imbecillitatem nec concoquitur, nec ad alendum est idoneus; nec expellitur, sed ibi manens tumorem excitat. Cùm autem hic idem humor vel acris sit, vel retentus putrescat, ERODIT ac perforat ejus-

ejusmodi partes integræ cuti ſubjectas. Quid? quòd ipſe *cap. 11. p. 302.* conceptis verbis dicat, non admodum referre, ſive corroſio, ſive corruptio particulæ ſit hic abſceſſus. Nec eſt, quod diſtinguat inter corrodentes humores per ſe, id eſt, uti ego intelligo, tales, qui ſtatim à principio corrodentes ſunt, & corrodentes per accidens, id eſt, tales qui demum fiunt corrodentes; regeratque, Pædarthrocacen ab his quidem, ſed non ab illis; *Spinæ Ventoſitatem* verò ab illis quoque fieri. Verùm enim verò percurre totum Pandolphini Tractatum, & invenies, ipſam etiam *Spinæ Ventoſitatem* æquè ac Pædarthrocacen non à corrodentibus humoribus per ſe, ſed à corrumpentibus, tandemque corrodentibus redditis deduci, adeò ut loco cauſæ generali conceptu corrumpentes, non autem in ſpecie corrodentes humores poſuerit Pandolphinus *cap. 3.* Tertiam quod concernit rationem ex Argillata depromtam, quòd is *Spinæ Ventoſitatem* me-

dia ossa, ipse autem *cap.4* Pædarthrocacen suam non nisi ossium extremitates impetere; & rursus, quòd Argillata suam *Spinæ Ventositatem* cuivis promiscuè ætati; ipse verò solis pueris communem esse statuat. Ad hæc facilis est responsio. Præterquam enim, quòd hæc ipsa verba apud Argillatam nec à Severino, nobisque aliquoties jam allegato, (*Chirurg* nempe *lib. 5. Tract. 22. cap. 2.*) nec ullo alio loco reperire liceat, contrarium præterea testantur ipsæ Severini *Annotat. ad Cap. I. num. 26.* & *Cap. III. num. 3.* à nobis adductæ observationes, ex quibus ipsam quoque Pædarthrocacen non solùm ossium extremitates, uti ipse *cap. 4.* censuit, sed etiam media, aliaque ossa occupasse; & non solummodò pueros, sed & adultos infestasse, quemadmodum ipsa quoque solet *Spinæ Ventositas*, liquidò constat. Et si Severinus Pædarthrocacen suam pro alio habet affectu, ac Argillatæ *Spinæ* est *Ventositas*, cur ipse toties Argillatam pro se allegat, speciatim *cap. 16.*

pag.

pag. 309. ubi ad magnitudinem, inquit, spatium quoque pertinet : sic Petrus ab Argillata, (sunt ipsa ejus verba) posuit Pædarthrocaces modos &c. Petrus ab Argillata non Pædarthrocaces, sed *Spinæ Ventositatis* posuit modos. Pædarthrocace ergo *Spinaq; Ventositas* si non unum eundemque constituunt affectum, quî Severinus Argillatam Pædarthrocaces posuisse modos dicere potest? Annon inde colligeremus, ipsum Severinum inter Pædarthrocacen & *Spinæ Ventositatem* nullum agnovisse discrimen, duplicique unius affectus nomenclaturâ tanquam veris synonymis promiscuè ac indifferenter usum fuisse? Quarta & ultima ratio est de confusione ossium cariei, sive tabedinis cum *Spina Ventositate*, cujus, quasi perperam admissæ Vigonem quidem insimulat Severinus, quo verò jure, paulò post audiemus. Nunc illud saltem advertere juvabit, quòd, etiamsi Princeps Avicennas *Spinæ Ventositatem* suam citra cariem definierit, id est, nullius cariei in Morbi de-

scri-

ſcriptione expreſsè mentionem fecerit, inde tamen nequaquam ſequatur, nullam prorſus in *Spinæ Ventoſitate* oſſium cariem, ſive teredinem contingere. Potuit enim eam ſubintelligere, cùm in brevi morbi deſcriptione, ſive definitione omnia accidentia exprimere impoſſibile ſit. Et quid? ſi objiceremus, nec Pandolphinum, nec ipſum Severinum, nec Ammannum, nec quemquam alium, ſolo Götſio excepto, oſſium cariei in *Spinæ Ventoſitatis*, aut Pædarthrocaces definitione ſuâ expreſsè mentionem facere; & tamen in ipſa affectus prolixiori expoſitione non ſolùm Pandolphinum paſſim quidem, præcipuè verò *cap. 3.* nec non D. Ammannum *Diſputat. cap. 1. §. 3. Spinæ Ventoſitatem*; ſed & ipſum Severinum Pædarthrocacen ſuam *cap. 14.* cum oſſis carie ſive teredine conjunctam eſſe difertè fateri? Cui poſtremò accedit & jam nominati Ammanni ſive Olitſchii, & G. H. Velſchii luculentum teſtimonium, qui itidem utrumque affectus noſtri vocabulum

indif-

ndifferenter ac ſine diſtinctione uſurpant, & pro ipſis ſynonymis habent. *Spina* ergo *Ventoſitas*, & Pædarthrocace, ut concludamus, non niſi nomine differunt, re autem verâ unum, eundemque notant affectum. Vel ſi differunt, differunt ut genus & ſpecies, ſive ut latius & ſtrictius quid, ita ut *Spina Ventoſitas*, ceu genus & latius quid omnem quidem internam, ſive à principio & interna cauſa proficiſcentem oſſium cariem ſeu corruptionem, Pædarthrocace verò, ceu ſpecies, & ſtrictius quid non niſi illam à materia variolarum vel recurrente, vel minus rectè expulſa oriundam oſſium corruptionem ſignificet; uti hoc ſenſu Pædarthrocacen, Severino duce, accipit Nobil. D. Sebaſt. Scheffer. Medic. Francofurt. in *Inaugurali Diſputat. ſua de Pædarthrocace ex Variolis* inſcripta *theſ. 5.*

An verò *Cancer Oſſium, Spinaq; Ventoſitas* ſic inter ſe conveniant, aut quomodo, & in quibus à ſe invicem diſcrepent? altera quæſtio eſt, nunc deciden-

cidenda. Hunc ossis Cancrum ex Cornel. Celſ. *Libr. 8. cap. 10.* ita describit Nicol. Tulpius *Observat. Medic. Libr. 4. cap. 12.* Cornelius Celſus, inquit hic, fracturæ ossium præter inflammationem ac distensionem nervorum interdum quoque cancrum intervenire asserit. Ecquid verò per cancrum ibidem loci intelligatur, variæ variorum sunt conjecturæ: neque minores sententiarum conflictus. Vero simile tamen non est, verum hic designari cancrum, nedum sphacelum perperam excogitatum. At si quis conjecturæ locus, videtur hæc vox adumbrare callosum illud tumoris genus, quod plerunque sequitur calamitosas ossium fracturas, vel immedicabilem illam eorundem mollitiem, quam imprimit ossi acida pituita, solidam ipsius substantiam planè corrumpens; cujus perniciosissimi tumoris natura quantumvis haud parum discrepet à genuino cancro, in eo tamen cum ipso convenit, quod uterque nullis cedat remediis, conspiret-

que

que perinde in perniciem ægrorum. Ex qua quidem ossis cancri descriptione apparere videtur, eum cum nostra *Spina Ventositate* non penitus convenire, & in eo potissimùm à se invicem discrepare, quòd ossis cancer ab externa causa, ipsius nempe ossis fractura provenire dicatur, *Spinæ* autem *Ventositas* perpetuò ab interna, nunquam verò ab externa causa, nisi per accidens ortum, ducat. Confirmatque hanc inter utrumque affectum diversitatem Tagaultius *Libr. 4. Chirurg. cap. 4.* & imprimis Joh. Van Horne Microtech. *p. 184.* ubi hic additâ ratione se non existimare, ait, *Spinam Ventosam* eundem esse affectum, quem Celsus *l. c.* cancrum ossis vocat, eò quòd si conferantur ea, quæ Celsus habet *Libr. 6. cap. 15.* de cancro oris, item *cap. 18. §. 3.* de cancro colis, & *lib. 7. cap. 27.* de cancro vesicæ, ubique intelligat gangrænam, quæ ad sphacelum vergit. Verùm enim verò ignoscant nobis Clarissimi Viri manes! si dicamus, quòd, etiamsi Celsus per cancrum vulgarem gangrænam ad spha-

ſphacelum vergentem intelligat, inde tamen tanta oſſis cancrum inter & *Spinæ Ventoſitatem* differentiæ nota nondum patefiat, cùm & ipſi per cancrum oſſis nihil aliud, quàm ejusdem ad ſphacelum vergentem gangrænam intelligamus, ipſeque Celſus jam deſcriptum hoc oſſis vitium non cancrum ſimpliciter, ſed cancrum oſſis vocet, dubio procul propter quandam inter cancrum communem & cancrum hunc oſſis ſimilitudinem, ita, ut, quemadmodum cancer mollium partium nullis ferè cedit remediis, & indies ulterius ſerpit, ſic etiam oſſis hoc noſtrum vitium, ſive ſphaceliſmus, quem Celſus oſſis cancrum, Avicennæ verò interpretes *Spinæ* vocant *Ventoſitatem*. Imò omnem dubitationis nebulam mox diſcutiemus, ſi nominati Nobiliſſ. Tulpii verba, quæ poſt recitata loc. alleg. ſequuntur rectâ rationis lance trutinaverimus, ubi nimirum ipſo enarratô caſu quem in Vincentio quodam Balduino illum ipſum oſſis cancrum ob humeri os intra

annos

nnos quindecim quater effractum
aſſo obſervavit, ſubnectit, quòd fa-
to à miſero illo homine vivendi fine
natome docuerit, omnia ſub cute
iſci craſſitiem ac ſteatomatis induis-
e naturam, parumque diſcrepaſſe à
nateria veri cancri; ipſa verò oſſa non
nodò à ſe invicem ſejugata, verùm
uaſi malleo minutatim confracta, ac
ræ irriguo madore adeò tenera, flac-
ida ac mollia fuiſſe, ut inſtar ceræ
calpello facillimè concidi potuerint;
oncluditque, hanc eandem aliena-
ionem oſſibus utique imprimere aci-
lam ac malignam quandam pituitam
er habitum corporis effuſam, adeò
t viderit, hanc ipſam quinquaginta
liquando occupaſſe loca, ac depavis-
e non tantùm ſolida oſſa, verùm et-
am carnem, membranas, nervos, liga-
nenta, aut quicquid illi obvium, pa-
rum interim aut nihil proficientibus
remediis, quibus infenſiſſimum hunc
noſtem domare ſategerit, ſive ſponte
ex latebris prodeuntem, ſive *à vario-
lis* in arenam hanc productum. Hæc
inquam

inquam si curatiùs reputabimus, & cum *Spinæ Ventositatis* natura conferemus, inter utrumque affectum parum certè, aut nihil discriminis reapse deprehendemus. Solam enim ossis fracturam, quæ in Cancro ossis obstare videtur, quod attinet, facilè eam salvabimus, si ex D. Sebastian. Scheffero, & Zach. Nic. Götsio demonstraverimus, ossium fracturam non esse postremam Mali nostri occasionalem sive per accidens causam, quorum quippe ille allegat. *Disputat. thes. 12.* Pædarthrocacen inter alia, inquit, interdum præcedunt contusiones erosiones, fistulæ, *fracturæ*, ulcera maligna &c. hic verò *Disputat. de Spina Ventosa cap. 3. pag: 27.* ab Ossium *fractura* eatenus *Spinam Ventosam* non malè derivat, quatenus os fractum dolore exagitatum continuò affluentes internos humores, præsertim in corpore impuro, ac cacochymico promtius suscipit, qui ibidem putrescant, atque ita corrumpantur, ut qualitatem ossa erodentem acquirant, sicque ipsum

ium affectum noſtrum procreent. æter has rationes ſi Authorum quo- e teſtimonia deſiderarentur, poſſe- is Paul. de Barbette, & D. Ammann. oducere, quorum ille *Chirurg. Part. c. 3.* hic verò *l. c. cap. 1. §. 3.* partes ſtras præ cæteris tuentur; imprimis ro D. Lavaterum, qui in ſuprà cit. D. Fauſium perſcriptâ obſervatio- *Spinæ Ventoſitatem* Cancro non ab nilem eſſe dicit, quòd uterque gra- affectus emollientibus excande- t, non curatus longé lateque pro- bat, cultello vulneratus citò peri- at, & ut plurimum ob altas radices curabilis ſit. Quis ergò quam benè is ſis Cancer & *Spinæ Ventoſitas* inter conveniant non videat? aut quin nonyma non incongruè dici posſint, nplius dubitet?

Proximum eſt, ut *Teredinem* quo- ie ſive *oſſium cariem* ſub incudis ex- nen revocemus. Quod antequam t, non abs re erit, levi ſaltem digito ius attingere, quid illa ſit, quidque eteres per eam intellexerint. Eſt au- tem

tem Τερηδὼν sic, dicta à verbo τερέω, tec
rebro, perforo, & ab Hippocratis, Gaa
lenique interpretibus Teredo, vel ett
iam ab aliis Latinis Caries, reddita, ipſſ
Galeno teſte *Definit. Medic.* nihil alil
ud, quàm oſsis pertuſio, ex corruptic
ne. Unde quamvis aliàs Caries prc
priè non niſi ſuperficiariam eroſionen
denotet, uti ex plerorumque Chirun
gorum monumentis videre eſt, poteb
tamen generaliter pro unaquaque pu
trefactione in oſſe ab eroſione fact
accipi, hincque in externam atque in
ternam commodè dividi. Quibu
prælibatis, nunc ſine hæſitantia aſſer
mus, *Teredinem* ſive *Oſſium Carie*
internam, hoc eſt, illam, quâ ab hu
moribus internis interiores oſſiu
partes primò corrumpuntur ac er
duntur, *ipſisſimam eſſe Spinæ Vent*
ſitatem. Quod Johann. Manardi in
primis, Joh. Langii, Severini, Rolfi
ckii & plerorumque Recentiorum h
de materia Scriptorum teſtimonio 1
tis & abunde confirmatur. Manar
verba *Epiſtol. Medicinal. Libr. 2. Ep*
ſt

ol. 2. ad Michael. Sanctannam *p. m.* *13.* hæc ſunt. Fit, inquit, corroſio el ab interno, id eſt, ab humoribus alis erodentibus, vel ab externo, i-ne videlicet, aut ſimilem ei vim ha-entibus medicamentis. *Factâ* vero *corroſione) ab interno ſi oſſa vitien-ur*, ab Avicenna & Recentioribus *pinæ Ventoſitas* vocatur. Similiter angius *Epiſtol. Med. L. 1. 42. p. 206.* urulenti, ait, & acres rhevmatum i-nores in oſſium poris coacervati a-redine ſuâ oſſa corrodunt, quemad-nodum teredo, vermis, lignum exeſt, rodit & perforat; unde hic vitiati ſſis morbus Τερηδὼν, id eſt, Teredo di-tur, quæ nihil aliud eſt, quàm oſſi-m perforatio à corruptione putrida, accidente roſionum quaſi terebra, el trepanum dicta. Hanc ulceroſam ſium affectionem, ſive mavis dicere atrilaginem, Avicennas *Ventoſitatem pinæ* appellat, &c. Quid clarius? quid l mentem noſtrâ accommodatiùs di-, vel fingi poſſit? Nec obſcurior M. A. verinus eſt, qui *cap. 14. pag. 305.*
 liber-

liberrimè fatetur, Pædarthrocacen ad cariem ossis universalem non absurdè referri posse; subnectitque *p. 306.* Rhasis atque Arabum *Spinæ Ventositatem* non aliam, quàm Græcorum Teredinem, neque hanc aliam, quàm illam esse, ita ut nulla prorsus, quàm nominis intercedat diversitas. Quibus tandem, ut Præclarissimos Viros, D. Gothofr. Mœbium cum Z. N. Götsio, Paul. Ammannum cum Th. Olitschio, J. C. Fausium cum Sebast. Scheffero, quemq; hic allegat J.H. Lavaterû, Hildani olim discipulum, silentio prætereamus, suum quoque calculum adjicit Guerner. Rolfinck, quando *libr. 3. Diss. Anatomic. cap. 47. p. m. 423.* Cariem inter & *Spinæ Ventositatem* nullam aliam differentiam agnoscere videtur quàm quòd illa sit à causis externis hæc verò ab internis. Hanc verò quam fecimus Teredinis, sive Cariei Ossis distinctionem in externam atque internam, interque hanc & *Spinæ Ventositatem* convenientiam, ut ne quis noviter excogitatam, aut à nobis de mum liberiori commento effictam ex

istii

istimet, præter alleg. Manardum, Ducem atque Authorem è Veteribus Marianum S. Barolitanum quoque, è Recentioribus verò iterum D. Mœbium cum Respondente suo Zachar. Nic. Götsio, Cygneo, appellamus, quorum quippe ille *Compend. Chirurgic. de Emendatione Ossis corrupti cap. 19.* os duplici modo lædi, nimirum vel ab interna, vel à causa externa perspicuè docet, quarum illa (ita ipsa ejus habent verba) erit deterior, quum os ipsum corrumpetur, antequam carnis fieret putrefactio; eruntque humores corrupti ad os defluentes, & id corrodentes, quæ certè corruptio ab Avicenna *Ventositas Spinæ* nominatur; ad externam verò causam refertur aëris alteratio, vel inepta unguentorum administratio, quæ ossa corrumpat. Hæc ille. Hic verò adeo manifestè differentiam inter externam atque internam cariem tradidit, ut etiam non solùm *Spinæ Ventosæ* reali Definitioni suæ immiscuerit, quando eam definit, quòd sit caries, seu corruptio ossium maligna, quâ *interiores* eorum partes

emolliuntur, excavantur & corrumpuntur, ab erosione acrium, salinorum occultâ proprietate ossium substantiæ infensorum, & in porositates ipsorum delabentium humorum dependens; verùm etiam hujus definitionis suæ genus, sive formalem rationem explicando, mentem suam ulterius ita aperiat, ut sine ullo verborum fuco clarè edicat, se per cariem illam non omnem superficiariam, vel quacunque etiam à causa factam; sed internam tantùm, seu illam, in qua interiores ossium partes excavantur & corrumpuntur à principio, seu causâ internâ, intellectam velle. Satis itaque, ut arbitror, superque usque huc demonstrato, internam ossis cariem sive teredinem à *Spinæ Ventositate* nihil differre, adeoque vera inter se esse synonyma, cuivis judicandum relinquo, annon Vigonem, quòd utrumque affectum confuderit, & pro uno fortè habuerit, injustè taxet Severinus, maximè cùm hic ipse paritatem inter teredinem atque Pædarthrocacen suam,

uti

uti jamjam oſtenſum, ultrò fateatur, & Vigo teredinis in ſpecie ne quidem mentionem faciat, ſed tantùm vidiſſe ſe ſcribat, *Spinæ Ventoſitatem* frequentisſimè osſibus nominatis cum dicto dolore eveniſſe in morbo Gallico cum osſis corruptione, & ulceribus tædioſæ curationis; uti, qui ejus *cap. 34. Libr. 9. Practic.* ubi ſolùm & nullibi aliàs locorum de *Spinæ Ventoſitate* ex profeſſo agit, perlegerit, facilè perſpiciet.

Et cùm *Syderatio*, ſive *Sphacelus* aut *Sphacelismus* osſium, vel idem, Caſp. Hoffmanni *Inſtitut. Med. Libr. 3. cap. 154. §. 90.* ſententiâ cum teredine ſit malum, vel certè non niſi gradu majori ab illa differat, ad illud nunc devolvimur, idem prorſus de eo, quod de teredine, ſine multo verborum circuitu pronunciantes, certi, cum *Spinæ Ventoſitate* parili jure id convenire, maximè cum Hippocratem Medicorum Parentem *Libr. 5. Epidem.* ejusmodi corruptiones ac pertuſiones osſium ex putredine, qualis ipſa teredo eſt, ſphacelum, & ſpha-

celiſmum pasſim nominare videamus, ejusque multa ibi ad noſtrum rhombum egregiè facientia exempla occurrant, quale illud Ariſtionis ſervæ eſt, quæ ex ſyderatione pedis ſuâ ſponte factâ, & in qua *interna oſſium partes* ob conceptam putrilaginem fiſtuloſæ redditæ ſunt, obiit. Similem affectum hoc ipſo temporis articulo ipſe curandum habeo in Nobilis ſtemmatis Viro quodam 50 circiter annorum. Huic enim cùm ſuapte ſponte nato in proximo à pollice digito dextri pedis detento ſphaceliſmo corrupta pars enſe recideretur, digiti illius internodia omninò carioſa, exeſa, & pene friabilia conſpecta ſunt. Vereorque, ne Malo jamjam retrò ſerpente, & ex ſcorbutica cacochymia pejoribus indies ſymptomatibus ſcaturientibus, idem morbi exitus, qui Ariſtionis illam ſervam, Præſtrenuum hunc Virum maneat.

Nodos, tophos, tubercula, ſeu gummata Gallica appellata quod attinet, ſimilia ea eſſe corruptorio noſtro abſces-

ſcesſui, asſerit Severinus *cap. 9.* hac additâ ratione, quòd illa à Venerea lue profecta æque ac Pædarthrocace non per defluxum, ſed per congeſtum fiant, nixus præterea fortasſis Vigonis imprimis authoritate, quippe qui eandem *Spinæ Ventoſitatis* cum exoſtoſi Venerea, ſive Gallicis gummatibus, uti ex ejus paulò ante adductis verbis colligere eſt, agnoſcit ſimilitudinem, quos D. Ammann quoque *cap. 1. §. 4.* imitatur. Et certè ſi *Spina Ventoſitas* ſæpe ſæpius à lue Venerea ortum ducit, fatentibus hoc plerisque noſtrorum Scriptorum, ipſoque *Pandolphino*; *Spinæ* autem *Ventoſitas* nihil aliud eſt, quàm interna corruptio, ſive corruptorius abſceſſus osſium; ſuâ ſponte inde fluit, illa tubercula, atque gummata Gallica cum oſſium corruptione conjuncta, atque adeo ab *interna cauſa* profecta ad ipſam *Spinæ Ventoſitatem* non incongruè reduci poſſe. Nec deſunt teſtimonia, hujusque rei exempla. Ambroſ. Paræus *Op. Chirurg. L. 18. cap. 1.* lues Venerea, inquit,

temporis ſucceſſu nodos, tophosque præduros, tandem & cariem oſſibus infert, ipſa liquefaciens, intactis ſæpe circumjectis carnibus. Cui accinit communis Author Sennertus *Libr. 5. Prax. Part. 2. cap. 13. & Part. 5. c. 11.* quando in lue Venerea ſæpe accidere ait, ut oſſa carioſa fiant, cute integra manente; cujusmodi exemplum oſſis palati in lue Venerea ab humore corrodente perforati & corrupti annotavit *Prax. L. 2. P. 1. c. 18.* Et *alleg. loc. cap. 3.* ſcribit Götſius Luem Gallicam in cauſa eſſe, ut quàm ſæpiſſimè oſſium corruptiones & *ſyderationes* ſine ulla manifeſta & externa in cute apparente noxâ contingant. Cujus rei fidem facient jam ſupra *Annotat.* ad *Cap. III. n. 3. p. 130. & ſeqq.* aliquot in medium prolatæ hiſtoriæ, quibus addere hîc liceat illam memoratu digniſſimam miræ & raræ oſſium fragilitatis ob cariem & corruptionem internam ex Gallica lue in viro obortæ obſervationem, quam Marcellus Donatus *Hiſtor. Medic. Mirabil. Libr. 4.*

cap.

cap. 5. his verbis deſcribit : Laboraverat, inquit, hic vir antea per plures annos lue Gallicâ ſævisſimâ , atque caput, crura, brachiaque tophacei tumores occupârant, qui tandem ex illitione ex unguento cum hydrargyro evanuiſſe videbantur. Quamobrem brachii oſſa carie exeſa & vitiata adeò facili admirandæque fractioni occaſionem præbuiſſe cenſendum. Hæc ille. Cui unicam ſaltem adhuc , ut innumeras penè alias ſicco pede transeamus, non poſſumus non aſſociare, quam ſive D. Mœbius, ſive Götſius *l. c.* ita depingit: Dn. Selegelius p. m. inquiunt, quondam in hac Salana Profeſſor Anatom. famoſisſimus, in Muſeo ſpectandum exhibuit olim Sceleta duo, nempe cujusdam nobilis Meretricis Venetianæ ex lue Venerea conſummata epiglottiden exeſam habentis, atque propterea ex cibo fortè fortuna deglutito, inque trachæam illapſo, ſuffocatæ, in qua fœtus repertus maſculinus, pariter hac labe contaminatus. In utrisque *oſſa carioſa*

ob luem Gallicam reddita videre licuit. Luculenter ergo ex his apparet, has ossium à Gallica lue prognatas corruptiones, vel ipsas, quod penè dixissem, *Spinæ Ventositatis* species esse, vel saltem perquam similes ei videri, & ratione generarionis, curationisque parum, aut nihil inter se differre.

Quô tamen simul monendum, illos, qui affectum nostrum *Luem Gallicam puerorum* vocant, non quidem adeo errare, interim tamen certum esse, eos *Spinæ Ventositatem* strictioribus terminis comprehendere, cùm non omnis, sed quædam saltem *Spina Ventositas* à Gallica Lue, etiam in pueris, proveniat.

Illos tumores præter naturam, anonymos, in mediis ossibus digitorum, propter quos ossa putrent & decidunt, in pueris & puellis frequentiùs accidentes, & aliquando à Morbo Italico, vel ob quandam cacoetheiam sanguinis ortos, quales Gulielm. Rondeletius *de Dignoscend. Morbis cap. 10.* describit, eundem cum nostra *Spinæ Ventositatis*

sitate constituere affectum, affirmat G. H. Velschius *Syllog. Observat. Med. Episagmat. 81.* quod & nobis vero non adeo videtur dissimile.

Ulcera verò cariosa, vel cum osse corrupto conjuncta, qualia à Practicis communiter describuntur, quomodo à *Spinæ Ventositate* differant, omnium optimè ipse declarat *Pandolphinus* noster *cap. 1.* cui lubentissimè subscribimus, maximè, cùm eadem eorum sit ratio, quæ cariei externæ, quam jam ante ab affectu nostro separavimus, nihil habentes nunc quicquam, quod de his moneamus ulterius, præter hoc unum, quòd, quemadmodum illa ulcera, quæ cum osse corrupto ab Aquapendente *Chirurg. Libr. 3. cap. 10.* describuntur, & ab internis causis, ut, vel virulento, vel acuto & corrodente, atque occultâ proprietate magis ossi, quàm reliquis partibus adversante humore provenire creduntur, cariei internæ non longè antè definitæ, & ad nostrum Vitium reductæ simillima sunt; ita ipsa

quoq; ad *Spinæ Ventositatem* nostram non temerario ausu referri posse videantur.

A *Paronychia*, quam cum Vitio nostro quosdam perperam confundere comperi, differt tandem *Spinæ Ventositas* (1) quòd illa in extremis tantùm manuum, pedumque digitis ad latera unguium oriatur; hæc verò alias quoq; osseas partes occupet. (2) quòd in illa tumor in extremitate digitorum circa ungues rubicundus, ex inflammatione nimirum natus appareat; in hac verò potius tumor, qui exteriùs conspicitur, ad œdematis naturam accedat. (3) quòd ibi ab initio dolor sit intensior; hîc verò remissior. (4) quòd in *Spinæ Ventositate* semper ossa per se prius ab interna causa, prout supra declaratum, infestentur; in Paronychia verò contrà exteriores partes, ut caro, cutis, tendines, nervi, &c circa digitorum extremitates communi Practicorum consensu plerunque prius, quàm ossa lædantur; solo excepto, quantum scio, Paræo, qui *Oper. Chi-*

Chirurg. lib. 7. cap. 19. Paronychiam, seu Panarin deſcribit, quòd ſit tumor in extremis digitis, cum ingenti inflammatione, ab humore maligno & venenato, qui *ab oſſe initium ducto*, perioſteo, tendinibus & nervis partis ejus, quam obſidet, communicetur. Secundum quam certè Paræi deſcriptionem ipſi fateri cogimur, Paronychiam noſtræ *Spinæ Ventoſitati*, cauſarum, generationis modi, quin & ſubjecti ratione non adeo diſparem eſſe. Quod inſuper Vigonis teſtimonio luculenter confirmari poſſet, ſi quidem liquidò conſtaret, eum per apoſtemata ſcliroticа digitorum, manuum & pedum ipſam Paronychiam intellectam velle. Ita autem *Pract. Libr. 2. cap. 4.* ea deſcribit: Circa pedum, inquit, manuumque digitorum juncturas apoſtemata phlegmatica, & melancholica, præſertim in pueris & puellis à quatuor usque ad quatuordecim annos, & ultrà, oriri ſolent; quorum humores ſubtiles convertuntur in venenum aliquando, quòd ſua venenoſitate os & liga-

 men-

mentum lædit, imò frequentiſſimè *os corrumpit ante carnem & ligamentum, ſicut facit Ventoſitas Spinæ*; licet ipſa *Ventoſitas* cauſetur ab humore calidiſſimo. Hæc ille. Verùm enim verò Vigonem his verbis propriè non ipſam Paronychiam, ſeu Panaricium indigitare voluiſſe, hæc ferè evincit ratio, quia Panaricii nomen hoc *4. c.* nunquam exprimit, mox ſequenti verò 5. *cap.* (de Apoſtemate digitorum, quod Panaricium nuncupatur) inſcripto, Panaricium plerorumque Practicorum more non obſcurè deſcribit; certiſſimo indicio, ipſum Vigonem, inter illa ſclirotica hocque Panaricium nonnihil diſcriminis innuere voluiſſe, adeo ut diverſis etiam capitibus ſejugaverit. Patet nihilominus inde, ſcirotica hæc deſcripta apoſtemata, quocunque etiam ſpecialiori demum vocentur nomine, inter *Spinæ Ventoſitatis* ſpecies (levi ſaltem, eâq; ipsâ non perpetuâ à Vigone datâ intercedente differentiâ) revera non malè referri poſſe, quemadmodum & ipſam illam

Paræi

Paræi Paronychiam. Paræi autem notanter dico Paronychiam, quæ,ut à vulgari Paronychia non parum differt, ita hoc peculiare à nobis habet , ut *Spinæ Ventoſitatis* non adeo degenerem ſpeciem conſtituere poſſe fateamur , præ illa vulgari , de qua allata ſigna , quibus à noſtro Malo diſtingitur , utique adhuc notanda. Unum addo , Paræanæ paronychiæ ſimilem tumorem , qui manus digitum defœdavit , & pro *Spina Ventoſitate* à Celebribus aliquot Medicis habitus eſt, in Endtnero quodam,adoleſcente, obſervaſſe D. D. Scultetum , Collegam & Amicum noſtrum honorandum.

Atque hæc, quomodo,& in quibus congeneres quidam affectus cum noſtro conveniant,aut ab eo diſcrepent, fuſiùs paulò diducere volui,cum quòd, quantum ego quidem novi , nemo idem datâ operâ antè egit, tum etiam ut plenior inde Morbi dignotio haberi queat.

(2) Hæccine genuina Avicennæ ſit mens? (in oſſe, id eſt, prope os vel inter

inter os & perioſteum?) Quin ego potius hanc eſſe crederem (in oſſe, id eſt, in ſubſtantia oſſis, ut explicat Argillata, vel in ejus medio, aut meditullio.) Quî enim aliàs *Ventoſitatis Spinæ* cauſam perpetuò internam eſſe, aut os, intacto etiam perioſteo, primùm lædi, verè dici poſſet?

(3) Dolorum diverſitatis cauſæ hîc ab Authore & ſupra *Annotat.* ad *Cap. I. num. 20.* expenduntur. Cæterùm de *dolore* hîc quoque loci agit Author, velut de generali *Spinæ Ventoſitatis* ſigno, circa quem ingens ſe offert ſententiarum conflictus in diverſa legentium diſtorquens animos, adeò ut, quid tandem credant, ferè neſciant. Affectui enim huic noſtro alii acerbum, alii obtuſum, alii in principio ſtatim, alii pòſt demum excruciantem tribuunt; dolorem alii contrà omnem penè ei negant. Dolorem admittit Princeps Avicennas, quem primo loco nominare jure decet. Dolorem admittit Nicol Maſſa *Epiſt.* 190. dum, unum, inquit, non præteribo, ut

ani

animadvertas, nunquid dens aliquis malè affectus in occultis radicibus perforatus vel corrofus fit caufa *iftius doloris*, vel potius *corrofio offis mandibulæ intrinfecæ*, quam Princeps Avicennas *Ventofam Spinam* vocat. Sic Maffa. Dolorem quoque admittit Joh. Vigo; fed diversâ, ut videtur, non nihil ratione. Hic *loc. cit.* de *Ventofitate Spinæ* agens, à materia, ait, interdum corruptâ & venenofa defectu virtutis affimilativæ, occafione debilitatis, generatur *inter os & almochatim dolor intentisfimus.* Et ferè fub finem comperiffe fe fcribit, dolorem in *Spinæ Ventofitate* adeo fuiffe intenfiffimum, ut propter ejus venenofitaté, & multitudinem materiæ fæpe numero locum ante maturationem perfectam aperire coactus fuerit. Dolorem admittit *Pandolphinus* nofter paffim quidem, *hoc* tamen præcipuè, & *4. Cap.* quem vide fis. Dolorem cum limitatione, & parciùs admittunt Severinus *cap. 15. p. 307.* adeo, ut in Pædarthrocace nullum dolorem pungentem

tem, aut qualemcunque alium, præterquam ſub uno ulceris abſceſſu, agnoſcat. Id eſt, ut mitiùs effatur *c.17.* Indolens primordio tumor eſt ante carnis exulceratum, dolens aliquantulum ab exulceratu. Petr. de Marchettis ſæpius *all. loc.* hac utitur eleganti limitatione. Si pituita, inquit, nutritioni articulorum dicata putreſcat, aut quodammodo fiat acrior, primò oſſa corrumpit, & quidem *nullo dolore*; quibus poſtea corruptis, perioſteum labefactatur, cujus ſignum *dolor pungitivus*, acutus & lancinans &c. dum verò hujusmodi *dolore* æger divexatur, atque perioſteum eroditur, nullus adhuc apparet tumor. Et paulo poſt: Signa pathognomonica, inquit, ſunt *dolores* in principio inſtar puncturæ *Spinæ*, articuli affecti, adoleſcentia, tumor mollis, laxus, & quæ ſequuntur. Omnium parciſſimè dolorem hic concedit Joh. Scultetus *Armamentar. Chirurgic. Obſervat. 91* qui, ennarrato ipſo caſu, quem Patavii in Nobili Studioſo, cujus ſiniſtram manum

anum *Spina Ventosa* miſerandum in
odum exedit , cum Spigelio obſer-
avit, tandem addit; provenire *Spi-*
am Ventoſam ab humore, qui occul-
& infensâ ſuâ qualitate oſſa *primùm*
tra omnem perioſtei læſionem at-
ue *doloris* ſenſum corrodat , deinde
dema efficiat *minimè dolens*, & poſt
iquot menſes partem exulceret:
aulo largius D. Mœbius atque Göt-
us *l. c. cap. 1. p. 12.* *Sine dolore*, a-
nt hi, propriè & per ſe corruptio &
oſio hæc oſſis in *Spina Ventoſitate*
t. Nam non afficitur primariò mem-
ana oſſium externa ſenſu pollens,
d interior oſſium ſubſtantia propria,
lida, dura ac inſenſilis. Eroſionem
rò, pergunt *pag. 13.* ejusmodi oſſium
ternam ex conſequenti & continua-
m , materiâ ad membranam usque
latâ, *dolores acutos* creare poſſe, non
gamus, nec abſurdum. Cum his
nveniunt D Joh. Caſp. Fauſius Med.
of. Heidelbergenſ. & D. Sebaſtian,
heffer. in alleg. *Inaugural. Diſpu-*
t. theſ. 12. ubi materia peccante in
oſſe

oſſe collectâ accedere demum affir-
mant *dolorem* quendam *pungentem*
ob perioſtei membranæ abſceſſum
carnisque & cutis exulcerationem.
Agmen claudat aliàs non poſtremus,
nec propterea minor D. Paul. Am-
mann cum Th. Olitſchio, qui *loc. cit.*
cap. 3. contra Severinum, & Petrum
de Marchettis, *Spinam Ventoſam*
principio omnis doloris expertem ſta-
tuentes, aſſerunt, utique ſimul ac ipſa
etiam oſſis interna tantùm ſubſtantia
lædatur, dolorem licet non adeo ex-
quiſitum, obtuſum tamen, vel ἀςοχόν
id eſt, gravitatem quandam, ac laſſitu-
dinem affecto membro inferentem,
ab arteriolarum, Paræi teſtimonio *l.*
18. c. 26. venularumque in oſſis me-
dio obviarum ſenſilium tunicarum
læſione ortum percipi, ingraveſcen-
tem autem, ſatisque exquiſitè inſtar
puncturæ *Spinæ* affligentem, ipſum
quando afficiatur perioſteum. Ex hoc
ergo implicatiſſimarum opinionum
labyrintho ut ritè nos extricare quea-
mus, Ariadnæo filo opus eſt, eoque

poſt

otisſimùm à generationis modo, uem nunc citatorum etiam Authoum aliqui in ſubſidium vocarunt,deucto. Nimirum dum humores pecantes oſſis ſubſtantiam ſubeunt , inue ipſius interiora ſeſe recipiunt, nec on quamdiu ibi reſiſtunt, vel nullus dhuc , vel vix perceptibilis , & non iſi obtuſus , quandamque laſſitudiem ſaltẽ referens dolor ex arroſione aſorũ membranaceorum ſentitur. At uando ſubinde coacervati hi in oſſe umores in exiguo ſuo ſpatio amplis detineri nequeunt , & ſeſe expanendo , majusque ſpatium quærendo nſim atque ſenſim exterius vergunt, intra extrorſus ſerpunt, ſuâque teuitate ac acrimoniâ os perforare tem nituntur, dolores quoque graatim augeſcunt , dum levius adhuc erioſteum,oborto in oſſe id dilatan- ac extendente abſceſſu,percellitur; uod perioſteum ſi à jam elatis inrea acribus quaſi dentatis humorius, apparente jam exteriùs quoque more aliquo, continuò velut ab edaci

daci verme arroditur, exeditur, au laceratur, exquisitissimi & admodum acerbi dolores inde oriuntur, qui re mittunt nonnihil, periosteum quam do jam consumtum est, vel quand panniculus, cutis, aliæque sensiles par tes exteriores jam non afficiuntur, ite rumque ingravescunt, quando pec cans materia interea recollecta rur sus de novo periosteum, aut quamv aliam sensilem partem adoritur. E hanc veram doloris in *Spina Ventosi tate* contingentis esse rationem per suasissimum mihi habeo.

(4) Ortâ flatulentiâ in ipso affect osse, dum materia à calore ad eam in proportionato in vapores seu flatus re solvitur. Vid. *Annotat. ad Cap. I. num. 8. & 11.* Cui addenda illa appr mè huc quadrans notatu dignissim D. Lavateri observatio, quâ vidit Monasterii quodam Novitio, octod cim annorum Juvene, femoris *Spin Ventositate* detento, factâ sectione, n nisi flatus inde exspirasse, cum ægr tantis interitu; irrefutabili argume

, à flatulenta materia haud infrequenter noſtrum oſſium provenire vitium.

(5) Oſtocopi hi ſunt dolores, qui plerunque nocturno tempore magis affligere ſolent. De quibus vid. *Annotat. ad Cap. I. num.21.*

(6) *Tumor* alterum diagnoſticum ſignum conſtituit, ſed non niſi ab effectibus & conſequentibus, quemadmodum & primum, quod dolor erat, petitum; cùm ſigna ab eſſentialiter inhærentibus, ſeu ipſa morbi naturâ & eſſentiâ deſumta in aliis manifeſtioribus affectibus, ne dum in hoc noſtro in abditis oſſium receſſibus latitante ſæpè vix ac ne vix quidem haberi queant. Vocat autem Severinus *cap. 17. p. 310.* tumorem hunc, ſecus ac Pandolphinus noſter, initio globoſum, interdumque depreſſulâ rotunditate. Petr. de Marchettis *Syllog. Obſervat. Medic. Chirurg. ſub fin.* contrà tumorem hunc primò mollem & laxum, ac doloris expertem, cutique concolorem eſſe, & patefactum demum, confluente eò humorum

morum copiâ, quorum tenuior pars exhalet, superstite crassiori, duriorem evadere, hiantemque serositatem effundere scribit. Joh. Scultetus *loc. cit.* cum Authore nostro in eo optimè convenit, quòd uterque tumorem humidum frigidum, & à crasso lentoque phlegmate genitum, id est, œdematosum dicat. Ita enim ille: Dum Patavii, ait, studio Medico operam dedi, & Chirurgiam exercui, nobilis quidá Studiosus laboravit per aliquot menses *œdemate* manus sinistræ, quod post universalium usum, sub præstantissimis topicis nunquam diminui; sed tandem in vola exulcerari cœpit. Quapropter adhibuimus in consilium Excellentissimum Spigelium, qui, postquam ulceris qualitatem specillo explorasset, & os corruptum tetigisset, statim tumorem vocavit *Spinam Ventosam*. Nos tumorem hunc variare existimamus pro varia humoris eum efficientis, locique, quem occupat, conditione, adeò, ut nunc œdema, nunc phlegmonem potius referat; nunc durior, nunc

mo

ollior ; nunc rotundus, nunc latus ; unc magis, nunc minus ſit doloroſus. rorſus autem indolentem nullum di- erem. Vix enim capere poſſum, quo- odo peccans humor intra oſſis can- ellos antè concluſus, nunc emergere, erioſteum transire, carnemq́ue atque utem os illud tegentem in tumorem xteriùs conſpicuum attollere poſſit, uin dolor inde ſentiatur notabilis; iſi ipſe tumor prius fortè extiterit, *pinaq́; Ventoſitati* per accidens, eo, uo ſupradiximus, modo, anſam præ- uerit. Aliàs enim in affectu noſtro on tumorem oſſis corruptionem, ſed ſſis corruptionem tumorem præce- ere, jam ſupra aliquoties, ſed & præci- uè *Cap. I.* inculcatum reperies ; quo imirum ipſo à vulgari carie & ulcere arioſo potiſſimùm differt.

(7) Cùm humor dictum jam tumo- em procreans plerunque acris atque orrodens ſit, vel ſaltem talis morâ fiat, on poterit diu intra tumorem illum ontineri, quin eum tempore rumpat, cq́ue *ulcus* inde efficiat, quod terti-

um locum inter *Spinæ Ventositatis* signa meretur. Severinus *cap. 17.* ulcera hæc Morbi initii atque incrementi tempore duos poſt menſes circiter anguſtis foraminibus apparere, mox verò in ſtatu, conſummato oſſis marcore, & conſummatâ putredine, madorem ejus variè in carnes vitiatas diffuſum eas in varios abſceſſus & ulcera pertrahere annotavit. At Paul. Barbette *Oper. Chirurg. Anatomic. Part. 3. cap. 3. pag. 19.* ſcribit, quòd, quàm primum perioſteum perforetur, & carnis & cutis ulcus ſtatim accedat, quodq́ue ulceris foramen valdè ſit exiguum, labia palleant, materia effluat tenuis, caroq́ue mollis & aliquando tumefacta ſit, minimè verò, ut in Hyperſarcoſi ulceroſa, ſuâ ſponte increſcat.

(8) Prædictus dolor, tumor, ulcus, oſſisq́ue corruptio, ceu vera, prout Author appellat, *Spinæ Ventoſæ* ſigna accuratiſſimè perpendenda, probeq́ue dignoſcenda ſunt, ne ſub vulgari ulcere carioſo, aut externa etiam carie imponant. Nam & quatuor hæc nomina

ninata signa vulgari ulceri carioso non minus competunt, solâ hâc intercedente differentiâ, quòd in ulcere carioso externus tumor cutisque atque carnis exulceratio ossis corruptionem antecedat, demumque progignat; contrà verò in *Spinæ Ventositate* ossis corruptio externum tumorem, cutisque atque carnis exulcerationem non solùm antecedat, sed etiam efficiat demum. At quæ abditæ perque tumorem & externum ulcus nondum se prodentis ossis corruptionis *Spinæque Ventositatis* signa? Hîc ego quidem præcipuum esse censerem *dolorem membri* ὀςοκόπον, lassitudinem referentem, & nonnunquam puncturæ Spinæ instar divexantem. Hic enim tumorem ulcusque exterius conspicuum præcedit; adeo ut huic dolori primum locum inter pathognomonica Labis nostræ signa assignaverit Petr. de Marchettis Ita enim *loc. cit.* Signa pathognomonica, inquit, sunt, *dolores a principio instar punctura Spina*, articuli affecti, adolescentia, tumor mol-

 lis

lis, laxus, qui hians serositatem effundit, cui si pus immistum fuerit, hujus ex corrosis partibus carnosis aliqua portio gignitur. Severinus *cap. 17. p. 311.* sex imprimis numerat discretrices, ut vocare amat, Vitii sive Pædarthrocaces suæ notas. (1) quòd pueritis sit familiaris. (2) quòd post recurrentes variolarum, morbillorum, cerionum & achorum, lactuminis item, ut dicunt, ac tineæ, negatas, imperfectasque repurgationes succedere soleat. (3) quòd *os prius vitii vim sentiat quàm circum obducta caro.* (4) quòd cùm artus impetere soleat, maximè tamen articulos lacessat ac feriat. (5) quòd malignam vim præ se ferat, quam vix ulla Medici providentia & sedulitas venientem antevertere, aut aggressam curare valeat. (6) quòd dolor periostei, membranæ, punctorius affligat. Plura itaque signa simul conjungenda, si errare, Morbumque cum aliis confundere nolis. Nec tamen, quod iterum notandum, omnia recensita expectam

pectanda ſunt, aut neceſſariò requiruntur.

(9) Apoſtema hîc pro tumore, Arabum more, ſumſerit Author, quod non niſi per accidens ad *Spinæ Ventoſæ* productionem concurrit, quatenus nimirum apoſtemate membrum aliquod obſeſſum, hincque peccantibus humoribus ſuffuſum à naturali ſua diatheſi dejicitur, ac labefactatur; unde non ſolum ſubjectum os externâ ac ſuperficiariâ carie corrumpitur; ſed etiam intima ejus ſubſtantia, maximè accedente corporis cacochymiâ, vel ab ichoribus mordacibus quaſi per cuniculos ad id delatis, inque eo jam debilitato commodum hoſpitium invenientibus; vel à nutritio ſucco ob partis præexiſtens hoc vitium degenerante acriorique reddito impetitur, corroditur, ſyderatur, ſicque ipſa *Spinæ Ventoſitas* procreatur.

(10) Caro livida, flaccida & mollis non ſolùm ſpecialiter *Spinæ Ventoſitatem*; ſed & generaliter omnem oſſis corruptionem indicare perhibetur. Et

quidem livida redditur caro ab humo-re corrupto, quem os similiter corru-ptum eructat. Ostendit enim carco secundùm Heurnium *Comment. in all. Aphor. Hippocr.* ossis intemperiem quando caro ossis cariem sensit. Flac-cida verò fit caro, & mollescit propter saniem ex osse exsudantem, Avicen-næ testimonio, qui *libr. 4. Fen. 4. tract. 4. cap. 10.* quum ossi, ait, corruptio ac-cidit, vides carnem super ipsum mol-lescere & mollem fieri.

(11) Fœtor quoque pravus, qui ex sanioso ulcere exhalat, & à putrefacti-va corruptione, partiumque resolutio-ne provenire ut plurimum solet, ossis corrupti non contemnendum signum est.

(12) Ipsa Galeni loc. ab Authore cit. verba hîc adscribi omninò meren-tur, quæ hæc sunt: Multa sæpè, inquit, ejusmodi ulcera ad cicatricem perdu-cta, non ita multò post rursus inflam-mari, & cicatrice solutâ rumpi sunt visa; id autem fit talem aliquam ob causam. Cùm adhibitis medicamen-

ti

tis caro ossi affecto superposita siccata duxit cicatricem, sanitas è vestigio restituta esse videtur: sed rursus ex osse altiùs vitiato ichore quopiam paulatim affluente iterum oboritur inflammatio, & puris subsequitur generatio, è quo cicatrix eroditur & caro exulceratur. Id quod Sennertus *Pract. libr. 2. Part. 1. cap. 10. pag. m. 23.* nec non *libr. 5. Part. 2. cap. 13.* dentium exemplo perbellè confirmat, quando ait, quòd, etiamsi in dentium carie, è quibus sanies per foramina ossis maxillæ exstillat, & extra in maxilla ulcus excitat, illud ulcus sanetur, tamen post temporis aliquod intervallum iterum cicatrix rumpatur, neque integrè sanescat ulcus, antequam dens, qui ulceri causam præbet, extrahatur. His adjicere possem propriam observationem, quâ, abhinc circiter sexennio, Patavii vidi, fistulosum cum ossis corruptione conjunctum diuturnum ulcus propè nates in femore puellæ 13. quasi annorum, quod deliberato procul dubio consilio, felicissimus ille Chirur-

gus Petrus de Marchettis consolidare noluit, Antonium de Marchettis, hujus Filium ad cicatricem quidẽ perduxisse, sed quod post trimestre ferè spatium pejoribus, quàm antè, ægrotantis rebus, iterum recruduit, idque solam ob hanc rationem, quia os, quod subtus delituit, corruptum fuit.

(13) Febris etiam Severinus meminit *cap. 17. pag. 310.* his verbis: Interdum, inquit, febricula tenuis & pusilla corpus tenet. Evenire autem tum imprimis videtur, quando pus atque sanies generatur, juxta tritum illud Hippocratis effatum: dum pus fit, febres fiunt, *Aph. 47. Sect. 2.*

(14) Major ex ulcere emanans saniei copia, quàm aliàs ex hujuscemodi ulcere sine ossis corruptione emitti solet, inter ossis quoque corrupti signa refertur, docente hoc Galeno *Commentar. in libr. 3. Hippocrat. de Fracturis text. 18.* ubi ita: quando copiosius pus est, ait, quod emanat, quàm ulceris magnitudini par sit, suspicandum est, affectum esse os, quod, si gliscere quoque videatur (ὀργᾶν vocat

Hippo-

Hippocrates, id eſt, ad excretionem feſtinare) atque incitari pars, quæ laborat, tunc pro certo id habere jam potes.

(15) Id quod iterum Severinus *loc. cit.* confirmat: Corpus, inquiens, tenet interdum macies & cachexia, quæ non minimè verenda ſunt mala; præſertim in cachecticis gracilibus, & malè habitis impuberibus.

CAPUT VIII.

De (1) *Signis in ſpecie.*

ILla Ventoſitas Spinæ cum (2) *ſuperficiali, parvaq; oſſis corruptione conjungitur*, quæ cum tumore intemperieque modica reperitur, & in qua tumor, unà cum intemperie ipſa minimè creſcit, & tumore rupto non multa exit ſanies: Illa autem cum (2) *profunda, magnaq; corruptione aſſociatur*, quæ antiqua, cum magno tu-

more intemperieque continuè accrescentibus existit, & in qua sanies post tumoris disruptionem multa emanat.

Malignæ Ventositatis Spinæ signa sunt, quando propriè in articulo, aut in appendice ipsius articuli persistit, & præsertim si profunda, magnaque & cum fœtidissima virulentaque sanie, ac cæteris supradictis conjuncta fuerit: Eoq; magis propriè maligna erit, dignosceturq;, si ægrotans aliquo (3) *pravo morbo*, ut *Gallico*, *variolis*, *malignáve febre* antea laboravit; unde natura ab illa prava qualitate in humoribus existente stimulata ad aliquam debiliorem partem eam transmisit, Ventositatemque Spinæ malignam procreavit. Prædictam autem malignitatem immediatè ab osse procedere, conjecturari potest (cùm

(cùm certa ſigna habere impoſſibile ſit) à peſſimo corporis habitu, qui nobis oſtendit, vel principalia, vel cuncta membra malè affecta eſſe; nec non ab exordiendi modo: tunc enim exiguus aliquis dolor frangitivus, & calor aliquantulùm auctus in parte affecta perſentitur, donec poſtea ob auctam materiam dolor quoque augetur ipſe, fitque intenſus; qui tandem dum perioſteum ab humore jam putrido attingitur (materia enim ſenſim ſub perioſteo colligitur, ſenſimque putreſcit; ad cujus putredinem qualitates jam dictæ ſequuntur) mordicativus, pungitivusque evadit; quo ſimul calida augetur intemperies, parsque in tumorem incipit attolli, quoniam doloris, ipſiusque partis imbecillitatis cauſa, ſanguis ſcilicet, ac cæterarum partium excre-

menta ad eam transmittuntur; ipsaque pars proprium nutrimentum sibi assimilare minimè valet, sed in excrementum illud permutat; sicque sequitur ad finem usque.

Illis Ventositas Spinæ imminet, quibus excrementa, quæ aliàs à capite expurgabantur, absque occasione ulla supprimuntur, veluti de transmittente parte, atque dolore frangitivo laborantibus (4) *superiùs scriptum reliquimus.* At magis propriè imminet, si dictus dolor à flatulenta potiùs, quàm ab humorali materiâ generetur. Difficillimum enim est humorem tam citò resolvi, quin ab eo ossis corruptio sequatur, præsertim si ichor fuerit biliosus, cujus inter humores proprium est frangitivum dolorem gignere. Imminet præterea illis, qui debiles habent

articu-

articulos, vel partes dorſales, præſertim ſi doloris, (5) *tumoriſq;* alicujus non penitus fuerint expertes; qui aliquando ita ſuperveni-re ſolet, ut ferè ilico evaneſcat, iterumque redeat, & quidem toties redeat, donec ibi fixus tandem remaneat, & humor putreſcat. Imminet tandem & (6) *podagrâ* ſimilibúsve morbis laborantibus, qui ab illis morbis ad aliquod ſtatutum tempus non ſunt liberati; quo fit, ut materia ibi diù detenta, putreſcat, corrumpatur, & oſſi, ut aliàs diximus, corruptio impertiatur, quod ultra rationem in quodam ſeniori religioſo experientiâ didici, qui adhuc hujusmodi morbo miſerrimè ſubjacet.

Hujusmodi affectionem in fieri eſſe, cognoſcitur, quando dolor non ſolùm incipit, ſed & protrahitur, ſæpeque intenſiſſimus fit,

& præſertim, ſi à materia humorali ſub perioſteo contenta cauſatur; (qui dolor,ut oſtendimus, frangitivus nuncupatur,) deinde tumor apparet, parsque inflammatur, ac tum inflammatio, tum tumor ſenſim augentur,& proinde dolores acuti, extenſivi, gravativique ob calidam qualitatem alterantem, materiamque comprimentem, ac tendentem nervos atque tendines fiunt: è quibus jam numeratis in longius progredientibus, ac ſupradictis indiciis, corruptionem in oſſe jam factam eſſe cognoſcere debemus.

(7) *An oſſis corruptio ſit cum illius eroſione, vel ſine illa*, disrupto tumore, ſtylum per foramen intromittendo cognoſcetur, quô ſi os tangitur, & minimè lubricum, ſed ſcabroſum percipitur, indicium eſt, corruptionem cum eroſio-

eroſione eſſe. Si autem lubricum & non aſperum deprehenditur, os corruptum eſſe ſine eroſione certi erimus.

Si tumor ſuâ naturâ calidus, vel frigidus fuerit; tunc à primo principio talis erit, & per calorem, per ruborem, atque per alia cognoſcetur ſigna: verbi gratia, ſi ſanguineus, cum illo non ſolùm calor & rubor, verùm etiam tenſio, renitentia, atque pulſatio conjuncta erit. Calor tum ſentitur, quia ſanguis naturâ eſt calidus, & quia in parte conſtrictus conſtipatusque calorem præter naturam acquirit. Rubor apparet, quoniam hic caloris eſt affectus, & præterea ſanguinis color rubicundus eſt. Dolor fit ob intemperiem calidam, materiamq; continuum ſolventem. Tenſio cauſatur à materia replente, & tendente, ſicuti id in

in utribus,magnisque pilis contingere videmus. Et denique pulſatio ob neceſſitatem ventilandi, & ſuperfluum ejiciendi, necnon ob anguſtationem ſpatiorum circa arterias perſentitur.

Si bilioſus fuerit tumor, ejus ſigna cum ſupradictis ferè conveniunt. Nam dolor adeſt, ut in phlegmone, ſed pungitivus, & non extenſivus, pulſativusque, ut in ipsâ phlegmone: itemque color, & is vel rubeus, clarus, vel flavus, vel citrinus, qui, ut in (8) *eryſipelate* digito compreſſo, aufugit, ſtatimque redit.

Tumor autem naturâ frigidus, & per accidens tantùm calidus, ab ortu ſuo frigidus apparebit, poſtea verò humore in parte detento, calidus evadit. Duri, vel mollis tumoris, nec non illius cum ingenti, vel remiſſo dolore, conjun-

cti

i signa per se notissima sunt, & ropterea omittimus. (9) *Tumor nte ossis corruptionem* , & per ansmissionem fit , quando in arte affecta ante eum nullus door aut calor præcessit, tanquam ttractionis causa. Fiet autem ille tumor corruptione in fieri, & n facto esse existente, & attractiois causâ præsente , quando in nembro ægrotante ante dolorem nullus aderat tumor.

Pituitosus tumor ex colore & actu cognoscitur. Color enim lbus, quia alba est pituita, ac ad actum mollis se ostendit. Et ræterea indolens existit, ac digio compresso fovea relinquitur, quæ non statim elevatur , ut in hlegmone.

Aquosus est albi coloris, tenus, factâque compressione nulla remanet fovea.

Melan-

Melancholicus durus est, im dolens, difficulterque sentiens, & coloris plumbei, dummodo crassa, vel congelatâ, vel exsiccat pituitâ genitus non fuerit. Tum etenim color albus erit.

Si intemperies, aut calida, au frigida, aut humida simul aderi per supradicta signa cognoscetur & si ea vel magna, vel parva fue rit, à magno, vel parvo recessu naturali statu partis affectæ co gnoscetur.

(10) *Signa* etiam *à subject* merito omittenda sunt, cum e jam dictis innotescere possit, i qua corporis parte affectio lateat

(11) *Humor an calidus* per se an verò per accidens sit, inde no tum fiet, quod illo calido, nemp per se influente, statim calor au ctus in parte sentiatur, hicque ma gis magisque deinceps augeatur

quin

quia sanguis, bilisque hic peccans per hæc signa de tumoribus supra allata se prodit. Si autem per accidens humor caliditatem acquisierit, tunc illo influente auctus calor in laborante parte non sentitur, calidisque patiens delectabitur. At ibi eo non nihil immorante, ac putrescente, calor non naturalis percipitur. Frigido, humidoque, id est, aqueo existente humore, mollities ibi videbitur, quamdiu modicus is fuerit. At si multus, aderit quoque tensio, ut supra diximus. Si fuerit humor virulentus, ad signa de corruptione maligna recurrendum. Et si corrumpens, erodensque insimul erit, in loco affecto calor, & dolor frangitivus, mordicativusque necessariò sentitur. Si denique corrumpens tantùm fuerit, istis supradictis carebit qualitatibus.

AN-

ANNOTATIONES
ad
CAPUT VIII.

(1) SPecialia hæc ſigna facilè in notefcent ei, qui hactenus dicta & præcipuè antecedentes cauſas, affectusque comitantes penſiculatiùs conſideraverit. Unde & nos hoc Capite Annotationibus noſtris parciſſimi erimus; maximè cùm multorum ſignorum rationem ex præcedenti longiùs diducto Cap. commodè peti poſſe videamus.

(2.2) Non video, quomodo in *Spinæ Ventoſitate* propriè & per ſe ſuperficialis oſſis corruptio locum habere & parva dici poſſit, cùm in omni *Spinæ Ventoſitate* oſſis corruptio ſemper interius, id eſt, in interna oſſis ſubſtantia incipiat, & extrorſum perioſteum verſus progrediatur, ſicque ſuperficialis oſſis corruptio demum ſuccedat & profundam præſupponat, adeoque ſuperficialis oſſis corruptio profundam vehementiâ ſuperet, quia profun-

dl

sine superficiali , superficialis au-
n sine profundâ esse non potest.
uæ enim, quæso , aliàs inter exter-
m cariem sive ulcus cariosum vul-
re, *Spinæq́ Ventositatem* intercede-
t differentia ? Vel quid opus fuisset,
riem in externam distinxisse atque
ternam ; illamq́ue à nostro affectu
parasse; hanc verò cum eo copulas-
? Dixi autem notanter propriè &
r se. Nam quomodo ulcera, alia-
ue externa membri alicujus vitia, i-
aq́ue præterea externa sive superfici-
is caries ulcera haud raró sequens ad
inæ nostræ *Ventositatem* per acci-
ens concurrere , & ad eam ansam
ræbere valeat, ex supradictis suffici-
nter constare poterit. At externa illa
ndecunque orta ossis caries propriè
ondum *Spinæ Ventositas* nominan-
a , sed fit demum *Spinæ Ventositas*,
uando illius externæ cariei occasio-
e ab intra quoque & ab interna aliqua
ausa ossis substantia corrumpi inci-
it. Unde externa illa ulcera osseas
artes occupantia, nec non ossium fra-

cturæ,

ćturæ, contuſiones, comminutiones, &c. à quibus exteriùs oſſa & ſuperficialiter labem ſæpius contrahere ſolent, non niſi ad mediatas *Spinæ Ventoſæ* cauſas à D. Götſio *l. c. cap. 3.* rectiſſimè referuntur. Et habemus cumprimis nobis adſtipulantem ſæpe laudatum D. Paul. Ammann. cum Olitſchio, quando *loc. cit. cap. 3.* Non ſatis eſt, inquit, Chirurgo, corruptum os pro cognito habere, teneat præterea oportet, ſit ne ſuperficialis illa corruptio, vel an profundius in oſſis ſubſtantiam pertingat? quod *poſterius equidem in Spina Ventoſa præſuppono, quoniam ab intra,* quod dicitur, & *verſus perioſteum hæc corruptio incipit.*

(3) A malignis & pravis his Morbis, ut luè Gallica, Variolis, Morbillis, febribus malignis, quin & fortaſſis à ſcorbuto, &c. quorum aliquo illum olim laboraſſe ſcitur, qui nunc *Spinæ* detinetur *Ventoſitate*, facilè omnindò concludere eſt, ipſam quoque hanc *Spinæ Ventoſitatem*, malignum atque pra-

vum esse morbum. In speciè à iolis & Morbillis vel malè repurs, vel temerè intrò repressis tam quenter ortum ducere affectum trum creditur, ut Severinus, qui hunc ceu ducem sequitur D. Sen. Schefferus in *Inaugurali Dispu.* vel unicè, vel certè maximam tem inde Pædarthrocacen suam deant. Idque confirmatur aliquot vium Authorum authoritate ac obvationibus. Quando Guil. Ballos Paris. Medicus *Epidem. Libr. 2.* ivam tempestatem Anni 1579. merat, eam pustularum hujusmodi nodum feracem esse scribit. Obos enim tum esse, inquit, passim nores & dolores in *variolis*, quæ eros necabant corruptis *partibus dis.* Illustratque hoc duplici explo, uno filiæ Dumæi, altero Joh. thommes filii. Ambros. Paræus *L. cap. 1.* annotavit, materiam, ex a *variolis* hisque similibus affectis origo est, qualitatis adeo malignæ, tilentis & contagiosæ participem esse,

esse, ut carnosas partes laniasse non contenta, *ossa* etiam *arrodat* & corrumpat, luis Venereæ instar; quod imprimis declarat nobilissimo exemplo filiæ Claudii Piquei, quod jam supra *pag. 130.* recensuimus. Apud Fabric. Hildanum elegans huc faciens habetur observatio *Centur. V. Observat. 58.* de puero Christoph. Burckardi, quod nempe is contraxerit *ex variolis* præter alia symptomata tumorem ex materia pituitosa & fistulenta circa *malleolum* sinistrum, qui videbatur difficilis & longæ curationis, sæpeque *ossa erodentem* abscessu minari. Idem testatur Phil. Salmuth *Libr. 1. Observat. 34.* ubi, quando in *variolis*, inquit, ebullitio est nimia, valdè vehemens, sanguinem quasi furiosum reddit, qui de loco ad locum fertur, potissimùm autem *articulos* petit, tanquam *partes exangues*, & ... *imbecilliores*: subditque historiam ... liolæ Jeremiæ Kelleri: Cui in *variolis* pars materiæ occupaverit *utrumque humerum*, utrumque *olecranum*

x *utrumq; genu.* Huic tandem, ut inem faciamus, non dissimilem casum idit Nobiliss. D. Sebast. Scheffer. in nfante unius anni Charitino; cujus rachium sinistrum, quum *variolæ* n corpore planè suppressæ, perperam tiam expurgatæ & exsiccatæ essent, ecurrens quidam humor cum fer-nentatione & nova sanguinis ebulli-ione ita occupavit, ut aliquibus tu-erculis obortis sequerentur *abscessus rticulorum, carpi* & *radii.*

A Gallico Morbo quomodo descen-ere Malum nostrum queat, perstrin-imus *Annotat.* ad *Cap. VII. num. 1.*

(4) Superiùs, id est, *Cap. V. p. 189.* ec non *Annot. ad idẽ Cap. p. 217. 218.*

(5) Nimirum tumor non solùm embrum, quod obsidet, debilius ddit; sed & dolore affligit; hincque *rruptorium nostrum ossium absces-m* per accidens sive occasionaliter, , quo supra indigitavimus, modo, celerare valet.

(6) Podagram generali sensu pro thritide dubio procul hîc sumpserit

Author, cui obnoxiis duplici cumprimis ratione perniciem minabitur *Spinæ Ventositas*, nimirum primò subjecti viciniâ, deinde causarum quoque affinitate, quæ inter utrumque affectum intercedit. Subjecti viciniam quod attinet, occupat arthritis nervosas, membranosas, sensuque præditas proximè circa articulos obvias partes: *Spinæ* verò *Ventositas*, illos ipsos articulos seu osseas partes, quibus partes illæ nervosæ proximè adstant, inhabitare solet. Causarum autem affinitas inde elucet, quòd arthritis à serosis, ichorosis ac tartareis, *Spinæque Ventositas* ab his non absimilibus, tenuibus nempe atque acribus humoribus, vel semiputribus sanguinis ichoribus ortum habere dicatur. Facillimè ergo fieri posse, ut illi humores in nervosis partibus circa articulos stabulantes in ipsos articulos transeant, & eorum substantiam internam etiam erodendo ipsam *Spinæ Ventositatem* producant, quis non videt?

(7) Corrupti atque erosi ossis signa

quæ ſparſim apud Authores reperire licet,omnia omnium optimè unà complectitur Hieronym. Fabric. ab Aquapendente *Op. Chirurgic. Part. poſterior. Libr. 3. cap. 10.* quæ propterea ipſa his inſerere non abſonum fore duxi. Signa itaque corrupti oſſis, ſi os conſpicitur, ſunt, (1) quòd os reddatur pingue & unctuoſum, quia ſeparatur naturalis humiditas; (2) quòd fiat nigrum, & carioſum; & quidem nigrum, quia ablatum eſt temperamentum, quo os album aliàs conſervatur; carioſum verò, decedente propriâ oſſis ſubſtantiâ. At ſi oculis conſpici os nequit. 1 eſt ſignum, quod ulcus interdum cicatrice quidem obducatur & ſanum appareat, ſed pauco interpoſito ſpatio rurſus abrumpatur cicatrix & ulcus renovetur. 2 ſignum eſt, ulceris diuturnitas. 3 eſt, quòd caro ulcerata oſſi corrupto ſuperpoſita immensè mollis & flaccida exiſtat, ita ut specillum, turunda, & convoluta linteamina facilè per ipſam penetrent: quod inde fit, quia, quando os à ſanie

corruptum eſt, facilè propter viciniam caro remollitur, & in corruptionem tendit. 4. eſt, quòd immiſſo ſpecillo ad os per partem ſuperpoſitam oss non reperiatur lubricum & læve, ſed aſperum & carioſum, vel non reperiatur ſtabile & reſiſtens, ſed penetret per ſubſtantiam oſſis remollitam. 5. eſt, quod conſpiciatur ſupra os corruptum frequenter caro livida & corrupta. 6. eſt, quòd humores ex ulcere effluentes primò copiâ pluree ſint, quàm conveniat ulceris magnitudini, deinde qualitate ſimiliter pravi ſint, nimirum tenues, & ut plurimùm valdè fœtidi. Unde Fallopius addit, quòd, ſi linimentum ſiccum in vulnus infigatur, ut os contingat, & amotum altero die valdè fœteat, os corruptum arguat. His omnibus ſignis peraddunt alii (quos inter Rolfinckius quoque eſt, *Diſſertat. Anatomic. L.* .. *cap. 4.*) adhuc aliud ſignum, nimirum quòd oſſa integra dura, corrupta verò vel carioſa contrà non dura, ſed mollia atque friabilia deprehendantur.

S

ſed de quo notat Paræus *Libr. 9. cap. 0.* quòd oſſis durities fallax oſſis integri ſit ſignum ; quando non rarò animadvertit, oſſa carioſa, eò quòd reudata aëris appulſum diu pertulisent, adeo dura evaſiſſe, ut ipſa vix erebra ſubire potuerit. Pergitque, nollia & fungoſa reddere oſſa putriam humiditatē, quam humiditatem, ccitate inductâ, ex hauriat atque bſorbeat tandem aër, unde contumax urities. De cætero quomodo exorari poſſit, num oſſis corruptio ſuerficialis & externa ſit, adeoque exrnum tantùm ulcus pro cauſa agnoat, an vero interna, id eſt, profunda, ualis in ipſa noſtra *Spinæ Ventoſitate* ontingit, docet Celſus *Libr. 8. cap. 2.* s verbis : Si ſpecillum, inquit, tee in foramen demittatur, quo mas vel minus intrudo, vel in ſummo riem eſſe, vel altiùs deſcendere tetur. Nigrities quidem etiam collipoteſt ex dolore, & ex febre, quæ, i mediocria ſunt, illa altè deſcenſe non poteſt, ubi verò magna, altè

descendit. Manifestior tamen adacta terebrâ fit. Nam finis vitii est, ubi scobis nigra esse desiit. Hæc Celsus.

(8) Biliosum *Spinæ Ventosæ* tumorem cum Erysipelate comparat Author, procul dubio Veterum sententiâ persuasus, utriusque causam bilem esse, per quam si sanguinis partem calidam, tenuem, ac ichorescentem intelligeret, salva res esset, nec nos haberet refragantes.

(9) Tumorem ante ossis corruptionem non esse tumorem à *Spinæ Ventositate* ortum, sed hanc demum occasionaliter progignere aptum natum iterum monemus.

(10) Quæ pars laboret, dolor potissimùm sensus afflictum docebit. Unde non opus scrupulosâ inquisitione. At si quæris, quæ maximè partes hoc in affectu divexari soleant, relego Te ad *Annotat. Cap. III. num.* 3 itemque *Cap. 7. num. 5.*

(11) Non tam ad primas has qualitates, sive eò respiciendum, an humor sit calidus, frigidus, vel humidus quàm

quàm ad ſecundas, id eſt, an ſit tenu-
s, acris, ſalſus, nitroſus, ichoroſus, vel
potiùs craſſus, lentus, viſcidus, cru-
dus &c.

CAPUT IX.

De Signis Prognoſticis.

ILla Ventoſitas Spinæ curabilis
eſt, licèt (1) *difficulter judicetur*,
quæ (2) *minimè maligna eſt*, nimi-
um (3) *nova*, & cum qua oſſis cor-
uptio minima, & non niſi in fie-
i conjuncta eſt, in qua intempe-
ies, (4) *ſanieſq; modica*, ac ſine in-
enti fœtore, (5) *tumorq; in decli-
iori parte orificium habens* ſe of-
ert, atque (6) *os à ſuperjacente
arne ſine vaſorum, nervorum, ten-
inumq; periculo eximi poteſt*, &
7) *diſpoſitio prava* (ſi à cacochy-
nia excitata fuerit) tam generan-
um, quàm transmittentium, nec

non recipientium membrorum in bonam commutari poteſt, bona dummodo antea fuerit. Si autem prava illa extiterit, & (8) *naturâ vitium tale ægrotans habuerit;* tunc in ea corrigenda non immorandum, quia immutare eam impoſſibile eſt: imò licèt interdum adſcititia ſit, tamen adeò vitiata conſpicitur, ut ad ſtatum naturalem eam revocare impoſſibile ſit; quod accidit tum ob morbi naturam, tum (9) *ob ægrotantium mores*, qui quaſi ab occulto quodam, (10) *ſibi contrariis cibis pro victu utuntur*, plurimo delectantur ſomno, atque univerſalia medicamenta renuunt.

(11) *Curabilis* etiam ea cenſenda, *quæ in cranio* habetur, nec non, quemadmodum in pluribus hujusce Civitatis expertus ſum, quādo ægrotans validis viribus conſtat. Incu-

Incurabilis autem judicatur ea, quæ (12) *maligna* est, nempe an-iqua, cum (13) *magna, profun-daq; ossis corruptione*, tumore, in-emperieque ingenti, (14) *dolore valido*, & (15) *sanie* (tumore ru-pto) *multâ*, atque *fœtidissima*; i-em quæ fit (16) *in articulis*, vel n ossis appendice, ubi tendines desinunt, cùm quia os vitiatum superjacente carne tam facilè non eximi potest, tum quia ibi alidum innatum debilissimum, laque pars naturâ frigida est, tum tiam ob materiam illis partibus ontrariam. Et hinc est quòd Galen. 4. *Meth.* 6. ajebat: *Cacoë-he statim fieri, quæcunque in arti-ulis accepta vulnera sunt, id quod mnes ferè sciunt*; & reddit ipse Galenus causam inquiens: *Ubi* nim *tendines, nervi, & carne va-ua, osseaq; sunt loca, ibi* (17)

 doloris

doloris, vigiliarum, convulsionis, & *delirii* periculum instat; præsertim si os spongiosum fuerit, ut (18) *calcanei*, claviculæ, & nasi, humorque corrumpens virulentus extiterit; & (19) *immediatè ex osse scatet*, ægrotantisque vires imbeciles fuerint.

ANNOTATIONES
ad
CAPUT IX.

(1) Quanquam omnis *Spinæ Ventositas* periculosa & difficulter curabilis non immeritò habeatur, (1) quia omnis quarumcunque etiam corporis partium corruptio & putrescentia periculum, eoque majus illa minatur, in ossibus quæ contingit, cum hæc majorem à statu naturali recessum indicet, insolentiusque quid sit, ossa ceu partes solidas, frigidas, & siccas, quàm aliàs carnosas, molles, & humidas corrumpi & exulcerari. (2) quia

uia omnis ossium caries, magisque adhuc interna, docente Sennerto *rax. Libr. 5. Part. 2. cap. 13.* curationem ulceris impedit, nullumque lcus perfectè sanari potest, cui os orruptum subest; & teste Aquapenente *Op. Chirurg. Part. posterior. L.* *cap. 10.* nihil Medicos in curandis lceribus magis fatigat, quàm ossis orruptio. (3) quia assiduè nova maeria affluit, & viscera perennem fohitem suppeditant, Rolfinck *Dissert. Anatomic. Libr. 2. cap. 47.* (4) quia, adhuc in fieri est, vix animadvertiur, nec facilè de remedio cogitatur, quæ altiores jam egit radices, ræstantissimi etiam Medici dexterrinam operam plerunque eludit &c. ertum tamen est, ipsaque ratio dictiat, aliam aliâ magis minusve periulosam, iterumque aliam magis vel ninus ægrè esse sanabilem.

(2) Illam affectus nostri speciem, uæ malignitatem non redolet, mais esse curabilem, minusque cæteris aribus periculosam, quàm quæ mali-

gnitatem conjunctam habet , facilè est creditu, cùm omnes omninò morbi maligni non malignis in suo genere periculosiores sint, & contrà, ut ex subsequentibus clariùs patebit.

(3) Novam prætereà, sive recentem, & fientem magis esse curabilem minusque periculosam Marchettis quoque, & Ammann *locc. citt.* confirmant; quorum ille, incipiens, inquit, faciliùs cedit antiquâ; hic verò: citiùs tamen, ait, recentes ossium corrosiones in *Spinæ Ventositate* curantur, quàm inveteratæ; ob hanc procul dubio potissimùm rationem, quia principiis obstare in omnium morborum, adeoque & hujus curatione utramque facit paginam.

(4) Sanies enim paucior, & tolerabilis inde exhalans fœtor minorem ossis, ac circumjacentium partium putrefactivam indicat corruptionem.

(5) Unde generatum pus, aliique peccantes humores promtiùs effluunt, qui aliàs os, adsitasque carnosas partes

artes quodam quasi contagio magis nquinare, ac conspurcare solent.

(6) Contrariorum eadem est ratio. Hinc quia, ut paulò post inculcat Auhor, illa *Spinæ Ventositas*, in qua corossa ossa à superjacente carne tam faile eximi non possunt (cujus conditiois humeri, scapularum, & femoris ssa sunt) vel juxta quæ nervosæ pares, musculorum capita, nervi, tendies, magnæ arteriæ, ingentesque veæ desinunt, (ut in manibus, & pedius, item in juncturis, magnorumque ssium capitibus) curatu est difficilir, majusque portendit periculum, uòd tutò ibi Chirurgicæ Operaties institui nequeant; ideo contrarioum vi sequitùr, illam *Spinæ Ventositatem*, quæ talia ossa obsidet, cum uibus res ita se non habet, vel in uibus memorata hæc desunt, conrà curatu esse faciliorem, minusque omminari periculum.

(7) Id est, prava dispositio nondum abituata, sed in habitudine demum xistens.

(8) Tunc enim valet illud Horat. *Libr. 1. Epist. 10.*

Naturam expellas furca, tamen usque recurret:

Vel Ejusdem Horat. *Libr. 1. Epist. 2.*

Quo semel est imbuta recens, servabit odorem

Testa diu ---- ---- ----

(9) Subintellige intemperantiam, inque cæteris non-Naturalibus rebus excessum, & refractariam in exsequendis iis, quæ Medicus præcepit, ægrotantium inobedientiam.

(10) Adeo verum est illud Ovid. *Libr. 3. Amor. Eleg. 4.*

Nitimur in vetitum semper, cupimusq; negata.

(11) Contrarium sentit Mœbius atque Götsius sæpe *alleg. Disputat. c. 4.* Ita enim: Quo, ait, pars affecta propinquior parti nobili, vel si principale membrum facilè in consensum trahere queat, eò periculosior etiam est affectio. Hinc *cranii profundæ syderationes sunt periculosissimæ.* Et hanc ipsam ob rationem Idem ibid. Avicen-

m quoque pro ſe adducunt, qui ſiiliter partium oſſearum capiti vici-rum corruptiones deſperatas pronciet: Quando enim os, ait hic, rruptum eſt ex capite coxæ & anæ, & ſicut ſpondili dorſi, tunc fure ab ejus curatione melius eſt proer nucham. Et alibi ſcribit: Caput tem anchæ & coxæ & ſpondili dorquando corrumpuntur, tunc fugiar ex curatione eorum propter lom anchæ.

(12) Maligna *Spinæ Ventoſitas* inrabilis jure cenſenda. Nam ſi maigni illi morbi, luem Gallicam, varios, morbillos, febres malignas &c. di-, à quibus illa ortus ſui ſpiritum plenque haurit, vix ſtrenuiſſimis, prorſque canonicis ab experientiſſimo iam adhibitis cedunt remediis, quid hoc noſtro affectu, velut malignæ atris adhuc pejori filia ſperemus? non omnem emendationis ac exoatæ redintegrationis ſpem penitus truncet? Deinde etiamſi uno in lo- fœcundæ aliàs putredinis infelix con-

continuatio artis dexteritate inhiberetur, ipsaque exesa pars ferri efficaciâ resecaretur, nisi tamen Mali scaturigo oppilaretur, ipsaque antecedentis morbi malignitas (at hîc labor, hoc opus est,) expungeretur, idem affectus antè hac in parte sublatus, in aliâ atque aliâ pro variâ virulentæ materiæ translatione iisdem pravitatis notis facilè repullulasceret. Quo ipso etiam Malum nostrum ab ulcere carioso, ceu non fallaci signo, ut obiter hoc immisceamus, distinguit *Pandolphinus* noster *Cap. 1. pag. 40.*

(13) Cum profunda, id est, intima & internâ ossis substantiæ corruptione omnis propriè dicta *Spina Ventositas* conjuncta; imò nihil aliud, quàm ipsa hæc dicta corruptio est; ut adeo inde prognosticum desumere nullum liceat. Magna autem ossis corruptio, hoc est, latè se diffundens, magnum vicissim Morbum, magnamque morbi causam indicat, hincque majus quoque periculum utique prænunciat.

(14) Quò enim dolor vehementior

, eò quoque peccantes ex corrupto e exſudantes humores magis eſſe res, ichoroſos, mordaces, eaq́ue proer impetuoſiùs ſenſiles membrano- partes invadere, facilè conjicere, que hinc pejoris eventus prognoſtim ferre licebit.

(15) Quemadmodum quò ſanies paucior, fœtorq́ue minor, eò quoe minorem indicat corruptionem; quoque quò ulcus majorem saniei piam effundit, quòq́ue fœtidius o- t, eò & provectiorem oſſis ac cirmſitarum partium putrefactivam plicat corruptionem. Eadem ratio de intenſiori carnis ægrotans os tentis lividitate, meritò hîc inſeren-. Ut enim docente Galeno *in Commentar. ad Hippocr. Aph. 2. Sect. 7.* nnis talis coloris ſpecies non ob meocrem oſſium labefactationem, ſed fortem corruptionem circumjaentibus carnibus contrahitur, quia ipſis ſcilicet nativus calor extinguiur; ita ipſa ratio dictitat, quòd, quò ajor eſt carnis à naturali ſuo colore ad

ad lividitatem recessus, eò inde quoque major ac virulentior ossis corruptio, eòque major nativi caloris in carnibus extinctio, atque adeo periculosior ipsa *Spinæ Ventositas* indicetur.

(16) Articulorum *Spinæ Ventositas* non quidem omnis simpliciter, sed fortassis eatenus saltem incurabilis dicenda, quatenus sine ossis exemtione curari nequit, quod Severinus etiam confirmat, dum *c. 18.* quoniam articulos, inquit, deprehendi, conteriquè monstratum est, ob id à mutilatione sæpè non evadunt hi pueri: quin motus abolitionem aut depravationem ansylen plurimum incurrant, quibus penitissimè propagatum est vitium. At quia ossis hæc exemtio apud nos præcipuè rarissimè admittitur, fit demum Morbus revera incurabilis; sæpe fortean curabilis futurus, si totum affectum os eximere aliquando liceret, nisi à totius corporis malignâ infectione provenerit. Cæterùm non omittendum hîc est, illam quoque *Spi-*

næ

Ventositatem (quod D. Ammann rbenè notat,) periculosissimam, & vera esse incurabilem , in talibus æ contingit locis , ad quæ manus hirurgi idoneis instrumentis pertinre non potest , cujus exemplum æbet illa circa processus alares inrnos, item illa in aurium & narium ſibus visa , in qua nempe abscessio on sine insigni patientis tædio natu- relinquenda.

(17) Tandem accedentium symomatum ratione periculosior, masque incurabilis fit affectus noster; leo quidem , ut Severinus loc. cit. on unumquodque ossis vitium suâ aturâ perniciosum, sed quantumvis aratu longum, tantundem etiam tuam esse , Marylli pueri exemplo aud *Galen. 7. de Anatom. aggress. cap.* 3. comprobet ; cui nimirum puero x ictu & prava curatione corruptum s pectoris, patulumque sic, ut visce- viserentur, sanatum excisione fuet, asseratque, quòd , si quod in ossis orruptione, ipsaque Pædarthrocace sub

subſit periculum , id vel ad partes quibus contegitur os, vel ad cauſas quæ Malum produxerunt, vel *ad ſymptomata*, quæ ſunt adjuncta ; uti cachexiam, febriculam, maciem &c. referendum ſit. In ſpecie convulſionis, oſſium corruptioni ſupervenientis, ceu lethalis ſymptomatis egregium exemplum, quod ad ipſam *Spinæ Ventoſitatem* non malè referri poteſt, ipſe habet Divus Cous *Epid. Libr. 5.* Lariſſæ, inquit, Scamander coxendicem ſyderatam habuit, & os diu deſperatum. Hic poſt magnam ſectionem etiam ad os ipſum denique inuſtus eſt, ac tum duodecimo poſt ſectionem die convulſio cœpit , ac magis detinuit. Convulſione autem tentabatur crus ipſum ad latera usque , quæ ad alteram etiam partem perveniebat. Crus autem contrahebatur &extendebatur, cæteraque membra movebat , & maxillæ riguerunt. Hic octavo poſt convulſionis inſultum die convulſione periit.

(18) Qua-

(18) Qualis illa imprimis Joh. van orne ſupra deſcripta fuit.

(19) Hæc *Spinæ Ventoſitas*, ubi vi-lentus humor immediatè ex oſſe orrupto ſcatet quanquam ſatis peri-uloſa, curatuque difficilis ſit; reſpe-u tamen illius, quæ à maligno præ-edaneo affectu, aut totali ſanguinis aligna infectione proceſſit, mitior rit, puta ſi hæc, de qua nunc nobis t ſermo, ab humore in oſſe demum irulento reddito, & ab eo immedia-è ſcaturiente ortum duxerit; idque b hanc rationem, quia hujus cauſa rivata eſt, malignitasque quæ ſubeſt, a una tantùm parte conſtricta tene-ur; illius verò cauſa communis, mali-nitasque in totum corpus diffuſa, ongèque major eſt, dum totam ſan-uinis maſſam contagione imbuit, uam certe univerſam corrigere mul-tò difficilius eſt, quàm ejus ſal-tem, ut ita dicam, par-tem.

CAPUT X.

De indicationibus Universalioribus.

Morbus (ut è Gal. *13. Meth.* 2. colligimus) vel imminet, vel est in fieri, vel in facto esse. Imminens (1) *præcautionem*; factus, sui (2) *curationem*, in fieri autem existens duplicem solicitudinem indicat; præcautionem scilicet atque curationem. Unde si morbus per fluxionem oriatur, inhibendus, ipsius fluxionis causas tollendo; cujus duplex est differentia, (3) *transmissio* videlicet atque *attractio*, Galen. *13. Meth.* 3. Transmissio à cunctis (4) *humoribus*, vel *quantitate* vel *qualitate peccantibus* (veluti ostendimus) causari potest. Si à quantitate tantùm; (5) *quantitas diminutio-*

ne

tollitur, quæ diminutio per e-
cuationem fit; nempe sangui-
s missione, (6) *frequenti balneo*,
ercitatione, frictionibus, (7) *di-*
rentibusq; medicamentis, &
æter hæc omnia, inediâ. (8)
cochymia autem *purgatione*,
æ (9) *cuiq; superabundanti succo*
accommodata, corrigitur, Ga-
n. *13. Meth. 6.* materiâ primò
æparatâ, (10) *si non turgeat*, ut
quit Hippocr. *1. Aphorism. 22.*
imirum si fuerit *calida*, est (11)
frigeranda; si frigida, calefaci-
da; si acris, vel salsa, attempe-
nda; & sic de singulis tum pri-
is tum secundis qualitatibus,
æ quidem supra nominatæ e-
cuationes in ægro febricitante
on sunt administrandæ, exceptâ
ediâ, sanguinisque missione;
2) Prout autem major vel mi-
or ipsius sanguinis redundantia,
major,

major quoque & minor sangui-nis copia detrahenda erit; & qui-dem per contrarias partes (13) *re-vellendo*; per proximas (14) *deri-vando*; & si non fuerit maligna, nec aliud impedimentum super-veniat, (15) *intercipiendo*, (16) *re-percutiendo*, partemque affectam vitiosos succos gignentem, aut colligentem, aut multiplicantem, & per solitos ductus non expel-lentem, (17) *roborando*, eamque ab obstructionibus, vitiosisque succis liberando.

Si autem fluxio per attractio-nem fiat, causa illius pariter (si fieri potest) surripienda, deinde af-fectus sanandus, Galen. ut supra. Cujus attractionis causam dolo-rem esse jam diximus, (18) *calo-rem non excludendo*. Idem quo-que agendum in congestione, in-temperiem videlicet, aut quodli-

bo

bet aliud vitium tollendo. Si tandem morbus reconcentrationis causâ naſcatur, materia per afflictam partem (quemadmodum etiam congeſta) & non per aliam viam educenda eſt.

ANNOTATIONES
ad
CAPUT X.

(1) COnſiſtit autem vulgò Præcautio, ſive præſervatio in remotione cauſarum;

(2) Curatio verò in remotione ipſius morbi conſiſtere perhibetur; non tamen fortè neglectis ipſis quoque cauſis, cùm omnis methodica curatio non ſolùm præſervatio, per cauſæ ablationem fieri debeat.

(3) De transmiſſione, & attractione egimus ſupra.

(4) Imò humores non ſolùm quantitate, & qualitate, ſed etiam motu peccant.

(5) Recte! A quantitate enim, sive abundantiâ humorum, & plethorâ diminutio indicatur; non autem, uti nonnulli arbitrantur, præcisè Venæsectio, quippe quæ rectiùs inter auxiliorum materias, quæ nunquam indicantur, non autem inter auxilia ipsa refertur, cùm indicatum semper opponi & contrarium esse debeat indicanti, abundantiæ autem humorum non contrariè opponatur Venæsectio, sed imminutio, quam Medicus, sive per Venæsectionem, sive per cucurbitulas, sive alia ratione, prout nempe visum ipsi fuerit, instituere potest.

(6) Scarificatione sive cucurbitularum appositione, quæ hic inserenda.

(7) Anne digerentia medicamenta inter evacuantia, vel quantitatem humorum diminuentia medicamenta referuntur? Insolitum!

(8) De Venæsectione respectu humorum abundantiæ, sive plethoræ quod dictum est, idem Recentiores quidam de purgatione respectu Cacochy-

cochymiæ, seu corruptionis humorum intelligendum volunt; nimirum nec purgationem propriè à cacochymia, sed latè humorum vitiosorum correctionem ab illa, ob eandem n. 5. allatam rationem, indicari, sive illa postea humorũ correctio purgatione propriè dictâ, sive alterantibus medicamentis, sive alio quovis modo celebretur. Sunt enim inter Modernos, quibus tantùm non electivè fortiora purgantia omnia omninò sordent, qui in dubium adhuc vocant, an omnis etiam cocochymia purgationem exigat.

(9) De purgantibus accommodatis, id est, de iis, quæ appropriatum humorem peccantem evacuare dicuntur, loquitur Author, ut quando rhabarbarum bilem, folia sennæ melancholiam &c. purgare creditur. Qua de re iterum Moderni dubitant. Sed quales lites nostras hic facere nolumus, maximè cùm prælum, quod anxiè hæc expectat, abrumpere, brevesque nos esse jubeat.

 (10) Vid,

(10) Vid. *Commentar.* Heurnii in *alleg.* Hipp. *Aph.*

(11) Materia, sive etiam intemperies calida simplici hac indicatione refrigerationem quidem postulat, sed non semper, imò rarò solis actu frigefacientibus instituendam, quibus quippe v. g. in febribus ardētibus plus sæpè officeremus, quàm proficeremus. Quin eò potiùs nunquam non respiciendum, unde ille p. n. calor contractus fuerit. Jam quia vix frequentiorem causam habet, quàm pororum occlusionem, fuliginumque per eos subinde abscedere solitarum retentionem, ideo pororum illa apertio, & retentarum fuliginum excretio non solùm revera indicatur, sed etiam sæpe sæpius maximè proficua reapse deprehenditur.

(12) Cui addatur & scarificatio.

(13) Est enim revulsio humoris in partem aliquam fluentis in contrarium aversio.

(14) Derivatio verò humoris part

in

incumbentis ad vicina aversio, & per ea loca evacuatio est.

(15) Interceptio fit, quando humores in via ad partem affectam sufflaminantur, ut ad eam pertingere nequeant.

(16) Repercussio sive Repulsio fit, quando humores ad partem affectam fluxuri aliò propelluntur, ne ad affectam partem perveniant; vel quando, qui noviter influxerunt, retunduntur, sicque pars affecta ab illis humoribus liberatur: quæ in plerisque affectibus rariùs, & in hoc nostro fortassis rarissimè locum habet.

(17) Hæc partium roboratio tertiam indicationem, nimirum vitalem, ab Institutionistis dictam, respicit.

(18) Ob quas rationes supra *Annotat.* ad *Cap. IV. num. 15.* dolorem propriè attrahere negavimus, ob easdem ferè negari quoque potest, calorem propriè humores attrahere. Solùm hic superaddimus, quòd, si calor

humores attraheret, sequeretur, ibi majorem esse calorem, ubi major est humorum atque sanguinis copia; quod tamen à vero alienum. Deinde ubi calor intensior p. n. ibi quidem, quod fatendum, major quoque humorum confluxus, sed cujus causa non attractio, verùm hæc potius esse videtur, quia calor partis affectæ poros rarefacit, unde illa humores per arterias ordinario motu continuè affluentes in gremium suum liberaliùs admittit, ac promtius suscipit, qui dum ob poros rarefactione ampliores redditos motu suo ita turbantur, ut ex arteriis in venas transire, & per has redire non nisi difficulter queant, fit, ut ibi subsistant, & copiosiùs cumulentur.

CAPUT

CAPUT XI.

De Indicationibus specialioribus.

QUò autem ad ipsam laborantem partem deveniamus, Medicus, si à morbi principio accersitus fuerit, (quo quidem tempore nunquam vocatur) omni uti debet ingenio, ut (1) *dolor* (sine quo noster affectus nunquam creari potest, quia corpus nervosum ratione periostei à qualitate statim tangitur, indeque dolor necessariò excitatur,) *tollatur* vel saltem remittatur, eò quòd dolor ultra attractionem, vires consumit, indeque morbus inimicum se debiliorem habens, potentior evadit, difficillimeque ex-

pellitur. Eſt autem dolor hic duplici via tollendus; anodynis videlicet, atque ſanantibus, Galen. *13. Meth. 6. & 5. Simpl. 19.* (2) *Anodyna* alia ſunt ſecundum eſſe; alia ſecundum dici talia. Anodyna porro calida ſunt, & bipartita. Alia enim noſtro corpori (ut ſuppurantia) ſimillima ſunt; alia verò calida in primo gradu, tenuiumque partium. Prima à calore naturali, & partium temperamento (3) *indicantur.* Dum enim hæ incolumes ſervantur, virtus etiam earum ſervatur robuſta, ut triſtem ſenſationem illam expellere queant, quo mitior evadat dolor; alia calida in primo gradu, tenuiumque partium eſſe debent, ut evacuent, digerant, rarefaciant, concoquant, ac materiam in parte affecta exiſtentem

æqua-

æquabilem reddant; quæ quidem anodyna à causa adjuvante indicantur. (4) *Anodyna* secundum dici intensè frigida sunt,&à calido innato quidem indicantur, sed non faciunt ad aliud roborandum, & conservandum membrorum, veluti anodyna temperata; neque ad dirigendam, evacuandamque materiam peccantem, sicut calida in primo gradu; sed illum tantum usum habent, ne objectum (v. gr. calida intemperies) suâ violentiâ partem nervosam nimium afficiat. Nam quo pars calidior, (loquendo de partibus nervosis) eò etiam sensum magis exquisitum habet. Quare cùm hujusmodi Anodyna sint valdè frigida, nimirum in quarto gradu, & frigidum calido adversetur, nervosas partes stupefactas, in-

ſenſibileſque relinquunt; unde dolor ceſſat; quo verò calido reverſo, dolor quoque revertitur; quia manente causâ realiter non ceſſat effectus.

(5) *Sanantia* autem à cauſa principali indicantur, doloreſque & ejus cauſam auferunt. Hac enim remotâ realiter ceſſat effectus, nempe dolor: verbi gratia, ſi intemperies aliqua peccaverit, eam alterando; ſi materia, ipſam educendo; & denique materiam in parte exiſtentem evacuando. Cujus evacuationis duplicem à Galen. *13. Meth 9.* habemus ſpeciem, nempe, aut quando ad alias partes humor transfertur, qui in ægra continebatur, dummodò influxerit & non (6) *congeſtus*, neque *reconcentratus*, nec *malignus* fuerit, inque venis (ſaltem minimis))

mis) & non in ſpatio contineatur, (quandoquidem aliàs translatio minimè convenit) aut quando prorſus è corpore foras expellitur. Translatio duplici modo fieri poteſt, primò cum pars affecta roborata ad alias abigit humorem, quod quidem rariſſimè contingit, cùm ob partis laborantis maximam debilitatem, tum ob continuum affluxum, qui difficillimè, tardiſſimèque avertitur, præſertim corruptione jam in oſſe contractâ; quod jam corruptum os ſi non auferatur, neque fluxio auferri poteſt: altero verò modo translatio fit, quando illæ partes, quæ ſanæ ſunt, ad ſe trahunt humorem; quod fit, dum attrahens aliquod, ut ligaturæ, frictiones, cucurbitulæ, atque ſimilia uſurpantur, iiſque admoventur. Prorſus

sus foràs è corpore expellitur humor dupliciter, vel sensibiliter, vel insensibiliter: sensibiliter per partem ipsam affectam, eam scarificando, ac incidendo; quanquam scarificationes in hoc casu non laudem, quia absque utilitate sunt, dum materia in profundo propè os continetur: incisio verò (cum factum fuerit apostema) convenit. Quo facto, semper os corruptum à me repertum fuit. Insensibilis autem evacuatio fit (7) *discutientibus*, cum quibus (si materia fuerit indurata) emollientia sunt permiscenda. (8) *Os denique corruptum à sano est segregandum*, forasque educendum. (9)

ANNO-

ANNOTATIONES
ad
CAPUT XI.

(1) ALiàs ſymptomata, quale dolor quoque eſt, juxta Methodi medendi leges, curationem non exigunt, quippe quæ ſublato morbo, à quo foventur, ſua ſponte cedunt; non ſecus ac ſublato corpore, tollitur umbra ab illo facta. At ſi urgentia fuerint ſymptomata, id eſt, talia, quibus præſentibus vera morbi ablatio ſine magno periculo & vitæ ſæpè discrimine expectari non poteſt, ipſa cauſæ naturam induunt, & ad ſe quoque curationem trahunt, ac ante ipſius morbi, à quo dependent, ablationem, removeri aut ſaltem mitigari deſiderant. Et tale urgens ſymptoma hîc quoque Author noſter per dolorem intellexerit.

(2) Anodyna ſive dolorem lenientia latiſſimè ſumta ſecundum Gregor. Horſtium *Oper. Med. Tom. I. p. m. 383.* triplicia ſunt. (1) quatenus purgatione,

ne, Venæ sectione, vel aliter causa doloris evacuatur. (2) quatenus membrum stupefit. (3) quatenus medicamentum immediatè facit ad correctionem illius, quod in membro dolorem efficit, quod propriè vocatur Anodynum; estque omne illud, quod temperato suo calore membrum suaviter alterat, laxat, & rarefaciendo emollit.

(3) Anodyna propriè dicta non indicantur nisi à dolore urgente.

(4) Anodyna hæc, secundum dici ab Authore dicta, in specie Narcotica propriè nominantur, quæ stuporem parti inducunt, sensumque, ne id, quod dolorificum est, percipiat, hebetant. Id quod præstant, ex vulgari sententiâ, medicamenta in fine tertii, graduque quarto, frigida, calorem partibus insitum, unàque spiritus quasi profligando; nisi plerisque occultam proprietatem cum Veteribus assignare maveelis.

(5) Hæc sanantia medicamenta etsi dolorem auferant, tamen anodyna pro-

proprié ſive dolorem lenientia propterea non dicenda, quia proprié dicta anodyna doloris cauſam non tollunt, ſed manente etiam causâ, ſaltem dolorem ipſum reſpiciunt, eumque leniunt. Conveniunt autem ſanantia hæc medicamenta cum prima illa Horſtii jam *alleg.* anodynorum improprié, ac latè acceptâ ſpecie; ſed quam ipſe à veris anodynis ſtatim removet.

(6) Ita omninò eſt. Neutiquam convenit, humorem per congeſtionem collectum, aut intro repulſum, aut malignum ab hac parte aliò relegare. Quid enim inde levaminis ſentiret ſuccumbens? hanc quidem partem à morbo liberare, eodem autem aliam iterum onerare, huicque non majori cum ægrotantis levamine obtrúdere, quod alia à ſe abegit?

(7) Hæc diſcuſſio, ab Inſtitutionibus diaphoreſis alio nomine vocata, fit, quando humores in parte aliqua impacti hærentes, & remeare neſcientes in vapores reſoluti diſcutiuntur, ac inſenſibiliter in auras abeunt.

(8) Cor-

(8) Corrupti offis ablatio in affectu noftro præcipua videtur intentio, agendique fcopus, adeo quidem, ut Antiquiffimus Chirurgiæ Scriptor, Petrus ab Argillata *l.5.Tr.22.c.2.* (ubi primus *Spinæ Ventofitatis* fuccinctam curationem tradit) factâ univerfali corporis evacuatione, unicam curationis fpem in corrupti offis remotione ponere videatur. Cui Petr. quoque de Marchettis adftipulatur, quando *l.c.* nunquam, inquit, Morbus hic fanandus eft, nifi remotâ fluxione, & fublato toto offe corrupto, vel igne vel ferro. Et ferè fub finem: quod fi, ait, Medicus factâ jam folutâ unitate accedat, tota curatio dirigitur ad ablationem offis corrupti.

(9) Totam *Spinæ Ventofitati* medendi methodum certis fundatam indicationibus atque regulis pauciffimis eleganter complectitur M. A. Severinus *cap.21.pag.316.* Poftquam enim dixit, tot, ut Pædarthrocaces curatio obtineri poffit, proponi fcopos, quot ad unguem in communi cariei, feu teredinis

nis vitio ſpectentur ; triplici hinc
itur ſcopo: primus eſt, quo prohi-
eatur, ne humor paulatim colliga-
ır, vel ne influat: ſecundus, quò de-
ahatur id, quód emortuum eſt : &
rtius, quò callus provocetur. Nec
his multùm diverſas indicationes
bi præfigit Petr. de Marchettis. Spe-
llo enim explorato, corruptum eſſe
s, tunc, ait, prima elicitur indicatio,
empe oſſis cariem abradendi : oſſe
erò ſublato, curanda carnis genera-
o, cicatrixque tandem inducenda, me-
hodo receptâ.

CAPUT XII.

De Temporibus.

Affectus noſter (1) *quatuor* habet *tempora*, nimirum prin-
ipium, incrementum, ſtatum, &
eclinationem; quanquam ſtatus
on ſit verè ſtatus. Licèt etenim
per multos dies ſtare videatur, ta-
men

men vel ad (2) *declinationem*, ve ad mortem usque dolosè ambu lat; quoniam ossis fit corruptio & corruptum, sanum tangendo hoc quoque corrumpit. Et quamvis propriè locus tempo rum hîc non sit, & ea (3) *in Cap de Differentiis* commemorata fini dum dixi, Ventositatem Spinæ aliam imminere, aliam esse in fie ri, & aliam in facto esse; tamen hîc ea poni absurdum non est quia Ventositas Spinæ per putre dinem, atque corruptionem ge neratur; (4) *proptereaq; in omn tempore* cum cæteris medicamen tis ea quoque, quæ putredini, cor ruptioniq; contraria sunt, item à tota quæ agunt substantia, pro pter aliquam malignitatem in parte affecta, sive ratione sui, sive ratione excrementorum ad eam confluentium, contractam per miscen

misceri solent ; ut in crisi malignæ febris; in morbo Gallico, & variolis, ut suprà diximus.

ANNOTATIONES
ad
CAPUT XII.

(1) DE universalibus his temporibus illorum morborum, (non enim omnes morbi quatuor hæc habent tempora) qui à materia pendent, cujus nimirum cruditate, & coctione tempora illa determinantur, Vid. Sennert. *Institut. Med. Libr. 2. Part. 1. Cap. 12.*

(2) Imò vereor, ne in perfecta ac consummata *Spinæ Ventositate* frequentiùs desit declinatio, quàm status; nisi tum declinare Morbum credideris, quando in mortem terminat, ipsa certè vitâ sæpe optabiliorem.

(3) Non solùm *Cap. 6. de Differentiis*; verùm etiam *Cap. 10. de Indicationibus universal.* affectus nostri temporum

porum aliqua ab Authore facta ea mentio.

(4) Hæc, & quæ sequuntur, in Curatione potiùs quàm hic inculcari debere videntur.

CAPUT XIII.

De Curatione, & primo de Chirurgia.

SCopis hisce tribus instrumentis satisfaciendum, Chirurgico videlicet, Pharmaceutico, atque diætetico. Si affectio igitur sanguinea fuerit, aliaque coindicantia adfuerint, nimirum virium robur, ætas, tempus anni &c. licèt hæc omnia non semper respicienda sint, Galen. *2. ad Glauc.* 2. (2) *Venæ sectio* competit. At ubi prohibentia non abfuerint, ejus loco, scarificatæ cucurbitulæ applicari solent. Et quanquam sanguinis

inis redundantia non appareat, à cacochymia Malum tantùm t, tamen venæ sectionem non relinquemus, quare ? (2) *quia orbus est magnus*, & ratione suæ turæ, (ex omnibus enim morrum generibus compositus est) ratione doloris. Galen. enim *Meth 6. tametsi*, inquit, *reduntis sanguinis concursus non ad-; ad ipsam tamen sanguinis misnem interdum confugiendum, ando, si morbus valens est cum irium robore, nemo reperitur, qui nguinem non mittat.* Est autem nguinis missio (affluente sangui-e) revulsionis ergo facienda, id t, quàm longissimè à parte fluone tentata, Galen. *13. Meth.* ebitâ distantiâ, rectitudineque rvatâ, verb. grat. (ait ipse Galen. *ad Glaucon.2.*) *si fluxio ad genu eferatur, vena inferior, vel media*

cubiti

cubiti secanda : si autem ad brachium dicta feratur fluxio, in brachio altero, aut in crure ejusdem lateris vena incidenda, sive retrahere, sive derivare velis ; & insuper (3) *pro epate aperienda vena basilica dextri brachii ;* pro liene vena manus sinistræ, quæ (4) *salvatella* dicitur ; pro utero venæ quæ in poplitibus, vel talis sit; (5) *pro hæmorrhoidibus*, apponendæ hirudines ad venas ipsas hæmorrhoidales; (6) *pro naribus* tandem hirudinibus ibi utendum ; fiantque præterea (ventriculo vacuo) revellendi gratiâ, mane, & vesperi, frictiones, ligaturæ, balnea calida, hujusmodique alia; quin & si opportunum videbitur, derivatio non omittatur, quæ propè affectam partem, ubi vasa communia sunt, fieri consuevit : ita enim Galen. 2. *ad Glauc. fluentium* di-

cebat

pat, *humorum revulsio medela* ; *derivatio autem eorum, qui n obsederunt membrum: utrumque autem evacuationis genus per communes venas instituendum est.* vero fluxio non cesset, aut, quæ ssavit, revertatur, læsamque stimulet partem; tunc (7) *cauteri* applicetur; & quidem *pro cae* in occipite; vel fiat loco cauterii *setaceum*, quod magis juvat o mense, quàm fonticulus per menses gestatus: pro epate, utero (si ad generationem morbi concurrunt, veluti sæpè ncurrunt) in dextro crure parque domestica, vel supra, vel fra genu; & denique pro liene in sinistro crure cauterium vel fonticulus ponatur.

ANNO-

ANNOTATIONES
ad
CAPUT XIII.

(1) QUanquam Venæſectionis um
tantum ſit primarius finis, ;
que uſus , nimirum ſanguinis ev
cuatio & imminutio ; plures tam
quin ſint ſecundarii, nullum eſt dub
um, quos inter numerant Practici r
frigerationem, revulſionem, deriv
tionem & fortaſſis alios. Crediturq
communiter ea in ſola plethora ,
ve ſanguinis abundantia locum hab
re. Aſt *Pandolphinus* noſter in *Spir*
Ventoſitate non ſolùm tum conced
ſanguinis miſſionem , quando dict
cum Malo conflictans ſanguine abu
dat;ſed etiam quando cocochymicu
corpus circumfert , & vitioſis ſcat
humoribus. Cui præ cæteris officie
ſum calculum adderet Leonhard. B
tallus , qui *de Curatione per Sangui*
nis Miſſionem toto *cap. 8*. id ex pr
feſſo agit, ut rationibus, propriâ exp
rientiâ, ipſiusque Galeni, Celſi, atqu
Rha

hasis authoritate convincat, in Ca-
ochymia etiam necessariam esse san-
uinis missionem. Cujus vestigia D.
mmannus quoque legit, quando, sæ-
e *alleg. Disputat. c. 4.* hujus Botalli
ntentiæ experientiam favere videri
quit, quâ clarum reddatur, multas
npuritates sanguine sectione emisso
mul evacuatas fuisse, indeque patien-
s meliùs sese habere cœpisse. Nos
metsi hic nolimus cum quoquam
ntentionis serram reciprocare, lar-
entes potius & ipsi, posse fortassis
nnunquam in cacochymia cum ali-
ali plethora conjuncta leviorem
nguinis missionem, si nihil aliud pro-
buerit, non sine εὐφορίᾳ celebrari;
hilominus persuasissimum nobis ha-
mus, in illa *Spinæ Ventositate*, quæ
iores jam egit radices, quæque ha-
uatam cacochymiam conjunctam
bet, ut plerunque habet, aut quæ
lignitatem matrem agnoscit, sine
thoræ manifestis notis plus Venæ-
tionem obfuturam, quàm profutu-
n; maximè cùm, quid utilitatis ra-

tione ipſius morbi, & oſſis corruptio-
nis ea afferre poſſit , non videamus.
Si itaque unquam locum habebit, ha-
bebit certè vel ratione cauſarum , vel
ratione accidentium , & ſymptoma-
tum concomitantium, vel ſuperveni-
entium , DD. Mœbii atque Götſii e-
gregio teſtimonio. Venæſectio, in-
quiunt, *alleg. Diſputat. cap. 5.* locum
quidem hîc non obtinet ratione ipſius
morbi, & corroſionis oſſis; commodè
tamen eſſe poteſt ratione cauſæ , &
accidentium, quæ circa oſſis abſceſſio-
nem contingunt, nec non in corpore
plethorico , ſi ejus adſit indicatio,
nihil, vel virium imbecillitas, vel ætas
prohibeat. Generoſum enim, pergunt,
ſicuti eſt in graviſſimis ulceribus pro-
hibendo inflammationem, revellendo
& alterando humores, remedium, ita
& hîc ſano judicio adhibita ſuas affer-
re poſſe ſuppetias non dubitamus.
Multoties enim inflammationes , po-
tiſſimùm quando os abſcedit , teſte i-
pſo Galeno, *6. Aph. 45* ſuboriuntur.

(2) Hæc ratio invalida videtur.

Gravi

raviores ſunt illæ Botalli, *loc. cit.* uod ſi enim in omnibus morbis ma- nis vena ſecanda eſſet ; in omnibus alignis morbis, & in omni lipothy- ia ſecari deberet. Quod tamen ab- num. Ad hæc ſi ideo Venæſectio nveniret in affectu noſtro, quia mor- is eſt magnus, id eſt, ut Author ex- icat , ex triplici morborum genere mpoſitus ; conveniret certè in o- nibus tumoribus p n. quia omnes triplici morborum genere conſtant, d quod iterum abſonum.

(3) Fluunt hæc ex venarum de- tu, quem Veteres tam religiosè ob- vandum præceperunt; quem dele- m etſi prorſus repudiare nolim, il- n tamen in ejusdem cubiti venis nſiſtentem, cum pleriſque hodiernis dicinæ Doctoribus, non immeritò num deputo, cùm omnes tres, ce- alica nempe, mediana & baſilica ab a radice , trunco nimirum ſubcla- , ſive axillari manifeſtè prodeant ; o ut baſilica non majorem cogna- nem cum hepate habere videatur,

quàm habet cephalica &c. nisi quis credat, nobis occultum, soliqúe naturæ cognitum quid hîc subesse. Vide D. Job. Theod. Schenckius *Decad. Illustrium Problem. circa V. S. occurrentium Problem.* 2. ubi hanc controversiam, an in Venæsectione delectus venarum observandus? uberrimè pertractat. Cæterùm ex his & paulo post sequentibus verbis apparet, quàm studiosè Author rectitudinem observet. Scilicet hepate simul laborante in dextro, liene verò laborante, in sinistro latere venam incidi, & fonticulum inuri jubet; Hippocratis fortassis nixus præcepto, docentis, dextra dextris; sinistra sinistris magis consentire.

(4) De hac Salvatella, an nimirum ejus incisio, eam habeat utilitatem, quæ vulgò jactatur; & in specie, an in affectibus lienis majus præstet commodum, quàm alterius cujuscunque venæ incisio? Vid Sennert. *Paralipom. cap.* 23. *pag. m.* ... *seqq.*

(5) Id est, si ab hæmorrhoidum ... structi...

ructione ortum duxerit Malum, vel
altem earum apertionem ad Mali cu-
ationem proficuam fore credatur,
anc ad illas venas hirudines appli-
andæ, ſpe, fore, ut, iis reſeratis, vitio-
ſanguinis pars per eas eliminetur,
tque natura, quæ corpus noſtrum,
elut nauclerus navem, regit, eo, quô
elut ſarcina premebatur, exonerata,
uod reliquum eſt, faciliùs ſubigere
ueat.

(6) Hoc eſt, ſi è naribus ſanguinem
etrahere expediet.

(7) Cauterium, ſive fonticulum ex-
tare jubet Author pro capite, id eſt,
capite, ceu præcipuâ mandante par-
ad partem affectam continuè dima-
ntibus vitioſis humoribus, & qui-
em in occipite, ubi apud nos rariſſi-
è fonticuli parantur: vel ſuadet in
rvice ſetaceum, ut humores deſtil-
ntes per hoc evacuentur, ſicque in-
rcipiantur, ne ad affectum locum
rtingant. Cur autem capiti præ
teris tam ſolicitè proſpiciat Author,
c ſubeſſe videtur ratio, quia ipſe

ferè omnes hoc affectu nostro laborantes, primò alio ad ipsum caput attinente morbo correptos fuisse observavit, indicio, caput haud raró multum ad *Spinæ Ventositatis* generationem tribuere. Quod si ita est, ut prorsus dubitare nolumus, setaceum utique præstans erit remedium, humorum ad affectam partem affluxum inhibendi.

CAPUT XIV.

De Medicamentis Communibus.

QUoad Pharmaciam, comprehendit ea lenientia, alterantia, præparantia, solventia, roborantia, discutientia, atque similia, cùm universalia, tùm particularia. Lenientia ad primas superfluitates citra epar existentes diriguntur, quæ vel per viam oris

vel

vel alvi evacuant: illa vomitoria dicuntur; hæc vel per os, vel per alvum exhibentur. Si per os, propriè leniens erit: ſi autem per alvum, clyſter, atque ſuppoſitorium nuncupatur; quæ (1) *lenientia ab inclinatione, conſiſtentiaq; materiæ indicantur*: vel enim ad ſuperiora, vel ad inferiora ea inclinat; & vel in ventriculo tantùm, vel in ipſo ventriculo, atque tenuioribus inteſtinis, vel tantùm in craſſioribus, veluti alvi excrementa, exiſtit. Alterantia ad intemperiem diriguntur ſolùm: Præparantia ad qualitatem cum materia: (2) *Solventia* ad materiam dictam, ſed coctam, & non turgentem: roborantia ad partem debilem: Diſcutientia tandem ad materiam alicubi hærentem.

Ventoſitate ergo Spinæ per cacochymiam (ut ſemper vidi) ori-

ente, & humore calido, aut acuto, aut acri existente, & quidem per se, & non per putredinem, veluti est bilis, quæ ceu amara, (ut jam dictum) cæteris humoribus calidior, & acris est effectus, tales persæpè producit; aut sanguis fervidior, & tenuissimus, ex sanguine alimentali, dum hic funditur, justoque fervidior redditur, talis factus bilisque rubra à Galen. *6. de Morbis Vulgar. Com. 4.* nuncupatus; ut caliditas hæcce tollatur, acutiesque illa attemperetur, (3) *refrigerandum*, ac *humectandum*, deinde verò demum humor purgandus est; ante omnia tamen administratis lenientibus, vel in forma vomitorii, vel potionis, vel clysteris, vel suppositorii; prout prima superfluitas inclinationem, & situm habuerit.

Si superfluitas tenuior, ut bilis, serosi

ſeroſitasque adfuerit , & inclinet ad vomitum, hicque facilè moveri poterit, motus iſte per vomitorium aliquod adjuvandus, quod in multa quantitate , nempe ad libram, & ultra, ac tepidum exhibendum , ut per multitudinem aggravata, & per injucunditatem irritata expultrix , ad materiam noxiam expellendam inſurgat; inſurgetque eo magis. Si præterea in ſummitate gulæ, vel digitis , vel pennis irritata fuerit. Vomitorium aut cum *hydroleo*, aut cum *aqua hordeacea*, aut cum *jure pulli*, & ſyrupo acetoſo permixto, paretur, v. gr. (4)

℞. *Decocti hordei* unc. decem,
ſyrup. acetoſ. unc. duas.

Miſc. pro Vomitorio.

In frigidiori verò ventriculo addendum aliquod corrigens, & irritans, ut anethum , vel apium.

Quodsi autem crassa extiterit materia cum supradictis (nempe aquâ, vel jure) loco syrup. sumatur *oxymel* & *succus apii*, vel *raphani* ad unciam unam.

(5) Leniens pro materia biliosa, erit *syrup. rosat. solutiv.* aut *manna*, aut *tamarindorum pulpa* *diaprunum* item, *non solut. diasebest.* aut *cassia*, vel in forma boli vel potionis, cum decoctione ex cichoraceis facta. Si materia fuerit tenuis, sed aquosa, & non biliosa, propinandus *syrup. rosatus* non cum frigidis, sed cum *jure pulli* alióve simili. Si superfluitas calida, crassaque fuerit, excipiendum *mel rosat. solut.* ad unc. quinque cum *decoctione* refrigerante, velut *endiviæ*, vel cum *sero caprino*. Vel

℞. *Cassiæ* noviter extractæ drachm. duas.

Missa

Misc. cum saccharo ; & Fiat Bolus.

In materia crassa frigida leniens tale præscribi potest:

℞. *Mellis rosat. solut.* unc. quatuor,
mannæ elect. unc. un. semis.
Misc. & cum *jure pulli*, vel cum *decoct. betonicæ & borragin.* quant. suffic. Fiat Potio.

Vel

℞. *Specier. hieræ* drachm. un.
cassiæ noviter extractæ unc. un.
Misc. & cum sacchari q. s. Fiat Bolus.

At si humores heterogenei peccaverint, ut semper peccant; aut supra dicta lenientia simplicia invicem permisceantur; aut electuaria lenientia ad hunc finem parata excipiantur, ut est *diaprunum non solut. electuar. lenitivum, dia-*

catholicum, diasebesten, & similia, quæ omnes respiciunt superfluitates, licèt magis unam, quàm alteram.

Clyster, si materia fuerit calida atque acuta, refrigerans parandus est, verb. grat.

℞. *Decoct. malvæ.*
violar.
lactuc. libr. un.
olei violat.
mellis violat. ana unc. tres,
ovum numer. un.
salis parum.
Misc. pro Clystere.

Vel loco mellis sumatur *cassiæ* extractæ unc. una sem. Si verò materia fuerit crassa, & frigida.

℞. *Decoct. betæ,*
mercurialis,
furfur. libr. un.
mellis rosat.
olei communis aut

cha-

chamæmelini ana unc. tres.

Misc. pro Clystere.

Loco mellis iterum sumi possunt Cassiæ unc.un.*hieræ simpl*,drachm. duæ.

(6) *Præparans* biliosum humorem tale erit.

℞. *Syrup. endiviæ,*
cichorii,
violati ana unc.semis,
decoct. endiviæ,
cichorii,
hepaticæ,ana unc.tres.

Misc.

Quale medicamentum etiam frigidius parari potest,si ipsa materia peccans fuerit calidior.

(7) *Purgans* in forma potionis, prædicto humore præparato, sic describatur:

℞. *Rhabarbar. elect.* drachm. un. semis

Infundatur in *aq. endiviæ* per horas decem; & optimâ expreſſione factâ, adde
electuar. è ſucco roſar. drachm. duas.
ſyrup. roſat. ſolutiv. unc. un.
Miſc. & Fiat brevis Potio.

In forma boli.

℞. *Rhabarb.* elect. & optimè pulverisat. drachm. un.
electuar. è ſucc. roſar. drachm. duas.
caſſiæ noviter extractæ unc. un.
Miſc. & cum ſacchari quantit. ſuff. Fiat Bolus.

Et, ſi pilulas magis deſideret ægrotans, dentur illi pilulæ de *rhabarbaro* ad ſcrup. quatuor.

Et cùm hepar præcipuè hujus humoris acuti, ob calidam ſuam intemperiem, fons ſit, *alterandum illud eſt* intus cum *ſero caprino* depurato

urato, eoque vel solo, vel cum *nulsione seminum melonum*, vel um *aqua*, vel *succo lactucæ*, aut *ndiviæ* paratâ permixto; quâ fini tiam *conserva rosarum*, vel *cichoii*, usurpari potest, ita tamen, ut qua stillatitia actu, & potentia rigida (si nihil impediverit) vel aua fontis superbibatur: (8) *extra erò aquæ*, vel *succi herbarum fridarum*, veluti *cichorii*, *endiviæ*, *ctucæ*, & *hepaticæ* applicentur: nprimis verò *succus cichorii deuratus* mirificè hîc valet, summoperèque ab excellentioribus Viris laudatur: valdè etiam (9) *unuentum santalinum* pro linimeno prodest.

(10) *Præparans* pituitam, venriculum, atque caput respiciet, in uibus illa copiosè generatur: & rout per se vel frigida, vel crassa, el viscida est, præparans quoque vel

vel calefaciens vel attenuans, vel
incidens requiritur, verb. grat.

℞. *Syrup. betonicæ,*
mellis rosat. saccharini,
oxymellis simplic. ana unc. semis,
decocti betonicæ &
calamentæ unc. tres.
Misc.

(11) *Purgans* conficiatur ita.

℞. *Electuar. diaphœnic.* drachm. tres,
mellis rosat. solutiv. unc. quatuor, cum
decoct. betonicæ &
calamentæ q. s.
Misc.

Vel:

℞. *Agaric. trochiscat.* drachm. duas.
mellis rosat. solut. unc. quatuor,
Cum *decoctione supradicta,*
Misc.

Misc. & exhibeatur diluculo,
el:
(2) ℞. *Pilul. hieræ* cum *agarico*,
cochiarũ ana scr. duos
Misc. & cum *syrup. de betonica*
Fiant Pilulæ quinque; deaurentur, atque diluculo exhibeantur.

Antequàm autem ventriculi, pitisque alterantia describantur, aliquid de materia in ipso capite existente dicendum. In capite, nempe (13) *in cerebro copiosiu generantur excrementa*, quàm cæteris corporis partibus; inter quæ excrementa crassa, (tenuia enim insensibiliter evaporando exhalant, aut per sudorem sensibiliter abscedunt) quotiescunque in venis consistunt, purgantibus supradictis tolli possunt; minimè vero, quæ extra venas consistunt; hac de causa illis expurgatoria paravit

paravit natura; os nimirum, ac que nares; quorum expurgatoriis rum, ob aliquam causam, viâ interceptâ, prædicta excrementa per aliam viam à natura ipsis transmittuntur, acciditq; sæpissimè, ut per suturas, & calvariæ poros ea transmittantur, aut intra cranium, & pericranium detineantur, ibique ab ambiente frigido incrassentur, ac congelentur, tandemque ob moram putrescant (14) *unde ipsum cranium corrumpitur*, Ventositasque Spinæ generatur: veluti in quibusdam pueris nescio quo ipsorum infortunio anno contingebat elapso: quod quidem cranium duplici modo corrumpi solet; vel quando dicta excrementa super ipsum immorantur, & putrescunt; vel quando ipsius cranii poros transeuntes ejus substantiam emolliunt, ac tempo-

mperamentum vitiant ; quæ
ſtrema cranii corruptio inde
gnoſcenda ; quando videlicet
cadit, (ſi vi non auferatur) non
t carioſum, neq; fœtidũ, (veluti
pluribus à me obſervatum fuit)
quidem cranii vitrea ſeu crani-
n cum meditullio, & prima la-
ina ad duram matrem usque
dit : quare ut ea excrementa per
nſueta loca excerni impedita,
5) *ad conſuetos ductus revertan-
ır*, & evacuentur, omni utendum
t ingenio ; quod alicujus (16)
ritantis medicamenti ope conſe-
uemur ; veluti ad noſtrum pro-
ſitum Medicorum Princeps Ga-
nus nos docet ; quod ſcilicet
edicamenta dicta debeant eſſe
lida, tenuia, acria, detergentia,
avis odoris, atque ſaporis. Ca-
da enim attrahuntur, tenuia fa-
lè penetrant, acria expultricem
irri-

irritant (cum illi non sit amica detergentia viscida, atque mucos incidunt, odor, saporque bonu oblectat; quæ vel mitiora, ve validiora paranda, prout necessi tas exegerit, atque ægrotantes to lerabunt: simplicia talia esse pos sunt, nempe *mastix*, *thus*, *origa num*, *pulegium*, *beta*, *manna*, *me oxymel*, *hyssopus*, *salvia*, *majoranæ nasturtium*, *eruca*, *cuminum*, *cala minta*, *dictamnus*, *folia & bacc lauri*, *folia*, *corticesq; citri*; *piper zingiber*, *pyrethrũ*, *succus iridis*, *f napi*, *rhabarbarum*, *agaricus*, *epi thymum scammonium*, *polypodium colocynthis*, *euphorbium*, *elaterium atque helleborus niger*. At qui horum quædam sunt partim gu stui, partim odoratui ingrata, vall de corrigenda sunt; acribus ni mirum dulce aliquod permi scendum, veluti *caricæ*, nec non

passu

ſſulæ, *mel* item, & *saccharum*: etidis odoriferum aliquod adendum, ut eſt *ambra*, *moſchus*, *llia moſchata*, & *ſtyrax calamita*, uæ & in ſolida, & in liquida forma exhiberi poſſunt; & vel per , vel per nares. Per os exhibenda maſticatoria ſunt, ac garariſmi, nec non ea, quibus palaum illinitur, quemadmodum pueris cæteris medicamentis i neſcientibus fieri ſolet. Per ares exhibenda errhina ſunt, eaue vel in forma ſolida, ut puleris, vel in forma liquidâ. 17) *Maſticatorium* tale parari oteſt,

℞. *Maſtichis* drachm. duas,
ceræ,
caricarum, ana drachm. un.
Miſc. pro Maſticatorio.
ut validius.
℞. *Sinapis*

piperis

piperis albi,
salis communis, ana drachm. un.
Misc. & cum *mellis* quant. suff.
Fiat Masticatorium.
Aut adhuc validius:
℞. *Euphorbii,*
elaterii, ana scrup. un.
moschi grana tria,
ladani,
ceræ, an. drachm. un. sem.
Misc.

(18) *Gargarismus* sic præscribendus:
℞. *Caricarum*, vel
passularum, unc. un.
origani,
calamentæ,
folior. betæ, ana pugill. un.
aquæ communis libr. tres
Fiat decoctio ad consumtionem tertiæ partis: deinde
℞. Prædictæ decoctionis libr. semis *mellis*

mellis communis vel
oxymellis unc. un. ſemis
Miſc.
iud validiùs:
℞. *Cumini* drachm. un.
hyſſopi pugill. duos,
piperis,
pyrethri, ana ſcrup. un.
Miſc. & decoq. in
aq. ſalviæ aut
rorismarini q. ſ.
cujus libræ decoctionis adde
oxymell. ſcillitic. unc. duas.
o linimento in palato uti poſ-
mus *confectione cum ſinapi* factâ,
uſtarda vocatâ. Aut
℞. *Succi betæ*,
lapathi,
oxymellis, ana quantumvis.
ut
℞. *Staphidiſagriæ*
ſcammonii ana ſcrup. un.
oxymell. quant. ſuff. ad in-
corporandum. Et

Et hæc omnia, vel in forma liqui-
da, vel in pulverem redacta, in na-
sum quoque injici & sic (19) *errhi-
na fieri*, ex illisque pulveribus tu-
rundæ hoc pacto parari possunt.

℞. *Pulveris sinapis,*
nasturtii, ana scrup. un.
ladani,
ceræ ana drachm. un.
Misc. & Fiat Turunda.

Alio modo:

℞. *Euphorbii,*
elaterii ana scrupul. un.
moschi grana quatuor
Misc. & cum *ceræ* q. s. Fiat Tu-
runda.

quæ medicamenta omnia modis
supradictis administranda, si nul-
lum impedimentum adfuerit: ut
est ulcus, fluxus sanguinis è nari-
bus, vel si æger vertigine, apople-
xiâ, aut simili morbo corripi
quandoque soleat.

(20) *C...*

(20) *Caput roborantia* interna, xternaque sunt. Interna sunt *rupi*, & *conservæ de betonica, sal-iâ, roremarino, pœoniâ, hyssopo;* em *diaciminum, diamoscum, dia-lamentum, Mithridatium,* & *beriaca* : Externa sunt lotiones onfectæ ex decocto *absinthii, be-nicæ, majoranæ, salviæ, hyssopi, lamentæ, lauri, agarici*, atque si-ilium ; quibus etiam annume-nda *aquæ thermales*, cæteris di-is utiliores: nec non *unctiones*, stillicidia ex *oleo chamæmelino, rdino, rutaceo, & laurino* ; ut & *ratum de betonica sacrum*, & *ce-tum capitale commune.*

Pro ventriculo intrò utimur *rupis de corticibus citri, de men-a; aromatico rosato, Theriacâ, & lithridatio*: Extra verò linimẽto oleo *absinthii, nardino, menthæ, astichino, Magni ducis Hetruriæ*

& nucis moschatæ parato, ventri-
culum inungimus; fomentumque ex *absynthio, calamenta, origano, pulegio, floribus squinanti, rosis siccis, corticibus cydoniorum, seminibus anisi, fœniculi, & spicæ nardi* constans eidem admovemus; & præterea cerata, velut ceratum *stomachale Magistrale*, aut *tacamahaca*, aut sequens, applicamus.

℞. *Mastichis* unc. semis,
macis,
nucis moschatæ,
caryophyllorum,
menthæ,
absinthii, ana drachm. un.
Misc. & cum resinæ atque ceræ q. s. Fiat Ceratum.

Ex supradictis herbis, aromatibusque sacculi quoque confici, & super ventriculum ipsum gestari possunt.

(21) *Pri*

(21) *Præparans melancholiam* le sit.

℞. *Syrup. fumariæ,*
lupuli,
è succo borragin. ana unc. semis
decoct. borragin.
lupuli,
melissæ unc. quatuor.
Misc pro Syrupo.

(22) *Purgans* verò ita conficia-r.

℞. *Electuarii lenitivi* drachm. sex,
confect. hamech vel
diasenæ drachm. tres,
syrup. polypodii unc. duas semis.
Misc. & cum *decoctione cordiali* q. s. Fiat Potio.

ut:

℞. *Pilul. de fumaria,*

Indar.Mesues ana scrup.duo
Misc. & cum *syrup. de polypodii*
q. s.

Fiant Pilulæ numero quinque
Si autem humores Ventosita-tem Spinæ procreantes fuerint a-cres, salsi, & nitrosi per incalescen-tiam, atque putredinem, &, ante quam ad laborantem partem confluxerint, tales facti, præparan-di illi prius, deinde & purgandi sunt. (23) *Præparans* igitur *bilio-sum humorem* sic præscribendum

℞. *Syrup. violati,*
de pomis,
acetos.
de succ. acetos. ana un-
semis,
decocti hordei,
endiviæ,
sonchi,
hepaticæ unc. qua-
tuor. M.

Pr

æparans pituitam:
℞. *Oxymell. simpl.*
syrup. betonicæ,
cichorii ana unc. semis
decoct. hordei,
cichorii,
betonicæ unc. tres.
Misc.
æparans melancholiam:
℞. *Syrup. borragin.*
violat.
de pomis simpl. ana unc. semis.
decoct. endiviæ,
borraginis,
ceterach unc. tres.
Misc.
rgans autem humores istos, ullum melius, inquiunt Aucto-, esse medicamentum, quam do dictam *Confectionem ha-b.*
Et tandem, si humores prædi-

ctum

ctum morbum efficientes extite-
rint aquei,(24) *hydragogis* illi sunt
evacuandi. Ut:

℞. *Succi iridis* vel
ebuli aut
secundi *corticis sambuci*
drachm. tres,
mulsæ unc. duas vel tres.
Misc.

Vel:

℞. *Succi iridis* condensati
drachm. duas:
Formentur inde Pilulæ.

Vel:

℞. *Pilul. aloëphangin.* drachm
semis,
euphorbii præparat grana se
M. Fiant Pilulæ.

Vel: ℞. (25) *Antimonii* præparat
gran. sex (vel etiam plura pauci
ráve, prout opus fuerit, & v
res aliaque accidentia Patient
permittent, vel prohibebunt,

Medic

ledicis omnibus notum) Infun-
antur per noctem in *vino albo a-
maticoq́;*, & hoc, manè colaturâ
ctâ, patienti exhibeatur; quod
itimonium non tantùm semel,
d bis, terq́ue hoc eodem modo
urpari potest. Non enim pri-
a vice totam facultatem purga-
riam amittit. Evacuantur au-
m præterea aquei humores, &
r urinam, & *per* sudorem. Quæ
acuant per urinam, sunt (26) *di-
etica*; veluti est radix *asparagi,
usci, fœniculi, apii, cinnamomum,
ocus*, baccæ juniperi, & alia sim-
icia ferè innumerabilia: com-
osita autem sunt species *dialac-*
, *diacurcumæ*, *diacalaminthæ*,
diacimini: Quæ evacuant per
dorem, sunt (26) *diaphoretica*
sa, frictiones, nec non ea omnia,
æ administrantur in lue Vene-
a. Præscripsi autem humores

hosce aqueos purgantia , quia nullam recipiunt coctionem: qua de re Galenus scriptum reliquit Libello, quos, & quando purgare oporteat : tenues aquososque succos à principio esse evacuandos ; à levioribus tamen semper facto initio. Denique notandum, quòd, si aliqua occulta subfuerit qualitas, ut in febre maligna, & pestilentiali, atque in lue Venerea, (27) *alexipharmaca* quoque exhibenda : ut *theriaca*, *Mithridatium*, *lignum Indicum*, *sarsaparilla*, *sassafras*, & (28) *hydrargyrum*.

ANNOTATIONES
ad
CAPUT XIV.

(1) LEnientia hæc quia duplicia, ideo à duplici quoque indicantur indicante.

(2) Solventia hæc nos vocamus Purgantia.

(3) Hæc

(3) Hæc per refrigerantia & hu-
ectantia inſtituenda alteratio ante-
edentem, ut omnia in hoc capite
ntenta, reſpicit cauſam, ut nimirum
nguis calidior, fervidior atque acri-
r eorum ope attemperetur, ſicque,
ntecedente causâ quadantenus cor-
ctâ, proxima quoque cauſa minus
ea foveatur.

(4) Satis nauſeoſa hæc ſunt Vomi-
ria, & delicatulis noſtris procul du-
o minus placitura. Gratiora eaque
què tuta offerunt Chymici: Talia
nt *Aqua benedicta* Rulandi, *Siru-
s catholicus, emeticus* Angel. Salæ,
rocus metallorum, *Sal vitrioli*, *Tar-
rus emeticus* Mynſichti, &c.

(5) His addi poſſunt *Sirupus de ci-
orio* cum *rhabarbaro*, *Aqua laxa-
va* D. Mannagettæ, *Electuarium Ta-
arindinatum*, & infinita alia.

(6) Hujusmodi bilioſum humo-
m præparantia quamplurima in
omptuario ſuo Macaſius, & Jacob à
aun, in *Syſtem. Mater. Medic.* alii-
e collegerunt. Nos pauciora no-

R 5 mina-

minamus. Suntque *Sirup. rosar. simpl. acetositatis citri, granator. de cichorio compos. aq. taraxaci , lactuc. acetosæ , Cremor.* & *Cryſtall. Tartari, Tartar. Vitriolat. Arcanum. Tartari* &c.

(7) Mitiora hæc purgantia fortioribus illis , quibus nonnulli summo sæpè cum ægrotantium damno hodiè utuntur, longè certè præferrem. Optandumque esset, ut delicati nostri ægri Medicis suis adeo morigeros se præberent, ut non tam ea, quæ palato sapiunt, quàm quæ sanitati redintegrandæ conferrent, appeterent medicamina. Hinc enim fit, ut Medici ægris suis paulò longiores, sed admodum profuturas potiones abhorrentibus, sæpè præter necessitatem scammoniata, aliaque fortiora purgantia, saltim ut palato satis faciant, porrigere cogantur.

(8) Non tam hepar alterandum, quàm sanguis , quô vasa illius pleniora sunt.

(9) Non possum, quin huc trans-
feram

:ram Gulielm. Rondeletii *de, Madi-
amentis externis p. m. 1049.* probè
otandam, de medicamentis hepar ex-
rius refrigerantibus, cautelam. In
frigerando hepate, inquit, plus eſt
ericuli, quàm in calefaciendo. Ad-
iſcenda itaque quædam calida, ſum-
indicatione à facultate ſanguifi-
ndi, quæ calore perficitur. Addit-
ie; non leviter ideo peccare, qui
ratum vel *Unguentum Santali-
rm* uſurpant in hisce cauſis, quia re-
gerat & adſtringit non leviter.

(10) Hujusmodi præparantia pitui-
n cum ſimplicia, tum compoſita plu-
vide apud Macaſium. Præter illa
Authore adducta celebriora ſunt
*rup. de abſynthio, meliſſæ, de ſtæ-
ade, capillorum Veneris, de duabus
quinq; radicibus, Aqua hyſſopi, cen-
urii min. fœniculi, agrimoniæ.*

(11) Quando Petrus de Marchettis
c. Spinæ Ventoſæ topicæ curationi
mper totius corporis curam præmit-
ndam eſſe admonet, id fieri debere
tat medicamentis pituitam expur-

 ganti-

gantibus. Aſt D. Ammann. *loc. cit. cap.* 4. §. 6. hoc negans, medicamenta hic non phlegmagoga, ſed potiùs celebratiora purgantia commendat, quibus ſerum vitioſum absque ulla electione educatur. *Absque ulla electione*, non oſcitanter dixiſſe videtur, fortaſſis ut ſimul innueret, ſe non facere cum illis, qui ſingula purgantia peculiarem ſibi humorem, ut rhabarbarum bilem, folia ſennæ melancholiam, & non alium humorem, eligere quaſi atque evacuare, ſtatuunt; ſed credere potiùs, omnia indifferenter purgantia non certum, ſibiq́ue proprium tantùm, verùm quemcunque in corpore obvium peccantem humorem ſine diſtinctione per inferiorem, ut cum Plauto loquar, gutturem excernere. Cui ſententiæ parum abeſt, quin meum quoque calculum adjiciam.

(11) Pilulæ hæ, propter magnitudinem ſuam, hincq́ue eas deglutiendi difficultatem, teneræ præcipuè ætati & ſequiori ſexui minus arridebunt. Vel ergo

go plures ex iis formandæ: vel hæ
it similes ſubſtituendæ.

Rec. *Maſſ. Pil. cochiarum* ſcrup. un.
extract. panchymagogi Diſp. novi *Noriberg.* grana ſeptem.
Miſc. & cum ſufficient. quantitat. *aq. betonic.*
Fiant Pilulæ *num. XV.* deaurentur.

(13) Copioſiora excrementa Cerebrum generare communiter dicitur, quòd naturâ ſit frigidius, hincque humores minus concoquere valeat: unde excrementa.

(14) Non inelegans modi deſcriptio! quo *Spinæ Ventoſitas* fiat in cranio.

(15) Id eſt ad nares & os defluendo. Vid. Conr. Victor Schneider. *de Oſſe Cribriformi*, per integrum quidem tractatum, præcipuè tamen *p. m. 396. & ſeqq.* ubi *de Coryza* agit.

(16) Irritantia hæc medicamenta

vel ut Gargarifmus, vel ut Mafticatorium, vel ut Errhinum, exhibenda.

(17) Plura Mafticatoriorum paradigmata imprimis vid. apud Weckerum *Antidotar. General. Libr. 1. cap. 46.* & *Special. L. 2. Sect. 42.* necnon apud Schröder. *Pharmacop. Medic. Chymic. Libr. 2. cap. 68.* Sequens Fernelii commodiffimum videtur:

Rec. *Sacchar.* candefacti unc. un.
Maftichis unc. femis,
piperis long.
pyrethri,
ftaphyfagriæ ana drachm. unam.

Fiat Pulvis, qui Nodulis parvis comprehendatur, & dentibus comprimatur, atque mafticetur.

(18) Gargarifmorum non folùm hujus, fed & omnis generis exempla fimiliter apud eundem vid. Weckerum *Antidot. Special. L. 2. Sect. 10.* cui adjunge Hadr. Mynficht. *Thefaur. Sect. 26. p. m. 400.* & *feqq.* Schröder. *d. Libr. 2. c. 61.* & Sennert. *Inftitut. L. 5. Part. 3. Sect. 3. cap. 27.* Pituitam è cere-

cerebro egregiè elicit ſic inſcriptum deſcriptum Joh. Theodor. Schenii *Syſtemat. Componend. & Præſer. edicam. Part. Special. Claſſ. 2. Sect. cap. 5. p. m. 130.* quod

Rec. *Origani,*
ſalviæ
roriſmarin. ana manipul. un.
roſar. rubr. pugill. un.
pyrethr.
zingiberis ana drachm. un. ſemis

Coq. in ſufficient. quantit. *aq. pur. itan.*

Colaturæ libr. uni adde *aceti acerrimi* unc. unam. Miſc.

(19) Errhina non ſunt uniformia, c ſolùm turundarum, peſſulorum t pyramidali formâ, parantur; ſed nt adhuc alia, eáque vel liquida, quæ ribus infunduntur, & ab iis attraıntur, ut aquæ & ſucci; vel mediæ nſiſtentiæ, quæ naribus illinuntur, ut imenta, & balſama; vel ſicca & ari-, quæ formâ pulveris nunc ſubtiris, nunc groſſioris naribus aut flatu immit-

immittuntur, aut inſpirando attrahuntur, Ptarmica ſeu Sternutatoria propriè dicta. Ipſas ſingulorum formulas copioſâ farragine iterum reperire licet apud Weckerum *Antidot. General. Libr. 1. cap. 47.* & *Speciall. Libr. 2. Sect. 11.* Quercetan. *Pharmacop. Reſtitut. cap. 18.* Schröder. *Libr. 2. cap. 55.* Sennert. *Inſtitut. Libr. 5. Part. 3. Sect. 3. cap. 30.* alioſque. Pyramidalia errhina, Naſalia cognominata, in Pharmacopœis noſtris uno eodemque modo parata habentur, quorum deſcriptionem ſuppeditat novum noſtrum *Diſpenſatorium.* Schröderi *Extractum naſale* pituitam & humores ſalſos à capite per nares educendi peculiari laude dignum hic erit medicamen, ſi ejus parum naribus indatur. Inter pulverum ptarmicorum hodiè uſitatiſſimorum innumerum ferè numerum, ſuum quolibet impensè jactitante, non poſtremus huc faciens erit ille Mynſichti, quem *Species DiaTabaci* vocat, itemque *pulvis ſternu-*

ernutatorius Dispensatorii novi *Norbergens.*

(20) Plura caput & ventriculum roborantia qui desiderat, adeat Promtuaria allegata, quorum ope copiosissimas formulas facilè concinnare poterit.

(21) Hûc pertinent præterea *Sirup. de pomis, de epithymo, de scolopendria; aqua aperitiva polychresta* Rolfinck. *Tinct. Martis aperitiv.* Mynsichti, Mœbii, *tartari. Extract. chalybis sine magister. Martis aperitivum, Vitriolum Martis, oxymel & vinum chalybeatum* &c.

(22) Solus Macasius purgantia menagoga sufficienter suppeditabit. Laudem imprimis merentur *Elect. de sena cum ambra; Extr. hellebor. nigr. Sol. senæ, lapis lazuli, Pilulæ tartareæ* Quercetan. & Schröderi.

(23) Hæc, & quæ in hoc paragrapho sequuntur, præter necessitatem repeti videntur.

(24) Præter hæc ab Authore enumerata celebriora Hydragoga sunt *Sirup.*

rup. diaſereos, domeſticus, florum Perſicorum, Extract. diacarthami, gratiolæ, ſoldanellæ, Magiſter. gialappæ, Gummi gotte, Pilulæ Hydropicæ Bontii, aliaque.

(25) Mirum, nî præparatum atque ita exhibitum hoc *Antimonium* (an *Crocus metallorum*?) inſolentiores potius vomitus moturum ſit. Unde à violento hoc remedio hîc loci prorſus abſtinere ſatius fortaſſis foret.

(26) Diuretica ſimul ac diaphoretica, tam ſimplicia, quàm compoſita, apud hactenus citatos Authores longâ ſerie conſignata reperies, ex quibus omnis generis formulas facili negotio concinnare licebit. Quemadmodum autem in affectus noſtri curatione diuretica hunc præſtant uſum, ut acres atque ſalſos humores peccantes in toto corpore redundantes, & ad partem affectam ſubinde affluentes, ad urinarias vias divertant atque ſic imminuant, ita imprimis diaphoretica eosdem humores per poros cutis, ſudoris atque vaporis formâ, è corpo-

orpore eliminant, hacque ratione ab ffecta parte quadantenus revellunt. De illis testatur Heurn. *Commentar.* n *Aph. Hipp. 45. Sect. 6.* ubi scribit, in ontumacibus ulceribus (qualia in *pinæ Vntositate* sæpe sæpius occurunt) mirum in modum solatio esse olere revellentia succos à parte exlcerata, qualia sint *urinas moventia*, uæ ichorosam materiam, quæ quoidie in partem ulcerosam ferri soleat, excludant. Diaphoreticorum erò usum in his & similibus affectius nemo facilè vocabit in dubium. nter alios Platerus ait, ulcera, quæ in ue Venerea prorumpunt (quàm hæc utem benè cum nostris conveniunt!) anare unà cum morbo *diaphoretica* x in aliis diuturnis non minimam curationis partem efficere.

(27) Imò quia sub verâ *Spinæ Ventositate* plerunque, si non semper, aliqua latet malignitas, ideoque non bs re erit, plerisque hactenus enumeratis medicamentis, quoad possibile fuerit, alexipharmaca immiscere qui

quibus virulentia ſimul infringatur. Id quod imprimis D. Mœbius atque Götſius *loc. alleg.* ſolerter præcipiunt, qui, poſtquam *cap. 5.* lenientia & præparantia medicamenta recenſuerunt, omnia illa pro ratione morbi, ægri, & cauſarum componenda, & exhibenda, ſemperque aliquid addendum eſſe monent, quod ſpecificâ facultate morbi virulentiæ & malignitati reſiſtat; cujusmodi formulam exhibet Paul. Barbette *Chirurg. Anatomic. Part. 3. cap. 3. p. m. 20.* ſimiliter ſummopere neceſſarium exiſtimans, ut, quòd malum hoc ferè ſemper ab intemperie univerſæ maſſæ ſanguineæ dependet, medicamenta quædam præparentur, quibus toti corpori auxilium feratur. Eſtque

Rec. *Rad. conſolid. maj.*
osmund. regalis
Chinæ
ſalſaparill. ana unc. un.
cort. ligni Guajac. raſ. unc. duas
rhabarb. opt. drachm. ſex

fol.

fol. sennæ mund. drachm. decem
caryophyllorum drachm. un.
cinnamom. drachm. duas
nfusa hor. viginti quat. in suff. quant.
q. hord. tepid. Coq. lento igne, &
xpressioni libr. quatuor adde
syrup. de symphyt. Fernel. unc. quatuor.

M. Fiat Apozema

umat ejus æger ætatis adultæ uncias res, quatuor, quinque. Leniter purabit, curationem promovebit, & à ovo morbo præservabit. Quò etiam nsimul respexisse videtur Petr. de Marchettis, quando, inter illa medi-amenta, topicæ curationi præmittena *decoctum* ex *Ghina*, *salsaparilla*, *igno Guajaco* & hujusmodi suadet. æterum ab Authore adductis alexi-harmacis addi possent *tinctura animonii* vera, *essentia pini*, *lycopodii*, *ngelicæ*, varia *Bezoartica*, imprimis *nimale*, nec non *sal viperarum*, mi-um in modum & ferè unicè ad toius corporis curam viperas, & quæ ex

ex iis parantur, medicamina, laudantur à Severino *cap. 20.* quod agit de Præservatione.

(28) An per *hydragyrum Mercurium dulcem*, non contemnendum aliàs in Gallica potissimùm lue remedium, an verò *Mercurialia unguenta*, vel deniq́ue adhuc aliud ex Mercurio præparatum medicamen intelligat Author, non adeo planum est. Intelligat autem sive hoc, sive illud, sive istud, utrinque tenenda illa cautela, quam de aqua divina Fernelii eâ utentibus injunxit Joh. van Horne *Microtechn. Sect. 2. Part. 2. p. m. 236.* eam nimirum cum judicio adhibendam esse; quæ certè cautela de omnibus Mercurialibus medicamentis sub sumi & observari potest. Atque ut ne dubites, accipe, quid de iis moneat Clariss. D. Mœbius. Quemadmodum omnia, inquit *loc. cit.* in Praxi Medica cautè & circumspectè sunt agenda, ita imprimis in usu horum Mercurialium providentiâ opus est, taliaque vix, nisi ab exercitatissimo tentanda

nda. Laudat autem Idem ibid. cum
espondente suo D. Götsio in specie
a Mercurialia, quæ πτυαλισμὸν sive
livationem procurant, quòd hæc
re & acutum in massa sanguinea ef-
rvescens serum, mediante peculiari
ercurii δυνάμει, commodissimè sepa-
nt, ad ductus salivales præcipitent,
evacuent, atque hoc modo causæ
ntositatis Spinæ non leve bellum
dicant, quo conflictu sæpe victori-
n atque coronam cum laude depor-
t imperterritus in Arte versatus Me-
cus. Quo ipso præsidii genere pu-
lam, hoc affectu nostro detentam,
ensibus licet apparentibus, nihil ta-
en melius inde habentem, per sali-
tionem Mercuriali inunctione exci-
tam, & duodecim dierum spatio
ntinuatam, feliciter restituit Rolfin-
cius *Dissertat. Anatomicarum L. 2. cap. 47. p. m. 423.* Confer. Sennert. Prax. *lib. 6. Part. 4. cap. 21.*

CAPUT

CAPUT XV.

De Medicamentis Topicis, & de Chirurgia ad Partem laborantem spectante.

QUoad specialem, per topicam, Chirurgicamque curationem; si Ventositas Spinæ imminet, expurgato à superfluitatibus corpore, veluti demonstratum est, pars affecta roboranda, intemperies per sua contraria tollenda, parsque ipsa rara, & nimis laxa adstringenda, dolor auferendus, materiaque peccans evacuanda; ubi ante omnia probè notandum, ut, quantum possibile, (1) *pinguibus*, *oleaginosisq;*, cùm ratione putredinis, (quippe quæ visa maximè ad putredinem inclinant) tum ratione partis, cavea-

mus

…us, & horum loco (2) *exsiccan-* *…bus* utamur, cùm ipsa ossium na… …ra, quam respicimus, sicca sit: … enim Galen. 7. *Meth.* 13. *Pri-* *…a*, inquit, *indicatio à laborantis …rtis temperie sumitur, quæ cale- …ciendi, refrigerandi, siccandi, hu- …ectandi, vel aliquid horum con- …ncte cum alio faciendi, mensu- …m præscribit:* secunda ex eo su- …itur, quod actio partis affectæ …nnibus animalis partibus sit …mmunis, aut quod commu- …m virtutem subministret: ter- … ab ipsa partis figura; & quar- … denique ab ipsius situ, cujus …rtio cum vicinis animalis par- …us copulatur, desumitur. Tùm …eter hæc dicta ipsa sentiendi … acrimonia, vel hebetudo; & …æ inde sequuntur consideran-

(3) *Roborantia* tum calida, tum

 frigida

frigida sunt; verbi gratiâ, inter ca-
lida, *absinthium*, *cupressus*, *salvia*
rosmarinus, *costus*, *juncus odoratus*
laudanum, *aloë*, *moschus*, *myrrha*
lentiscus, & *alumen rochæ*. Inter
frigida verò, *rosa*, *myrthus*, *bala-*
stium, *malicorium*, *galla*, & simili-
numerantur; ex quibus vel *vin-*
austero, vel *aquâ chalybeatâ* fo-
menta confici, & adhiberi pos-
sunt; quanquam non absque ju-
dicio. Nam si raritas partis fu-
rit sine intemperie, ex calidis, fri-
gidisque roborantibus simul tem-
peratum medicamentum paran-
dum: Si verò cum intemperie:
quidem frigidâ, conjuncta illa fu-
rit, calida; si cum calidâ intem-
rie, frigida roborantia in usum v-
canda. Et sic raritas, intemperi-
que insimul tolletur: præterea
leum *rosatum omphacinum*, *m-*
sinum, *mastichinum*, & *lenti-*

m-

um, *unguentum* item de *lithargyro, de cerussa, santalinum*, & illud *Comitissæ*.

Si autem dolor non sensim, sed cum impetu supervenit, & absque tumore incipit, membrumque frangi ægrotanti videtur; tunc (ut de signis in genere diximus) materia aliqua sub periosteo continetur, nisi frigida fuerit intemperies; quæ si non acuta tenuissimaque fuerit, vaporem, seu materiam flatulentam doloris illius causam esse, censendum est, qui propterea per ablationem causæ tollendus; nempe prædictum vaporem resolvendo; qui cùm sub periosteo contineatur, & propterea medicamentum ad eum non facilè perveniat, propter ipsius perioftei densitatem, ideo medicamentum discutiens, & omnium tenuissimum hîc requiritur; ut est

aqua ardens, quæ ab Italis dicitur. *di sette cotte*, vel oleum *spicæ*, *Philosophorum*, *& petroleum*; quæ cum valdè calida sint, & vapora bilia, cum illis aliquid permiscem dum, quod loco corrigentis at que adjuvantis inserviat; ut *mustum*, *sapa*, *succus mali cydonii*, ve folia *sonchi*, *quinquefolii*, *oleum myrtinum*, *cerussa*, *lithargyrium & cera*; vel ut ndum fotu *anethi*, *chamomillæ*, *sem. cumini*, *coriandri*, *fœniculi*, *& petroselini*, *cum vino diluto* parato; quæ omni etiam pro frigida intemperie tis erunt commoda; excepto, perseveraverit dolor, ubi, ne in flammatio oriatur, recurrendu ad anodyna, & ea quidem in spe cie, quæ tenuium sunt partium quia hæc omnem materiei spe em respiciunt, evacuando scilic dirigendo, rarefaciendo, extern

anc

ndo, concoquendo, atque æqua-
le reddendo, si qui, in partibus
fectis, humores acres, lenti, crassi,
copiosi, vel vaporosi, crassi, aut
dmodum frigidi spiritus exitum
ommodum non invenientes te-
uibus spiramentis impacti hæse-
nt, & conclusi fuerint, Galenus
Simpl. 19. Nec præterea dicta
ec tenuia anodyna poros obtu-
nt, aut materiam includunt,
eluti anodyna symmetra, ob su-
n visciditatem, quorum natura
nillima est cum eâ, quâ suppu-
ntia præditas unt; hoc solùm
otato, ut cum jam laudatis ano-
ynis ea permisceantur, quæ (4)
*corruptionemq́ respiciunt; qui-
s utrisq́ scopis unum idemq́ me-
camentum, cùm uterq́ siccans* ex-
stulet, satisfacere potest; quale
timonium calcinatum est, quod
calcinari solet:

℞. *Antimonii* libr. un.
sulphuris libr. semis,
Misc. pulverisentur, & indantur ollæ optimè luto sapientiæ clausæ, carbonibusque accensis circundatæ, donec dictum *antimonium* calcinatum fuerit, quod trium horarum spatio fiet:

Vel permisceatur cum ipsius (55 *antimonii oleo*, quod sic paratur:

Accipiatur videlicet dictum paratum *antimonium*, & pro qualibet ipsius libra sumantur *aceti* unc. quatuor.

Bulliant simul in olla ad *aceti* consumtionem, deinde eximatur *antimonium*, & ponatur in vas vitreum retortum ad lambicandum, è quo *oleum* egredi videbitur, quod in hujusmodi affectu, nec non in ulceribus malignis, ser-

pentu

entibus, cancrosis, & inflammma-
s admodum potens est.

Possumus etiam cum iis *oleum*
gni corni permiscere: nimirum:

℞. *Olei anethini,*
chamæmelin.
ligni corni ana unc. se-
mis,
pulveris prædicti drachm. un.
& cum
ceræ q. s. Fiat Linimentum.

el:

℞. *Olei de lumbricis*, aut
vulpini, aut
communis antiqui unc. un.
ligni corni, aut
antimonii drachm. duas.
Misc.

el:

℞. *Vini dulcis*, vel
sapæ libr. un.
succi graminis,
quinq; folii ana unc. tres,

farinæ fabarum,
hordei,
milii, ana unc. duas,
olei chamæmelin.
anethin.
de lumbric. ana unc. sem.

Misc. Fiat Emplastrum ad ignē. Aut foveatur pars cum decocto *florum chamæmeli, anethi, meliloti, rosarum, myrti, sem. coriandri, fœniculi, lini, milii,* & *radic. peucedani* cum *vino diluto* parato. *Vinum* enim roborat, & exsiccat; *aqua* verò tepida rarefacit, ac re-solvit. Et, si defensivum applicari potest, applicetur.

Dolore autem non cessante, & naturâ ab illo irritatâ, licèt non adsit plethora, tamen sanguinem & spiritus affluere, atque tumorem inflammatorium, nempe phlegmonem fieri necesse est; unde dolor augetur, ultraque fra-

ctic

ionem, tenſio quoque, gravitas, pulſus perſentitur, & hinc dolor nſivus, gravativus atque pulſati-us cauſatur, ita, ut ibi ad dolorem materiam ſimul reſpicere, ne-ſſarium Medici ſit munus. Ad uem dolorem, materiamque im-actam, & parti affixam (6) *ſu-apoſita medicamenta* optima ju-cantur; quibus hoc ſolùm ad-mus, ratione fervoris *ſuccum la-ucæ, plantaginis*, vel *ſempervivi*, ſimilium, cum illis permiſcere, peræ utique pretium eſſe: cujus co & hoc uti poſſumus:

℞. *Farinæ hordei,*
lentium,
micæ panis, ana unc. duas
plantagin.
lactucæ, ana manipul. un.
Miſc. & bulliant in aq. ſimpl. q. ſ. deinde contundantur, & ad-dantur

 olei

olei rosati,
violati,
chamæmelini, ana unc. um

Fiatque Emplastrum dolenti parti applicandum.

Notandumque hîc, nunquàm præsente dolore, (7) *reprimentibus puris* esse utendum : ait enim Galenus 2. *ad Glauc*. 2. *expressè* *si quidem non admodum partes dolent, talibus* (nempe reprimentibus) *utendum ; magno autem dolore fluxu incidente, nequaquam reprimendum*, quoniam reprimentia omnia adversantur anodyni

Multò minus in hujusmodi ca su discutientia vera, ceu calida sicca que in tertio gradu, propter nimiam suam caliditatem, locum habent : imò dolore maximè urgente (derelictis cæteris omnibus huic soli succurrendum, & qui dem non anodynis tantùm veri

sic

ed etiam (8) narcoticis, seu stupe-
acientibus, ne vires nimium dis-
olvantur, cum morte ipsâ pati-
ntis subsequente: quæ stupefaci-
ntia frigida sunt in quarto gradu;
uemadmodum est *cicuta*, *man-
ragora*, *hyosciamus*, & *opium*,
um alio quodam medicamine,
ntensam jam dictorum frigidita-
em corrigente, & eorum pene-
rationem adjuvante permixta;
t est *crocus*, atque *castoreum*; ex
uibus simplicibus narcotica fi-
nt composita; quorum aliud per
s assumitur, aliudque exteriùs ap-
licatur: quod per os assumitur,
st *Requies Nicolai*, *philonium Ro-
anum*, *diaspermaton*, & *pilulæ de
ynoglossa*: quod autem exteriùs
dmovetur, ita parandum:

℞. *Micæ panis* in sufficiente quantitate *sapæ* decoct. unc. duas,

opii ſcrupul. un.
croc. drachm. ſemis,
caſtorei grana quinque.
Miſc.

Quamvis in complexionibus membriſque admodum debilibus hæc narcotica valdè ſint ſuſpecta, quippe quæ calidum innatum, jam ante debile exiſtens (prout ſunt ei contraria) magis adhuc corrumpunt: calorem enim nativum à frigore corrumpi Ariſtoteles 3. *Probl.* 25. his verbis teſtatur, dum: *corrumpitur*, inquit, *calor, aut marcore, aut extinctu; extinctu quidem à contrariis hoc eſt frigido, atq; humido.* At ſi dolor modicus, aut humor non attractus, ſed expulſus fuerit; tunc valentiùs repercutiendum, exſiccandumque eſt; unde *ſpongia* in *poſca*, vel *frigida*, vel *tepida*, prout fuerit tempus anni, ægrotantis-

que

ue tolerantia, madefacta, atque
xpressa parti dolenti sæpè admo-
a juvabit: vel; madefiat *spongia*
n *vino rubro austero*, in quo *rosæ*,
alaustia, atque *chamæmeli flores*
ullierint; & applicetur. Uti præ-
erea possumus emplastro ex *fari-*
a hordeacea, vel *fabacea*, aut *milii*
um *posca*, vel decoctione dicta
onfecto. Aut

℞. *Unguent. lithargyr.*
de ceruss.
santalin.
olei rosati,
omphacini, ana unc. semis.
Misc. pro Linimento.

Post repercussionem mate-
ia, quæ repercussioni non cessit,
aulatim resolvenda, hoc ferè re-
olutivo pharmaco, quo ad pu-
redinem, partisque temperiem
mul respicitur:

℞. *Ciceram rubr.*

 florum

florum chamomill.
anethi,
rosar. rubr. ana mani
pul. un.

Misc. & bulliant in *vino tenu*
cum modico *aceti*, & decoc
ctio cum spongia usurpetur

Vel:

℞. *Farinæ fabar.*
hordei,
cicerum ana unc. dua

Misc. & bulliant in *aqua mulsa*
vel *vino mulso*: & Fiat Empla
strum.

Vel:

℞. *Farinæ orobi,*
lentium,
fabarum,
semin. lini,
fœnigræci an
unc. un.

Misc. & bulliant in *oxymelite*: &
Fiat ut supra.

Vel:

Vel:

℞. *Diachyli magni cum gummis* unc. duas,
antimonii, supra dicti calcinati drachm. duas
camphoræ drachm. semis;
Misc. ac incorporentur.

Vel, loco antimonii sumatur *marchesita*, vel *aristolochia*, cum primo tamen *cerato cum aceto* malaxata. Eritque loco hujus conveniens quoque *ceratum è marchesita*, *santalum*, *oxycroceum*, & illud de *tabaco*; faciendo ut supra. Convenit quin etiam *spongia* in *aqua maris*, vel in *lixivio cum modico aceti* madefactâ, & expressâ.

At si materia resolvi nequit, sed suppuratur, vel corrumpitur, tunc de ossis corruptione timendum, quâ non obstante nihilominus ad suppurandam materiam dictam natura adjuvanda est; licèt (9) *suppura-*

puratio post corruptionem in cas-su nostro *pessima* aliàs existimanda, quia resolutione exsiccationeque, & non materiæ retentione, ac humiditate indigemus; deinde quia, humore in pus se vertente dolor fit, ut inquit Hippocrates *Aphorismo 47. Sect. 2.* qui à tensione, & calore procedit, ut Galenus in *Commentario* ad prædictum *Aphorismum* ostendit; hincque ipse primo omnium (veluti ipse jubet 2. *ad Glaucon.* 7.) tollendus, vel saltem leniendus est; quo lenito (cùm maximè adversetur naturæ) natura ipsa validior fit, materiamque concoquit; quando aliàs si ab extraneo nativus calor superatus esset (quorum auxilium in suppuratione necessarium est) non concoctio, sed corruptio fieret. Lenietur autem dolor iste tensionem fervoremque remo-

ven-

ndo; quibus non sufficientibus, anodyna tandem devenien-m censemus, quæ ad omnem temperiem accommodata e-nt, nimirum ad *decoctum flo-m chamæmeli, meliloti, anethi, olarum & passularum* : aut ad *plastrum* cum *lacte*, vel *mulie-m* vel *brutorum*, & *farinâ hor-aceâ*, *oleo rosato*, *chamæmelino*, que *vitellis ovorum* paratum: t

℞. *Olei rosati complet.*
chamæmelini, an. unc. iij.
farin. hordei
flor. chamomill. ana unc. tres.
Misc. & cum *sapæ* q. s. Fiat Emplastrum ad ignem, partique applicetur.

Relaxantia, quæ à Galeno, 7. *e compositione medicamentorum cundum genera* chalastica nun-upantur, sunt *butyrum*, *oleum com-*

commune, amygdalarum dulcium adeps suillus & *gallinaceus*; sed quæ antiqua esse debent ; recentia enim anodyna symmetra sunt, atque suppurantia.

Dolore lenito, parteque laxatâ, suppurantia applicare congruum est, quorum formulæ antequam tradantur, primò eorum natura tradenda, & prius quã tradatur natura, perpendamus quod Galenus *5. simplicium 6.* habet, nimirum quot alterationes in corpore animalis sint, quid sint, & quomodo fiant? quæ quidem alterationes tres sunt, quarum prima est secundum naturam ; secunda præter naturam ; tertia & ultima utraque est & mixta. Prima ab ingenito calore in materia animanti familiari fit: secunda ab aliena caliditate provenit & ad nihil utile est; tertia fit qui-

dem

m ab ingenito calore, sed non
anè vincente, & in materia per-
itur, quæ prorsus benigna non
, neque tamen omni ex parte
iena. Sed quemadmodum na-
rales alterationes, quæ ab inna-
proveniunt calore, à simili ex-
insecus juvantur; pari modo &
æ in movendo pure conspici-
r. Nam ventriculum imbecil-
m habentes, ut adjuvent calo-
m nativum ejusq; substantiam,
ueros, catellosque sibi impo-
unt, quorum quippe calor æquè
lidus, & humidus, ac calor no-
er temperatus existit: ita suppu-
ns familiaritatem nobiscum ha-
ere debet; ita ut neque calidita-
, neque humiditate complexio-
em nostram exsuperet. At, quia
ominum naturæ inter se diffe-
nt (Galenus ut supra) suppuran-
a quoque differre debent. Na-
tura

turâ enim calidior calidius expostulat pharmacum; frigidior minus calidum. Et non ſolum temperamētum totius reſpiciendum, ſed etiam partes laborantes, vel uti Galenus docet *libr. de Oculis* dicens: *Maturantia neceſſe eſt calorem habeant quantus membro curando neceſſarius eſt, ne imminuant, vel augeant ſuam naturalem humiditatem*; ita ut quilibet homo, & quælibet pars ſuo proprio, atque determinato indigeat ſuppurante. Et præterea cum calor vel calidum (nam quando dicitur calor, de qualitate intelligi poteſt: at quando dicitur (1c) calidum, de ſubſtantia intelligitur) ſubſtantia ſit tenuis, atque vaporabilis, & facilè exhalare poſſit, prædicta ſuppurantia poros etiam obſtruent, quoniam inquit Galenus *5. ſimplicium, 9. ſi quicquam*

concoc

*ncoquere consilium est, quamplu-
num, meo judicio, spiritus serva-
intus oportet* Spiritu enim ex-
lante, debilitatem partis sequi
cesse est; unde concoctio fieri
on potest. Denique & mate-
a respicienda: quoniam in cali-
iori materia suppurantia frigi-
iora; in fridiori, calidiora admi-
stranda. Suppurans ergo erit
rina hordeacea, aut *triticea*, aut
nis ejus cum *hydræleo*, *unguen-
m tetrapharmacum*, seu *basili-
m*, vel *emplastrum* factum è *mal-
arum & violarum foliis*, *farina
iticea*, vel *hordeacea*, *butyro*, &
oco, quibus addi possunt *radi-
s althææ*, *passulæ*, & *caricæ*, dum-
odo non fuerit intensè calida:
el parandum emplastrum cum
rina triticea, *hydræleo*, & *croco*.
Factâ suppuratione, (quod co-
noscitur cessãtibus, vel saltem re-
mit-

mittentibus symptomatis, duriti videlicet, tensione, pulsatione, ca lore, dolore, & tandem febre, qu omnia in puris generatione con currunt, ut Hippocrates, loco su pra citato, & Avicenn. *Fen. 3. tex 3 cap. 21.* itemque lenitate qua dam præsente, nec non molliti sub digitis inundatione, aliqu parte cæteris eminentiori, inqu mucronē subducta, & tabescent tunc discussio materiæ non ex pectanda, veluti in multis casibu facere consuevimus, & Galenum facere videmus *13. Meth. 5.* qu confecto pure (antequam ad ape tionem abscessus veniat) mate riæ discussionem tentat, dicens *si pus aliquod notabile in suppura te parte est contentum, non exp dit.* (quod nonnulli faciunt) *pr tinus incidere, sed potius exhall tionem moliri medicamentis valen tibu*

us, quorum usus experientiâ improbatus est. Non expectan-, inquam, discussio, quia, si tunc nondum corruptum esset, in- demum corrumperetur : hu-iditate enim extraneâ prope os mmorante, os ipsum facile cor-mpitur ; sed (11) *statim aposte- a per longitudinem aperiendum*, eo quidem loco , ubi editissi-um est ; pusque extrahendum. Quod si autem, immisso specil-, os per sentitur corruptum, (12) *tamen quantum possibile dilatan- um*, ut totum vitiatum patefiat, quod, si (12) *ferro*, vel *medica- ento caustico*, aut putrefaciente, opter aliquod impedimentum eri non potest, verbi gratiâ pro-ter arterias, nervos, & tendines præsentes (12) *spongiæ* , vel *gen- anæ turundis* dilatatio fiat, tunc-ue totum vitiatum os (13) *vel li-*

ma

ma tollatur (14) *vel candenti fer*
ro; si,ob foraminis angustiam ad
radi non potest, & corruptio os
sis vel nimia, vel à materia viru
lenta & abundante potiùs humi
ditate,quàm ab acredine orta dE
prehendatur.

At si Chirurgus manu non e
adeo expeditus, per foramen *ol*
um chalcanthi, vel *sulphuris*, v
aquam fortem, qua aurum ab ar
gento dividitur per aliquot vic
intromittat, continuòque turun
dâ in *oleo antimonii*,aut *ligni co*
ni, aut (15) *in melle rosato*,*cum*
qua vitæ & *pulvere antimonii*
plumbi usti, *ireos*, & *peuceda*
permixto intinctâ utatur, adden
do, ad temperandum aquæ vit
& aliorum calorem parum *aqu*
plantaginis, vel *graminis* & *fa*
rinæ hordei; quia in morbis ist
semper reperitur aliqua inflam
matio: præterea assiduè fiat lot

cum

cum *vino* , in quo decoctæ sint *rosæ,hordeum,radix ireos,* & *lupini* cum *cortice ligni sancti,* ut ulcus à sanie expurgetur simul ac exsiccetur,proindeq; natura valentior ad separandum malum à bono insurgat: Et ut humiditas ex ulcere jugiter evocetur, aliquod ex supra positis ceratis applicetur: & tunc vitiato osse desquamato, mitiora siccantia valebunt.

Si autem os non conspiciatur, tunc potest esse corruptum, & læsum (16) vel *minimè læsum*: si fuerit læsum, tunc tumor,inflammatio quodammodò obscura, dolor, & utplurimum copiosa, fœtensque sanies præsentes erunt; quare videndum, ubi caro magis sit mollis, inflammata, & violacea: ibi enim os vitiatum esse colligitur,nisi ea contigerint ob partem tumoris decliviorem , ad

T quam

quam natura semper majorem materiæ partem transmittere solet, quæ ibi putrescens, quandam acutiem, nitrositatemque (ut dicebatur) acquirit, & ob quam acutiem, partes erodendo, ad exitum parat sibi viam, à natura expellente adjuta; atque tunc si absque tendinum, nervorum, venarum, & arteriarum læsione fieri potest, aperiendus est locus, dilatandus, procedendumque, ut supra. Osse autem non laborante melius se res habebunt, & absque multo abscessus sanabitur labore concoquentibus primò adhibitis quæ conficiuntur è *vitellis ovorum* cum *oleo rosato* : vel cum *oleo rosato*, *terebinthin*, & *cera* : aut cum *terebinthin. vitellis ovorum* & *croco*, prout materia calidior, dolor, nec non complexio expostulaverit: deinde mec

medicamentis à sordibus quæ detergunt & rhyptica à Græcis nuncupantur, applicatis, Galen. 5. *simplicium 17.* quorum quædam dulcia, quædam amara sunt tenuiumque partium, ut crassitiem illam, quam sordes habent, attenuare valeant; veluti *mel, mulsa, mel rosatum, Syrup. rosatus, succus apii, saccharum, terebinthina, sarcocolla, radic. ireos, farina ervi, fabarum, hordei, lupini,* & alia similia, quæ in materia calida sic componi possunt.

℞. *Terebinthin. claræ* unc. un.
syrup. rosat. unc. semis
farinæ hordei drachm. un.
vitellum unius ovi

Misc.

Vel loco *syrupi* addatur *mel rosatum* nec non *succus apii*, unà respiciendo ad materiam peccantem, ad naturam ægrotantis, & ad

ſenſum partis. Quemadmodum enim materia viſcidior, craſſior-que, naturaque robuſtior & non adeo exquiſitus ſenſus, validius requirunt detergens; ita contra tenuior materia, natura debilior, ſenſusque exquiſitus, mitius ex-poſtulant detergens.

Si in abſceſſu ſinus magnus re-peritur, & detergentia craſſa ad os undique pervenire non poſ-ſunt, liquida per ſiphonem intro-mittenda ſunt, craſſis ramen in orificio adhibitis cum turunda, ut:

℞. *Decoct. hordei non expoliat.* libr. un.
mellis roſat. unc. tres
Miſc. & utere pro Lotione.

Aut:

℞. *Lixivii* Barbitonſoris libr. un.
mellis roſat. unc. tres

ſum

ſucci apii unc. quatuor
ſarcocollæ unc. ſemis:
Miſc.

Deterſione factâ, (quæ ex carnis rubedine cognoſcitur) ulcus carne explendum eſt ; ad quam carnis generationem duæ neceſſariò concurrere debent cauſæ. Galen. 3. *Meth. cap.* 3. materialis una, efficienſque altera: materialis eſt ſanguis; qui quidem ſanguis (ut caro ipſa regeneranda, cum ſubjecta carne ejusdem ſpeciei) neceſſariò ſine ullo eſſe debet peccato, ut videlicet neque qualitate, neque quantitate, neque ſubſtantia peccet. Cauſa efficiens eſt temperamentum partis, quod, ſi naturale fuerit, benè eſt; ſin minus, ad ſtatum ipſum naturalem reducendum, vitium præternaturale removendo. Et ſicut duplex

excrementum omnem qualitatis alimenti sequitur mutationem, ita in novæ carnis generatione duo conspiciuntur excrementa, unum tenue, alterum verò crassum, Galen. *loco citato* : cumque excrementa dicta à natura excerni non possint, quemadmodum illa quæ per urinam, alvum, sudorem, & insensibilem transpirationem excernuntur, hinc natura ipsa indiget ministro, qui medicamentorum ope tenue (ichor vocatum) exsiccet, & crassum (sordes nuncupatum) detergat : quare tale medicamentũ duplicẽ possidebit facultatem, exsiccantem scilicet & detergentem, quod, sarcoticum à Galeno, ut supra dictum, vocatur debetque (ut humani corporis tẽperies incolumis servetur) cùm modicè exsiccare, tum modicè detergere. Primi ordinis medicamen-

menta vide apud Galenum *ibi-*
em & sic quoad activas qualitates;
si aliqua fuerit intemperies con-
acta, ea primò tollatur, quia a-
às ulcus nunquam impleretur
rne, neque ad cicatricem per-
uci posset. Galen. *3. Meth. 8.*
uia verò non uni tantùm me-
emur naturæ, & ex Celso scri-
tum habetur, *non oportere ignora-*
quod non omnibus ægris una ea-
emq; auxilia conveniant, propter-
in siccantibus primi gradus
on semper standum, quin po-
ùs gradus iste primus (cum tres
abeat mansiones) perscrutandus
t: nam alia natura humidior ex-
tit, à qua minor exsiccatio indi-
atur, & siccior alia, quæ validio-
em exsiccationem indicat: sic vi-
issim partis laborantis natura (ut
m diximus) cõsideranda, nec nõ
orma, qualitas ulceris, & tempus

anni: ulcus enim magis profundū magis exſiccandū, quoniam copioſiores ibi generantur humiditates quā in ſuperficiali. Tempore hyemali, calidius, quàm æſtivo applicandum medicamen. Simplicia ſarcotica ſunt *thus*, *reſina abietina*, *laricina*, *terebinthina*, *gummi*, *lithargyrium*, *minium*, *plumbum uſtum*, & *lotum*: compoſita ſunt *unguentum de minio*, *de lithargyrio*, *plumbo*, *iſis*: atque hæc in ſiccioribus naturis, in cæteris verò epulotica, nempe cicatriſantia locum habent: habemus præterea *unguentum* (17) *reſinum baſilicum*, (18) *matriſylvæ*, *oleum hyperici*, *ceratum barbarum*, & *diapalmæ*: In caſu noſtro ſummoperè *unguentum reſinum* cum *unguento de minio permixtum* valebit, itemque *mel roſatum*, cum *terebinthina*, & *thure*, quibus turun-

da

a illinatur; & super ulceris os, ce-
atum barbarum, aut diapalmæ
pplicetur.

Si dolor ab acuta vel salsa ma-
eria procreabitur, sive is frangi-
vus, sive alterius speciei sit, tunc
ro ejus sedatione ita proceden-
um est, ut causa doloris aufera-
ır, velut indigitavimus, resolven-
o nimirum, exsiccando, & par-
em roborando, quibus scopis su-
ra posita medicamenta satis fa-
ient: quemadmodum etiam si à
nateria ex ipso osse scatente do-
or oriatur; quibus tamen jam di-
is medicamentis ea præterea ad-
ere possumus, quæ aliquam (19)
conditam respiciunt qualitatem,
uæ sæpènumero cum morbo
ostro conjungitur; ut

℞. *Hordei*,
lentium,
fabarum ana manipul. un.

pomorum granator. acidor. numer. duo
fonchi,
plantagin.
quinquefolii ana manipul. femis
Misc.
& bulliant in *vino rubro* quousque omnia decocta fuerint, hac tamen cautione, ut legumina sejunctim decoquantur, pòst omnia triturentur, contundantur & cum pauca quantitate *olei myrtini*, & anethini tantilloque *croci*, & *camphoræ* in formam emplastri redigantur: aut excipiatur decoctum spongiâ, & super partem factâ prius fomentatione expressa ligetur: vel
℞. *Sonchi,*
plantagin.
quinquefolii,
flor. chamomill. vel

herb.

herb. anethi, vel
parietariæ ana manipul.
un.

Misc. contundantur , fiatque Emplastrum parti affectæ appli-andum.

Optima etiam erit *creta in oleo osato, myrtino, aqua ardente, oleo etroleo*, vel *spicæ* cum *pauco aceti*, issoluta, quâ membrum affectum linatur crasso modo, illitaque per 4. horas permaneat , iterando stud remedium quotiescunque pus fuerit.

Si materia frigida tenuisque uerit , spongiis, in aqua salsa, lixi-rio, vel aqua ardente madefactis, modo supradicto, exsiccabitur: At si resolutionem renuat aut ob multitudinem materiæ aut ob partis imbecillitatem , seu aliud vitium ; incidatur, & curetur abs-cessus modo jam dicto , conco-

quendo nimirum, detergendo, incarnando, & agglutinando, si cavitas ingens, humiditates priùs exsiccatæ, sordesque detersæ, ac expurgatæ fuerint, cùm agglutinantia ceu austera, & adstringentia, (Galen. 3. *Meth. cap. 6*) aliàs non conveniant; quæ agglutinantia sic parari possunt.

℞. *Rosarum*,
balaustiorum,
absinthii,
fol. myrti, ana manipul. un.
nucum cupress. numero decē,
aluminis Rochæ, unc. un.

Misc. & bulliant in *vino rubro austero*, & usurpetur intus cum siphone, & extra cum spongiâ, sed expressa, & fasciis decenter circumligata, ut fluentes humiditates per fascias exprimantur, & vi spongiæ exsiccentur: quo facto os ulceris cute tegendum: sed

quia

uia cutis pars eſt ſeminalis , &
ars ſeminalis ſemel deperdita
mplius non creſcit, juxta Hippo-
ratis ſententiam 6. *Aphoriſm.* 19.
atura adjuvanda eſt , ut aliquid
uti ſimile regeneret , nimirum
20) *cicatricem*, quæ à carne ad-
nodum exſiccata oritur: ita enim
Galenus 3. *Meth* 5. *materia*, in-
quit, *carnis eſt ſanguis, & cutis, ci-
atricis autem itidem quidem caro
ſt, ſed exſiccata admodum : epu-
oticum ergo non ſolum , ſuperflu-
um quod affluit, exſiccare ; verùm
tiam humorem, qui in ipſa conti-
etur carne, conſumere debet : &
ſimplic. cap.* 16. idem ait Galenus:
*n planis ulceribus ad cicatricem
lucendis id eſt conſilium , ut caro
lteretur fiatq́; cutis ;* id quod per-
icitur per ea , quæ carnem con-
rahere, conſtringere, conſtipare,
lenſare, & calli inſtar ſiccare va-

lent; ita ut cutis veluti in callum durata ſit caro : quare epulotica iſta ſicca ſunt in tertio gradu, & admodum adſtringentia, partim, ut ſiccitate ſua humidum abſumant , partim ut conſtrictione præcaveant , ne ſanguis copioſiùs affluat ; quod ipſum inter alia præſtant, *aloes cortex, thuris, pini, ligni ſancti, tutia, plumbum uſtum, ſumach, bolus Armena, balauſtium, ſpodium, ceruſſa*, & ferè innumerabilia : compoſita ſunt *unguentum de minio , de ceruſſa , tutia, plumbo, iſis , ceratumq; diapalmæ.* Advertendum autem, quòd in ſiccioribus naturis ſarcotica, in humidioribus verò epulotica, ut ſupra diximus, magis conveniant.

Oriente autem Malo à frigida, craſsâ, & viſcida pituitâ , ut plerunque obſervavi, repercutientibus non utendum, quia materia

ipsa reprimentibus non cedit, sed
adhuc crassior evadit, magisque
parti affigitur, & prorsus incurabi-
lis redditur, verùm ipsa materia
per affectam partem evacuanda
est eam emolliendo, incidendo,
& resolvendo subsequentibus ferè
medicamentis, nimirum:

℞. *Cerati diachyl. magni,*
œsipi philagrii, ana unc. duas
mucilagin. semin. althææ,
caricar.
succi ireos, ana unc. un.

Misc. & bulliant usque ad *muci-
laginum*, & *succi* consumtionem;
deinde addatur *terebinthinæ claræ*
uncia semis, *ceræ*, q. s. ad confici-
endum *ceratum*: aliud:

℞. *Galbani, serupini,*
opopanacis,
ammoniaci, ana unc. semis,
succi ireos,
bryoniæ,

aceti

aceti ſcillitici, ana unc. unam:
Miſc. & bulliant lento igne, quousque gummata fuerint diſſoluta, & ſucci conſumti; pòſt addatur *olei liliorum alborum*, *terebinthinæ*, *ceræ*, ana uncia ſemis, iterum parum bulliant, & in fine addantur *pulveris ireos* drachmæ duæ:
Aliud:

℞. *Farinæ ſemin. lini*,
fœnigræci,
hordei, ana unc. duas
pulver. flor. chamæmeli,
meliloti, ana unc. unam.

Miſc. & bulliant in *oxymelite* q. ſ. ad conficiendum emplaſtrum; in fine addendo, *olei liliorum alborum*, *pinguedinis anatis*, ana drachmas ſex; & Fiat Emplaſtrum: aliud ſummoperè valens.

℞. *Flor. chamomill.*
aneth.

meli-

melilot.
herb. parietariæ, ana manipul. un.
rad. althææ,
ebuli, ana libr. unam;
sem. lini,
fœnigræci, ana unc. duas
Miſc. & bulliant in *aqua mulſa*, quousque omnia decocta fuerint; quibus adde *olei communis* libram ſemis, quæ *decoctio* pro *fomento* ita inſerviat, ut in illa ſpongia madefacta & expreſſa, ſuper partem laborantem continuè delineatur; hac tamen cautelâ, ut in fine morbi prædictum *fomentum* ſine oleis adhibeatur, & vel *ſpongia* cum *aqua ſalina*, *lixivio*, & præſertim cum *nitro*, & pauco aceti, vel *ceratum è marcheſita*, vel *diachylon magnũ* cum pulvere *ariſtolochiæ*, *& ireos* adminiſtretur.

So-

Soleo autem & parare ſtillatitium oleum hunc in modum.

℞. *Terebinthinæ*,
reſinæ pini,
ceræ citrin.
maſtichis, ana unc. quatuor,
ligni ſancti raſpati unc. duas

Miſc. & in vaſe vitreo lutato lento igne deſtilla; quod oleum ad roborandos articulos, & materiam reſolvendam ſummoperè conducit.

Si tandem à materia maligna ſubortus fuerit dolor, illa discutienda exſiccandaque eſt: cujus particularia diſcutientia prætereo, quia ſuperiùs poſita hîc accommodari poſſunt; modo cum his aliquod alexipharmacum permiſceatur, ut eſt *theriaca*, *bolus Armena*, *cepæ*, & *allia* ſub prunis decocta, *dictamnus*, item *gentiana*,

quin-

inquefolium, ruta, scordium, ter- Lemnia, chamædris, atque *Mer- rius* in morbo Gallico. Et si suppurationem tendit tumor, ppuretur, & procedatur eodem, io supradictum, modo. At si à leteria qualitate calor, tempe- mentumque partis penitus cor- mpuntur, ad ferrum ignemque eveniendum, aut saltem ad mox cenda sequentia medicamenta, sufficientia videbuntur, etsi his amvis partem carnosam cum iqua ossis corrupti portione tol- re possimus, morbum tamen erfectè curare nequeamus, quia corruptione major pars ossis bsessa est; quo in casu, (21) *to- m membrum læsum, serrâ à sano secandum*, (22) *pars sana relicta curenda*, partim ut roboretur, rtim ut sanguinis fluxus tolla- r, partim ut, si aliquid maligni

reman-

remanserit, destruatur. Et quia, ubi os corruptum est, plura solent ulcuscula cum carne mala squalida, & fœtente oriri, ideo caro illa tollenda, vel (23) *cathæretico* aliquo, quale est *dyphriges*, *flos æris*, *æs ustum*, *alumen Rochæ*, *hermodactylus*, *asphodelus*, *Mercurius præcipitatus*, *unguentum Apostolorum Ægyptiacum*, atque, *aqua fortis*; qua fini etiam (24) *filamenta* à Fallopio parantur hoc modo.

℞. *Filamentor.* unciam unam,
aquæ rosar.
plantagin.
solani, an. unc. quatuor,
Opii scrupul. unum,
medullæ panis unc. duas,
argenti sublimat. scrup. quatuor.

Misc. bulliant ad medietatis

con-

onſumtion. Deinde extrahe, ex-
rime atque utere.
Quibus jam dictis medicamentis
utrefacientia ſubſtitui poſſunt, ut
25) *trochiſci de Minio, Johannis*
le Vigo; aut *ſublimatum* pluries
quâ roſarum, & *plantaginis* lo-
um, iterumque exſiccatum; aut
dem jam dictum *ſublimatum*
um *aquâ roſarum* & *tragacan-*
ho exceptum, inque formam te-
etem redactum; aut idem *ſubli-*
natum infuſum in *aqua roſarum*
& *ſucco apii*, inque phiala per qua-
draginta dies; & quidem ipſos
caniculares, retentum ſæpe agita-
um, tandemque exſiccatum & u-
ui ſervatum.

Atque hoc ſublimatum illud
eſt medicamentum, quod Scro-
phularii pro maximo ſecreto, ne-
miniique revelando habent, quod
amen nos, qui ejus uſum propria
expe-

experientiâ & tandem cujusdam relatione, in ſtrumis, cancris, carbunculis, & cæteris hujus generis morbis, ſæpe feliciter, cum tantillo *opii* permixtum, experti ſumus, reticere noluimus : quod etiam ad dilatandum ulcus usque ad oss optimum eſt; deinde verò demum os ipſum, vel inſtrumento raſorio vel ferro candente (ut jam diximus) tollendum, ſi poteſt; ſin minus, & jam allegatis remediis ob aliquam cauſam tolli nequit, ea applicanda pharmaca, quæ maximam vim exſiccandi habent, ut eſt, *oleum de chalcantho*, & cætera ſupra enarrata, deſuperq; ceratum aliquod è ſupradictis ducendum. Sed ſi materia adeo acris, & acuta fuerit, ut inde ulcera fiant ſerpentia, loco ceratorum dictorum ſubſtituatur unguentum de ſtercore canis, quod ita paratur.

℞. Sterc

℞. *Stercor. canis oſſa comedentis exſiccati & pulveriſati* drach. ſex,
plumbi uſti,
tutiæ præparat. an. unc. ſemis,
lithargyrii,
ceruſſæ, an. drachm. duas,
lactis caprin. libr. duas,
farinæ lentium unc. quatuor.

ntequam verò unguentum hoc omponatur, ſic omnia ſunt diſponenda: primò multa ferramenta ctinguantur in lacte; deinde fana & ſtercus cum lacte miſceanır, & coquantur ad ſpiſſitudinem ſque, pòſt adde *olei roſati, myrni* ana unciam unam ſemis, *cee albæ* q. ſ. iterum coquantur omnia, donec cera liquefacta fuerit; ltimò mineralia adjiciantur, & atim auferatur ab igne tota naſſa, ac ducatur ſimul, donec unguen-

guentum fiat, quod Johannes de Vigo *Copios. Libr. 7. de Natur Simplic. ferè sub fin. p. m. 624.* habet. Fiat etiam lotio cum *decocto è rosis, hordeo, balaustiis, & plantagine* parato & cum *vino* diluto.

Si post ulcerum sanationem, & materiæ discussionem, exsiccationemque aliqua remanserit durities, veluti quàm sæpissimè accidere solet, quia, dum ossis timemus corruptionem, magis discutimus, & exsiccamus, quàm emollimus; eò quòd melius est ægrotantem cum aliqua duritie in parte vivere, quàm eum laborantem magnis apostematibus, fœtoribus, febribus, & tandem mori; emollientibus (sublato ossis corruptioris metu) utendum, facta tamen semper fomento cum *lapide pyrite* ignito & in *aceto* extinctis

ncto, quod, licèt exſiccet, reſpi-
t tamen ſimul naturam partis,
citque, ut emollientia malactica
Galeno 5. *Simplicium* & 7. *de
compoſitione medicamentorum ſe-
cund. genera cap.* 1. appellatâ, pe-
netrent, hincque ipſum materiam
craſſam & viſcidam attenuat ac
incidit, & à Galeno 2. *ad Glauco-
nem*, in duritie ligamentorum,
tendinumque laudatur.

Ne verò ea malactica absque
ratione adminiſtremus; cùm du-
rities multiplex ſit, non erit in-
conveniens, imò neceſſarium, de-
clarare, quid ſit durum, quot mo-
dis fiat, nec non quænam diffe-
rentia inter durum, & tenſum in-
tercedat. Quoad primum; dura
dicuntur illa, quibus caro noſtra
cedit Galen. 5. *ſimpl.* 4. & 3. *de
pulſibus*, ſicque durum, vel per
exſiccationem, vel per concre-

tionem, vel ex nimia repletione, vel ex permiftis caufis; quamvis durum tertio modo acceptum, impropriè durum dicatur, denſumque potius appellandum ſit. Durum enim propriè dictum illud eſt, cui caro noſtra, ut diximus, cedit; denſitas autem nihil aliud eſt quàm transponentis, & transpoſiti æqualis actio, verbi gratia, ſi ponitur transponens, nempe digitus ſuper denſitatem, digitus denſitatem transponit; deinde transpoſitum, (denſitas ſcilicet,) transponens transponit, & ſic ſucceſſivè fit, indicatque laxantia, & emollientia, propterea cùm non una ſit induratorum natura, neque una eorum debet eſſe medela. Nam quod à ſiccitate induratum eſt, humectari; quod à congelatione, excalefieri; quod à repletione, inaniri; quod autem

item à permistis inter se causis, sce medicamentis permixtis curari debet. Stantibus ergo his, dupiei per congelationem ortæ oprie dicta malactica conveniit, & quidem malactica calida, frigori, seu congelationi conrientur. Ita namque Averroes *Collig. quod per congelationem,* quit, *induratum est, calefactio-n requirit.* Quicquid enim ngelatum est frigore, liquatur alido, siquidem liquari potest. cùm in congelatione dicta, seu eo, quod congelatum est, huor sit, & humor absumi debequia præter naturam ibi reperur, idcirco prædicta malactica, ra caliditatem siccitatem quoe possident. Et quia potenter efacientia subtiliores partes revunt, cæterasque in afflicto mbro relinquendo, morbum

reddunt curatu difficilimum, & vehementer exſiccantia ſuâ naturâ ad ſummam duritiem humorem parti impactum adigunt, ideo illa malactica, neque caliditate, neque ſiccitate excedant; ſed ſufficit, ea in ſecundo, vel tertio calida,& in primo gradu ſicca eſſe. Galen. 5. *Simpl.* 9. Averroes *loco citato*, Avicenn. *lib.* 4. *Fen.* 3 *cap. de Apoſtematibus duris* Paulus 4.38. & alii. Ad duritiem à re[...] ſolventibus, vehementerque ſic[...] cantibus ortam, hæc valebit fo[...] mentatio (adhibito tamen ſem[...] per prius fomento, vel ex acet[...] vel ex mulſo, cum lapide pyrit[...] ut diximus) quæ talis eſt:

℞. *Radic. althææ inciſ.* libr. unam
folior. malvæ, manip. duos,
flor. chamæmel.
melilot. an. manip. unum
ſem. lini,
fœn[...]

fœnigræc. an. unc. quatuor.

Misc. & bulliant in *aqua* cum *capite & pedibus vervecis*, quousque caro optimè cocta fuerit, & adhibeatur *embrocando & fomentando* duritiem; Cum quâ ipsâ aquâ decoctâ *emplastrum* etiam sic formare possumus

℞. *Farin. sem. lini,*
fœnigræc. an. unc. tres,
radic. althææ incisar. & contusar. libr. semis;

Misc. & cum prædictæ *decoctionis*, s.q. F. Emplastrum, ad ignem addendo

pinguedin. gallin.
anatis,
medull. vitulin.
ol. lilior. albor. an. unc. unam:

quo facto, servetur ad usum.
Guta etiam Patavina summoperè

prosunt, & præ omnibus proficiunt. Factâ autem per congelationem duritie, ut in materia calida propter nimia repercutientia adhibita, atque in scirrho, tàm à pituita crassa, & lenta, quàm à melancholia procreato contingit, utile erit *ceratum diachylon magnum cum gummis*; vel unguentum de althæa cum iisdem gummis compositum, vel sequens, quod

℞. *Bdellii,*
ammoniac.
galban.
mucilagin. sem. lini,
althææ,
caricar. an. unc. unam,
Misc. & cum
ol. sem. lini, vel
lilior. albor. q. s. Fiat Cataplasma.

Vel hoc, quod

℞. *Cerati magni* prædicti,
æsi

œsipi Galen.
*emplastr.melilot.*an unc.duas,
cæparum,
medull.crur.vitul.
pinguedinis gallin. an. unc.u-
nam:
Misc. & cum Ceræ q. s. Fiat ad
ignem molle Ceratum.

Quibus jungantur & quædam eo-
um medicamentorum , quæ in
aratione materiæ pituitosæ ido-
ea esse dicta sunt. Juvat præter-
(pro omni intentione) *anima-*
um calor, quia calidum innatum
scitat, atque restaurat ; hincque
bemus, ut ægrotantes in calidis
utorum ventribus, læsa sua *mem-*
a aliquandiu detineant. Habe-
us præterea in agro Neapolita-
Puteolis *balnea*, quæ omnes du-
ies emolliunt, præsertim (quod
iraculi instar est) callos, in fra-
uris, malè restauratos unius ho-

ræ ſpatio, ſi verum eſt, quod mihi à quodam Religioſo relatum eſt; ita emolliunt, ut inde, & calli, & oſſa, plicabilia, ſicut puerorum oſſa, reddantur.

ANNOTATIONES
ad
CAPUT XV.

(1) PInguia atque oleoſa oſſibus noxia eſſe, pervulgatum eſt, ſciuntque illi etiam, qui vel è limine falltem Chirurgiam ſalutarunt. Id teſtatur Celeberrimus Ambroſ. Paræus, qui *Libr. 18. cap. 26.* pinguia hæc atque oleoſa inter cariei & oſſium putredinis cauſas refert. Oſſium enim, inquit, putredinem iſtam auget nimius oleoſorum & pinguium medicamentorum uſus. Teſtatur inſuper adhuc clariùs Paul. de Barbette, Exercitatiſſimus Chirurgus. Notandum, (ſic habent ejus verba *Chirurg. Anatom. Part. 3. cap. 3. pag. m. 22.*) oſſa medicamenta pinguia, oleoſaque perferre non poſ-

e, niſi vel ſummè exſiccantia ſint, vel pe deſtillationis omnem pinguedi- em amiſerint. Teſtantur denique ortaſſis & alii; ſed quos, ne longius beamus, huc trahere nolumus.

(2) In his, & ſimilibus corruptoriis ſſium abſceſſibus exſiccatione cum- rimis opus eſſe, & quidem non ſo- im ratione ulceris, verùm etiam ra- one corrupti oſſis eleganti Galeni onfirmamus teſtimonio, quando in *ommentar. 6. Aph. 45.* exſiccari, in- uit, omnia ulcera poſtulant, præci- uè verò ea, in quibus os affectum eſt. nis verò ſiccandi eſſe debet, ſi pars us affecta abſceſſerit.

(3) Non poſſum, quin ſequens Joh. igonis, quod ipſe *Practic. Libr. 9. p. 34.* valdè ad affectæ partis robo- tionem deprædicat, huc transſcri- am:

℞ *Hord.* mund.
lentium,
roſarum,
fabarum ana Manipul. ſemis

pomorum granatorum cum *corticibus* numero duo:

Bulliant omnia ſimul cum *aqua dulci* usque ad *hordei* crepaturam : deinde piſtentur, & cribrentur, cui cribraturæ addantur

olei myrtini
roſati,
omphacini,
anethini,
chamamelini ana unc. duas :
ceræ albæ unc duas ſem.

& iterum bulliant omnia parum, deinde deponantur ab igne, baculo agitando, donec tepida fuerint, & ultimo loco addatur

Croci ſcrupul. un.

& utere ſuper loco dolenti more emplaſtri. Mirum in modum (ſunt ejus verba) confortando locum materiam conjunctam deſiccat & reſolvit.

(4) Oſſis corruptioni imprimis convenire exſiccantia medicamenta: adeo ut exſiccante ſuâ virtute corruptas etiam oſſis partes à ſanis ſeparare valeant, præter fidam rerum magiſtram

ſtram experientiam aliquot eximii
uoque Chirurgiæ Scriptores fidem
ciunt. Galeni teſtimonium *num. 2.*
dſcripſimus. Epiphan. Ferdinandus
Iiſtor. ſeu *Caſ. Practic. 42.* Sicca, in-
uit, & arida oſſium humiditatem ab-
ımunt, & ſi arida magis fiunt, ſepa-
ıtioni ſeu deſquamationi paratiora
ınt. Paræus *Libr. 18. cap. 26.* ratio-
em præterea, modumque addit, quô
xſiccantium virtute vitioſum os à ſa-
o abſcedere poſſe credat. Scilicet
nedicamenta, inquit, inſigniter deſic-
ando, omnem oſſis humiditatem tum
xcrementitiam, cariei authorem,
um alimentitiam exhaurit. Unde
xangue manet, & nutritionis, adeo-
ue vitæ expers. Quò fit, ut os ne-
eſſariò abſcedat, glutine eô, quo cum
anis partibus viciniâ & vitæ commu-
iione continebatur, deſtitutum; folio-
um inſtar, quæ decidunt, exhauſto
ıumido, quo, tanquam glutine, ramis
ropriis adhærebant. Hunc corrupti
oſſis per exſiccantia medicamenta à
ſano ſeceſſionis ac ſeparationis mo-

 dum

dum paulo aliter, ita nempe exponit Sennert. *Libr. 5. Part. 2. cap. 13.* Medicamenta, inquit, quæ os corruptum à ſano ſeparant, valdè ſiccantia eſſe debent, ut humiditates ſuperfluas in oſſe corrupto abſumant, ipſumque os ſanum ſiccent, ut virtus expultrix ab eo, quod vitioſum eſt, in eo ſeparet, & vis oſſifica os ſeu callum generet, qui os corruptum protrudat. Ipſa autem quod exſiccantia hæc, oſſisque corruptionem emendantia attinet medicamenta, deſcribit ea Galen. *Libr. 3. de Comp. Med. ſec. loc. cap. 3.* & *Libr. 10. cap. 2.* nec non *Libr. 5. de Compoſ. Med. ſec. gen. cap. 14.* quæ omnia in tres Claſſes redigit Sennert. *loc. cit.* nimirum vel in mitiora, vel in fortiora, vel in fortiſſima. Mitiora ſunt: *rad. peucedani, vitis albæ, (bryoniæ) ireos Florentin. aloë, alumen.* Fortiora: *rad. ariſtolochiæ rotund. dracontii, cortex panacis, pini, pumex uſtus, ſcoria æris, chryſocolla, Spiritus vini.* Fortiſſima: *euphorbium, chalcanthum uſtum, cinis ficulneus, calx, aqua for-*

tis

is, oleum Vitrioli & *Sulphuris.* Præer omnia hæc memorata commendat Petr. ab Argillata *Chirurg. L. 1. Tract.* *. cap. 9. rad. gladioli, fructus* & *folia* *icus* cum *foliis papaveris* in forma *mplastri*, *betonicam humidam* con*usam* & superpositam, & imprimis *inerem vermium terrestium* cum *elle crudo* permixtum atque applitum. Barbette *Chirurg. Anatomic.* *art. 2. Libr. 2. cap. 3.* addit *Lignum* *uajac. Spiritum Sulphuris, Vitrioli,* *alis, Tartari,* & *oleum Antimonii.* Celebris ille Amstelodamensium Conl Nicol. Tulpius *Observ. Med. Lib. 1.* *ap 37.* omnibus præfert *oleum cinnaomi* cum *oleo sublimati.* Affirmat him, se hoc remedio in segregandis eleriter ossibus nec vidisse, nec leisse quicquam convenientius. *Olem aluminis* præ cæteris extollit D. cheffer *Disputat.* sua *Inaugurali,* additque *opopan. sagapen.* & *ostrac.* *mbust.* cum terebinth. *Mercurium* *ulcem* in *aqua plantaginis* solutum illitum ad cariem simul ac nigredi-

nem ossis probat Joh. Hartmann. *Prax. Chymiatric. p. m. 392. sub. titt. Fistul.* Capivaccius *Libr. 5. Meth. Med. cap. 11.* in carie ex lue Venerea ad ossium exsiccationem *pulverem tutiæ* cum *pulvere lithargyri, & corticum ligni guajaci* inspergere, & *unguentum de tutia* superponere jubet: quod ad ossium verò corruptionem quàm primùm ad fortiora, quæ inter præcipitatum potissimùm laudat, veniendum esse docet; hac tamen, ut opinamur, lege, ut cauto cum circumspectu fortioribus illis utamur, ne periculosas inflammationes excitando, putredinem, ossisque corruptionem augeamus magis, quàm imminuamus. Unde Argillata *loc. cit.* hanc fortassis ipsam ob rationem prudenter monet, ut, si euphorbium (idem judicium esto de cæteris plerisque fortioribus) ossi superponere velis, præmuniendi sit caro circundans aliquo cerato vel panno lini, ne aduratur illa. Et quod Hildanus *Observat. Chirurg. Centur. 4. Observat. 21,* in specie de cariosis

ossibus

ssibus mandibularum, & *oleo Vitrioli* *ortiq; aqua* pronunciat, id nobis de liorum quoque ossium carie, hisque milibus fortioribus, vel fortissimis nedicamentis dictum censeamus. Ita utem scribit: Ossibus cariosis mandibularum ut *ignis* & *ferrum*, item *leum Vitrioli* & *aqua fortis* adhibentur, non suadeo, idque propter graissimas causas. Cæterùm poterunt x adductis simplicibus, prout res feet, variæ compositionum formulæ acili negotio concinnari. Sequens ennerti *loc. cit.* ex Avicennæ *Fen. 4.* *Libr. 4. Tract. 4. c. 11.* primitus dimaat, unde Argillata quoque hausit:

℞ *Rad. aristol. rotund.*
ireos,
myrrhæ,
aloës,
cortic. panacis,
terræ Erythridis ust.
scoriæ æris,
cort. pini, partes æquales.

Ex his vel pulvis ossibus inspergenlus, vel, si melle rosato, aut unguen-

to

to Ægyptiaco, prout videbitur, excipiatur, Unguentum fieri poterit. Succincta est, laude tamen sua non minus digna illa Pauli Barbette *l. c.*

℞ *Mumiæ*
sarcocollæ ana drachm. sem.
euphorbii drachm. un.
M. F. Pulvis

Item quæ sequitur.

℞ *succi chelidonii maj.* unc. duas
spir. vini unc. un.
myrrhæ,
aloës ana drachm. duas
vitriol. alb. scrup. un.
M. pro Injectione.

Restant adhuc duo singularia; unum Sennerti est *loc. all.* quod ita describit:

℞ *Sulphuris citrini* libr. un.
ponatur ad ignem lentum, ut liquescat, cui adde
Tartar. pulverisat. libr. sem.

Misce diligenter, donec frigida evadant. Postea pulverisentur, & super lapide in locum humidum ponantur, donec liquescant. Hoc *oleo* ossa cor-

rosa

ſa inunguntur. Alterum *Ceratum vinum* Joh. Sculteti eſt, ab ipſo deſcriptum in *Armamentar. Chirurg. Obſervat. 6.* quod D. Paul. Ammanno imprimis probatur, potiſſimùm ſi pro majori efficacia *oleum de lacertis viridibus* admiſceatur, quòd hoc ſolum (cum ipſo loquor) *Spinam Ventoſam* perfectè curare dicatur. Ex omnibus autem, quotquot jam cum ſimplicia tum compoſita recenſuimus medicamenta, nulli major virtus in corrupti oſſis emendatione ab Authoribus adſcribitur, quàm euphorbio; unde quoque á variis vario elogio ornatur, & quaſi certatim commendatur. Argillata *Lib. 1. Tractat. 6. c. 9.* ex Serapione refert, euphorbium oſſi ſuperpoſitum oſſa in una die excoriare & fragmenta ſeparare. Paræus, Aquapendens, & Hildanus vires euphorbii ex Dioſcoride deprædicant. Ita enim Paræus *Libr. 18. cap. 26.* euphorbium, inquit, oſſium teſtulas, ſquamasque eâdem die eximit Dioſcoridis ſententiâ. Aquapendens *Op. Chi-*

Chirurg. Part. posterior. Libr. 3. c. 100 scribit, à Dioscoride laudari euphorbium pulverisatum. Hildanus *Centur. 4. Observ. 21. §. ult.* asserit, euphorbium mirandas habere proprietates, quòd suâ caliditate non solùm humores in osse exsiccet, sed & occultâ quadam facultate hîc conveniat; additque, quòd etiam à Dioscoride ossibus cariosis adhibitum fuerit, nec metuenda sit ipsius acrimonia, etiamsi linguam & nares mordicet, quodque ulceribus, quantumvis copiosè inspersum, tamen nullum dolorem aut inflammationem excitet. Hoc, porrò ait, paradoxum quidem esse putabis: Sed ego expertus loquor. Tandem ab horum latere stat Fallopius, qui *Tractat. de Morb. Gallico cap. 96.* ingenuè profitetur, se euphorbio nullum præstantius, & quod citius os corruptum tollat, invenisse remedium. Hæc elogia nonne imitabile nobis pariant exemplum?

(5) Hujus hoc Authoris modo præparati *Olei Antimonii* loco esse fortas-

possset vel ipsum *oleum* sive *butyrum* *otimonii* cum æquali parte *Mercu-* *i sublimati* paratum, & in *Dispensa-* *rio novo Norimbergens.* descriptum; el saltim *oleum Antimonii* Sennerti am *sacchar o cando confectum*, & in *ispensatorio Augustano* exhibitum.

(6) Quibus addatur hoc Joh. Vigo- s Ceratum, huc, ut videtur, apprimè cturum, quod ipse *Practic. L. 5. cap. 2.* *m. 509.* millies cum honore & non arva utilitate se esse expertũ testatur, obilisque & securioris operationis & nagis delectabile, quàm linimenta, aque exulcerationibus & doloribus allicis, item ubi tuberositates per s sunt, in removendo illo dolore ma- nam esse medicinam, & unam quam- ue ejusmodi ulcerationem breve empore sanare scribit. Est autem ale:

℞ *Olei chamæmelin.*
anethin.
de spica,
de lilio ana unc. duas
de croco unc. un.

pin-

pinguedin. porcin. libr. un.
vitul. libr. ſemis
euphorb. drachm. quinque
thuris drachm. decem
olei laurin. unc. duas & ſem.
pinguedin. viperæ unc. duas &
ſem.
ranarum viventium numero
ſex
lumbricorum lotorum cum *vino*
unc. tres & ſem.
ſucc. rad. ebul.
enul. ana unc. duas
ſquinanti.
ſtœchados
matricariæ ana manipul. un.
vini odorifer. libr. duas

Bulliant omnia ſimul usque ad conſummationem vini: deinde colentur: cui Colaturæ addantur

lithargyrii aurei libr. un.
terebinthin. claræ unc. duas,

& cum *cerâ albâ* ſufficienti ad ignem fiat *Ceratum* ad modum *Sparadrapi*, addendo in fine coctūræ

ſtyracis liquidæ unc. un. ſem.

deinde

inde auferatur ab igne, baculo agitando, donec tepidum fiet, postmodum addantur

argenti vivi extincti cum *saliva* unc. tres

rum baculo agitando, donec *argentum vivum* optimè incorporetur.

(7) Reprimentium usum alii admittunt, alii rejiciunt. Admittere detur Rhases, allegante eum Severino *cap. 21. p. 317.* quando toto studio infrigitandum locum præcipit, quoniam hoc regimine prohibitio fiet, quo non corrumpatur os, sed remanebit in ipsa dispositione per tempus longum absque ulceratione. Hunc sequitur Vigo, qui *Libr. 9. cap. 34.* quod de *Spina Ventositate* inscripsit, expressè ait, quòd consecutâ ventris solutione, ad localia resolventia transeundum sit cum aliqua *repercussione* mista. At Severinus, qui omnia repellentia penitus damnat, ad Rhasis sententiam respondet, quòd is non nisi leviter frigidâ cum roborantibus mistâ materiâ, & quidem sublato etiam

iam prius cacochymiæ fomento, eo consilio utendum censuerit, ut ea à nimio succorum acrium atque effervescentium incursu tueretur obnoxiam magno malo particulam; deinde quòd ipse Rhases non perfectam & absolutam Pædarthrocaces notitiam habuerit. Quòd autem Severinus repellentium usum improbet, hæ ferè ejus sunt rationes (1) quòd *Spinæ Ventositatis* tumor sive abscessus non calidus, sed frigidus, appareat,(quæ tamen ratio infirma est, cùm nec in calidis abscessibus semper proficua sint repellentia) (2) quòd tumor noster per longum congestum procreetur, longissimus item & contumacissimus sit affectus, ossique, articulis, periosteo, & nerveis particulis incumbat, ubi iterum repellentia partim non convenirent, partim etiam non efficerent, quod aliàs solent. (3) quòd verendum esset, ne ossium, ceu partium corporis nostri alioqui debilissimarum naturâ pusillus calor intempestivo repellentium usu prorsus jugulare-

etur : Quæ cauſa tanti fuit apud
briel. Fallopium , ut *Libr. de Tu-
ribus* generalem hanc normam at-
e exceptionem poſuerit inter de-
n leges repulſum interdicentes (4)
od *Spinæ Ventoſitas* plerunque cor-
ti habitus homines, id eſt, cacochy-
cos laceſſat , ipſeque ille humor,
externas partes ſub hoc noſtro af-
tu coinquinat, corruptus ut pluri-
m ſit. At quo in caſu viciſſim re-
lentia adhiberi minimè debeant;
ta Heurnii cautelam, qui *Commen-
r. in Aph. Hipp. 25. Sect. 6.* adeo
neralem inde format regulam , ut
at , quicquid ex viſceribus ad cu-
n abit, id non debere retrudi. Nos
diâ tutiſſimi ibimus viâ , *Pandol-
inum* noſtrum, ceu ducem ſecuti,
i ſimiliter hîc quidem loci , præ-
te dolore, puris reprimentibus pe-
us quidem interdicit, ita tamen, ut
quo in caſu, quem vide, paulò poſt
viciſſim admittat.

(8) Uti narcotica medicamenta
quibusvis morbis prudenti cum
circum-

circumſpectione, & non niſi extrem doloris urgente neceſſitate in ſubſi dium vocanda, quia omnia palliati vam tantùm curam præſtant; ita hæ quoque in præſenti noſtro affectu cau tè ac deliberatè adhibenda ſunt quemadmodum hoc ipſum *Pandol phinus* quoque noſter præcipit, quip pe qui hîc quidem loci ea quadante nus probat, aliquot autem interjecti lineis rurſus improbat, ac non imme ritò ſuſpecta habet.

(9) Inter illas rationes, præ pter quas ſuppuratio in *Spina Ventr ſitate* peſſima meritò exiſtimand poſtrema validiſſima nobis videtur quia nimirum ſuppurantia oſſis & ci cumſitarum partium corruptionem juxta ac putrefactionem magis adhu accelerarent, quam tamen omni ſtu dio ſervandorum hominum Opifex Medicus, avertere, ac prohibere d bet.

(10) Per calidum autem hoc in tellige calidum innatum, quod ple que Veterum Scriptorum per ſu

ſtant

antiam corpoream calidam, viven-
bus propriam, & pro ſpecificarum
rmarum diverſitate diverſam defi-
iunt.

(11) Hujus opinionis è Veteribus
etr. ab Argillata *loc.* ſæpe *alleg.* è Re-
entioribus verò Petr. de Marchettis
c. cit. imprimis eſſe videntur. Ar-
illata poſtquam modum, quo *Spinæ*
entoſitas generetur, expoſuit, ſtatim
ulloque alio intercedente verbo ſub-
ectit, illic conſequenter *facta inci-*
one reperitur corruptio in ſubſtantia
sſis tota, vel in parte ejus, usque ad
edullam, Ex quibus colligitur, Pe-
tisſimum hunc Chirurgo-Medicum
cisionem, ſive apoſtematis apertio-
em ſine prævia multorum aliorum
picorum adhibitione, antequam
ando Malum altiores egit radices,
adere. Quod & quæ mox ſequun-
ir verba confirmant, quando, cura,
quit, *Ventoſitatis Spinæ* eſt evacua-
o univerſalis; deinde operatio loci,
bi neceſſariò conſequenter debet *os*
rruptum removeri. Marchettis

vult, ut, ſtatim ac Patiens conqueri-
tur de dolore pungitivo ſpinoſo vel-
uti, in articulis vel manuum, vel pe-
dum, cubitorum, aut genuum, ſivee
malleolorum , nullo licet apparentee
tumore, ſectio ejus fiat. Sed in quem
animadverſio , quam habet D. Am
mann cum Reſpondente ſuo, non ſuss
que deque habenda. Nimirum Mar
chettis conſilium, ait hic, admodum
præceps eſt, quando in pungitivo do
lore, v. g. cubitorum, genuum, &
malleolorum, nullo etiam adhuc ap
parente tumore, ſectionem ſuade
Nunquam enim ad amputationem
confugimus, niſi factâ jam ſolutâ un
tate, hoc eſt, præſente ulcere, qua
doquidem Medicus ex relatione æg
certam morbi hujus cognitionem no
ſemper habet, nec quilibet dolor ſ
lùm , quamvis etiam formicans ſ
Spina Ventoſæ præſentiam præciſè i
dicat. Quomodo ergo in tam dub
caſu amputationem, vel ſaltem inc
ſionem moliri poterit? Quin poti
exſpectandum ipſum ulcus , & v
cer

certò per ſigna conſtat, adeſſe *Spinam Ventoſam*, videndum, utrum, juxta monitum Paræi vel terebellis deſquamatoriis & radulis (veluti faciunt ſtatuarii) teſtæ carioſæ ſubtiliter abradi aut deſquamari, vel utrum terebello, ab eodem Paræo deſcripto, os carioſum locis pluribus perforari poſſit? Verùm de hoc duplici Paræi conſilio iterum monendum, oſſis carioſi abraſionem & deſquamationem in vera *Spina Ventoſitate* ſine magno ægrotantis emolumento inſtitui nobis videri. *Spina* enim *Ventoſitas* eſt interna oſſis corruptio, id eſt, in qua intima ac interna oſſis ſubſtantia primò corrumpitur, & in qua tota oſſis ſubſtantia ut plurimùm occupatur. Quid ergo proderit, os abradere ac deſquamare, cùm abraſio non niſi externas corrupti oſſis ſquamas tollat? Conſentientem habemus Optimum Sennertum *Prax. L. 5. Part. 2. cap. 13.* cum abraſionem duo exigere inſtrumenta ſcribit, ſcalprum puta, & terebram, quorum illi locus ſit, ubi *os*

non ita altè corruptum eſt. Iccircò abraſio in vulgari quidem, ſive externa oſſis carie conveniet, in noſtra autem & vera *Spinæ Ventoſitate* non item; niſi in hac quoque ideo ſaltem abradenda oſſa credamus, ut iteratâ abraſione attenuata ac rarefacta oſſa, poſtea vel ſua ſponte, vel congruo medicamentorum uſu præterea adjuta citiùs ac faciliùs tota carioſa abſcedant. Alterum autem conſilium de terebello, terebrâ, vel trepano certis in caſibus non penitus ſpernendum videtur. Terebrâ enim utendum, ſi caries profundiùs penetret, iterum docente Sennerto *l. c.* ex Celſ. *Libr. 8. cap. 2.* & comprobante eandem Operationem Petro de Marchettis, non quidem indifferenter in omni, ſed hac ſolummodo *Spinæ Ventoſæ* ſpecie, quando totum internodium, maximè in pueris, digiti manus vel pedis, corruptum eſt. Hoc enim in caſu, inquit, quia neque ignis, neque ferramenta juvant, horum loco trepano tenuiori utendum, quo ejus-

dem

dem internodii media pars perforanda, à qua, forficulis affabrè in hunc usum paratis, partes laterales secandæ, atque totum internodium paulatim educendum volsellâ, cujus vacuus locus progressu temporis carne oppletur; quæ quidem in pueris durior quodammodo facta, & veluti callosa ossis vice fungitur; quanquam ubi totum internodium est ablatum, digitus, musculis ad caput suum retractis & cedente carnis mollitie, decurtetur. At si totum internodium auferri debet, indeq;ue digitus decurtatur, dubitare adhuc subit, utrum curatio trepano jam descripto tenuiori, an verò vel communi amputatione, vel vollellis, maximè in cartilaginosis puerorum ossibus, feliciori successu contingere possit. Cæterùm quod modum attinet, quo apostema aperiendum sit, sequitur in eo Pandolphinus noster Joh. Vigonem *l. c.* quando utrque juxta longitudinem incidentum præcipit. Ita enim Vigonis sonant verba: Factâ maturatione, in-

quit, quæ pro majori parte ſequitur in membro absque multa elevatione cutis, & mutatione in colore, locus incidatur *juxta membri longitudinem.* Quibus ex verbis & hoc inſuper ſimul hariolandum, ipſum quoque Vigonem *Spinæ Ventoſitatis* tumorem, antequam ipſe exterius rumpat, aperire ac incidere ſuadere; taceo, quòd Idem paulò poſt perſpicuè aſſerat, ſe comperiſſe, dolorem in *Spina Ventoſitate* adeo intenſum fuiſſe, ut propter ejus venenoſitatem, & multitudinem materiæ ſæpenumero *locum ante maturationem perfectam aperire* coactus fuerit. Quæ tamen viciſſim cum grano ſalis intelligenda. Aliàs quoad ipſam inciſionis figuram diſſentit à Vigone & *Pandolphino* noſtro Severinus, quando *cap. 21. p. 316.*, ſi cutis integra adhuc eſt, non per longitudinem, ſed ad figuram literæ X. eam incidere, oraſque ita diducere jubet, ut ſpatium pateat, quò ferramenta adhiberi, aliæque Chirurgicæ operationes adminiſtrari queant; utut

cæte-

æteroquin (ut obiter hoc adjiciamus) uando os jam detectum eſt , idem rebris per terebellum foraminibus ertundendum eſſe & ipſe affirmet.

(12) Aperto apoſtemate, foramen uod vel illa apertione Chirurgi mau vel ſua ſponte factum eſt, non ſolm apertum deinceps ſervandum, ed & ulteriùs dilatandum , quo fieri oteſt modo. Fiet autem vel turunis, vel ferro, vel cauſtico aliquo meicamento. Turundæ parantur vel x ſpongia præparata , vel ex radice entianæ, vel ex medulla ſambuci aut orgi , quæ foramini intruſæ humidiates circumfluentes imbibunt , une intumeſcunt , ſicque foramen mpliant. Ferro ulcus ſive foramen ilatare, inuſitatius eſt, niſi vel peculare dilatatorium inſtrumentum el ſectionem ſubintelligere velimus, uæ viciſſim non ſemper, ſed tum dehum locum habere poteſt, quando e arteriæ , nervi aut tendinis alicuus periculoſâ læſione nihil metuenum. Frequentius autem ferro ipſum

 apoſte-

apostema aperiri solet, quod & ipse fortassis Author noster voluerit. Ita caustico quoq; medicamento apposito ulcerum foramina non solùm ampliora redduntur, sed & tumores aperiuntur. Est autem causticorum ingens varietas, adeo, ut vix Chirurgus sit, qui non secreti aliquid hîc jactitet. Illud communissimum cauterium, quod ex solo lixivio, è quò sapo conficitur, parari solet, sexcentis aliis præfert Heurnius *Libr. 1. Meth. ad Prax.* quod inde peti potest. Sequens magistrale causticum mirabile vocatur, quòd apostemata & bubones rumpat, fonticulis excitandis inserviat, cancrosque, scrofulas & malum formicæ, (quo ipsa *Spinæ Ventositas* indigitatur) persanet. Describitur autem in *Italico* quodam *Libello Libr. 1 pag. 65. Venet. 1670.* impresso, & *Compendium mirabilium Secretorum* Dominici Audæ inscripto; cum *nova Appendice* ejusdem Authoris. Et communicavit nobis Amicissimus noster D. Lucas Scröckius Jun. Medicus

Augu-

Auguſtanus. Eſtque Latinè à nobis redditum tale:

℞. *Vitrioli uſti* unc. duas.
ſalis armoniac. unc. un.
calcis viv.
tartari calcinat. ana unc. tres.

Coq. in lixivii è ſtipitibus fabarum parati quant. ſuff. ad humiditatis conſumtionem; legeque Artis exſiccata maſſa ſervetur loco ſicco in vitro benè clauſo ad dictum uſum.

Sunt autem cauſtica hujusmodi eâdem cautione apponenda, quâ fortiora illa contra oſſium corruptionem ſuperiùs *num. 4.* commendata medicamina apponenda eſſe diximus. Nimirum nunquam non affectæ partis habenda ratio, cavendumque eſt, ne arteriæ, majores venæ, nervi, aut tendines cum gravi ægrotantis damno temerè violentur.

(13) De raſione ſive abraſione oſſis, quæ limâ, ſive raſpatoriis, ut vocant, inſtrumentis fit, incidenter aliquid diximus ad *num. 11.* Cui hîc

addendum, quod, ſi ſpes eſt, limatione os corruptum totum tolli poſſe, hæc operatio in noſtro quidem affectu majori cum fructu inſtitui videatur, quàm ſi ſuperficietenus tantùm abraderetur, ob dictas rationes; ob quas fortasſis ipſe quoque Vigo *l. c.* non leviter ſaltem oſſa vitiata deraſit; quin potius, uti ſcriptum reliquit, multoties *magnam partem focillis brachiorum* & *tibiarum raſpatoriis* & ferro candenti *removit*, modò ut ad ſanitatem infirmum perduceret.

(14) Ad ignem, ſive candens ferrum & uſtionem tandem etiam, mitioribus hactenus adductis præſidiis non ſufficientibus, deveniendum, juxta antiquisſimi Præceptoris, Hippocratis noſtri *Aph. 6. Sect. 8.* datum conſilium: quæcunque non ſanant medicamenta, ea ferrum ſanat, quæ ferrum non ſanat, ea ignis ſanat: quæ ignis non ſanat, ea incurabilia judicare oportet. Miris autem laudibus ignis efficaciam in hoc noſtro quoque affectu imprimis Severinus effert. Id,

inquit,

nquit, *cap. 20. pag. 315.* quod efficacissimum proponere super omnia possum, est ignis actuosus, quod remedium usitatum in plerisque comperi mirabile; confirmatque ejus usum aliquot exemplorum inductione, quæ mox ibidem sequuntur. Modum utendi docet Petr. de Marchettis *loc. cit.* Dilatato, ait, foramine sectione, spongiâ præparatâ, radice gentianæ, medullâ sambuci aut sorgi, in idem demittenda cannula ferrea utrinque perforata, mox candenti ferramento os corruptum inurendum, quousque perito artifici ex usu videatur futurum, ut statim abscedat; tum verò curationis quod superest, modo solito prosequendum. Non absimili huic modo procedit Sennertus *l. c.* quippe qui ibidem per fistulas ferreas, quibus caro defendatur, cauteria applicanda, illarumque plures in promtu habere suadet, ut, postquam una incaluit, alia frigida adhibeatur; vel, si unâ uti libeat, postquam incaluit, in aquam frigidam immittatur. Atque

hoc utroque modo, prout decet, cavebimus, ne caro vicina, aliæque adhuc ſanæ partes improvisò ſimul adurantur, unde exquiſitisſimi dolores, periculoſæ inflammationes, aliaque gravia ſymptomata ſuſcitari poſſent. Quod tandem ipſum uſtionis uſum ſpectat, habet ea non ſolum peculiariter iis in locis locum, ubi propter loci profunditatem aut foraminis anguſtiam lima, aliave abraſoria inſtrumenta adhiberi nequeunt; ſed creditur præterea, eam ſingulari virtute contra malignitatem & virulentiam, eam exſorbendo ac exhauriendo, facere, corruptique osſis ſeparationem juvare, & imprimis ad excrementitias humiditates abſumendas præſtantisſimum, ut vocat Sennertus *l. c.* eſſe remedium, qui poſtremò & hoc non prætereundem addit; poſt uſtionem, ad inflammationem prohibendam, & dolorem leniendum primò *aquam roſaceam* cum *albumine ovi* applicandam, hinc *oleum roſat.* cum *ovi vitello*, poſtea *butyrum* cum *melle roſaceo*,

aceo, ipsi vero ossi adusto pulverem ex *rad. peucedani*, *aristolochia*, *euphorbio*, aut aliud ex supra propositis medicamentis imponendum, donec os corruptum separetur & abscedat. Singulares inustionis modos vid. apud Joh. van Horne *Microtechn. p. 96.* & *seqq.* nec non Severinum *Pyrotechnia* passim quidem, præcipuè verò *Part. 3. cap. 1. 2. 3.*

(15) Huc referri posset & illud remedium, quod in ipsa nostra *Spina Ventosa*, ceu secretum, sæpissimè proficuum expertum se esse testatur Dominicus Auda, *Italico* suo supra allegato *Libello*, quod.

℞. *Aquæ vitæ*
rosarum ana unc. sex
mercurii sublimati unc. tres
opii unc. semis.

Primùm coquatur *opium* minutim dissectum, & liquefiat, dein addatur *mercurius sublimatus*, & post quatuor ebullitiones decoctum hoc ab igne removeatur; quod si adhibere cupis, linteum in eo madefactum

parti affectæ imponatur, ut eam totam cooperiat, atque ſupra illud aliud majus *aqua plantaginis* imbutum; ſicque per 12. horas relinquatur.

(16) Os in *Spina Ventoſitate* ſemper eſt læſum, & quidem primariò. Et ſi non eſt læſum, non eſt *Spinæ Ventoſitas*, ſed alius quidam tumor, qui huc non pertinet. Unde hæc Authoris differentia nulla eſt.

(17) Eſt autem *Unguenti Reſini Sarcotici* deſcriptio talis, uti habetur in *Antidotar. Bononienſ. pag. m.* 407. & 417. item in *Pharmacopœa Bergomenſ. p. m.* 267.

℞. *Reſinæ pini,*
terebinthinæ,
ceræ citrinæ,
olei communis ana unc. tres.

Diſſoluta *cera*, *reſina* cum *oleo*, ultimò *terebinthina*, omnia colentur, & in cacabo ad ignem lentum bulliant, deinde permittantur infrigidari.

(18) *Unguentum Matriſylvæ*, ſeu *Periclymeni*, ſeu *capitale*, vel *capel-lum*

um, uti vocatur in *Pharmacopœa Bernensium p. m. 276.* ita describitur:

℞. *Ceræ* flavæ

Resinæ terebinthinæ, seu *communis*, *Pineæ*,

olei rosati completi ana libr. duæ,

abiegni libr. una,

foliorum periclymeni in umbra siccatorum

betonicæ,

foliorum salviæ

gummi elemi ana unc. sex,

radic. aristolochiæ rotund. unc. tres

Herbæ fractæ *vino albo* odorato macerantur per 24. horas: reliqua adduntur, & coquuntur, donec *vinum* ferè evanuerit; expressum ope torcularis, & refrigeratum igni redditur, dum *vinum* ex toto evanuerit; postea additur *gummi*, *vino*, aut *oleo solutum*, vel in pulverem redactum, agitando dum fiat unio. Aliqui monent *ceram* & *resinas* immiscendas, post-

quam

quam *vinum* coquendo evanuerit, &c. in fine gummi. Sunt qui addant

Mastiches albæ,
Thuris optimi ana unc. unam & sem. aut etiam duplum.

(19) Talem reconditam qualitatem & illud fortasſis posſidebit remedium, quod prædictus Dominicus Auda ibid secretum paucis cognitum, planeque miraculoſum, & in Malo formicæ, id eſt, *Spina Ventoſa* probatisſimum vocat *L. 1. p. 67.*

℞. Duos aut tres *veſparum nidos* unà cùm inibi hærentibus *parvulis veſpis*, itemque *mellis favi* cum minutis ſuis *apibus* pugillum unum. Contundantur ſimul, & cum tantillo *mellis* fiat inde *Emplaſtrum* ſupra partem affectam applicandum:

(20) Paul. Barbette ſcribit, *Oper. Chirurgic. Anatomic. Part. 2. Libr. 2. cap. 7. p. m. 174.* ſe nullum medicamentum cognoviſſe, quod ſuo tempore adhibitum citiùs cicatricem inducat;

ducat, quam *Amalgama Mercurii*, cujus hæc ſit præparatio.

℞. *Plumbi* unc. duas.
liquefacto adde
Argenti vivi unc. duas
effunde ſuper chartam,

Exſiccatum, pulveriſatum, *Emplaſtro de plumbo* aut *diapompholygos* miſceri poteſt.

(21) Hoc extremum illud eſt remedium, quod extremus hic poſcit Morbus. Et quanquam, ut ſapientem omnia prius conſiliis, quàm armis experiri, decet, ita Medicus medendi initium à mitioribus præſidiis ex diætetico & pharmaceutico fonte hauſtis meritò capere debet, antequam ad efficaciora deveniat; tamen quemadmodum iterum, ſolis conſiliis nihil juvantibus, ipſa arma capeſſere optimum ſæpè eſſe ſolet; pari ratione vulgaribus remediis minus ſufficientibus, extrema hæc, & tantùm non crudelia, in noſtro præcipuè hoc ſævo affectu, ſaluberrima ſæpe comperta ſunt. Hinc Author noſter tali in caſu totum membrum

brum læſum reſecare jubet, ad imitationem Petri ab Argillata *loc. cit.* qui ſimiliter factâ univerſali evacuatione totum os corruptum removeri debere, ſeque ipſum totum unum focile brachii removiſſe ſcribit: quem Severinus quoque & Petrus de Marchettis ſequuntur. Ille os, quod vitiatum eſt, *pag. 316.* totum exſcindere ſuadet: Hic verò, quod ſi Medicus, ait, accedat, factâ jam ſolutâ unitate ab ipſa materiâ pituitosâ ex putredine acriori factâ, tota curatio dirigitur ad ablationem oſſis corrupti. Quomodo autem & quibus inſtrumentis hæc corrupti oſſis ablatio, ſive amputatio fieri debeat, nemo horum ſpecialiùs explicat. *Pandolphinus* noſter ſerram commendat, qualem depingit Joh. Scultetus *Armamentar. Chirurg. Tabul. 27. Figur. 11. lit. C.* Johan. van Horne, qui artuum amputationem propter nullum alium, quàm ſphacelum, ipſumque hunc noſtrum affectum inventam eſſe credit, *Microtechnes p. m. 189.* inter inſtrumenta ad hanc operationem neceſſa-

ria

præter jam nominatam ſerram, cul-
m quoque falcatum, cultellum an-
item, qui Hippocrati μαχαιρὶς ϛηθοειδὴς
vocatur, interdum etiam, ſed ra-
s ſcalprum exciſorium, aut exciſo-
m forcipem adhiberi poſſe ſcribit.
ltrum ſive ſcalpellum falcatum vi-
apud Scultetum *loc. cit. Tabul. 27.*
gur. 11. lit. B. Cultellum ſive ſcal-
llum ancipitem, quem Celſus & Pau-
s Spatham appellant, exhibet Idem
ultetus *ibid. Tabul. 2. Figur. 1.* Scal-
um exciſorium depingit Idem *ibi-
m Tabul. 20. Figur. 4.* item *Tabul. 27.
gur. 12. lit. E.* Exciſoriæ forcipis fi-
ram habet Idem *ibid. Tabul. 20. Fi-
ur. 1.* & *Tabul. 32. Figur. 6.* De qui-
us inſtrumentis notandum, ea non
mnia unà requiri; imò ſæpe ſæpius,
minoribus præcipuè articulis, ut
gitis manuum ac pedum, unum ſo-
m, & quidem ſimpliciſſimum ſuffice-
, quemadmodum Spigelio apud Scul-
tum *Armamentar. Chirurg. Obſer-
at. 86.* vulgaris forceps ſuffecit, quâ
Ionacho cuidam Bononienſi pollicem

ſiniſtræ

finiſtræ manus *Spinâ Ventosâ* corre-
ptum feliciter abſcidit. Quid? quod
Joh. Jeſſenius à Jeſſen *Inſtitut. Chirur-
gic. Proœm.* arbitretur, Chirurgica illi
inſtrumenta, quorum nullibi plura ha-
beantur, quàm apud Aquapendentem,
aliquantò magis ad oſtentationem,
quàm uſum comparata eſſe. Præter-
ea nec hoc omittendum, ſerram con-
tra plerosque exercitatiſſimos Chirur-
gos pro magnorum membrorum am-
putatione Leonard. Botallum *de Vul-
neribus Sclopetorum c. 23.* vehemen-
ter vituperare, & quidem ex his præ-
cipuè rationibus, primò quod ea ple-
runque multas nervoſas partes à no-
vacula relictas miſerè laceret; deinde
quòd, dum ſerrâ oſſa ſecantur, ſectæ
venæ & arteriæ perpetuò ſanguinem
& ſpiritus fundant. Verùm quamvis
hæ Botalli rationes non de nihilo ſint,
probeque notari poſſint, videtur ta-
men eum ſerræ uſum potiſſimùm idè
eo ſaltem rejeciſſe, ut cultros ſuos,
quos in illius locum ſubſtituit, quos-
que mirum quantum laudat atque
com-

ommendat, eò faciliùs, eoque felicius
troduceret. Cæterùm quoad lo-
um, an os sive membrum in sana ad-
uc parte, an verò in illa *Spinæ Ventosi-
ate* obsessâ, item an in ipso articulo,
n verò extra illum exscindendum sit,
on omnibus eadem est mens. Aqua-
endens, & qui hunc sequuntur, in par-
e læsa & jam emortua (si de sphacelo
ulgari sermo sit) amputationem fieri
uadent, his ferè nixi rationibus, cùm
uòd hac viâ minorem dolorem senti-
ent ægri, tum etiam, quòd non tanta
equeretur hæmorrhagia. Verùm Cla-
issimus Johan. van Horne *loc. cit.* hoc
onsiliũ non immeritò periculosæ aleæ
lenum vocat, partim, quia verendum,
e illud corruptum, quod relinquitur,
e sit multiplicaturum, partim etiam
uia non possumus esse certi, an non
s, quod carni subest, altiori in loco sit
orruptum. Iccirco in sana potius
arte faciendam esse sectionem judi-
at, proximè tamen ad ægram, spatio
nius digiti transversi. Quod Seve-
ino quoque, Neapolitano illi Chironi
pla-

placuit, quando *cap. 21. cap. 316.* ferr
monet, ut totum os, quod vitiatum e
præcidatur, eò quòd nisi id fieret, hoc
est, si quid corrupti relinqueretur, u
cus recidivam sentiret. An in ipso
articulo, sive juncturis, an verò potiù
supra aut infra juncturas detruncar
debeat os violatum, propter ingentem
varietatem locorum, quæ *Spinæ Ven*
tositas occupare consuevit, præcisè d
finiri nequit. In genere scire suffici
at, sectionem in ipso articulo admi
dum suspectam videri, (1) quia il
plerunque nervi, venæ & arteriæ c
piosiùs concurrunt, (2) quia non ta
promtè inveniri potest locus, ubi du
ossa conjunguntur. (3) quia diffici
ùs quàm alibi cicatrix obducitur. Ta
dem quod ipsum modum amputan
vel exscindendi, attinet, breviter omn
um optimè ita ferè eum tradit pr
laudatus Joh. van Horne *loc. alleg.* N
mirum ante omnia, (implorato Num
nis supremi auxilio) oportet ægro c
diacum aliquod præbere, ne in ipsa
peratione deficiat; deinde à viro sa
qu

uo robusto cutis & caro sana, quanm fieri potest, sursum est attrahen-a, ut eâdem postmodum relaxatâ ossi enudato melius obduci possit. Tum i locus concedit) ad latitudinem pol-cis supra locum, in quo amputatio t facienda, valida fiat ligatura vin-ulo non ita lato, sed forti; cùm ut ger minus dolorem percipiat, tum t ob vasorum constrictionem sangui-is fluxus meliùs compesci possit. Iox sub ligatura Chirurgus falcato, d aliquantùm minùs, incurvo cultro, uàm potest festinanter totam circum-uaque carnem musculosam resecet, t periosteum abradat ab osse, ne à ser-a dilaceretur; denique serra est ad-ibenda, vel in digitis forceps tantùm. ost hanc factam amputationem quid t faciendum, mox sequetur. Atque ic communissimus est modus. Ali-m & planè novum excogitavit Leo-ard. Botallus *loc. cit.* quem ipse im-ensè laudat, & dictus Joh. van Horne *n Annotationibus ad eundem* appro-at. Quem vide sis.

(22) Fa-

(22) Factâ,eo,quo diximus, modo amputatione, alii partem sanam actuali cauterio inurere cum *Pandolphino* nostro ob dictas rationes suadent; alii contrà dissuadent. Et dissuadent quidem metuentes, ne crustâ, quæ à ferro candente inducitur, decidente, periculosus fiat sanguinis fluxus; cui addit Paræus *lib. 12. cap. 35.* quòd hoc modo dolores ingentes & nonnunquam convulsiones inde excitentur. Unde ipse *cap. 31. & 33.* tenaculâ potius vel volsellâ vasa apprehendere & acu transfigere jubet: sed quem modum Goulmelenus *Syntagmat. Artis Chirurgi*, cumque eo Joh. van Horne *l. loc. pag. 193.* adhuc magis improbat, qui postremus *pag. 194.* hanc curationem longè felicius absolvi scribit, si fungus ille, quem *crepitum lupi*, vulgò Poff appellant, in usum ducatur, ita nimirum, ut ejusdem portiunculæ pulveribus sanguinem sistentibus plenæ & *ovorum albumine* madefactæ applicentur; vel etiam ex eodem *fungo* excavato veluti scutella pulvere stegnotico

reple

-pleta conficiatur, tuncque extremi-
s membri ei immittatur; atque hic
paratus in situ suo emplastri defen-
i & glutinantis beneficio, superindu-
â vesicâ bubulâ, donec hæmorrhagiæ
etus transierit, detineatur. Nos ad-
odum hæremus, incerti, cui nostrum
jiciamus calculum, maximè cùm
opter affectæ partis insignem diver-
atem vix certi quid in nostra *Spinæ*
ntositate determinare liceat. Si quid
men statuendum necessariò esset,
llemus iis in casibus, ubi inustio fie-
potest, cum nostro Authore facere,
c tamen annexâ cautelâ, ut durior
n aliquantum facta crusta emollien-
quodam oleo sive unguento inun-
ur, quò sine hæmorrhagia, aut alio
viori malo decidere possit; quan-
am vicissim pluribus in casibus tam
hementi, & tantum nõ crudeli ustio-
præsidio non opus esse, aliudq́; præ-
s stegnoticum remedium, quale
ann. Horne describit, abundè suffi-
e posse credamus. Ad hæc usus at-
exercitatio optima hîc est magi-

Y stra;

ſtra; ſemperque adhibendum judicium, quod Chirurgum imprimis commendat. Poſtremò in omni amputatione ſedulò obſervandum videtur illud, quod monet Joh. Jeſſenius *Inſtitut. Chirurg cap. 21.* nimirum amputato membro aliquantulum pro virium ratione ſanguinis profluvium permittendum. Reliquum curationis nihil habet peculiare, & quomodo ſit inſtituendum, docent omnes illi, qui de vulgari artuum amputatione agunt: unde peti poteſt.

(23) Ad hunc cathæreticorum cenſum & illud unguentum reduci poſſet quod Dominicus Auda in allegati Italici Libelli nova Appendice contra *Spinam Ventoſam* peculiariter directum ſecretum atque rarum vocat. Eſtque quod

℞. *Mercurii ſublimati*, drachm. duas ſemis,
unguent. popul. drachm. tres,
opii grana quinque,
lapid. hæmatit. præp. ſcrup. un.
Miſc. Fiat unguentum & applicetur parti

arti affectæ per 12. horarum spatium, ostea removeatur, atque factâ eschară applicetur axungia rancida non sata; nondum verò factâ escharâ repetatur dictum unguentum, & ablatâ lâ, medicamenta incarnantia adhibeatur.

(24) His similia sunt illa Fila Causica, quæ olim D. Sigismund. Schnizer D. Joachim. J. F. Camerario communicavit, quorumque Zacutus Lusitanus quoque in *Prax.* sua meminit:

℞. *Filorum carminativ* unc. duas,
Mercurii sublimati correct. drachm. septem,
sal. armoniac. drachm. tres,
aq. rosar.
plantagin. ana libr. unam,

Bulliant ad remanentiam tertiæ partis, & fila traducta in furno lentè exsiccentur; quæ, si fortiora velis, adde ad coctionem *arsenici* unc. semis.

(25) Sunt autem *Trochisci de Mio* hi: uti Vigo eos describit *Practic.* *. 8. cap. 1.*

℞. *Medullæ panis* crud. benè fermentati unc. quatuor.
ſublimati elect. & fortiſſimi unc. un.
minii unc. ſemis

Omnia ad invicem piſtentur cum modico *aquæ roſatæ:* deinde fiant *trochiſci* ad modum grani pineoli, & aliquantulum longiores: poſtmodum extendantur ſuper tabula, & ponantur in furno non multum calido, & reſerventur in ſcatula, & utere. Mirabilis, inquit eorum inventor, ſunt operationis ; & ſi vis, ut corroborentur in virtute corroſiva, addatur virtus *ſublimati*.

CAPUT XVI.

De Diæta.

ABſoluto de medicamentis discurſu, ad (1) *diætam* progrediendum. Conſtat autem diæta ſex rebus non-naturalibus, quæ res, vel indicantur à virtute, & earum

runt alimenta; vel ab aliquo præternaturali, & sic erunt remedia. Quo ad aërem; si morbus à sanguine oriatur, aër ipse ad frigiditatem, & siccitatem vergere debet. Victus in principio tenuis, postea verò, quando morbus in longius protrahitur, (quod plerunque fieri solet) largior sit, ut infirmus ægritudinis onus ferre possit, simulque refrigerans, si febris afflixerit; hac verò absente *vinum oligophorum* etiam cōcedendum, præsertim ægrotanti debili; Ipsâ autem præsente febre, à vino abstinendum, & (2) *refrigerantibus, humectantibusq;* utendum. Quies totius corporis (& præsertim laborantis partis) amplectenda. (3) *Somnus, vigiliæq;* mediocriter exerceantur. (4) *Repletio summopere evitetur.* (5) *Alvus lubrica habeatur.* (6)

Venus (una cum (7) *iracundiâ*) cane pejus & angue fugienda.

Ab humore acuto ortum ducente morbo, omnia ad frigidum & humidum tendere debent, sintque vel magis, vel minus talia, prout magis, vel minus acuta fuerit materia: unde si aër suâ naturâ talis non erit, arte reddendus est, cubiculi pavimentum gelidâ perfundendo aquâ; nec non in eo *vitium folia*, *salicum ramulos*, *rosas*, *violas*, atque hujusmodi refrigerantia dispergendo. Abstineat æger à (8) *pinguibus*, *dulcibus*, acribus, ac tandem ab omnibus facile in bilem vertibilibus; utaturque *lactucâ*, *cucurbitâ*, *portulacâ*, *ptisanâ hordeaceâ*, atque similibus; potus verò sit *aqua hordeacea*, vel simplex, vel cum *julepo acetoso*, vel cum *granatorum acidorum succo*

pern

permixta, aliaque omnia supradictis respondeant.

(9) *Peccante* autem *pituitâ, frigidâ, craßâ, & viscida;* diæta calefaciens sit, attenuans, & incidens: aërque calidus, ac siccus, qui si talis per se non fuerit, *aromatibus*, atque aliis calidis talis efficiendus: *cibus modicus* laudatur: *panis benè fermentatus*: *carnesq́; laudabiles* pauca excrementa generantes, inter quas *avicularum sylvestrium*, nec non *pullorum*, & quidem assæ magis, quàm elixæ commendantur carnes. Utatur insuper patiens *petroselino, menthâ, origano, seminibus fœniculi, anisi, cumini, cinnamomo, pipere;* nec non multis *edulis cum aceto paratis;* veluti sunt *cappares, asparagi, fœniculi:* Vinum concedatur clarum, & præsertim cum aluminosa, vel sulphurea aqua modicè dilutum:

repletiones disfuadeantur,& exercitationes adhibeantur: (11) *somnus* fit *modicus* & tantùm nocturnus: (11) *Animi passiones* vitentur, licèt sæpè (12) *ira vim curatoriam* habeat; egoque propterea biliosum hominem à suo naturali statu delapsum irâ sanatum esse viderim: alvus lubrica teneatur: Venus exulet, quippe quæ in universi corporis partibus frigidis & præsertim in ventriculo, copiosam generat pituitam.

Si Malum nostrum ortum duxerit ab humore frigido, & tenui, supra posita omnia opportuna sunt, modò non attenuent & incidant: potissimum verò potus sit modicus.

At si à melancholia; omnia tendant ad quandam calefactionem, humectationem, & attenuationem; & propterea evitentur, quæ

quæ ab his diversæ sunt naturæ; unde laudatur *vinum album*, tenue, & *aquosum*; *panis optimus*; *ova sorbilia*, *carnes omnes laudabiles*, *spinachia*, *borrago*, *& cætera*.

Procedente tandem pessimâ hac ægritudine (13) *à virulentia Gallica*, vel *ab alia pravâ qualitate*, cum victu conveniente alexipharmaca permiscenda & usurpanda sunt.

ANNOTATIONES
ad
CAPUT XVI.

(1) QUomodo Diæta in nostra *Spinæ Ventositate* instituenda sit, facilè intelliget omnis prudens Medicus, si ejus antecedentes ac procatarcticas causas rectè reputaverit. Uti enim hæ causæ se habent, & prout hæ ipsæ ad affectus nostri productionem concurrunt, ita diæta quoque habere se debet, nimirum ut ipsa peccanti illi

causæ contrariè opponatur, atque sic contra causam morbificam dirigatur. In nimiam ergo atque inutilem prolixitatem excresceret hæc nostra Tractatio si contra singulas tamque diversas Mali nostri causas, tot quoque tamque diversas diætæ regulas præscribere vellemus. Quid? quod nec opus esse censeamus, cùm quivis Medicus, qui cerebrum non prorsus in calcaneo gerit, verique Medici nomen meretur, congruam victus rationem ipsique *Spinæ Ventositatis* peccanti privatæ causæ ritè oppositam ægrotanti suo facili negotio imperare noverit. Ut adeo nos nihil aut parum habere existimemus, quod his, quæ hoc ipso *Cap. de Diæta* à *Pandolphino* nostro dicuntur, addamus ulterius.

(2) Juxta Hippocrat. *Aphorism. 16. Sect. 1.* Victus humidus febricitantibus omnibus confert.

(3) Somnus enim & vigilia, utraque modum excedentia, malum: est *Aphor.* Hippocr. *3. Sect. 2.*

(4) Nititur Hippocratis *Aphorismo 4. Sect. 2.*

ect. 2. Non satietas, non fames, neue aliud quicquam, quod naturæ nodum excedat, bonum.

(5) Fluit iterum ex illo generali Hippocratis axiomate *Aphorism.* 69. *ect.* 7. Per alvum & vesicam, & quaunque corporis prodeat aliquid, si on purgatum restiterit, malum.

(6) Venus fugienda, non solùm quia ujusmodi in affectibus vires magis eervat, corpusque debilitat, sed & quia Morbus hic noster vel ipsum Gallicæ uis virus, vel certè non absimile quid lerunque redolet; quâ verò in spurissimâ labe Venus pestis instar est.

(7) Qui elegantem illum Libelum Johannis Wieri de *Ira*, *Morbo*, ercurret, is abundè inveniet, quid imnoderatior ira atque excandescentia on solùm ad multos alios, sed & in pecie ad hunc nostrum affectum tribuere possit.

(8) Pinguia enim & dulcia facilè ilescere vulgò perhibentur.

(9) Quemadmodum à sola pituia frigidâ, crassâ atque viscidâ per se

 vix

vix ac ne vix quidem Malum noſtrum provenire poſſe jam ſupradiximus, & adhuc credimus; ita contra hanc ra- riùs diætam dirigi debere exiſtima- mus.

(10) Suffulcitur illâ vulgari hypo- theſi, per ſomnum immoderatum at- que nimium excrementa cumulari, pi- tuitamq́ue copioſiùs generari.

(11) De Animi affectibus ceu po- ſtrema Rerum Non-naturalium claſſe cùm in genere tum in ſpecie è Recen- tioribus nemo meliùs, nemo accura- tiùs, nemoq́ue ad hodierna nov-anti- qua principia accommodatiùs egit, quàm Gualter. Charleton, *Exercitat. Patholog.* 8. quem vide ſis.

(12) Lethalis iræ exempla habet Camerarius *Syllog. Memorabil. Cent.* 10. *Part.* 52. Salutaris verò iræ exem- pla rariora quidem ſunt; dari tamen poſſe, vel inde fit manifeſtum, quia ani- mi paſſiones, ad quas ira quoque re- fertur, quemadmodum omnes aliæ Res Non-naturales, indifferenter & medio modo ſe habent, id eſt, dextrè

uſur-

usurpatæ sanitatem juvare, sinistrè verò usurpatæ eidem incommodare valent. Modica ergo, & suo tempore, quæ effunditur ira quin morbi curationem promovere quadantenus possit, non est, quod dubitemus.

(13) A Gallica lue vel alio simili maligno morbo si *Spinæ Ventositas* prognata fuerit, ad illum ipsum morbum non solùm curatio, sed & diæta, victusque ratio cum appropriatorum alexipharmacorum usu dirigenda, & ex illo speciali morbo petenda est.

CAPUT XVII.

Totus Tractatus Avicennæ, de Ventositate Spinæ, pro Authoris excusatione.

(1) *VEntositatis Spinæ causa sunt humores acuti, penetrantes in os, & corrodentes ipsum, & (2) incessus Ventositatis Spinæ, est incessus doloris juncturarum.*

Veruntamen materia in dolore junɛturarum est in carne, & in Ventositate Spinæ est in osse, & (3) ejus additio corrumpit ossis partem unam post aliam. Dixerunt quidam, quòd Spina est spasmus in toto corpore propter ulcus, & non affirmatur.

Hæc sunt formalia Avicennæ verba circa totum hujus morbi Tractatum, de quo (veluti in principio asseruimus) neque Rhases, neque Recentiores, his plura scripserunt. Quare ne miretur aliquis, si & nos brevem sermonem fecimus, & fortasse in pluribus deficientem: imò excusatione apud omnes digni sumus; quia in hoc nullum ducem habuimus, qui obscuram, perdifficilemque viam nos doceret; sed quem (DEO favente) aliàs

aliàs uberiorem facere in animo habemus.

ANNOTATIONES
ad
CAPUT XVII.

(1) HIc Avicennæ flosculus ex ejus *Fen. 4. Libr. 4. Tract. 4. cap. 9.* tanquam fœcundâ arbore decerptus est. Mirum autem in hunc Avicennæ locum è præcelebribus illis ejus Interpretibus (Gentilem de Fuligine dico, Jacobum de Partibus, Dinum Florentinum, Ugonem Senensem, Averroem Cordubensem, Matthæum de Gradibus, Thaddæum Florentinum, & Gentilem Florentinum) nullum ne verbum quidem commentatum fuisse. Unde *Pandolphinus* noster non solùm illam veniam, quam sibi dari petit, utique merebitur; sed & laude præterea, quod primus ferè atque solus in *Spina Ventositatis* fusiori expli-

explicatione glaciem fregerit, dignissimus erit.

(2) Per incessum, teste Severino *de Pædarthrocace p. 308.* accessus intelligitur.

(3) Id est, materiæ additio vel accumulatio, quæ in osse contingit, ita illud corrumpit, ut ejus una pars aliam etiam quodam quasi contagio in consensum rapiat, similiterque corrumpat.

Deo sit Laus & Gloria.

IN-

INDEX LOCUPLETISSIMUS

Præcipuarum in hoc Opusculo contentarum rerum.

A.

Anti-

Dolor

E.

Errhi-

I.

Mem-

P.

S.

Soluta

T. dia

T.

V.

FINIS.

ERRA-

ERRATA

Nimia festinatio cæcos parit catulos:
Non ergo mirum, quòd Typographus ob instantes Nundinas nimiùm festinantibus sphalmata quædam irrepserint, quorum extantiora cursoriâ relectione notata ita corriges Lector!

Pag.	lin.	pro	lege
74.	7.	quæ	qui
77.	25.	diuturni	diurni
78.	15.	colore	calore
97.	19.	generantium	degenerantium
140.	19.	etiam Joh.	etiam. Joh.
142.	5.	propriùs	propiùs
159.	9.	Florentius	Florentinus
178.	19.	scirotica	sclirotica
339.	14.	cocochymia	cacochymia
369.	11.	magis. Si	magis, si
393.	25.	Braun	Brunn.
394.	5.	Arcanum. Tartar	Arcanum Tartari
408.	25.	visa	ipsa
446.	9.	aloes cortex,thuris	aloe, cortex thuris
447.	19.	serupini	serapini
466.	6.	addantur	adde
467.	16.	exhaurit	exhauriunt
474.	19.	breve	brevi
476.	22.	duas	duæ.

